

Tone Smolej

**SLOVENSKA KNJIŽEVNOST
IN VISOKA ŠOLA
Gradec, Dunaj, Praga, Krakov,
Ljubljana (1839–1943)**

Ljubljana 2020

Slovenska književnost in visoka šola. Gradec, Dunaj, Praga, Krakov, Ljubljana (1839–1943)

Avtor: Tone Smolej

Recenzenta: Janez Vrečko, Martina Ožbot

Lektoriranje: Lidija Rezoničnik

Prelom: Aleš Cimprič

Prednja slika na naslovnici: Osebni izkaz Srečka Kosovela, letni semester 1923. ZAMU. Foto Borut Kranjc.

Zadnja slika na naslovnici: Slavistični seminar leta 1917 na Univerzi Karla in Franca v Gradcu. Na sredi stojita prof. Murko in prof. Nahtigal. Zbirka upodobitev znanih Slovencev NUK.

Založila in izdala: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Za založbo: Roman Kuhar, dekan Filozofske fakultete

Ljubljana, 2020

Prva izdaja, 1. natis

Tisk: Birografika Bori d. o. o.

Naklada: 300

Cena: 24,90 EUR

Knjiga je nastala v okviru projekta »Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov v avstro-ogrski monarhiji (1872–1918)« (J7-7276), ki ga iz sredstev proračuna RS financira ARRS.

Knjiga je izšla s podporo Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca. / This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/>
DOI: 10.4312/9789610603610

Katalogna zapisa o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

Tiskana knjiga
COBISS.SI-ID=25411075
ISBN 978-961-06-0365-8

E-knjiga
COBISS.SI-ID=25276931
IISBN 978-961-06-0361-0 (pdf)

Vsebina

Uvod	5
Proti peresom, pomočenim v črnilo dvoma in nevere.	
Jernej Levičnik in njegovo literarno obzorje	7
Poslušati pervikrat predavanje iz katedra na univerzi, to se mi je zdelo nekaj!	
Slovenski pisatelji – graški študenti (1862–1918)	17
Graška univerzitetna predavanja o slovenski literaturi v slovenščini do leta 1919	31
Graške disertacije s področja slovenske literarne vede	43
Dunajske disertacije s področja slovenske literarne zgodovine	59
Josip Ogrinec med Dunajem in Budimpešto	73
Ob takem pogledu človek skoro pozabi tihe domovine.	
Slovenski pisatelji praški študenti in doktorandi	79
Vojeslav Molè kot krakovski študent	91
Vidike dobiš, sredstva pa si najdi sam. Slovenski pisatelji – slušatelji ljubljanske filozofske fakultete (1919–1929).	97
Mislim, da je zadnjikrat, kar stojim za katedrom filološke predavalnice.	
Slovenska študenta na dunajski univerzi v času nacizma	111
Štrekljeva graška predavanja in vaje v slovenščini	121
Nahtigalova graška predavanja in seminarji v slovenščini	123
Kronološki pregled Miklošičevih predavanj s slušatelji – slovenskimi pisatelji	124
Povzetek	127
Summary	129
Viri	131
Literatura.	133
Ohranjene doktorske disertacije	140
Seznam vpisanih študijskih obveznosti	143
Imensko kazalo	223

Uvod

Leta 1906 je doktorand Rudolf Molè, ki je raziskoval življenje Jakoba Zupana, obiskal arhiv dunajske univerze, s čimer se je začelo raziskovanje slovenskih literarnih zgodovinarjev v tej ustanovi. Sam sem v ta arhiv začel zahajati sto let pozneje in tu je nastala moja knjiga *Kaj večega poskusiti in postati. Slovenski pisatelji dunajski študentje (1850–1926)*. Ker je bilo treba določene podatke preveriti še v drugih arhivih, sem večkrat obiskal tudi Gradec in Prago. Sčasoma se je izkazalo, da hranita omenjena arhiva dragoceno in neznano gradivo, povezano s študijem slovenskih pisateljev. V zadnjih petih letih sem se kot vodja projekta *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov v avstro-ogrski monarhiji (1872–1918)* ukvarjal z doktorskimi disertacijami, predvsem s področja slovenske književnosti, zagovarjanimi na Univerzi na Dunaju, na Karlovi univerzi ter na Univerzi Karla in Franca.

Dobršen del monografije, ki je dopolnitev moje knjige o dunajskih študentih, je posvečen slovenskim pisateljem – graškim študentom, in doktorandom, ki so tu pripravljali doktorate s področja slovenske književnosti. Ker so bili v Gradcu profesorji slovanske filologije slovenskega rodu, so bile te disertacije zelo natančne. Na graški filozofski fakulteti je bil leta 1881 spisan tudi prvi doktorat v slovenskem jeziku v zgodovini slovenske znanosti. Del predavanj je na graški slavistiki potekal v slovenskem jeziku; v tej knjigi so prvič obravnavana literarna predavanja Rajka Nahtigala v slovenščini. Na Gradec me vežejo osebni spomini, saj sem se spomladi 2012 kot gostujoči profesor dobro počutil med tamkajšnjimi študenti prve, druge in tretje stopnje, za kar je zaslužen tudi prof. dr. Ludvik Karničar.

Lepe spomine imam tudi na gostujočo profesuro v Pragi leto dni pozneje, kjer sem začel raziskovati študij slovenskih pisateljev na Karlovi univerzi ter doktorske disertacije s področja slovenistike. Zelo mi je koristil osnovni tečaj češčine, ki mi ga je omogočil prof. dr. Jan Pelikán, tedanji predstojnik Katedre za južnoslovanske in balkanistične študije Karlove univerze.

Ker sem na prošnjo vodstva v zadnjih letih raziskoval zgodovino ljubljanske filozofske fakultete, sem preiskal tudi gradivo, ki se o študiju slovenskih pisateljev nahaja v univerzitetnem arhivu v Ljubljani in tako je nastalo poglavje o naših pisateljih in njihovih profesorjih v Ljubljani. Knjiga se zaključuje s študijem slovenskih pisateljev na Dunaju v času nacizma.

Prvotno sem sicer nameraval v raziskavo pritegniti tudi nekatere pisatelje iz prve polovice 19. stoletja, a se je izkazalo, da v univerzitetnih arhivih pred letom 1848 obstajajo le redki drobcji. Čeprav obravnavam tudi Ogrinčevo budimpeštansko avanturo, se ukvarjam predvsem s cislajtaniskimi visokimi šolami.

Namen knjige je dvojen. Predstaviti slovenske pisatelje, ki so študirali na univerzah v Avstro-Ogrski in Kraljevini SHS, hkrati pa ponazoriti, v kolikšni meri se je na tedanjih visokih šolah predavala in preučevala slovenska književnost.

V drugem delu knjige so objavljeni predmeti, ki so jih naši pisatelji vpisovali v Gradcu, v Pragi, na Dunaju in v Ljubljani. Pri nekaterih je bila rekonstrukcija študija posebej zahtevna. Ferdo Kozak je s študijem pričel na Dunaju, se nato prepisal v Zagreb, večino študija pa je opravil v Pragi. Po doktoratu je vpisal še dva semestra v Ljubljani. Medtem ko sem že objavil arhivsko gradivo o slovenskih študentih na Dunaju, graški, praški in ljubljanski študenti – z izjemo Kosovela in Bartola – še niso bili deležni takšne pozornosti. Zdaj imamo zbrano gradivo o študiju osemdesetih slovenskih pisateljev in dveh pisateljic, ki so med letoma 1850 in 1943 študirali na omenjenih univerzah.

V Gradcu sta mi z nasveti pomagala dr. Andreas Golob in prof. dr. Alois Kernbauer, vodja graškega arhiva. Vselej mi je bil prijazen na voljo tudi doc. dr. Johannes Seidl, namestnik vodje Univerzitetnega arhiva na Dunaju. Prijatelj prof. dr. Davor Dukić mi je posredoval zagrebške vpisnice Mirana Jarca in Antona Podbevška. Dr. Milada Sekyrková iz Arhiva Karlove univerze in dr. Andrej Šurla sta mi omogočila dostop do dodatnega češkega gradiva. Zahvalo sem dolžan predvsem Tatjani Dekleva in Tei Anžur iz Arhivsko muzejske službe, ki sta mi vselej priskočili na pomoč in me usmerjali s svojim znanjem univerzitetne zgodovine. Drago Samec mi je odkril še nekatalogizirano Nahtigalovo zapuščino v Biblioteki SAZU, prof. France Pibernik in Helena Janežič pa Remičevo zapuščino v Rokopisni zbirki NUK. Doc. dr. Matija Ogrin mi je priskrbel nekatere fotografije, ki bogatijo to knjigo. Zahvaljujem se tudi mag. Niku Hudelji in dr. Petru Mainušu. Hvala tudi obema recenzentoma, prof. dr. Janezu Vrečku in prof. dr. Martini Ožbot, ter lektorici doc. dr. Lidiji Rezoničnik za izjemno delo. Knjigo sem zaključeval v nesrečnih časih pandemije, ki so mi jo lajšali številni pogovori s prijatelji. Martini, Katki, Florence, Petri, Tanji, Ireni, Roku in Mateju hvala za potrpežljivost!

Letos slavimo sto petdesetletnico graške slavistike, ki je pomembno vplivala tudi na nastanek ljubljanske slovenistike, katere stoto obletnico smo praznovali lani. Upam, da bodo poglavja te knjige dodatno pripomogla k osvetlitvi omenjenih jubilejev.

Proti peresom, pomočenim v črnilo dvoma in nevere. Jernej Levičnik in njegovo literarno obzorje

V štiridesetih letih 19. stoletja je Jernej Levičnik ustvaril impozantno pesnitev *Katoliška cerkev* v skoraj deset tisočih verzih, ki je vse do danes ostala v rokopisu. France Koblar, ki jo je pred osmimi desetletji podrobno analiziral, je bodočim raziskovalcem prepustil nerazrešeno vprašanje o Levičnikovem doktorskem študiju v Gradcu. V uvodu bomo na podlagi doslej neznanih dokumentov iz Univerzitetnega arhiva v Gradcu predstavili pesnikov doktorski študij in razmišljali, v kolikšni meri je ta razširil njegovo obzorje, zanimali pa nas bodo tudi nekateri drugi epi, ki so vplivali na *Katoliško cerkev*.

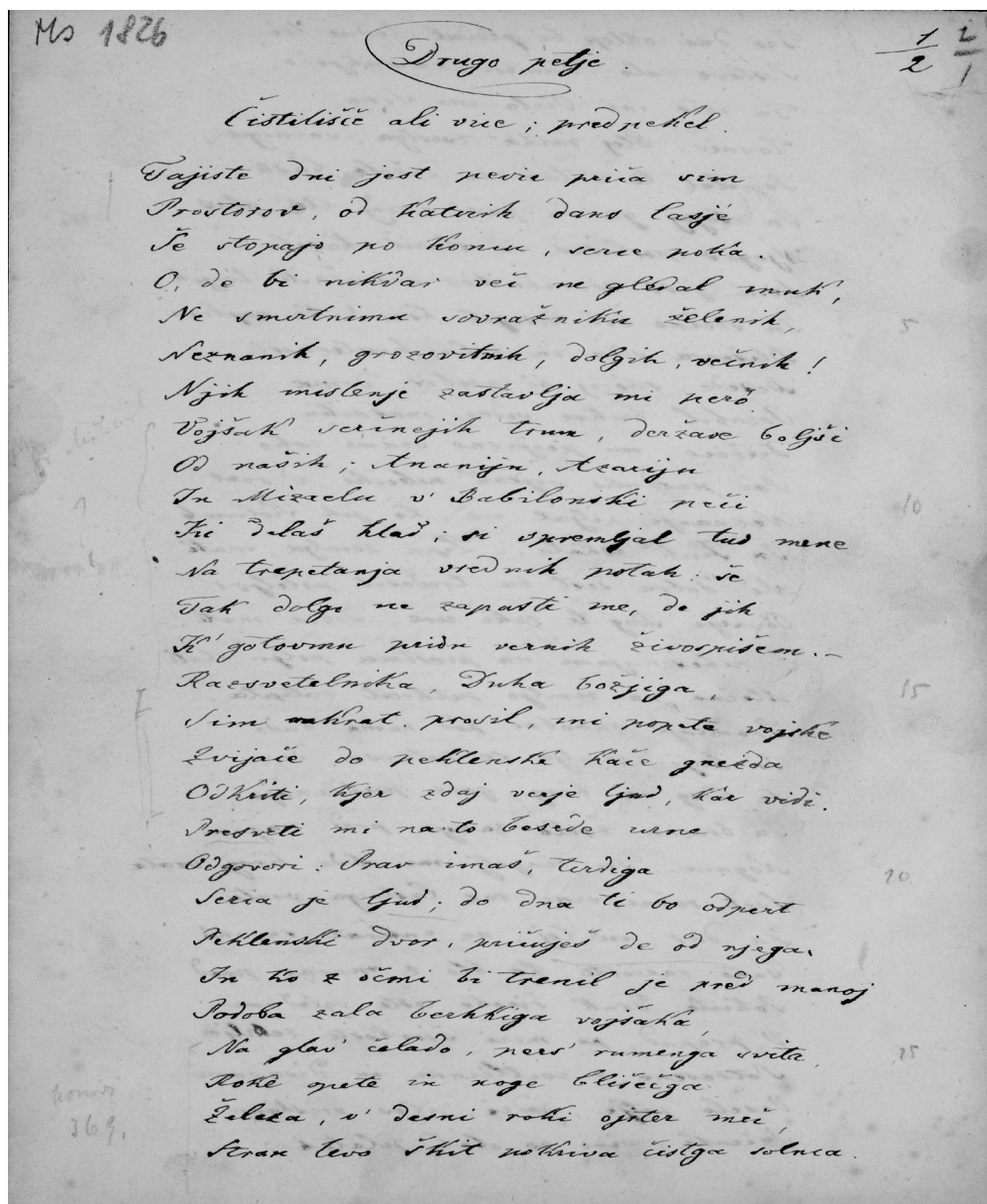
Jernej Levičnik je prvi dve leti bogoslovje študiral v Ljubljani kot eksternist (Koblar 1941: 300), nato pa je odšel v Celovec, kjer je bil leta 1832 posvečen v duhovnika. Po šestih kaplanskih letih je postal vikar v Zgornji Pleši (Inner Teuchen) nad Osojskim jezerom. Leta, ki jih je preživel med večinoma nemško govorečimi protestanti, so njegovi biografi opisovali s posebnim sočutjem (Zdenčan 1899: 642; Koblar 1941: 226). A dejstvo je, da se je prav v tem času lahko poglobil v študij. Lotil se je filozofije in ni, denimo, nadaljeval študija na graški teologiji, kjer je tedaj predaval cerkveno zgodovino rojak Matija Robič, poznejši rektor, slovničar Anton Murko pa je bil v semenišču pristav (adjunkt).

Filozofski študij na Univerzi Karla in Franca v Gradcu je konec tridesetih let 19. stoletja trajal dve leti. Študenti so prvo leto poslušali obvezna predavanja iz religiozije, teoretične filozofije, elementarne matematike in latinske filologije, v drugem letu pa še iz moralne filozofije in fizike. Na voljo so bili tudi izbirni predmeti iz pedagogike, zgodovine, estetike in praktične geometrije. Filozofijo je predaval Lorenz Gabriel, bivši rektor Univerze v Innsbrucku, fiziko Julius Wilhelm Gintl, poznejši direktor Avstrijskega telegrafa, matematiko pa Josef Knar, bivši in bodoči rektor graške univerze. Graška univerza je imela že tedaj tudi učitelja »vindiškega« jezika Kolomana Kvasa (Quasa).¹

V katalogu predmeta *Avstrijska zgodovina držav* za leto 1839 je najti Levičnika kot kandidata za filozofsko doktorsko čast, ob njegovem imenu pa je pripisana opomba, da se je na študij tega predmeta pripravil s samostojnim študijem

1 *Personalstand der kaiserl. königl. Carl-Franzes-Universität zu Gratz* (Graz: Andreas Leykam, 1839).

(mit Privatfleiß), kar verjetno pomeni, da ni poslušal rednih predavanj.² Pri drugih predmetih njegovega imena ni bilo zaznati.

Slika 1: Jernej Levičnik: Katoliška cerkev. Narodna in univerzitetna knjižnica.

2 Katalog für den freyen Lehrgegenstand Österreichische Staatengeschichte. Phil 1836–1839. Archiv der Universität Graz (poslej UAG).

Iz *Protokola rigorozov* je razvidno, da je **Bartholomäus Levitschnigg** opravil vse tri stroge izpite (rigorozе).³ Dne 10. julija 1839 je opravil rigoroz iz teoretične in praktične filozofije, dvanajst dni pozneje pa še iz svetovne in avstrijske zgodovine držav. Obakrat je bil aprobiran *per majora* (z večino). Dne 4. marca 1840 je opravljal še tretji izpit, in sicer iz matematike in fizike, tokrat pa je bil aprobiran *per stricte majora* (s tesno večino). Skladno s tedanjimi pravili je Levičnik opravljal rigoroz tudi iz naravoslovnih predmetov, ki so se tedaj poučevali na graški filozofski fakulteti. Dne 8. marca 1840 je bil promoviran za doktorja filozofije. Ob tem velja poudariti, da na avstrijskih univerzah vse do leta 1872 za dosego doktorske časti ni bilo treba predložiti doktorske disertacije, kar pomeni, da je bil kandidat promoviran le na osnovi uspešno opravljenih rigorozov.

Pri podatkih o Levičnikovem študiju smo se natančneje pomudili, saj nas bo v nadaljevanju zanimalo, kakšen vpliv bi lahko ta imel na njegovo *Katoliško cerkev*, pesnitev v 15 spevih z okrog 9800 verzi, ki je nastajala v drugi polovici štiridesetih let 19. stoletja. Prva različica je bila končana leta 1847, sedemnajst let pozneje pa jo je Levičnik prepisal v gajico.⁴

Natančno lahko rekonstruiramo Levičnikovo poznavanje zgodovine, saj so nam poznani učbeniki, ki so se tedaj uporabljali. Leopold Hassler, tedanji dekan graške filozofske fakultete, pri katerem je Levičnik opravljal rigoroz iz svetovne in avstrijske zgodovine držav, je objavil učbenik *Grundriß der allgemeinen Geschichte von den ältesten Zeiten bis auf unsere Tage* (Očrt obče zgodovine od najstarejših časov do naših dni), ki je razdeljen na štiri dele (pravek, stari vek, srednji vek, novi vek). Historiografi poudarjajo zanimiv opis Kristusa, ki da je s svojim učenjem utemeljil čaščenje Boga v duhu in resnici in nravstveni prepoved človeštva, s svojimi dejanji pa izpričal visoko poslanstvo (Höflehner 2015: 100). Sicer pa je bil Hassler v svojih opisih zelo zadržan, le stavek iz poglavja o verskih spremembah – namreč da rimokatoliška vera, ki vzbuja strahospoštovanje, ne more biti v temeljih ogrožena, ne da bi bila od tega pretresena vsa Evropa – kaže na versko prepričanje avtorja (Höflehner 2015: 101). Pri pouku zgodovine je bil predpisan tudi učbenik *Allgemeine Weltgeschichte* (Obča svetovna zgodovina) Jakoba Branda, pedagoga in

3 *Protocoll über die Ablegung der strengen Prüfungen zur Erlangung des philos. Doctorgrades*. 1823–1866. UAG.

4 Rokopis *Katoliške cerkve* je imel nenavadno usodo. Pesnikov brat ga je okoli leta 1885 poslal na uredništvo *Slovenca*, v katerem naj bi izhajal v podlistku. V tiskarni so ga založili, zato je ob prelomu stoletja veljal za izgubljenega (Zdenčan 1899: 645). Med letoma 1908 in 1918 ga je neki črkostavec na Dunaju izročil odvjetniku Stanku Lapajnetu, ki ga je nato prepustil Francetu Koblarju, da je lahko napisal omenjeno razpravo in prvič objavil več odlomkov. Rokopis je dostopen širši javnosti od leta 2004, ko so ga Koblarjevi dediči podarili NUK-u.

prvega katoliškega škofa Limburga, ki je pripadal razsvetljenskemu krilu cerkve ter ustanavljal številne poklicne šole (Höflehner 2015: 64). Zanima nas, kako je Brand opisal protestante. Opis Luthra, ki sta mu posvečeni slabi dve strani, je dokaj objektivni, kardinal Cajetan, ki bi moral v Nemčiji pogasiti ogenj, ga je še bolj zanetil, omenja pa se tudi Luthrova poroka s Katharino von Bora. Na kratko sta predstavljena še Zwingli in Calvin (Brand 1825: 370–374). Posebna vrednost Brandovega učbenika je upoštevanje kulturne zgodovine ter zgodovine izumov (Höflehner 2015: 64). Pri opisovanju novejših zgodovine Brand našteje slavne filozofe Diderota, D'Alemberta, Helvétiusa, Voltaira in Rousseauja. Voltaire in Beaumarchais sta omenjena tudi med odličnimi predstavniki evropskega Parnasa (Brand 1825: 506, 508). Levičnik protestantom in razsvetljskim filozofom ni bil naklonjen, zlasti ne Diderotu, čigar domnevno izjavo (»Čreva zadnjega duhovnika bodo zadavila vrat zadnjega kralja.«) je povzel v *Katoliški cerkvi*:

Pol-modrijani, alkimisti, vrači,
 Duhovi močni, razsvetljenci, prosti
 Zidarji, oglarji, naturalisti
 [...] Iz med vseh moli Volter
 Francoz, Helvec ga gladi, Mirabo
 In Kondorcet in Lametri kadijo
 Lukreca nov'ga. Diderot prestrašeni,
 Njih svat vmes grede, terjajoč, de slednji
 Na slednjiga orodje se obesi
 Duhovna kralj [...] (8. pesem, verzi 463–476)⁵

Dokaj objektivni in celo razsvetljencem naklonjeni učbeniki očitno niso igrali pomembne vloge pri Levičnikovem obzorju, je pa z njimi pridobil obsežno zgodovinsko znanje.

Levičnikov osnovni zgled je bila *Divina commedia* (Božanska komedija) Danteja Alighierija. Že Koblar (1941: 297) je v pesniku prepoznal dobrega poznavalca Danteja in njegovega učenca. Po Danteju, ki ga v 11. spevu tudi omenja, je prevzel popotovanje skozi vice, pekel in nebesa, stalnega pesnikovega spremljevalca-razlagalca ter razdelitev pekla v kroge in nebes v sfere. Prav pri opisih pekla se bomo nekoliko podrobneje pomudili. Levičnik si je zamislil pekel, sestavljen iz sedmih ovinkov, ki so povezani s sedmimi naglavnimi grehi. Prvi ovinek je

5 Pri verzih upoštevamo Koblarjevo štetje v rokopisu.

posvečen napuhu oziroma vsem prevzetnim ali ošabnim. Poleg Špancev in Madžarov najdemo tu, najbrž zaradi osebnih zamer, še Boroveljčane in Šiškarje, egipčanskega faraona ter rimske cesarje, preganjalce cerkve, hkrati pa se pojavijo tudi »krivoverci«, poleg Lukrecija ter Voltaira še Simon Magus in Martin Luther s soprogo:

Tu žanjejo plačilo patrijarhi
 Nevere ino krivoverstva v' se
 Zaljubljenim glavam: Lukrec, Volter,
 Z' Heleno svojo Šimon čarovnik,
 In tega vnuk Martin z' Katinko nuno. (3. pesem, verzi 311–315)

Medtem ko je drugi ovinek namenjen lakomnim, je tretji »galerija nečistih serc« (pohota). Med znamenitimi vladarji se tukaj omenjata Paris in Henrik VIII., med vladaricami pa Kleopatra. Zanimivo, da tudi Dante med nečistniki omenja Parisa in hotnico Kleopatro. Pri Levičniku je tu najti še mnogo tistih, ki so vero »saksonsko zavolj bab objeli«, se pravi, da so sprejeli luteranstvo in se poročili. V četrtem ovinku so nevoščljivci, v petem požrešni, šesti je ječa jeznih in srditih, sedmi pa je odmerjen lenobi.

Poleg Danteja je bil za slovenskega pesnika zelo pomemben tudi vpliv pesnitve *Paradise Lost* (Izgubljeni raj) Johna Miltona, ki ga tudi omenja v 11. spevu. Že Koblar (1941: 297) je menil, da se je Levičnik ki se je angleščine učil pri Čopu, zgledoval zlasti pri opisih Satanovega ekstatičnega dvora in njegovih svetovalcev. Milton v prvi knjigi zelo podrobno opiše prihod Moloha in Beliala na posvet, omenjata se tudi Belcebub in Mamon. Vse te in še druge pozna tudi Levičnik:

Na nižjih stolah v' polkrogu vidmo
 Svetvavce perve čakati na kralja,
 So Antikrist in Behemot in Moloh
 Ter Belcebub in Mamon čudne glave. (4. pesem, verzi 17–20)

Poglejmo, kaj počne Satanova legija pri slovenskem pesniku:

[...] Kaj tu vidim? Eden piše
 Prostosti natiskvanja hvalo, drugi
 Življenje Jezusa Štrausa bere,
 Železne ceste risa tretji; v hlačah
 Roke, glavo na persih spi četerti. (4. pesem, verzi 28–32)

Belcebub, gospodar muh, je pri Levičniku nasprotnik cenzure, Antikrist pa bralec uspešnice *Das Leben Jesu* (Jezusovo življenje), v kateri je protestantski teolog David Strauss opisal Kristusa kot zgodovinsko osebnost, a zanikal njegovo božansko naravo. Knjigo je bral tudi Prešeren (Žigon 1904: 7). Gradnja železnic je prav tako povezana s prebivalci pekla.

Pri Miltonu se Moloh, bog Amoncev, ki so mu žrtvovali žive otroke, v prepričanju, da je Najvišjemu enak, zavzema za odkrito vojno z Bogom, zato predlaga, da si oboroženi s peklenkim ognjem utrejo pot čez rajske stolpe. Mamon svetuje mir, Belcebub pa, naj uprejo vse misli v srečni dom človeka, ki ga je treba pridobiti, da bo v Bogu uzrl sovražnika. Tudi pri Levičniku Moloh, ki so mu izraelski kralji »kri človeško darovali«, poziva na nasilen boj, saj je treba pobiti vse Kristusove učence in učence učencev, da bi uničili njegov nauk. Mamon vidi rešitev v denarju, ki bo vse oslepil, ene bo obračil, druge obogatil. Lenobni Behemot pa meni, da je treba vse pustiti vnemar, pa bo gorečnost sama ugasnila. Belcebub pri Levičniku predlaga posebej specialno vojno:

Orožje tud duhovno biti more.
 Več bomo sturli z duhom, kaker z jeklam.
 Obudil, vojvod, bom z močjo, ki mi
 Od lepših dni ostala, modrih mož,
 Ko muh ima kobila v Egipških stiskah,
 Jim v' roke dal peres pomočenih
 V' črnilo dvoma in nevere; bukev
 Natisnil sladkih in perljudnih, jim
 Jezike bom nabrusil kaker britve,
 In med narode jih raskropil. [...] (4. pesem, verzi 271–280)

V nasprotju z Miltonovo pesnitvijo, kjer prevlada Belcebubov predlog, se Levičnikov Satan odloči za vse predloge. Če je pri angleškem pesniku legija usmerjena zlasti v Boga, je pri Levičniku v Katoliško cerkev. V nadaljevanju sledijo obsežni spevi, posvečeni apostolom in mučencem, ki jih preganja Molohova vojska. Poleg mučencev iz antike pesnik omenja še žrtve Henrika VIII. ter francoske revolucije:

Kaj divjih ajdov vredne prekucijo
 Francosko pervo, ki – o jokaj Muza! –

Ki ljudi tol'kanj omikan preminila
V' razbojnike in zoper same sebe
Orožje v' roke dala! [...] (7. pesem, verzi 668–672)

Osmi spev se sklicuje na Belcebubovo obljubo o modrih možeh s peresi, pomočnimi v črnilo dvoma. Kar trije nadaljnji spevi, posvečeni krivovercem in razkolnikom, so prava enciklopedija, saj Levičnik popisuje celotno zgodovino razkolništva od arijanizma, manihejstva, husitstva do luteranstva, kalvinizma in puritanstva. Odlično pozna tudi janzenizem in molinizem, presenetljivo veliko sočutja in pozornosti pa nameni nadškofu Fénelonu, ki se je slednjič pokoril papežu:

Doseže clo te pravda, šum, ki mora
Obsodit bukve. To ponižanje
Pobožni ljubi mož terpiš z' močjo
Visocga zatajanja. Med solzam
Na kancel stopiš svoje cerkve in
Ovčice zbrane tak ogovoriš:
»Poslednič svitli Oča moja knigo
So obsodili. Ti obsodbi se
Očitno prostoserčno, brez pridržka
Podveržem. Opominjam vas iz celga
K' pokoršni ravni serca do očeta
Vsih vernih, česar z gnado božjo vam
Do slednje sapice dajati hočem
Izgled.« (11. pesem, verzi 349–361)

Kot je znano, je Fénelon kot član komisije preučeval delo Mme Guyon, ki je bila blizu kvietizmu. Komisija je obsodila več njenih kvietističnih predlogov, a se Fénelon ni strinjal z osebnimi napadi na Guyonovo in je kot odgovor napisal *Explications des Maximes des Saints* (Razlago maksim svetnikov). Ko je papež obsodil *Maksime*, se je Fénelon podvrgel njegovi avtoriteti in s tem vzbudil Levičnikove simpatije.

Levičnik ni posegel le po likih iz daljne zgodovine, v dvanajstem spevu omenja tudi sodobnika Daniela O'Connella (1775–1847), irskega borca za človekove pravice in katoliško emancipacijo, ki tako nagovarja Londončane:

[...] Očitajo nam čistoverci,
 De molmo Papeža. Jih prosim, naj
 Si brun potegnejo pred iz očesa,
 Ko nam pezder iztegjejo. Če mi
 Kušujemo nogo očetu, mojstru,
 Jo ljubijoča in ponižna žena
 Kušuje, in če Kneza cerkve nosmo
 Na ramah, priliki viteze nosili
 Na ščitu. Kar pomerla časov vera
 Je zginil ž njo razum vesolnih šeg.
 Se z lučjo bahate in ste zgubili
 Narodov daleč segajoče vade.
 De Papeža kraljeva čast obdaja,
 Ni sam si tega veličastva vzel,
 To verni smo iz njega storli [...] (12. pesem, verzi 799–813)

Na začetku 19. stoletja katoliki niso smeli postati člani angleškega parlamenta, saj niso mogli zapriseči. O'Connellova prizadevanja so bila uspešna, ker se je vlada ustrašila morebitnih novih irskih uporov. Leta 1829 je postal član parlamenta, pozneje pa – kot prvi katolik po mnogih letih – dublinski župan. Med O'Connellovimi govori, ki jih je več desetletij po smrti objavil njegov sin, besedila, ki bi ustrezal Levičnikovemu zapisu, ni najti. Še več, papež se zelo redko omenja, O'Connell pa ohranja do njega precejšnjo distanco, leta 1815 celo izreče znameniti stavek: »Sem iskreno katolik, a nisem papist. Zanikam doktrino, da ima papež kakršnokoli časno avtoriteto, posredno ali neposredno, na Irskem.« (O'Connell 1871: 447). Irski borec za katoliško emancipacijo je zavračal papeževo politično vlogo v zapletenih irskih razmerah. O'Connell, ki se je šolal v Franciji po francoski revoluciji, se je v svojih pravno argumentiranih govorih skliceval na človekove pravice, ki so kratene katolikom, ni pa posegal v verska vprašanja. Čeprav ne moremo povsem izključiti dejstva, da bi O'Connell proti koncu življenja – Levičnik navaja v opombi pod črto točen datum in kraj smrti (O'Connell † v Genovi 15. maja 1847) – ko je tudi romal v Rim, izrekel podobne misli, se vendarle zdi, da so mu besede pripisane.

Preden se pesnik *Katoliške cerkve* poda z orlom in sv. Janezom v nebesa, si ogleda še Evropo in nad Avstrijo razlije svoje monarhistično domoljubje, saj je njegova

domovina zlati ščit vere. Znameniti monogram A. E. I. O. U (*Austriae Est Imperare Orbi Universo*) pri Levičniku pomeni Avstrija Evropo Istino Objeti Učiš (14. pesem, verz 109–110). Dantejevih deset nebes v *Paradis*u ne sovpađa z Levičnikovo bolj preprosto koncepcijo raja, ki je vezana na Kristusove blagre. Pri slovenskem pesniku so v prvem krogu ubogi, tu je najti zlasti svetnike sv. Dominika, sv. Frančiška Asiškega in sv. Bonaventuro, ki jih Dante opisuje v četrtem nebu. Če je drugi krog namenjen krotkim, je tretji pri Levičniku žalostnim. Za nas je najbolj zanimiv četrti krog zveličanih, kjer se pojavljajo papeži in kralji. Dante v *Raju* omenja v bolečinah prelito kri Kaliksta, Siksta, Pija in Urbana. Tudi Levičnik omenja vse te mučeniške papeže, a jim dodaja še Bonifacija VIII., ki mu je Dante še za njegovega življenja določil mesto v *Infernu*, kjer je najti tudi njegovega predhodnika Nikolaja III., ki je umrl že leta 1280. Levičnik v raj postavlja vse papeže Miklavže, torej tudi Dantejevega simonističnega prebivalca osmega kroga. Povedne so tudi primerjave Dantejevih in Levičnikovih vladarjev v *Raju*. Slovenski pesnik med zveličanimi kronanimi glavami omenja »pemskega« Vencla, angleškega Edvarda, med branitelji vzhodne meje pa Henrika II. Vse te, tedaj še živeče sodobnike, je imel Dante za slabe vladarje, Vaclava II. je kritiziral zaradi pohotnosti, Edvarda I. zaradi ošabnosti in Henrika II., kralja Cipra, zaradi nasilnosti. Ni povsem jasno, če Levičnik ni bil premalo pozoren na opombe k Dantejevi pesnitvi. Kakorkoli že, po ogledu še štirih krogov raja se pesnik – v nasprotju z Dantejem – vrne na zemljo in s tem se *Katoliška cerkev* zaključí.

Sklep

Rokopis *Katoliške cerkve*, ki ga je slovenska literarna zgodovina – z izjemo Koblarja – večinoma spregledovala, vzbuja občudovanje in začudenje. Obsežno znanje, ki ga je v Gradcu pridobil s študijem filozofije in zgodovine, je Levičnik prelil v 15 spevov z 9.800 verzi. Tudi primerjava z Dantejem in Miltonom omogoča zanimive izsledke. A ker je pesnitev nastajala v vihnem predmarčnem obdobju, je monarhiji naklonjeni Levičnik zagovarjal cenzuro in zavračal razsvetljenske filozofe, s čimer se je odmaknil od svojih sodobnikov. Voltaira je, denimo, postavil v pekel in uvrstil med glavne modre može s peresom, pomočenim v črnilo dvoma in nevere, s katerima naj bil Belcebub uničeval Katoliško cerkev.

Poslušati pervikrat predavanje iz katedra na univerzi, to se mi je zdelo nekaj! Slovenski pisatelji – graški študenti (1862–1918)

Šestdeseta leta

Čeprav je še na začetku šestdesetih let 19. stoletja veljalo, da vsaj dve tretjini slovenskih študentov študira na Dunaju, ena tretjina pa v Gradcu (Zarnik 1862: 155–156), se zdi, da so se pisatelji rajši odločali za prestolnico cesarstva. Šele v šestdesetih letih se na graški pravni fakulteti pojavljajo nekatera znamenita imena, ki so prišla sem le zaključevati študij in opravljati rigorozne. **Janez Mencinger** (Johann Menzinger) je v letnem semestru 1862 zadnji semester prava vpisal v Gradcu, ki ga je označil za prijetno zdravo mesto.⁶ Decembra 1862 je tu uspešno opravil prvi rigoroz iz avstrijskega in meničnega prava (dobil je celo dve oceni *bene*), junija 1863 pa še iz rimskega ter kanonskega prava.⁷ Naslednje leto je bil promoviran za doktorja obojnega prava, ali kot piše v promocijski knjigi: »Dominus Menzinger Ioannes oriundus Feistritz in der Woche in Carniolia die 12ma mensis julii anni 1864ti doctor utriusque juris creatus est.«⁸ Čeprav se je Mencinger odločil za študij prava na prigovarjanje **Valentina Zarnika** (Valentin Zarnik), je slednji študij zaključil – prav tako v Gradcu – skoraj dve leti pozneje. Prvi rigoroz iz rimskega, kanonskega in fevdalnega prava je opravil 22. oktobra 1864, več kot leto dni pozneje (21. decembra 1865) pa je opravil še drugi rigoroz iz avstrijskega in meničnega prava.⁹ Promoviran je bil naslednjega leta: »Dom. Zarnik Valentinus oriundus Vodiz in Carniolia die 1 Dec. 1866 Doctor juris utriusque creatus est.«¹⁰

V Gradcu je rigorozne opravljal tudi **Simon Jenko** (Simon Jenko), ki pa študija ni zaključil s promocijo. Dne 29. januarja 1864 je na graški univerzi opravil prvi rigoroz iz avstrijskega civilnega in trgovskega prava, junija isto leto pa še drugega – s prevladujočo oceno *bene* – iz rimskega in kanonskega prava. Šele februarja 1867 je

6 J. Mencinger: Pismo domačim, 18. 5. 1862, ZD 4 (Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1966), 196.

7 Rigorosenprotokoll. J 3. 801/119. UAG.

8 Matricula juris consultorum in universitate graesensi in doctores juris promotorum. Promotionsbuch 4. 650/64. UAG.

9 Rigorosenprotokoll. J 3. 951/269. UAG.

10 Matricula juris consultorum in universitate graesensi in doctores juris promotorum. Promotionsbuch 4. 809/233. UAG.

opravil tretji rigoroz iz političnih ved in civilnega procesa.¹¹ V Kranju se je pripravljaval še za četrti rigoroz, ki je bil po tedanjem učnem sestavu potreben (Skabernè 1936: 9), a ga je prehitela smrt.

Študija pa v šestdesetih letih v Gradcu niso zaključevali le juristi. **Valentin Mandelc** (Valentin Mandelc) je na Dunaju absolviral klasično filologijo. Junija 1869 se je prijavil na graško univerzo za učiteljski izpit, čeprav je bil že prej prijavljen na Dunaju. V Gradcu je moral pri Maxu von Karajanu za grško nalogo obdelati odlomek iz *Iliade*, ko se Ahilu prikaže Patroklova senca, ki mu veli, naj brž pokoplje njegovo truplo, Karl Schenkl pa mu je predpisal prevod in komentar odlomka iz Ovidijevega dela *Fasti*, ki opisuje poraz Fabijcev. Zaradi hudih zdravstvenih težav je Mandelc dolgo odlagal izpit, nato pa je bil po opravljenem izpitu marca 1871 – dobro leto dni pred smrtjo – potrjen za učitelja klasičnih jezikov za nižjo gimnazijo.¹²

Študij na Filozofski fakulteti se je lahko zaključil bodisi z doktoratom bodisi s t. i. učiteljskim izpitom (Lehramtsprüfung), ki je bil sestavljen iz domače naloge, nato pa še iz pisnega in ustnega izpita iz obeh strok, ki jih je kandidat želel poučevati. Poleg tega je opravljal še izpit iz učnih jezikov.

Sedemdeseta leta

Med uglednimi slovenskimi pisatelji-graškimi študenti moramo omeniti **Janka Kersnika** (Johann Kersnik), ki se je – po dveh semestrih na dunajski pravni fakulteti – prepisal jeseni 1871 na graško pravno fakulteto, očetu pa je v pismu takole razložil razliko med dunajskimi in graškimi profesorji:

Tukajšnji profesorji sicer niso tako učeni kot Ungerji in Schöffleji, pa so mi skoraj ljubši, ker njihova predavanja mnogo lažje razumemo in obnovimo. Letos poslušam: kanonsko pravo, nemško zasebno pravo, rimsko dedno pravo in splošno svetovno zgodovino glede na novejšo dobo. Imam celo štirikrat na teden popoldne kolegije, kar je precej neprijetno, vendar ne more biti drugače. Doma pa se učim pandekte. Upam, da bom z vsem skupaj in posebej docela gotov do velike noči, in potem bom ponavljal.¹³

¹¹ Rigorosenprotokoll. J 3. 910/228. UAG.

¹² Mandelc, Valentin. Lehramtsprüfungsprotokolle. UAG.

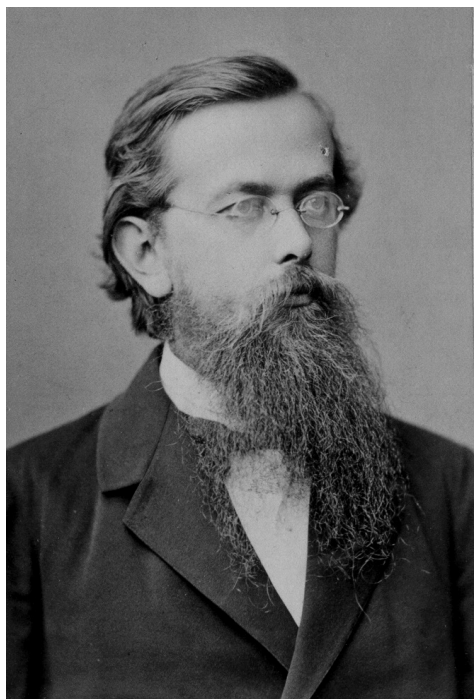
¹³ J. Kersnik: Pismo Jožefu Kersniku, 30. 10. 1871, *ZD 6* (Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1984), 217–218.

Ferdinand Bischoff je tedaj predaval nemško zasebno pravo, August Tewes dedno pravo, Karl Gross cerkveno pravo, Johann Weiß pa občo zgodovino novejšega časa. Najbrž je graški kurikulum Kersniku bolj ustrezal, saj je bil v predmetniku t. i. repetitorium. V poletnem semestru 1872 je vpisal repetitorij iz pandektov, cerkvene ter pravne zgodovine. Po dveh dunajskih in šestih graških semestrih je Kersnik julija 1875 opravljal prvi rigoroz iz rimskega, kanonskega in nemškega prava. Gross, profesor cerkvenega prava, Bischoff, profesor pravne zgodovine, Tewes in Demelius, profesorja rimskega prava, so po izpitu glasovali takole: »Alle Stimmen erklären sich für ungenügend. Candidat wurde danach reprobiert.« [Vsi so glasovali za nezadostno. Kandidat je bil nato reprobiran.]¹⁴ Skoraj tri leta pozneje, 23. maja 1878, je Kersnik pred isto komisijo rigoroz ponavljal: »Alle Stimmen erklärten sich für: genügend. Danach wurde der Candidat per vota unanimia approbiert.« [Vsi so se izjasnili za zadostno. Nato je bil kandidat soglasno aprobiran.]¹⁵ Študija Kersnik ni končal z doktoratom, ker se je odločil za notarstvo, po izpitu je leta 1880 postal samostojni notar (Levec 1965: 287).

V prvi polovici sedemdesetih let je še več pisateljev študiralo na graški filozofski fakulteti. Isto leto kot Kersnik na pravo – 1871 – se je na Filozofsko fakulteto vpisal **Anton Turkuš** (Anton Turkuš). Po koncu prusko-francoske vojne je že objavil pastirsko igro *Vojna in mir*, v kateri je opeval bratstvo med Slovani, Romani in Germani, napisano pa je imel tudi tragedijo *Veronika Deseniška*, ki je pozneje dobila nagrado Dramatičnega društva (Koblar 1972: 76). Turkuš je študiral v Gradcu zlasti klasično filologijo, mladega dramatika so verjetno pritegnila Schenklova predavanja o Ajshilovih *Evmenidah* in Aristofanovih *Osah* ter Karajanova in Kerglova o Sofoklovih *Trabinkah* oziroma o *Antigoni*. Turkuš, ki je poslušal predavanja iz slavistike in celo iz prava, je po štirih semestrih zapustil Gradec ter se vpisal na univerzo na Dunaju, kjer je v akademskem letu 1873/74 pri Juliusu Zupitzi vpisal predavanja iz angleške književnosti (Beowulf, Tennyson), pri Adolfu Musasfii in Ferdinandu Lotheissenu pa iz romanskih književnosti (Petrarca, Molière, Chenier). Usposobil se je za poučevanje modernih jezikov in pozneje postal profesor v Leobnu, med letoma 1885 in 1900 pa je na c. kr. Tehnični visoki šoli v Gradcu poučeval francoščino in angleščino. Iz angleške književnosti je obravnaval med drugim Shakespearovi drami *Julij Cezar* in *Beneški trgovec*, Scottova romana *Kenilworth* in *Waverley*, iz francoske pa Lafontainove basni, Montesquieujeva *Pezzijska pisma*, pesmi Victorja Hugoja in Daudetova *Pisma iz mojega mlina*.

14 Rigorosenprotokoll. J 5. 154. UAG.

15 Prav tam.

Slika 2: Leopold Bude: Gregor Krek (1840–1905). Zbirka upodobitev znanih Slovencev NUK.

V zimskem semestru 1872/73 je prišel študirat klasično filologijo tudi **Rajko Perušek** (Raimund Perusek), ki je pri Karajanu med drugim poslušal grško skladnjo in metriko, zgodovino homer-skih pesnitev ter grško literarno zgodovino (epika in lirika), pri Schenklu pa zgodovino rimske književnosti in Tacitovo *Historio*. Kot je bila navada na Dunaju, so tudi v Gradcu slovenski študentje vpisovali slavistična predavanja. Od leta 1870 je slavistiko kot izredni profesor predaval Gregor Krek.¹⁶ Perušek je pri tem profesorju med drugim poslušal slovansko literarno zgodovino in zgodovino slovanskih jezikov. Podobna predavanja kot Perušek je imel tedaj na klasični filologiji tudi **Ivan Jenko** (Johann Jenko), pesnik in mlajši brat tedaj že pokojnega Simona Jenka. Le **Igo Kaš** (Ignaz Kaš) je na Filozofski fakulteti poslušal naravoslovne predmete:

pri Hubertu Leitgebu občo botaniko, pri Franzu Schulzeju občo zoologijo in primerjalno osteologijo, pri Constantinu von Ettingshausenu fiziografijo zdravičnih rastlin, vpisal pa je tudi eksperimentalno kemijo, fiziko in mineralogijo.

Znotraj generacije graških študentov, rojenih konec štiridesetih oziroma na začetku petdesetih let, je najpomembnejši pisatelj **Jakob Sket** (Jakob Sket), ki je

16 Krek je na graški univerzi študiral od jeseni leta 1860. Pri Karlmannu Tanglu je poslušal Ojdipov cikel in Cicerona, pri Karajanu pa zgodovino grške in rimske književnosti, grško in latinsko sintakso, rimsko govornišvo ter grško metriko. Na germanistiki je pri Karlu Tomascheku vpisal le zgodovino nemške književnosti po Goetheju in Schillerju. Pri Josefu Nahlowskem je imel psihologijo, filozofijo in logiko, dva semestra je vpisoval tudi analitično geometrijo in eksperimentalno fiziko. Od profesorjev zgodovine je poslušal le Weiša, ne pa pozneje znamenitega pisatelja Leopolda von Sacher-Masocha, ki je tedaj v Gradcu predaval štajersko zgodovino. Ker v šestdesetih letih 19. stoletja še ni bila predpisana doktorska disertacija, je Krek opravljal le rigorozne, in sicer iz matematike in fizike, iz zgodovine ter iz filozofije (v komisiji bil znani Ernst Mach, ki ga je ocenil z *valde bene*). Poleti 1864 je bil na podlagi opravljenih rigorozov promoviran za doktorja filozofije. Tri leta pozneje je dobil privatno docenturo in začel s predavanji iz staroslovenske slovnice ter slovanske kulturne in slovstvene zgodovine, v poznih šestdesetih letih je predaval še staroslovansko pismenstvo ter zlasti slovansko mitologijo.

prvo leto študija (1873/74) preživel kot enoletni prostovoljec v Gradcu, vojaški rok je zaključil jeseni 1874 s častniškim izpitom. Vsa štiri leta je poslušal predavanja iz klasične filologije. Pri Schenklu je vpisal zgodovino rimske književnosti, pri Karajanu skladnjo grškega glagola in grško književnost (ep in lirika), pri Kerglu pa je prebiral temeljna dela iz dramatike (Sofoklovega *Ojdi*pa), zgodovinopisja (Tacitove *Anale*) in govornišva (Demosten, Cicero). Na univerzi je pridobil tudi odličen vpogled v historično slovnico sodobnih jezikov. Od tretjega semestra je poslušal slavistična predavanja pri Kreku (Samostalniška skladnja slovanskih jezikov, Staroslovensko oblikoslovje). Germanist Anton Schönbach ga je uvažal v staronemško ter anglosaksonsko slovnico in interpretacijo *Beowulfa*. Italijanščino je poslušal pri Hugu Schuchardt, s katerim sta bila še dolgo v stikih: Sket mu je poslal svojo *Slovenisches Sprach- und Übungsbuch*, ki jo je profesor zelo natančno prebral in avtorju postavil mnogo vprašanj.¹⁷ Po lastnih besedah je Sketa tedaj najbolj pritegnil nemški lingvist Johannes Schmidt, ki mu je predaval sanskrtsko gramatiko, primerjalno gramatiko staroitalskih jezikov (latinščina, oskijščina, umbrijščina) in primerjalno gramatiko gotskega jezika.¹⁸ Ko je Schmidt, ki je Sketu omogočil štipendijo, odšel v Berlin, se je njegov slovenski študent bolj posvetil klasični filologiji in slavistiki ter po koncu osmega semestra junija 1877 zaprosil za pripustitev k učiteljskem izpitu iz slovanskih jezikov za vso gimnazijo ter iz latinščine in grščine za nižjo gimnazijo v nemškem in slovenskem učnem jeziku.¹⁹ Krek mu je za domačo nalogo predpisal analizo jezika v *Supraselskem kodeksu*, Karajan pa razlago odlomka iz XX. knjige *Iliade*, ki govori o angažiranju bogov v trojanski vojni. Marca 1878 je bil Sket po opravljeni klavzuri in ustnih izpitih potrjen, že junija istega leta pa je oddal doktorsko disertacijo *Die Deklination der consonantischen Substantivstämme in Alt- und Neuslovenischen* (Sklanjanje soglasniških in samostalniških osnov v stari in novi slovenščini), ki sta jo Krek in Schönbach aprobirala še v istem mesecu. Po rigorozu iz slovenskega jezika v povezavi s klasično filologijo in staro zgodovino ter rigorozu iz filozofije je bil 2. julija 1878 promoviran za doktorja filozofije.²⁰ A usoda ni dovolila, da bi dolgo praznoval. Že 5. julija je bil kot c. kr. rezervni poročnik vpoklican in je kot del 47. c. kr. rezervnega regimenta v naslednjih mesecih sodeloval pri okupaciji Bosne.

17 H. Schuchardt: Pismo J. Sketu, 22. 7. 1881. NUK Rz Ms 1049.

18 Sket, Jakob. Rigorosenakten. UAG.

19 Prav tam.

20 Matricula doctorum philosophiae. 175. UAG.

Za generacijo, ki je študirala v Gradcu v sedemdesetih letih 19. stoletja, je bila odločilna udeležba v avstrijski okupaciji Bosne. Poleg Sketa sta namreč pri zasedbi sodelovala še Perušek in Kaš. Svoje videnje Bosne pa so opisali šele v prihodnjem desetletju, ko je Sket, tedaj že profesor v Celovcu, skupaj s svojim nekdanjim profesorjem Krekom in duhovnikom Davorinom Trstenjakom ustanovil leposlovni in znanstveni list *Kres*, ki je veljal za časopis zastopnikov obmejnega slovenstva (Priatelj 1926: 175). Nekdanji kolegi s fakultete so postali pomembni sodelavci. Perušek je v tej reviji dva letnika (1882, 1883) objavljal dvajset etnografskih črtic *Bosenske zanovetke*, v katerih je s pedantnostjo klasičnega filologa razpravljal o odnosu Bošnjakov do vere, ljubezni in smrti. Nekatere črtice so odlični literarni portreti različnih sarajevskih slojev. Perušek (1883: 606), ki je med letoma 1880 in 1882 poučeval na novoustanovljeni gimnaziji v Sarajevu, v zadnji črtici izraža upanje, da bo zahodna kultura blagodejno vplivala na nove državljane. Za bralce *Kresa* je svoje potovanje v Hercegovino opisal tudi Kaš, ki je po zasedbi ostal v vojaški službi. V tretjem letniku svoje revije je urednik Sket objavil obsežen poznoromantični roman *Milko Vogrin*, v katerem med drugim ubeseduje bojevanje mladega doktorja, poročnika v Bosni leta 1878.

Več pesmi je v *Kresu* objavil tudi Anton Turkuš, tedaj profesor realke v Leobnu in privatni docent na tamkajšnji rudarski akademiji, tudi pesem *Pod lipo*, v kateri pesnika iz sna prebudi deroča se sraka in ga tako reši pred kačo. Pesem je tako zabavala nekdanjega graškega študenta Kersnika, da jo je – norčevaje se iz pesnikovega ornitološkega znanja – parodiral v pesmi *Pod hrusko*, kjer omenja tudi Sketa (Kersnik 1952: 151–152). Kersnik, vodilni sodelavec *Ljubljanskega zvana*, je bil med ostrimi kritiki *Kresa*, zlasti po objavi Pajkove bizarne kritike Gregorčičevih *Poezij*, ki je zelo vplivala na usodo Sketove revije in znatno zmanjšala krog njenih literarnih sodelavcev (Priatelj 1926: 226–239). Med *Kresovimi* sodelavci najdemo tudi Ivana Jenka, tedaj profesorja v Gorici, ki je poleg lastnih pesmi objavil zapuščino svojega brata. Najmanj pa je *Kresu* prispeval sicer zelo plodoviti zgodovinar **Simon Rutar** (Simon Rutar), ki je objavil le kratek članek o zgodovini Nemškega Ruta.

Na začetku sedemdesetih let, ko je že bival v Gradcu, je imel Rutar še pisateljske ambicije, saj je v *Zori* objavil »zgodovinski obraz iz minulega desetletja« *Miramar*, ki sodi med ne tako maloštevilna dela s temo meksikajnerjev. Rutar opisuje mladi tržaški par, ki se mora raziti, ko mladenič odpluje v Mehiko branit cesarja Maksimiljana. Kot bodoči zgodovinar natančno našteje vzroke za propad cesarstva,

kot geograf pa zelo plastično oriše mehiško floro in favno. Zanimivi so tudi opisi Trsta, zlasti pozneje večkrat ubesedenega mola San Carlo, kjer da sta veselje in radost doma.

Ko se je oktobra 1873 z vlakom peljal proti Gradcu – cilju svojih želja in mladostnih sanj –, je Rutar dnevniku zaupal številne dileme, ki so se mu takrat porajale: »Kaj bodeš v Gradcu? Kako se ti bode ondi godilo? Ali bodeš mogel obstati neznanec v tujem mestu brez prijateljev, brez podpore in pomoči od svojih sorodnikov? Kaj bode s teboj?« (Rutar 1972: 158). Z Jurčičevim priporočilnim pismom je Rutar obiskal Kreka, ki mu je svetoval, katere predmete naj vpiše, in mu obljubil podporo. Dne 15. oktobra 1873, tri dni po svojem dvaindvajsetem rojstnem dnevu, se je slednjič vpisal na univerzo in ob šestih zvečer že poslušal predavanje Kulturna zgodovina antike Johanna Baptista Weiša.²¹ »Dasiravno nij znal moč nič interesantno govoriti, dasiravno ga nesem popolnoma razumel, dopadlo mi je vendar. Poslušati pervikrat predavanje iz katedra na univerzi, to se mi je zdelo nekaj!« (Rutar 1972: 160). Po več kot mesecu predavanj je imel o Weišu že drugačno mnenje: »Mož se prerad zgublja v malenkosti, vesele ga zlasti anekdote, katero lastnost sem jaz pri vseh duhovnom prijaznih ljudeh opazoval,« je pisal Levcu.²² Poleg predavanj je imel pri tem profesorju vpisan še historični seminar. Pri Adamu Wolfu je v tem semestru poslušal prazgodovino Orienta. Dvakrat na teden pa je poslušal predavanje Zgodovina nemške književnosti v 19. stoletju (glede na razvoj evropskih književnosti) Antona Schönbacha, ki ga je označil za izobraženega moža, polnega idej Juliana Schmidta.²³ Schmidt je s svojim geslom, naj roman išče nemški narod tam, kjer ga je najti v njegovi sposobnosti, pri delu namreč, znatno vplival na sočasno književnost, zlasti na Gustava Freytaga. Manj navdušen je bil Rutar nad praktično filozofijo Wilhelma Kaulicha, ki mu je pozneje predaval tudi pedagogiko. Levcu je pisal, da od njega ne bo veliko profitiral, »ker razlaga katehizem v pravem pomenu besede«. ²⁴ Seveda je vpisal tudi tri Krekova predavanja: Slovanski konzonzantizem, Slovansko literarno zgodovino in Očrt slovanske mitologije: »Mož govori sicer prav jasno, a izrazi in fraze, ki jih rabi, kažejo, da ne tiči nič posebnega v njem. Vselej kader njega poslušam, zdi se mi, kakor bi prebiral Hanuševe spise, ktere ga Krek tudi rad citira.«²⁵ Ignac Jan Hanuš je bil avtor pomembnega dela o slovanski mitologiji.

21 O J. B. Weišu (1820–1899) gl. Höflehner (2015: 132–142).

22 S. Rutar: Pismo F. Levcu, 21. 11. 1873. NUK Rz Ms 1409.

23 Prav tam.

24 Prav tam.

25 Prav tam.

V poznejših semestrih je Rutar vpisoval še manj Krekovih predavanj, za Začetke slovanske dramske poezije je zapisal, da jih verjetno pripravlja po hrvaški zgodovini dubrovniške drame.²⁶ V pismu Levcu omenja naslednji zaplet: ker Krek ni bil imenovan za rednega profesorja, kot mu je šolski minister Karl von Stremayr obljubil, je iz jeze na začetku semestra odpovedal dva kolegija.²⁷ Očitno pa je liberalni štajerski minister obljubo držal, saj je Krek 6. maja 1875 dobil redno profesuro. Osredinimo se natančneje na Rutarjev študij zgodovine. V šestih semestrih je pri Weišu imel grško, rimsko in zgodovino srednjega veka, pri Franzu von Kronesu,²⁸ ki ga je poslušal od drugega semestra dalje, pa avstrijsko zgodovino in zgodovinsko etnologijo Avstrije. Najbrž ni brez pomena, da je bodoči zgodovinar imel pri njem predavanja o metodi in sredstvih historičnih raziskav ter o virih avstrijske historiografije. Že leta 1873 je pisal Levcu, da je Krones izdal delo o celjskih grofi, ki »bode tudi za našo zgodovino važno, zlasti ker je delo temeljito.«²⁹ Tudi v članku »Celjska kronika« je Rutar omenjal Kronesovo delo v zvezi s celjskimi grofi ter zaključil: »Tako nam obdelujejo tujci naše zgodovinsko polje (– še veseli moramo biti, dokler imamo tako nepristranskih delavcev –), gotovo neveselo spričevalo naše marljivosti« (Rutar 1875a: 59). Prav v Kronesovem historičnem seminarju je Rutar izdelal seminarsko delo »Die Anfänge der Cillier Grafen« (Začetki Celjskih grofov) – »težavno, a hvaležno delo.«³⁰ Sicer je v času študija pri Weišu in Kronesu spisal kar 7 seminarskih nalog. Najbrž je tudi Rutarjev obsežni podlistek »Razmere med Slovenci in Longobardi« nastal v seminarju. Med drugimi profesorji velja omeniti še Friedricha Pichlerja,³¹ ki je imel tedaj predavanja iz grške in rimske sfragistike ter vodil epigrafsko-numizmatične vaje. Tega numizmatika in pesnika ni posebej cenil, saj je za njegovo razpravo *Etruskische Reste in Steiermark und Kärnten* (Etruščanske ostaline na Štajerskem in Koroškem), v kateri pripisuje etruščanski izvor številnim imenom slovenskih krajev, zapisal: »Človek bi ne veroval, da je mogoče še dandanes poleg vsega napredka v jezikoslovji in poleg vse 'nemške temeljitosti' v strogo znanstveni knjigi tako strašno nevednost prodajati, kakor je to uže zaporedoma storil graški učejnak dr. Fritz Pichler.« (Rutar 1881: 785). Rutar je cenil jezikoslovje, zlasti klasično filologijo, saj je večkrat omenjal nekatere profesorje (Schenkl, Karajan). Tudi

26 S. Rutar: Pismo F. Levcu, 8. 5. 1874. NUK Rz Ms 1409.

27 S. Rutar: Pismo F. Levcu, 29. 5. 1875. NUK Rz Ms 1409.

28 O F. Kronesu (1835–1902) gl. Höflechner (2015: 167–178).

29 S. Rutar: Pismo F. Levcu, 21. 11. 1873. NUK Rz Ms 1409.

30 S. Rutar: Pismo F. Levcu, 29. 5. 1875. NUK Rz Ms 1409.

31 O F. Pichlerju (1834–1911) gl. Höflechner (2015: 468–473).

sam je vpisal vaje iz Herodota, Tacitovih *Analov* ter XXI. knjige Tita Livija, ki govori o punskih vojnah. Rutar, ki se je nameraval usposobiti tudi za poučevanje geografije, je bil razočaran nad stanjem te stroke v Gradcu, že v pismu Levcu je Rutar tožil, da nimajo predavanj iz geografije, saj da je prof. Roesler na bolniškem dopustu,³² šele na koncu študija je poslušal Wolfova predavanja iz geografije Afrike in Avstralije. Med semestri nekoliko izstopa zadnji, saj je tedaj poslušal tudi predavanja iz uvoda v geologijo in astronomijo. Po absolviranem trienniumu se je leta 1876 prijavil na učiteljski izpit, in sicer iz zgodovine in geografije za vso gimnazijo ter iz nemškega jezika s književnostjo za nižjo gimnazijo v nemškem in slovenskem učnem jeziku.³³ Pri Weišu je dobil za nalogo vprašanje »Welchen Werth hat die Schrift des Jornandes (oder Jordanes) De Getarum sive Gothorum origine et rerus gestis für die Urgeschichte der Germanen und Slaven«, ki je bila podlaga za Rutarjevo poznejšo razpravo »Kako važnost ima Jordanis za slovensko zgodovinopisje« (1880), kjer tudi citira svojega profesorja. Krones pa mu je predpisal »Die geschichtlichen Beziehungen Kroaziens und Inneroesterreichs im 16. Jahrhunderte mit besonderer Rücksicht auf die Ausbildung der windischen und Banalgrenze gegen die Türken« (Zgodovinski stiki Hrvaške in Notranje Avstrije v 16. stoletju glede na izoblikovanje meje proti Turkom v Slovenski in Vojni krajini). Dve leti pozneje se je Rutar takole spominjal izpitnih vprašanj: »Weiß praša najrajše malenkosti, n.pr. na kaki bolezni je ta ali oni umerl, kako se je imenoval Caligulin konj, kaj pomeni Nero (močnega), katera kraljica se je imenovala zlatonoga i. t. d., zlasti priljubljeni so mu napisi, n. pr. Inschrift von Bisutum, von Pisa i. t. d. Veča prašanja stavi redkejša, n.pr. o Mariju in Sulli, die Kaiser des ersten Jahrhunderts i. t. d..«³⁴ O Kronesu pa je imel precej boljše mnenje: »Krones praša prav lepo in uljudno. Najbolj pazi na vire in historiografijo ter stavi najrajše prašanja o dvomljivih partijah (Streitfragen).«³⁵ Po izpiti iz obče in avstrijske zgodovine, geografije, nemščine in slovenščine je bil 2. julija 1877 potrjen za učitelja.³⁶ Dve leti pozneje mu je bilo priznано, da lahko kot učni jezik uporablja tudi srbohrvaščino. Tega leta se je svojega graškega profesorja Kronesa spomnil z obsežno recenzijo njegovega dela *Grundriß der österreichischen Geschichte* (Očrt avstrijske zgodovine):

32 S. Rutar: Pismo F. Levcu, 8. 5. 1874. NUK Rz Ms 1409.

33 Rutar, Simon. Lehramtsprüfungsprotokoll. UAG.

34 S. Rutar: Pismo F. Levcu, 27. 10. 1879. NUK Rz Ms 1409.

35 Prav tam.

36 Rutar, Simon. Lehramtsprüfungsprotokoll. UAG.

To je do sedaj najobširnejša, najpopolnejša in najtemeljitejša avstrijska zgodovina. Predstavlja se nam kakor eminentno znanstveno delo, ki je osnovano popolnem na lastnih preiskavah in dolgoletnih skušnjah pri predavanju omenjenega predmeta. Vsa preiskavanja so zelo vestno izpeljana, kočljiva vprašanja neizrečno previdno rešena, vse temne partije kolikor mogoče osvitljene, sploh veje skozi vse delo odkrito resnicoljubje in stroga nepristranost. Marsikaj se nam prikazuje v tej zgodovini v čisto novej podobi, vse drugačno osvetljeno, kakor je bilo to doslé navadno po naših znanih priročnih knjigah avstrijske zgodovine. (Rutar 1879: 1)

Kljub pohvalnim besedam Rutar obžaluje, da je sodobni zgodovini namenjeno le sto strani, hkrati pa polemizira s Kronesovo mislijo, da je dualizem najbolj skrajna meja koncesij, kateri se sme približati ideja skupne države, za to mejo bi ležal kaos (Rutar 1879: 3).

Od osemdesetih do začetka 20. stoletja

Mladostni pesnik **Fran Levec** (Franz Levec) je bil po študiju na Dunaju 28. aprila 1876 potrjen za učitelja slovenskega jezika v vseh razredih in za učitelja nemščine v nižjih razredih realke.³⁷ Sedem let pozneje se je Levec prijavil še za izpit iz geografije in zgodovine na univerzi v Gradcu, čeprav je bil že prej prijavljen na Dunaju.³⁸ Tomaschek mu je predpisal za domačo nalogo »Hydrographie von Krain« (Hidrografija Kranjske), Franz Martin Mayer pa vire za predstavitev turških vpadov na Kranjsko in Istro v 15. stoletju, kar je kandidat pozneje tudi objavil. Obe nalogi sta bili ocenjeni že januarja 1884. Ministrstvo je prav tedaj razpustilo C. kr. izpitno komisijo za realke in ustanovilo novo, skupno za realke in gimnazije, kar je pomenilo druge izpraševalce: Weiša in Kronesa.³⁹ Dne 10. junija 1885 je Levec po opravljeni klavzuri in po številnih ustnih vprašanjih iz obče in avstrijske zgodovine ter geografije izpit opravil in bil tako potrjen za učitelja geografije in zgodovine v vseh razredih realke. »V Gradcu mi je šlo vse srečno izpod rok, samo korajže sem imel premalo. Izpričevalo je prav lepo,« je pisal prijatelju Staretu.⁴⁰ Nova, dodatna kvalifikacija je očitno pomenila več časa,

37 Levec, Franz. Prüfungzeugnis. NUK Rz Ms 1409.

38 Einreichungsprotokolle der k. k. wissenschaftlichen Gymnasialprüfungs-Commission (1870–). Prot. Zl. 2466. Levec, Franz (10. 10. 1870). Lk 4. 3. Archiv der Universität Wien (poslej UAW).

39 F. Levec: Pismo Josipu Staretu, 6. 4. 1884. *Pisma 2* (Ljubljana: SAZU, 1971), 77.

40 F. Levec: Pismo J. Staretu, 1. 7. 1885. Prav tam, 81.

saj je pesniku Aškercu pisal, da bo poslej vse svoje moči posvetil urednikovanju *Ljubljanskega zvona*.⁴¹

V tem obdobju imamo spet nekaj zanimivih migracij med Gradcem in Ljubljano. Pesnik **Fran Gestrin** (Franz Gestrin) je med letoma 1884 in 1886 študiral pravo na Dunaju, nato pa se je prepisal na graško filozofsko fakulteto, kjer je študiral zgodovino pri Weißu in Kronesu ter pri Kreku slavistiko. Čeprav je absolvirал 4 semestre, se zaradi zgodnje smrti ni uspel kvalificirati za učitelja. Zanimiv je tudi primer **Jožeta Debeveca** (Josef Debevec), avtorja vzgojnih povesti, ki je po dveh semestrih opustil študij na dunajski univerzi in v Ljubljani končal študij bogoslovja. Na dunajsko univerzo se je ponovno inskribiral v akademskem letu 1893/94, ko je študiral semitske jezike in pripravljал doktorsko disertacijo *De dispositione et argumento epistolae ad Galatas eiusque relatione ad epistolam ad Romanos* (O dispoziciji in vsebini Pisma Galačanom in o njegovem razmerju do Pisma Rimljanom). Debevec se je nato najprej lotil študija klasične filologije najprej na Dunaju, nato pa še v Gradcu, kjer se je leta 1897 prijavil na učiteljski izpit za poučevanje latinškega, grškega in slovenskega jezika. Alois Goldbacher mu je za domačo nalogo iz latinščine predpisal prevod in razlago šeste Tibulove elegije iz druge knjige, Schenkl je pričakoval prevod Herodotovega odlomka priprav bitke pri Salamini, Krek pa mu je za nalogo iz slovenščine predpisal naslov »Jurčič kot dramatik«. Izpit je opravil šele leta 1900, ni pa bil potrjen za učitelja klasičnih jezikov na šolah z nemškim učnim jezikom. Leta 1910 se je Debevec, prevajalec Danteja, prijavil še za učiteljski izpit iz italijanščine.⁴²

Pesnik **Fran Eller** (Franz Eller) pa je storil obratno kot Gestrin: po štirih semestrih študija geografije, zgodovine in slavistike v Gradcu se je v zimskem semestru 1893/94 vpisal na dunajsko pravno fakulteto. Zanimivo, da je rigorozo opravljal v Gradcu, kjer je bil 18. marca 1899 promoviran za doktorja prava.⁴³ Maja 1920 je postal redni profesor za finančno vedo in pravo na novoustanovljeni Pravni fakulteti v Ljubljani. Pravnika **Fran Zbašnik** (Franz Zbašnik)⁴⁴ in **Ivo Šorli** (Johann Šorli), ki sta ves čas študirala le v Gradcu in le na pravni fakulteti, sta bila torej bolj izjemi. V svojih spominih z naslovom *Moj roman* opisuje Šorli

41 F. Levec: Pismo Antonu Aškercu, 15. 6. 1885. Prav tam, 142.

42 Debevec, Josef. Lehramtsprüfungsprotokoll. UAG.

43 Matricula juris consultorum in universitate graesensi in doctores juris promotorum Promotionsbuch 11. 4060/33. UAG.

44 Matricula juris consultorum in universitate graesensi in doctores juris promotorum. Promotionsbuch 8. 1746/247. UAG.

študentska leta v Gradcu, kjer je nastajal tudi njegov roman *Človek in pol*. Med profesorji omenja zlasti Gustava Hanauseka, »staro želvo«, zaradi katerega je moral ponavljati rigoroz iz rimskega prava (Šorli 1940: 135). Tudi medicinca **Rado Murnik** (Jakob Murnik) in **Ivan Robida** (Johann Robida) sta nekaj semestrov preživela na dunajski medicinski fakulteti, nekaj pa na graški. Medtem ko je Murnik po več kot osmih letih študij opustil in se posvetil le pisanju, je bil Robida aprila 1897 promoviran za doktorja medicine.⁴⁵ V času študija je pisal historične drame, nato pa se je posvetil psihiatriji, ob tem pa še vedno pisal literarne kritike.

Čas pred prvo svetovno vojno

Posebna pa je bila pot **Izidorja Cankarja** (Isidor Cankar), ki se je še kot bogoslovec zanimal za umetnostno zgodovino. Predstojniki so ga po končanem študiju teologije v Ljubljani poslali na študij v Louvain, kjer je preživel akademsko leto 1909/10. Sloves profesorja Josefa Strzygowskega je Cankarja naslednje leto privabil na graško univerzo (Stelè 1959: 233). Strzygowski pa je leta 1909 dobil stolico na Dunaju, njegov naslednik pa je bil imenovan šele dve leti pozneje (Höflechner 1992: 109). Naključje je hotelo, da je Cankar študiral v Gradcu prav v obdobju, ko umetnostnozgodovinska stolica ni bila zasedena. Kot je razvidno iz dokumentov v graškem Univerzitetnem arhivu, je Cankar poslušal zgodovino estetike pri Hugu Spitzerju, verjetnostno teorijo pri Alexiusu Meinongu, eksperimentalno psihologijo in psihologijo barv pa pri Viktorju Benussiju. Vpisal je tudi nekaj predavanj iz grške in nemške književnosti. V zimskem semestru 1911/12 je slednjič prispel na Dunaj, kjer je pozneje tudi promoviral. Ko je postal urednik revije *Dom in svet*, je ob določenih dnevih prihajal v Gradec, kjer je imel sestanke s študenti, ki so bili sodelavci revije. Z njimi je razpravjal zlasti o problemih umetnosti in književnosti ter jih seznanjal z novimi literarnimi stremljenji, opozarjal jih je denimo na pesnico Else Lasker-Schüler (Glazer 1993: 1028). V ta krog sta sodila zlasti **Joža Lovrenčič** (Johann Lovrenčič) in **Ivan Dornik** (Johann Dornik). Lovrenčič je od zimskega semestra 1910/11 študiral germanistiko, klasično filologijo in slavistiko. Matija Murko mu je predaval zgodovino južnoslovanskih literatur, Štrekelj pa historično gramatiko. Čeprav je bila slavistika zelo slovenistično usmerjena, tedaj v Gradcu ni bilo veliko študentov. Janko Glazer (1993: 1028) se je spominjal, da so bili v seminarju jeseni 1913 pri Rajku Nahtigalu le trije: poleg brucev

45 Album doctorum medicinae in caesareo-regia universitate graecensi promotorum 62. UAG.

Dornika in Glazerja še Lovrenčič, ki pa je bil tedaj že v 7. semestru. V tem semestru je Murko predaval romantiko (Vraz, Prešeren), Nahtigal pa v slovenščini Uvod v zgodovinsko-primerjalno slovnico. Že kmalu so se njihove poti razšle. Lovrenčič je pripravljala disertacijo o življenju in delu Valentina Staniča in bil januarja 1915 promoviran za doktorja filozofije,⁴⁶ nato pa se je usposobil za profesorja slovenščine in latinščine. Dornik je v Gradcu absolviral študij slavistike in klasične filologije, pripravljala doktorat o Levstikovih umetniških nazorih in *Martinu Krpanu*, nato pa je kot prvi Slovenec promoviral leta 1919 v Zagrebu.

Drugačna je bila pot pesnika **Janka Glazerja** (Johann Glaser), ki je v zimskem semestru 1913/14 že kot bruc zažlesteel v seminarju prof. Murka, ko je interpretiral Prešernovo pesem *Pevcu*, in sicer tako, da je profesor svoje občutenje po koncu ure strnil v stavek: »Danes je pesnik pesnika razlagal.« (A. Glazer 1993: 346). Svoja graška leta je pozneje takole popisal:

Veselile so me sicer vaje v seminarju, kjer sem se z uspehom udeleževal interpretacije Prešernovih pesmi. Nisem pa mogel dobiti resničnega, živega stika z gramatiko, zlasti, ker se mi je ravno tisto poglavje, ki mu današnja veda posveča glavno pažnjo – glasoslovje – zdelo naravnost nedostopno: ne razpolagam z zadostnim posluhom, da bi razločeval vse nianse slovenskega akcenta. Ta pomanjkljivost je tem občutnejša, ker v mojem rojstnem kraju ne poznamo več pravega slovenskega naglasa. Zato sem v 2. semestru izpremenil svojo stroko in se vpisal v naravoslovje.⁴⁷

Slika 3: Spalke in Kluge: Matija Murko (1861–1952) v graškem obdobju. Zbirka upodobitev znanih Slovencev NUK.

46 Philosophisches Promotionsbuch 3. 814. UAG. Več o tem glej str. 57.

47 Glazer, Janko. Življenjepis. ZAMU.

Že v letnem semestru 1914 se je Glazer na Dunaju prepisal na prirodoslovje, nato pa se je za dva semestra vrnil v Gradec, kjer študiral pri Karlu Fritschu botaniko, pri Ludwigu Graffu zoologijo in pri Karlu Linsbauerju biologijo. Leta 1915 pa je bil vpoklican in je s študijem nadaljeval v Ljubljani šele po koncu prve svetovne vojne. Vojna vihra je na polovici prekinila juridični študij **Igu Grudnu** (Ignaz Gruden) na dunajski univerzi. Ker je bil ranjen na soški fronti, so ga prepeljali na kirurško kliniko Deželne bolnišnice v Gradcu, kjer se je po treh letih spet lotil prava. Tedaj je med drugim vpisal predavanja Josepha Schumpetra, poznejšega ustanovitelja ekonometrične družbe. V Gradcu je opravil tudi pravnozgodovinski državni izpit,⁴⁸ pozneje pa je študij nadaljeval v Pragi, kjer je leta 1921 tudi promoviral.⁴⁹

Sklep

Slovenski pisatelji, ki so začeli na Dunaju, so v šestdesetih letih 19. stoletja v Gradec večinoma prihajali zaključevat svoj študij z rigorozi ali z učiteljskimi izpiti. V sedemdesetih letih je v Gradcu prvič študiralo trikrat več slovenskih pisateljev kot na Dunaju, kar je deloma povezano s slovesom prof. Kreka. Čeprav so slovenski pisatelji tudi v naslednjih desetletjih prihajali študirat v Gradec, se tako močna generacija, ki je celo izdajala svojo revijo *Kres*, ni več ponovila. Pozneje so pisateljevanje sicer opustili in se uveljavili kot profesorji klasičnih ali modernih jezikov, Simon Rutar velja celo za utemeljitelja slovenskega znanstvenega zgodovinopisja.

48 Protokoll der rechtshistorischen Staatsprüfungen, 119. UAG.

49 Matrika doktorů české Karlo-Ferdinandovy univerzity 1917–1921. Archiv Univerzity Karlovy (AUK).

Graška univerzitetna predavanja o slovenski literaturi v slovenščini do leta 1919

Na Teološki fakulteti Univerze Karla in Franca v Gradcu, kjer so bila predavanja v latinščini, so od leta 1850 izvajali vaje v slovenskih pobožnih navorih. Najprej je vaje (pozneje tudi iz razlaganja krščanskega nauka) vodil profesor cerkvene zgodovine Matija Robič, od 1853/54 do 1856 pa dogmatik Jožef Tosi. V nemškem *Seznamu predavanj* na Pravni fakulteti za leto 1850/51 je bilo mogoče brati naslednje obvestilo: »Čez avstrijsko državljansko pravo bere gospod dr. Jožef Krainc ko docent vsak dan razen nedelj in praznikov od 8. do 9. ure predpoldnom in v ponedeljkih in petkih popoldne od 4. do 5.«⁵⁰ Med njegovimi slovenskimi slušatelji sta bila tudi Jakob Razlag in Lovro Toman (Polec 1929: 71). V naslednjem semestru sta se Kraincu pridružila še Janez Kopač, ki je »četirikat na teden« predaval red kazenske pravde, in Josip Skedl s predavanji o avstrijskih kaznovavnih postavah čez hudodelstva.⁵¹ Slovenska predavanja so bila vzporedno z nemškimi. Od leta 1852 sta državljansko oziroma kazensko pravo predavala le še Krainc in Skedl, od 1853/54 pa samo še Skedl. Ko so leta 1854 slovenska juridična predavanja ukinili, so slovenski profesorji svoje priimke germanizirali in začeli predavati samo še v nemščini. Johannu Kopatschu, ki je že predaval rimsko in kanonsko pravo v nemščini, je sledil še Josef Skedl z nemškimi predavanji iz statistike avstrijskega cesarstva in finančne vede. Predavanja so bila ukinjena predvsem zaradi premajhnega števila slušateljev, ki tedaj niso mogli opravljati izpitov v slovenščini niti uradovati v tem jeziku (Polec 1929: 71). So se pa nemški študentje prava v naslednjih letih udeleževali pouka slovenščine, ki ga je izvajal Koloman Kvas (Quas), saj so si z znanjem deželnega jezika povečali možnosti za zaposlitev v državni službi (Kernbauer 2007: 137).

Šele leta 1870 je cesar za izrednega profesorja slovanske filologije imenoval Gregorja Kreka, ki pa so mu naročili, da morajo njegova predavanja potekati v nemškem jeziku: »[L]e tako bi namreč ustrezala nemškemu značaju naše visoke šole in potrebi, da bi bila dostopna tudi nemško govorečim študentom in vsem študentom

50 *Oeffentliche Vorlesungen an der k. k. Carl-Franzens-Universität zu Graz in Winter-Semester 1850/51* (Graz: Leykam), 5.

51 *Oeffentliche Vorlesungen an der k. k. Carl-Franzens-Universität zu Graz in Sommer-Semester 1851* (Graz: Leykam), 5.

slovanskega prostora, čigar narečja se med seboj močno razlikujejo.« (Kernbauer 2006: 92–93). Krek se je po Miklošičevem zgledu ukvarjal zlasti s historično in primerjalno slovnico slovanskih jezikov in ne s posameznimi slovanskimi jeziki ali njihovimi literaturami. Na začetku devetdesetih let 19. stoletja je Krek ustanovil Seminar za slovansko filologijo, s čimer je bil storjen še zadnji korak k institucionalizaciji stroke (Kernbauer 2006: 94).

Maja leta 1891 je Fran Šuklje v proračunskem odseku Državnega zbora potožil, da je slovenščina edini avstrijski jezik, ki se ne goji na nobenem vseučilišču in zahteval posebno stolico za slovenski jezik in literaturo, minister za uk in bogočastje baron Paul Gautsch pa je obljubil, da se lahko računa na podporo ministrstva, takoj ko se bo pojavil ustrezno habilitirani docent (Murko 1899: 207). Že dve leti pozneje, v akademskem letu 1893/94, je Vatroslav Oblak na graški univerzi začel s predavanji o staroslovnski gramatiki, leto pozneje je imel tudi Slovenske vaje (Slovenische Übungen), ki se jih je tedanji slušatelj Fran Ilešič spominjal takole: »Vaje so bile slovenske in jaz sem se čudil izpiljenosti njegovega znanstvenega jezika, po njegovih predavanjih je vel dober slovanski duh, seveda ni tajil resnice in si slovanskega čustva ni krepil s tiradami obupnimi. Glas mu je bil že izprva slab in dve uri zaporedoma ni mogel predavati; žalostni smo opazovali, kako mu je vedno bolj pohajala sapa in je vsled hripavosti vedno česče opuščal predavanja.«⁵²

Oblak ni bil strokovnjak za književnost, zato je svojemu predstojniku Kreku sporočil, da bo predaval samo o nekaterih dobah (npr. o protestantizmu pri Slovencih).⁵³ V letnem semestru 1895 je tako eno uro na teden v nemščini predaval romantiko v slovenski književnosti. Marca 1896 je bil Oblak predlagan za prvega izrednega profesorja slovanske filologije s posebnim ozirom na slovenščino, a imenovanja ni dočakal (Murko 1899: 225). Po njegovi smrti aprila istega leta je izredno stolico, namenjeno deželnemu jeziku (t. i. Landsmannprofesur), dobil Karel Štrekelj, ki pa je iz nje ustvaril polnopravno katedro (Murko 1912: 533; Kropelj 2001: 57).

Dobro desetletje poprej je bil Štrekelj privatni docent na Dunaju, kjer je le na začetku predaval o slovenski ljudski pesmi in čisto na koncu o slovenski slovnici. Tudi na graški univerzi je začel s predavanji o slovenski slovnici in ljudski pesmi, ki jo je najavil v slovenščini. Skladno z dekretom je moral imeti Štrekelj (poleg staroslovanskih in srbohrvaških kurzov) vsako šolsko leto eno glavno predavanje

52 F. Ilešič: Pismo M. Murku, 15. 10. 1899. NUK Rz Ms 1119.

53 V. Oblak: Pismo G. Kreku, 19. 2. 1893. NUK Rz Ms 1465.

iz slovenskega jezika in književnosti v obsegu treh do štirih ur tedensko.⁵⁴ O jeziku predavanj je veliko razmišljal, saj je že maja 1897 Murka spraševal, če je Oblak res predaval slovensko slovstvo v slovenščini.⁵⁵ Tedaj so v Gradcu predavali ugledni anglist Karl Luick, profesor našega Kelemine, pa francist Hugo Schuchardt in italijanist Anton Ive. In le Ive je vsaj eno predavanje na semester izvajal v italijanščini. Ob tem velja dodati, da je bil Štrekelj, ki je sicer doktoriral iz dialektologije, izjemno usposobljen za literarno zgodovino, saj je v dunajskih študijskih letih pri Wilhelmu Hartlu poslušal razlago *Iliade*, grško in rimsko metriko, Tibulove pesmi, Sofoklove *Trahinke*, Demostenove govore, pri Emanuelu Hoffmannu pa Horacijeve Satire in Ciceronovega *Oratorja*. Germanist Richard Heinzl mu je predaval Wolframa von Eschenbacha, Erich Schmidt pa Faustovo snov pred Goethejem, vpisane je imel tudi kurze o sanskrtu in avesti.

Slika 4: Spalke in Kluge: Karel Štrekelj (1859–1912) v graškem obdobju. Zbirka upodobitev znanih Slovencev NUK.

V letnem semestru 1899 je Štrekelj tri ure tedensko predaval zgodovino slovenskega slovstva in tako postal še v 19. stoletju prvi slovenist, ki je na univerzi predaval o svoji književnosti v njenem jeziku. Iz vpisnih dokumentov v graškem univerzitetnem arhivu je razvidno, da je ta predmet tedaj vpisalo šest študentov, vsaj eden iz radovednosti, ker je študiral matematiko. Številka sploh ni majhna glede na to, da je bilo takrat na graški filozofski fakulteti redno vpisanih le 96 študentov. Predavanja so se ohranila v arhivu graškega Inštituta za slavistiko vse do stoletnice Štrekljeve smrti, ko jih je skupina raziskovalcev transkribirala in objavila v dveh debelih knjigah.⁵⁶ V uvodu se je Štrekelj naslonil zlasti na delo *Istorija ruskoj*

54 K. Štrekelj: Pismo G. Kreku, 20. 10. 1896. NUK Rz Ms 1465.

55 K. Štrekelj: Pismo M. Murku, 4. 5. 1897. NUK Rz Ms 1119.

56 Prvi je Štrekljeva predavanja v nekrologu omenil Murko (1912: 540), ki je poudaril, da bi se lahko v njih našlo marsikatero zrno, saj je imel predavatelj tudi v slovstvenih vprašanjih zdravo sodbo in svojega mnemja ni skrival.

literatury (Zgodovina ruske literature) Aleksandra Nikolajeviča Pypina (Dolinar 2014: 1216–1220). Ker se je težnja sestaviti občo predstavo o literaturah vseh narodov izkazala za zapleteno, mora biti najprej v ospredju preučevanje narodnih literatur. Po Pypinu je Štrekelj navajal Tainovo tezo, da je mogoče v literaturi iskati psihologijo naroda. Nadalje je s študenti kritično analiziral nekatere pregledne slovenske književnosti, zlasti Kleinmayrjevega in Glaserjevega, pri zadnjem da se literarnozgodovinska stran popolnoma izgubi nasproti »bijografičnemu in bibliografičnemu balastu« (Štrekelj 2012: 47). V poglavju »početki slovenskega slovstva« je Štrekelj omenil vse tedaj znane spomenike, rokopise, slovenske izraze pri minezengerjih in prve natisnjene besede, hkrati pa je jasno poudaril, da se prava zgodovina slovenskega slovstva začneja s Primožem Trubarjem, ki je povzdignil slovenščino med pismene jezike (Štrekelj 2012: 87, 91). Medtem ko je Sebastijana Krelja in Adama Bohoriča obdelal na kratko, se je podrobno ukvarjal z usodo Dalmatinove biblije, ki je v domovino prišla v sodih. Štrekelj (2012: 207) zavrača tezo, da je bil grad Turjak Wartburg, kjer je skriti »slovenski Luter« dovršil svojo prelogo svetega pisma, saj je ta škocjansko župnijo dobil kot nagrado za protestantske zasluge. Mnogi katoliški pisatelji zanikujejo pomen protestantske dobe, češ da so se naši reformatorji ukvarjali s slovenskim pisanjem, le da bi slovensko ljudstvo pridobili za luteranstvo. A kaj so storili slovenski duhovniki, se sprašuje Štrekelj (2012: 238), pred protestantsko dobo za slovensko knjigo? Slikovito je popisana tudi zgodovina protireformacije. Vprašanje, ki si ga večkrat stavijo privrženci protireformacije kakor njeni nasprotniki, liberalci, kaj bi bilo iz Slovencev, če bi se poluteranili, je po Štrekljevem (2012: 253) mnenju jalovo: »[T]aka prašanja sploh ne spadajo v zgodovino, ker so irrealna. Kaj bi bilo, to vé Bog.« Štrekelj je pokazal veliko razumevanja do Tomaža Hrena, ki je v mladosti pesnil in sestavil celo satiro na Lutro, ki je zanj vipera (gad), mendax antichristique minister (lažni-vec in Anitikristov pomočnik), zato ni sprejel sodbe pastorja Theodorja Elzeja, da je ljubljanskega škofa vodila le častilakomnost in vnetost renegata, saj bi kaj takega lahko očitali vsem protestantom, ki so se odvrnili od katolicizma v zreli dobi.

V zimskem semestru 1899/1900, ko je Štrekelj predaval »drugo dobo«, je imel spet šest slušateljev. Na temelju bližnjega sorodstva med vzhodnoštajerskimi in kajkavskimi narečji je Štrekelj kajkavščino po izvoru sprejemal kot del slovenskega jezika, zato je tudi kajkavsko slovstvo v starejših zgodovinskih dobah uvrstil v slovensko območje (Dolinar 2014: 1229–1230). Frana Krsta Frankopana je Štrekelj (2012: 320) razglasil za prvega slovenskega dramatika. Obdobje med 1765 in 1830 je poimenoval »doba osvetna ali predromantična«. Štrekelj je sicer med

prvimi uporabil pridevnik predromantičen, vendar ima pri njem drugačen pomen kot poznejši termin, za katerega je značilna vsebinska razlika od razsvetljenstva (Dolinar 2014: 1223). V teh predavanjih je orisal portrete vseh pomembnih ustvarjalcev te dobe, od Pohlina, Japlja do Zoisa. Linhartovi dramatik, za katero je Jernej Kopitar zapisal, da je edini omembe vreden spomenik profane literature, je Štrekelj (2012: 518) očital slab jezik nepotrebnih germanizmov. Za Vodnika pa je dejal, da se njegova poezija in proza sicer ne moreta meriti z nasledniki, a duh, v katerem pojejo in pišejo, je več ali manj še njegov (558).

V letnem semestru 1900 je končno spregovoril o romantični dobi. Lažni klasicizem je moral v dvajsetih letih 19. stoletja odstopiti mesto romantizmu; ta je svoje ideale iskal v romantični prošlosti ali pa v sedanjosti, ki jo je opazoval skozi romantično prizmo. Romantizem je ugajal vladarjem, ker se ni mešal v njihove posle (Štrekelj 2014: 777). Ker je *Kranjska Čbelica* združila vse znamenite pesnike svojega časa, je ta publikacija po Štrekljevem mnenju (2014: 686) »poglavje epohalne važnosti v našem slovstvu«. Biografije čbeličarjev so polne zabavnih anekdot. Jakob Zupan je v številnih besednih igrach smešil tedanjega ljubljanskega škofa Wolfa in njegovega kanonika Praprotnika. Janeza Ciglerja, katerega poezijo ocenjuje s Prešernovim epigramom, prikazuje kot ljubitelja aristokracije in iskalca lastnih plemiških prednikov. Čeprav ga je razglasil za prvega »pripovednika v našem slovstvu«, o njegovi prozi skoraj ni predaval (Štrekelj 2014: 711). Po nekaterih manj znanih čbeličarjih je prišel na vrsto France Prešeren. Štrekelj (2014: 743–744) bi si želel Demostenove zgovornosti, da bi mogel o njem dostojno govoriti: »Kar je Vodnik začel, to je Prešeren sijajno dovršil. Kje bi bil dandanes naš jezik brez Prešerna?« Med Vodnikovo smrtjo in prvim Prešernovim nastopom je preteklo samo dobrih deset let, a kakšna je razlika v jeziku in dovršenih oblikah. Štrekelj (2014: 778) poudarja, da je Prešeren prvi pel v asonancah in nibelunški strofi, prvi ustvarjal balade, gazele in romance ter tako obogatil siromašno slovstvo z vsemi glavnimi pesniškimi oblikami, ki jih imajo različna slovstva omikanih narodov. Svojim študentom je natančno predstavil genezo posameznih pesmi, zlasti podrobno je spregovoril o pesnikih, omenjenih v *Glosi*. Pri soočanju Prešernovih in Petrarcovih sonetov se je povzpel celo do primerjalne tematske analize (Dolinar 2014: 1225). Zanimiva je tudi Štrekljeva (2014: 825–826) analiza *Sv. Senana*, saj navaja v angleškem izvirniku in slovenskem prevodu Moorovo pesem, ki je bila Prešernov vir.

Ker se je že leta 1887 z Miklošičem na Dunaju pogovarjal o potrebi kritične izdaje Prešerna,⁵⁷ je Štrekelj študente opozoril na neopravičene popravke v Levstikovi in Pintarjevi ediciji. Predavanja, ki jim je prisostvovalo šest študentov, je Štrekelj (2014: 883) sklenil z naslednjimi besedami: »[O] dobi *Novic*, *Slovenskega glasnika* in Stritarjevi dobi bom govoril, ako Bog da, drugo leto. Vesele in srečne počitnice.«

Za t. i. »dobo novo« si je vzel Štrekelj en semester predaha, nato pa je v letnem semestru 1901 v nemščini predaval srbohrvaško literaturo 19. stoletja in v slovenščini slovensko slovstvo po Prešernu. Obširen del je namenil pesnikom *Novic*: Kljub temu, da je Koseski po metrični shemi nepravilno krajšal dolge besede ter samovoljno koval nove, Štrekelj (2014: 942–943) poudarja, da so njegove pesmi širile narodno zavednost, a se ga ne more primerjati s Prešernom, ki je »še dandanes kakor velikan, nekako osamljen, stoji v slovenskem slovstvu, nekaj Eiflov stolp med navadnimi hišami, nima nobenega učenca, nobenega pravega naslednika.« Koseskega so rojaki bolje in lažje razumeli, zato so mu sledili. Štrekelj je ocenjeval staroslovence predvsem po merilih njihovega časa, naslednja generacija literarnih zgodovinarjev pa bo prevzela kriterije mladoslovencev in vrednotila staroslovence po njih (Dolinar 2014: 1235–1236).

Edini, ki je v poeziji nadaljeval Prešernovo tradicijo, je bil Fran Levstik, vzornika dosega ali celo nadkriljuje v jasni plastiki svojih podob. Štrekelj (2014: 1009) poudarja, da mu je glavna tema ljubezen – svoja in tuja. Malo besed pa je namenil njegovi prozi.

Za pisatelje, ki jih danes imenujemo vajejci, Štrekelj (2014: 1038) – tako kot pred njim že Fran Levec (1879: 354; 1889: V) – uporablja izraz Hainbund po napredni nemški literarni skupini, ki je v 18. stoletju študirala v Göttingenu in izdajala svoj almanah. Najbolj natančno je opisan Simon Jenko, zlasti njegovi *Obrazi*, za katere je Štrekelj dejal, da ne gre le za obraze iz nature, saj v njih nahajamo globalni pomen. Omenjeni so tudi vplivi Heineja. Ta generacija je svoja pomembnejša dela izdajala v *Slovenskem glasniku*, ki je vzbudil tudi Josipa Jurčiča, za katerega Štrekelj meni, da toliko literarnih tipov na slovanskem jugu ni ustvaril še noben pripovednik, hkrati pa poudarja, da ni le stvaritelj slovenskega romana, marveč tudi slovenske tragedije. Z *Zvonom* je na vodilno mesto stopil Josip Stritar, ki je začel novo dobo: »[K]ončana je bila doba patrijarhatstva in filistrstva in slovensko slovstvo je stopilo iz službe, namenjene le domačim potrebam, v krog evropskih literatur« (Štrekelj 2014: 1149). Njegov roman *Zorin* je mogoče posebno v tehniki

57 K. Štrekelj: Pismo F. Levcu, 7. 12. 1887. NUK Rz Ms 1409.

primerjati z Goethejevim *Trpljenjem mladega Wertherja*, zavzema pa se tudi za Rousseaujevo pristnost. V *Gospodu Mirodolskem* se Stritar dotika celo emancipacije in jemlje ženstvo v zaščito, »kakor bi se vse to godilo trideset ali štirideset let pozneje« (Štrekelj 2014: 1150–1152). Predavanja je Štrekelj (2014: 1157) leta 1901 zaključil z mislijo, da je Stritar osvobodil slovensko slovstvo provincialnih spon in ga povzdignil na višino principialne umetnosti, pri tem pa ni pozabil, da ima pravo moč le tedaj, ko je ukoreninjeno v domačih tleh.

V dveh letih je Štrekelj sklenil izredno pomemben ciklus predavanj o slovenskem slovstvu, prvi takšen v univerzitetni zgodovini. Po sodbi redkih poznejših poznavalcev je bila to dotlej najboljša slovenska literarnozgodovinska sinteza, povsem na ravni tedanje evropske literarne vede, le da je bil njen vpliv omejen na vsakokratni krog poslušalcev (Dolinar 2018: 78). Na koncu sta bila v krogu sedmih slušateljev tudi stihoslovec Nikolaj Omersa ter Avgust Žigon, poznejši prešernoslovec in zagovornik arhitektonske teorije. Dolinar (2014: 1233–1234) ugotavlja, da je Štrekelj, ki je dal prednost individualnim dosežkom pred šolami in tokovi, zgodovinske akterje ocenjeval po njihovem celotnem delu in se trudil, da bi bila spoznanja o njih kompleksna in nepristranska, zlasti ko je naletel na osebnosti z nasprotujočimi si zgodovinskimi vlogami, kar je razvidno pri opisovanju Hrena ali Koseskega.

V naslednjih treh letih se je Štrekelj ukvarjal s historično slovnico, ki jo je tudi kot prvi predaval v slovenščini, pol drugo desetletje pred Franom Ramovšem. Nato je v letnem semestru 1904 – kot pet let poprej – spet najprej predaval slovensko književnost do konca 16. stoletja. Študentov je imel nekoliko več, a za tretjino manj kot pri nemških predavanjih iz slovanske ljudske etimologije, ki sta jih vpisovala tudi poznejši arheolog Walter Šmid in Mihajlo Rostohar, utemeljitelj slovenske psihologije. Leto dni pozneje je predaval še o slovenski književnosti od protireformacije do preporoda. Tokrat je imel rekordno število slušateljev, med 316 študenti graške filozofske fakultete jih je kar 18 izbralo njegovo predavanje, med njimi tudi poznejši doktorandi Janko Bratina, Franc Kotnik in Joža Glonar.

Po Krekovi upokojitvi leta 1902 je fakulteta za njegovega naslednika predlagala Matijo Murka, privatnega docenta dunajske univerze. Pričakovali so namreč, da bo uspešno shajal z nemškimi krogi. Ker je Gradec veljal za nemškonacionalno mesto, je celo cesar Franc Jožef njegovo profesuro za slovansko filologijo označil za »ein sehr schwierigen Posten« (Murko 1951: 129–130). Murko je tako kot že na Dunaju v nemščini predaval zgodovino južnoslovanskih književnosti, tudi romantiko in ilirizem. Iz teh razlogov Štrekelj najbrž ni nadaljeval s predavanji

o Prešernu in se je v nadaljnjih letih posvetil le historični slovnici. Šele v letnem semestru 1909 je spet predaval o slovenskem slovstvu izza Prešerna, starim predavanjem je dodal obsežen življenjepis primorskega rojaka Simona Gregorčiča, ki ga je povzel po knjižici Antona Burgarja (Ogrin 2014: 1243). Pred desetletji je sicer menil, da ljudje nočejo razumeti Stritarja in Levstika, pretiravajo pa ob kultu Gregorčiča, ki mu muza peša: »[B]rez dvojbe pa je oblika od pesmi do pesmi slabejša in nemarnejša«. ⁵⁸ Zanimivo je tudi vprašanje, zakaj ni obdelal nekaterih drugih piscev, zlasti realistov (Dolinar 2014: 1226). Da ni cenil Antona Aškerca, vemo iz njegove ocene Ilešičeve disertacije, kjer je zapisal:

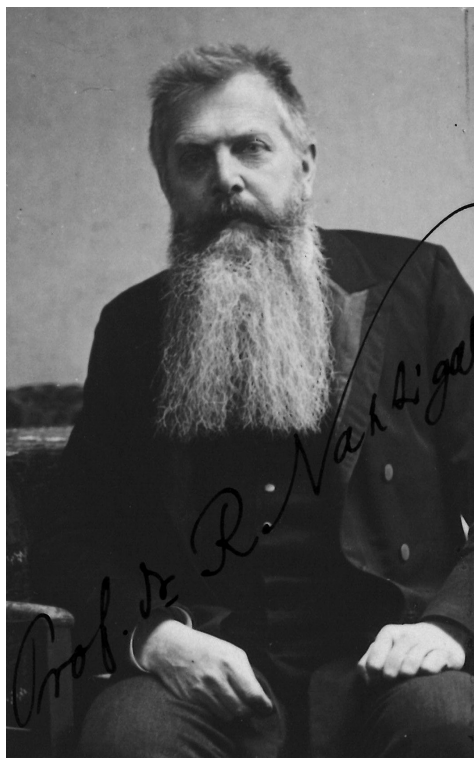
Odločno preveč ugodna je ocena Aškerca, ki ni nikjer izviren in samostojen. Da ga [Ilešič] postavlja oblikovno in jezikovno ob bok Levstiku ali Stritarju, celo ob bok Prešernu, in ga celo povzdiguje nad njimi, kaže na zelo omejen okus. Nepravilna je tudi trditev, da je njegova poezija prosta tendencioznosti. Aškerčeva poezija očitno nosi socialistične okove, on je – ne najbolj srečno – v slovenščino prevedena Ada Negri, ki je pač ni mogoče razglasiti za prosto vseh tendencioznosti. ⁵⁹

O slovenski moderni ni imel slabega mnenja: na predavanjih je pohvalil Kettejevo rimo, omenjal Murnov talent in spregovoril o Cankarjevem junaku vagabundu. Če so bila predavanja o književnosti po Prešernu zanimiva zlasti za slovenske študente (tudi Janka Kotnika in Antona Breznika), je imel Štrekelj na predavanjih iz ljudske etimologije samo enega slovenskega študenta, dva sta bila iz Galicije, eden iz Dalmacije, eden je bil germanofon, Olga Milič pa Slavonka. V nasprotju s slovenskimi so nemška predavanja pritegnila še druge Slované, ki jih slovensko slovstvo ni posebej zanimalo. Štrekelj, ki je leta 1908 postal redni profesor, ⁶⁰ do svoje smrti leta 1912 ni več predaval o slovenski književnosti, po letu 1911 je opustil tudi slovenščino kot učni jezik. Po Štrekljevi smrti je Murko v zimskem semestru 1913/14 najavil nemška predavanja o slovanski romantiki in v oklepaju izpostavil Prešerna in Vraza. V tem času je kar 7 % študentov Univerze Karla in Franca v Gradcu navedlo slovenščino kot materin jezik, ki se je tako uvrstila na tretje mesto za nemščino (60 %) in italijanščino (15 %) (Kernbauer 2007: 130).

58 K. Štrekelj: Pismo F. Levcu, 17. 1. 1885. NUK Rz Ms 1409.

59 K. Štrekelj, Gutachten, 30. 9. 1897. Ilešič, Franz. Rigorosenakten. UAG.

60 Štrekelj je dolgo čakal na redno profesuro, saj so v Gradcu zagovarjali stališče, da univerza ne more imeti dveh stolic za slovansko filologijo. Argumenti, da ima celo Univerza Franca Jožefa v daljnih Černovicah poleg slavistične še stolici za rutenski in romunski jezik, niso obveljali. Ko je Štrekelj dobil vabilo za Sofijo, je Murko izkoristil priložnost in opozoril ministra Marcheta, da mora graška univerza zadržati takšno znanstveno moč (Murko 1912: 532; Murko 1951: 133).

Slika 6: Rajko Nahtigal (1877–1958).
Zgodovinski arhiv in muzej
univerze v Ljubljani.

Za Štrekljevo mesto se je poleg Rajka Nahtigala potegoval še literarni zgodovinar France Kidrič, ki je imel podporo medievista Johanna Losertha. A Murko (1951: 153–154) se je odločil za jezikoslovca Nahtigala, ki je postal novi izredni profesor za slovansko filologijo s posebnim ozirom na slovenski jezik in književnost. V letnem semestru 1915 je imel – skladno s predhodnikovo tradicijo – kar dve predavanji v slovenščini, eno je bilo posvečeno Levstiku v zgodovini slovenske književnosti in književnega jezika. Šele pred kratkim je Biblioteka SAZU prevzela Nahtigalovo zapuščino, kjer je najti tudi omenjeno predavanje. Nahtigal je tako kot predhodnik študiral na Dunaju slavistiko in klasično filologijo, a je vpisoval zlasti lingvistične predmete. Res pa je že Dragotin Kette (1977: 245) zapisal, da se Nahtigal poleg slovnice zanima tudi za filozofijo in estetiko: »Da ni pesnik ali pisatelj, kdo

mu bode zameril.« Ker je vihrala prva svetovna vojna, je bilo slušateljev malo, a predavanja je tokrat poslušalo mednarodno občinstvo, miniaturni slovanski svet: dva Slovence, Dalmatince, Ukrajinec in Poljakinja Irena Lipska – doslej edina znana tuja slušateljica Nahtigalovih literarnih predavanj v slovenščini.⁶¹ Ta družina je vpisala tudi Nahtigalova predavanja iz oblikoslovja in se udeleževala seminarja (starocerkvenoslovanskih paleografskih vaj). Nahtigal, rojeni Novomeščan, je v uvodnem predavanju o Levstiku poudarjal, da »v tajnah človeškega porajanja najbrže ni le goli slučaj, da so izšli iz rodnega kraja začetnika slovenske književnosti tudi še drugi prvorazredni slovenski pisatelji.«⁶² Velikolaški okraj, kjer so se rodili Trubar, Stritar in Levstik, je zanj jezikovna oaza, ki je nepokvarjena

61 Za veliko noč 1916 je Irena Lipska sporočila prof. Murku, da bo študij nadaljevala v Lvovu: »Žal mi je, da nimamo tamkaj predavanj slovenskega slovstva.« (NUK Rz Ms 1119).

62 R. Nahtigal: Levstik v zgodovini slovenske književnosti in književnega jezika (1915), 2–3. Biblioteka SAZU.

ali razjedena od tujstva. Jezik samoniklih pisateljev prinaša primerjalni slovanski sintaksi svoj lep in svež material kot kakšno centralno srbsko-hrvaško ali rusko narečje. Pri opisih Levstikovega zgodnjega dozorevanja je spomnil na Ketteja, ki da se je tudi kot dijak zgodaj razvil, kar je zanimiv problem v biologiji ustvarjajočih umov, »ali kakor pravimo ženijev«. ⁶³ Nahtigal podrobno obravnava genezo in recepcijo Levstikove poezije, njegove dunajske motive pa primerja s Cankarjevimi vinjetami. ⁶⁴ Kar nekaj časa je namenil Levstikovemu prevodu Kraljedvorskega rokopisa in prevajalčevemu stiku z Václavom Hanko. Nahtigal ne pozabi omeniti, da je bil eden poslednjih pristašev avtentičnosti tega genialnega falzifikata, ki je sicer v dobi preporoda koristno vplival na češko narodno samozavest, tudi Gregor Krek. ⁶⁵

Franco Levstik v zgodovini slovenske književnosti in slovenskega književnega jezika. (1915).

Za Bedernom, največjim slovenskim umom, o katerem je sodba danes že jedina, je najsilnejša individualnost naš polje slovenske književnosti in slovenskega književnega jezika Franco Levstik. Veliki njega pomen in markantnost njegove osebnosti pa se morda še do danes ne razumeva do cela jasno, dasi neomajni njegov značaj in kritični um, ki se je pojavil in uveljavil ravno tedaj, ko je bila tega Slovincem najbolj potrebna, služi lahko tudi mladini na vzor. Po olimpijski veličini in osamelosti. Proč, Fernovi se po revolucionarnem prelomu prečinja v Fr. Levstikom doba vsestranska borba za umstveni kulturni napredek slovenstva, ki mu je ravno Levstik s stlo svojega genija ne le podal zdravo kritično podlago, temveč mu v lastnimi nevenljivimi deli tudi pokazal pozitivno pravo pot. Od tedaj se lahko naslednje v zgodovini slovenske književnosti že precej na globoko razrežana kontinuiteta;

Slika 7: Rokopis Nahtigalovih predavanj o Franu Levstiku v letnem semestru 1915. Biblioteka Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

⁶³ Prav tam, 16.

⁶⁴ Prav tam, 52.

⁶⁵ Prav tam, 25.

V zimskem semestru 1915/16 je Nahtigal nadaljeval s predavanji, tokrat o Stritarju in njegovi dobi. Levstik in Stritar sta »glavno obeležje daljše dobe, ki je ustvarila podlago posebno za slovensko umetniško prozo in za oni visoki razvitek slovenskega književnega jezika, na katerem se dandanes nahaja«. ⁶⁶ Uvodoma je izrazil misel, da poznamo iz zgodovine raznih slovstev dvojice paralelno delujočih literarnih sodelavcev, pri Nemcih sta to Johann Wolfgang von Goethe in Friedrich Schiller, pri Rusih Aleksander Sergejevič Puškin in Nikolaj Vasiljevič Gogolj, pri Čehih Svatopluk Čech in Jaroslav Vrchlický: »Prav svojevrstna pa je zopet ta, ki se je tako blagodejno pojavila in uveljavila za Prešernom v naši literaturi – dvojica Levstik in Stritar.« ⁶⁷ Nahtigal se je osredinil na Stritarjeve poglede na starejšega rojaka, zlasti pa je očrtal zgodovinski pregled slovenske povesti od *Sreče v nesreči* do *Martina Krpana*. Tokrat so ga poleg dveh Slovencev poslušali še hrvaško govoreča Dalmatinec in Bosanec iz Tešanja ter nemško govoreči Korošec iz Celovca. Ko je leto dni pozneje predaval še Razvitek novejše slovenske proze, je imel med slušatelji poleg dveh Slovencev še italofonega doktorja prava iz Trsta in grkokatoliškega duhovnika Petra Pylypeca iz Galicije. Predavanja žal niso ohranjena v celoti. Po letu 1917, ko je postal redni profesor, je tudi Nahtigal opustil slovenska predavanja in se posvetil primerjalni in historični gramatiki. Imel je le še predavanja o Tannhäuserjevem motivu v slovanski folklori in o Puškinovih pravljicah, kar je bilo pogumno dejanje, saj so bile ruske teme takrat nezaželeni. Nahtigal je predaval vse do letnega semestra 1919, ko se je usmeril v Ljubljano. In 5. decembra 1919 je imel drugo predavanje v zgodovini ljubljanske univerze. Seveda v slovenščini.

Sklep

Čeprav so na teološki in pravni fakulteti v Gradcu že v zgodnjih petdesetih letih 19. stoletja začeli s slovenskimi predavanji, so jih ukinili zaradi premajhnega zanimanja slovenskih slušateljev, ki jim znanstvena slovenščina pri poznejši karieri ni koristila. Ko je Štrekelj pol stoletja pozneje kot prvi začel predavati o slovenski književnosti v slovenščini, so ga poslušali zlasti slovenski slavisti, ne pa tudi drugi študenti slavistike, ki so obiskovali njegova nemška predavanja. Šele med prvo svetovno vojno so se vsi slovanski študentje slavistike od Galicije do Dalmacije bolj povezali in vpisali tudi Nahtigalova slovenska predavanja iz slovenske književnosti.

66 R. Nahtigal: Stritar in njegova doba (Zimski tečaj 1915/16), 1. Biblioteka SAZU.

67 Prav tam, 2.

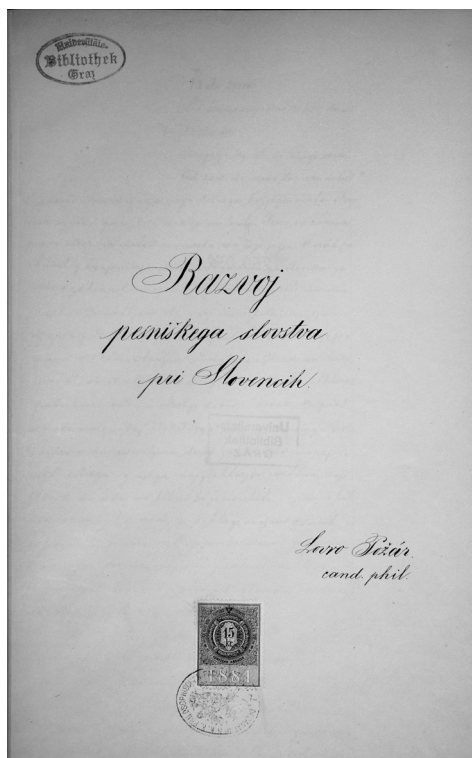
Graške disertacije s področja slovenske literarne vede

O d leta 1872 so morali kandidati za doktorsko čast na avstrijskih filozofskih in teoloških fakultetah opraviti dva rigoroza ter predložiti doktorsko disertacijo. Le dva dni potem, ko je bil 13. julija 1876 na Dunaju na podlagi disertacije kot prvi Slovenec promoviran matematik Franc Hočevar, je doktorsko čast v Gradcu dobil tudi zgodovinar Franc Simonič. Že oktobra istega leta mu je sledil še klasični filolog Jakob Purgaj. Do konca monarhije je v Gradcu na Filozofski fakulteti promoviralo še 52 kandidatov, največ s področja slavistike, kar je tudi zasluga Gregorja Kreka, ki je pred sto petdesetimi leti dobil profesuro za slovansko filologijo.

Lovro Požar (Laurenz Požar, 1855–1946), nekdanji Aškerčev sošolec, se je v zimskem semestru 1877/78 vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze Karla in Franza v Gradcu. V naslednjih osmih semestrih je pri profesorju Maxu von Karajanu poslušal grško metriko, zgodovino grških epov, lirike in dramatike ter grško znanstveno slovstvo po Aristotelu. Pri Ottu Kellerju je imel rimsko književnost, pri Wilhelmu Kerglu pa atiško sodstvo in Platona. Veliko predavanj je poslušal tudi pri rojaku Gregorju Kreku, ki je bil v Gradcu redni profesor za slovansko filologijo in je tedaj predaval glagol v slovanskih jezikih, slovanski konzonantizem in vokalizem, nominalno sintakso, slovansko ljudsko epiko ter *Slovo o polku Igorevč*. Očitno sta se s profesorjem zbližala, kar je razvidno iz ohranjene korespondence tega obdobja. Proti koncu sedmega semestra je Požar mentorju sporočil naslednje: »Naj Vam dakle naznanim, da sem svoj spis (Razvoj pesniške literature pri Slovencih) že malo da ne dovršil. Le Preširna se še nisem dotaknil, ki mi bo pa največ neprilik prizadejal zaradi obširne in preizvrstne literature nabravše se o tem velikanu, tako da mi bo nemogoče kaj izvirnega o njem povedati.«⁶⁸ V pismu se je želel natančno pozanimati, kakšno znanje bo moral pokazati na rigorozu, profesorju je sporočil, da je preštudiral že prvo polovico njegove *Einleitung in die slavische Literaturgeschichte* (Uvod v slovansko literarno zgodovino) ter da bo bral še Nestorja in *Brižinske spomenike*. Če mu rigorozi ne bodo uspeli, mu bo preostalo le bogoslovje kot »prežalostno zavetje«.⁶⁹ V naslednjem pismu poudarja, da naj bi za disertacijo preštudiral Gottschallovo *Poetiko* in »poleg tega malo da ne do kraja

68 Lovro Požar: Pismo G. Kreku, 24. 12. 1880. NUK Rz Ms 1465.

69 Prav tam.

Slika 8: Lovro Požar: *Razvoj pesniškega slovstva pri Slovencih* (1881). Naslovnica prvega slovenskega doktorata v slovenskem jeziku. Univerzitetna knjižnica v Gradcu.

vso slovensko pesniško literaturo in kar je kedo o njej pisal.«⁷⁰ Iz tega pisma je razvidno, da je med doktorskim kandidatom in mentorjem prišlo do šuma v komunikaciji. Požar naj bi Kreka na ulici v naglici vprašal, ali naj piše v slovenščini, in tedaj se mu je zazdelo, da je dobil pritrdilen odgovor. Ker bi lahko disertacija veljala tudi za t. i. domačo nalogo pri učiteljskem izpitu, je Krek očitno prvotno idejo zavrnil. Ko mu je profesor za domačo nalogo nato predlagal jezik ogrskih Slovencev, je Požar začel razmišljati, da bi to jezikovno delo oblikoval kot disertacijo, literarno pa bi predložil za učiteljski izpit.⁷¹ Kakorkoli že, očitno je Krek slednjič sprejel delo *Razvoj pesniškega slovstva pri Slovencih*, ki je po spletu naključij postala prva disertacija v slovenskem jeziku v slovenski zgodovini. Hkrati gre za peto disertacijo (po zgodovinarju Simoniču, klasičnem filologu Purgaju, slavistu Sketu in fiziku Klemenčiču) slovenskega kandidata na

graški univerzi po reformi iz leta 1872. Iz ohranjene dokumentacije je razvidno, da je Požar maja 1881 delo predložil dekanatu samo v slovenščini, a se je obvezal, da ga bo prevedel v nemščino, če bo aprobirano, kar se je tudi zgodilo.⁷² Disertacija ima 84 strani formata folio. Že julija istega leta je opravil rigoroz iz slovanske in klasične filologije, novembra pa še iz filozofije. Dne 1. decembra 1881 je bil promoviran kot *doctor philosophiae artiumque liberalium*.⁷³

Disertacija se prične z mislijo, da je stvarnik podaril človeku neprecenljivi dar – poezijo, ki je v večni zvezi s človeštvom in njegovim kulturnim in duševnim razvojem:

70 L. Požar: Pismo G. Kreku, 31. 12. 1880. NUK Rz Ms 1465.

71 L. Požar: Pismo G. Kreku, 26. 1. 1881. NUK Rz Ms 1465.

72 Požar, Laurenz. Rigorosenakten. UAG.

73 Matricula doctorum philosophiae. 202. UAG.

Stari grški narod živi v svojih božanskih delih in bode živél, dokler bode živelo človeštvo, narod židovski, razkropljen po celem svetu in zaničevan, živél bode v vekovitih delih svoje poezije, dokler se bodo njegove veličastne himne razlegale ne samo po njihovih božjih hramih, marveč tudi po cerkvah celega kerščanstva, dokler bo imelo človeštvo serce za poezijo. Toda časi so se spremenili in narodi, drugi nazori so zavladali med človeštvom in vprašanje Zorinovo »ali ne bode morda enkrat konec vse poezije« zdi se mi tudi opravičeno, kajti pravi dalje v vzvišeni besedi, kedor opazuje in primerja preteklost in sedanjost, mora si postaviti to prašanje. (Požar 1881: 2–3)

Požar meni, da je dom poezije v človeškem srcu, kar sploh velja za slovenski narod, ki je svoje dolgoletno mučeništvo izražal v glasovih svojih pesmi. A poleg tega imamo tudi umetno pesništvo, ki se more meriti tudi s pesništvom »politično in kulturno višje stoječih« narodov. Prvo poglavje se začinja z motom, verzom iz Goethejevega *Zahodno-vzhodnega divana*: »Wer den Dichter will verstehen, muß in Dichter's Lande gehen.« (Kdor pesnika želi razumeti, mora njegovo deželo obiskati.) Skladno s pesnikovimi načeli Požar opiše domovino slovenske poezije:

Pod prilično vedrim in zdravim podnebjem dvigajo se proti zapadu snežnih gora mogočni velikani, kjer svitla zarja zlati z rumen' mi žarki glavo trojno snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja. Pod njimi ziblje se divje romantično jezero, na sredi dviguje se otok z valovi ves obdani [...] Dalje doli razprostirajo se rodovitne planjave, menjajoče se s temnimi gozdi, bistre reke pretakajo se po bogatih poljih in bujnih travnikih. Ko se na jugozahodni strani raztega slovenska zemlja že pod večno jasno nebo italijansko in pere sinje morje mogočnimi valovi njeno znožje. Kaže nam vzhodnji del zopet drugačen po svojem krasen obraz. (Požar 1881: 6)

Po kratkem orisu slovanske zgodovine se Požar osredini na pomen narodne pesmi: »Naši najboljši pesniki, napojeni že s klasiko raznih tujih narodov, poiskali so neskajjeni domači vrelec in se iz njega navzeli pravega domačega duha in mišljenja narodnega izraza in oblike.« (Požar 1881: 13). Slovenski pesnik bi se po Požarju moral – v pomanjkanju druge narodne izobrazbe – učiti le iz ljudskega pesništva. Tudi nemški mojstri Goethe, Heine, Bürger in Uhland se niso sramovali zajemati iz tega vira. Požar ugotavlja, da je naš narod dobo epike popolnoma zamudil in da nima v tej vrsti z izjemo nekaterih romanc in balad ničesar pokazati, hkrati pa

se tudi zgodovinska dramatika ni mogla razviti, razvil pa je liriko: »V nji se izraža žalost o nesreči domovine, v nji največje navdušenje za njeno rešitev; iz nje kipi visoka pesem pobožnosti slovenske, iz nje se glasi prekrasna človeštvu prirojena, sedaj vesela, sedaj bridko tožna pesem srečne ali nesrečne ljubezni, iz nje doni nam nasproti sreča in nesreča celega človeštva.« (Požar 1881: 16). Ob tem citira Gottschallovo misel, da je lirika duša poezije, in Gervinusovo, da je sedanjost sestavina lirične umetnosti. Požar poudarja, da je bila poezija pri velikih narodih v rokah vitezov in njihovih pokroviteljev, nato pa je v meščanstvu nastal poseben stan pesnikov. Naši pesniki pa so bili »revnega prostega naroda revni sinovi«, ki jih država ni nikoli podpirala. Dotakne pa se očitno tudi nekaterih še vedno aktualnih jezikovnih vprašanj. Z latinsko sentenco »natura non facit saltum« poudarja, da je neovržen zakon, da je jezik organska stvar, ki se razvija po naravnih zakonih, narod sam ga ustvarja, učenjaki in pisatelji so mu le krmarji in voditelji. S tem zavrača iliristične težnje: »Nikdar se narod ne poprime iz svojega nagiba brez zunanjega pritiska družega, četudi sorodnega jezika.« (Požar 1881: 18). V drugem delu disertacije nam Požar oriše nekatere zanj ključne pesnike, začenši z Valentinom Vodnikom: »On je v času, ko je drugod že davno vzhajalo solnce omike i prosvete, a Slovenijo še krila gosta nočna mora, stopil prvi na Veršac, slovenski Parnas, in prvi z mogočno domačo besedo zaklical: bodi svitloba!« (23). Podobno poetično je popisal pesnikovo življenje, zlasti po francoski okupaciji, ko je »z Napoleonom tudi slovenskemu narodu zasvetila zora večje pravice i slobode« (24). Vodnik naj bi v nasprotju s svojimi predniki, ki so silili jezik v latinske in grške mere ter svojevoljno kovali besede, poslušal, kako narod govori in poje, zato je upošteval mero ljudskega pesništva. Požar tudi poudarja, da splošni značaj njegovih pesmi odseva njegovo osebo, dobrodejno preprostost in veselo zadovoljnost. Mnenja je, da bi bilo treba na novo ovrednotiti Vodnikove politične pesmi, ki so jim očitali servilnost. Pri Francetu Prešernu poudarja, da je ta pesnik uvedel številne nove pesniške oblike: »poživljal in krepil je pesniški svoj duh po čarokrasnih vertovih poezije vseh velikih kulturnih narodov, a primerjati ga ne smemo nemškimi romantikom, ki so nanosivši toliko ptujega blaga od vseh koncev pozabili svojo in svojega naroda individualnost« (Požar 1881: 42). Ko Požar opisuje njegovo ljubezensko poezijo, ga imenuje slovenski Petrarca, ob sonetu *O Vrba* pa ga ima za liričnega Fausta, ki tako kot nemški žaluje »spoznavši svoje visoko znanje in življenje slednjič kot ničevost«. Posebej poudarja Prešernove zasluge pri razvoju epske poezije in satire. Če je Prešernu namenil petnajst strani, je Jovanu Veselu – Koseskemu posvetil le štiri strani manj, čeprav navaja, da gre za pesnika, ki so mu nekateri peli visoko

slavo, drugi pa so ga obsipali z golo grajo. Požar ga opisuje dokaj naklonjeno, zlasti njegovo domoljubno poezijo, primerja ga celo s Friedrichom Gottliebom Klopstockom. V analizo njegovega pesniškega jezika, kjer se pojavljajo po njegovem odpustljive napake, se ne spušča, ugotavlja pa, da glede tega ni imel veliko posnemovalcev. Dotakne se tudi stare primerjave Koseskega s Prešernom: »Znano je, da so se naši očetje še resno bavili z vprašanjem, kdo je večji, Koseski ali Prešerin, in da se ga še niso upali razsoditi« (Požar 1881: 60). Nadalje Požar na kratko obravnava še poezijo Antona Martina Slomška in njegovega učenca Valentina Orožna, nekaj besed spregovori o Antonu Žaklju (Rodoljubu Ledinskemu), do Miroslava Vilharja pa je nekoliko zadržan: »Res nimajo [njegove] pesmice tako krepkega jedra, tako globokega čuta, da bi poprijele serce čitatelja, vendar pa nam ugaja dobrodejna nam naravnost.« (Požar 1881: 67). Presenetljivo veliko prostora nameni Lovru Tomanu in njegovemu zgledovanju pri Koseskem. Pozornost si je prislužil tudi Anton Umek – Okiški s svojim epom *Abuna Soliman*, ki so ga nekateri imeli za slovensko *Iliado*, nad njegovimi drugimi pesniškimi dosežki pa ni pretirano navdušen.⁷⁴ Zadnji obravnavani pesnik je Simon Jenko, ki ga primerja s Heinejem:

Učil se je Jenko od raznih pesnikov, a da se je naučil, kakor je baje samo pravil največ od Heineja: iz tega bi nikakor ne sklepali, da nam je Heine rodil Jenka. Ako primerjamo Jenkov značaj in druge okolnosti, kakor smo jih le nekaj omenili, vidimo, da sta si bila ta dva pesnika v mnogem enaka še poprej, predno je Jenko Heineja poznal. Zato ni čudno, da je našemu pesniku oni Nemec ugajal, ki mu je bil kakor i njemu sarkazem oče, ironija pa mati. (Požar 1881: 81–82)

S temi vprašanji se je tudi pozneje ukvarjala slovenska komparativistika (Kos 2001: 138–139). Sicer pa Požar meni, da ima Jenko med vsemi imenovanimi pesniki za Prešernom prvo mesto, saj ima ne le relativno, ampak absolutno veljavo v razvoju slovenskega pesništva.

Požarjeva disertacija izkazuje solidno poznavanje zlasti starejših literarnih vrst in zvrsti, kar je povezano z njegovim študijem klasičnih jezikov. Manj suveren je pri književnosti od renesanse dalje, ki se je tedaj v Gradcu predavala le na germanistiki, kjer pa doktorski kandidat ni imel predavanj.⁷⁵ Deloma jo je predaval

74 V članku za enciklopedijo *Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild* (Avstro-ogrska monarhija v besedi in sliki, 1891) Krek (2018: 120) med najboljše pesnike poleg Jenka, Stritarja in Aškerca šteje še Vilharja, Žaklja in Umka. Pri pripovednikih je bolj selektiven, Jurčiča označi za »Prešerna romana in novele«.

75 Tudi njegov mentor Krek je v zgoraj omenjeni enciklopediji objavil svoj edini članek, v katerem se ukvarja s celotnim časovnim razponom slovenske literarne zgodovine, a ne uporablja pojmov razsvetljenstvo,

tudi germanist Anton Schönbach, ki je bil najbolj zaslužen, da je bila slovenska disertacija sprejeta, saj mu je Krek prevedel pomembnejša mesta. To je vsekakor zanimivo, saj je pozneje Schönbach veljal za hudega nemškega nacionalista (Murko 1951: 137). V svoji oceni je germanist zapisal, da je raziskava skrbna in temeljita, pokritiziral pa je kandidatovo citiranje Gottschallove *Poetike*, ki da je brez kakršnegakoli znanstvenega značaja. Krekova ocena je bila naklonjena, pohvalil je izčrpno in temeljito presojo Prešerna in Koseskega, a je priznal, da ima kandidat ponekod pomanjkljivo znanje.⁷⁶

Požar je preštudiral večino del o slovenski poeziji, dobro je poznal Stritarjev uvod v Prešernove *Poezije* iz leta 1866, ki ga je večkrat citiral. Po tem spisu je prevzel tezo o ljubezni in domoljubju kot temeljnih črtah Prešernove poezije. Ni pa navajal Stritarjeve lucidne razlage disharmonije med idealom in svetom ali njegove analize pesnikovega hrepenenja po idealu kot vira globoke otožnosti. Požar je veliko manj natančen pri opisih gazel in sonetov, malo so ga zanimali Petrarcovi vplivi na Prešerna, ki jih je Stritar filološko pedantno raziskal. Pomemben vir za Požarjevo disertacijo je bil tudi ciklus razprav »Odlični pesniki in pisatelji slovenski«, ki ga je Fran Levce objavljaval v Stritarjevem *Zvonu* leta 1879. Po Levcu je Požar prevzel uvodni biografski oris, podobno kot predhodnik je tudi on slovensko pesništvo pričel z Vodnikom, pri opisih metričnih dilem pa je bil manj precizen. Levčeva biografija Prešerna prinaša mnogo novega gradiva, česar pri Požarju ni. Tudi Levce je razmeroma veliko prostora namenil Jovanu Veselu – Koseskemu, ki da je bil Slovencem vseh zaradi donečnosti. Pri Levcu je kritika njegovega jezika bolj argumentirano zapisana kot v Požarjevi disertaciji. Čeprav se primerjave Koseskega s Prešernom v slovenski literarni zgodovini pojavljajo že od Trdinovega »Pretresa slovenskih pesnikov«, je zanimivo, da se Požar ni želel opredeljevati, čeravno je v tem času Veselova poezija – kot je zapisal Inkret (1971: 7) – že doživljala posebno smrt, saj se je začela ukinjati njena pesniška funkcionalnost. Tudi Levce prikaz pesnikov zaključil s Simonom Jenkom, čeprav je bil prvotno predviden še Fran Levstik, ki pa je urednika Stritarja poprosil, naj se o njem ne piše. To je morda eden od razlogov, da se Levstik tudi pri Požarju sploh ne omenja. V disertaciji pogrešamo kar nekaj pesnikov, a Požar poudarja, da bo še živeče pesnike (npr.

romantika, realizem, ki so se sicer tedaj že uveljavili (Dolinar 2018). Trubarja ima za utemeljitelja novoslovenske literature, Luthra svojega plemena. Delovanje Linharta, Kumerdeja in Japlja pojmuje kot renesanso slovenske literature. Pri Prešernu poudari njegovo vpeljavo številnih novih poetičnih oblik, primerjava s Koseskim pa je za Kreka (2018: 117) nedopustna.

76 Požar, Laurenz. Rigorosenakten. UAG.

Stritarja) prepustil razpravam poznejših časov, čeprav ima o novi generaciji visoko mnenje. Pri še živečem Koseskem tega pravila ni upošteval.

V Požarjevi disertaciji je težko najti sklenjen prikaz evolucije slovenskega pesništva od Vodnika do Jenka, saj gre za fragmentarne prikaze posameznih osebnosti. Njegov najbolj izviren doprinos je razvrstitev nekaterih že tedaj obskurnih poetov, do katerih pa je bil Stritarjev krog zadržan. Dunajski pesnik je menil, da je od *Iliade* in *Odiseje* do *Abuna Solimana* malo dolga pot (Stritar 1955a: 73), za pesmi Valentina Orožna pa je zapisal, da prav izvirna ni skoraj nobena (Stritar 1956: 396). A ta krog je bil skeptičen tudi do Požarjevega mentorja Kreka, kar pa je že druga zgodba. Sklenemo lahko, da bo to Požarjevo delo, ki je vsebinsko malo pomembno, v zgodovinskem spominu ostalo predvsem kot prva disertacija slovenskega kandidata, napisana v slovenščini, in kot naša prva disertacija s področja slovenske literarne zgodovine. Do naslednje takšne so pretekla točno štiri desetletja. Šele leta 1921 je Alojzij Res zagovarjal na ljubljanski univerzi disertacijo z naslovom *Bistvo narodne pesmi*.⁷⁷

Do novega slovenističnega doktorata v Gradcu je minilo poldrugo desetletje. **Fran Ilešič** (Franz Ilešič, 1871–1942), ki je vpisal leta 1892/93 klasično filologijo in slavistiko, je pri Aloisu Goldbacherju poslušal latinsko metriko, rimsko književnost in Plavtova *Dvojčka*, pri Maxu von Karajanu pa grško metriko, razlago Ajshilovega *Agamemnona*, Evripidove *Medeje* in Sofoklovih zborovskih pesmi. Krek mu je poleg historične slovnice in slavistične zgodovine predaval začetke slovanske književnosti in umetne poezije ter *Slovo o polku Igorevč*. Študij klasičnih jezikov in slavistike je pozneje takole opisal: »Klasična filologija me je morila po svoji omejenosti, pri slavistiki pa ni bilo iskre, ki budi zanimanje, nove misli, sili k živahnemu napredku, prejemal sem v sebe dognane resnice, o dvomu v gotovih točkah ne bi smel ziniti – to je konec duševnega življenja!«⁷⁸ Vse to pa se je spremenilo s prihodom Vatroslava Oblaka, pri katerem je Ilešič poleg historične slovnice vpisal tudi slovensko romantiko. Sicer se je Ilešič posvečal tudi germanistiki, saj je pri Antonu Schönbachu vpisal staronemško slovnico, pri Karlu Luicku pa uvod v angleščino. Zanimala ga je tudi orientalistika, ker je pri Johannu Kirsteju poslušal uvod v študij Ved, pri Gustavu Meyerju pa potovanje indijskih pripovednih snovi na zahod. Leta 1897 je oddal drugo graško disertacijo iz slovenske književnosti z naslovom *Das Drama*

77 Disertacije, pisane v drugih jezikih monarhije, so bile v tem obdobju redke. Anton Ive, poznejši graški italijanist, je leta 1878, tri leta pred Požarjem, na Dunaju zagovarjal doktorat z naslovom *Conti popolari istriani raccolti a Rovigno*.

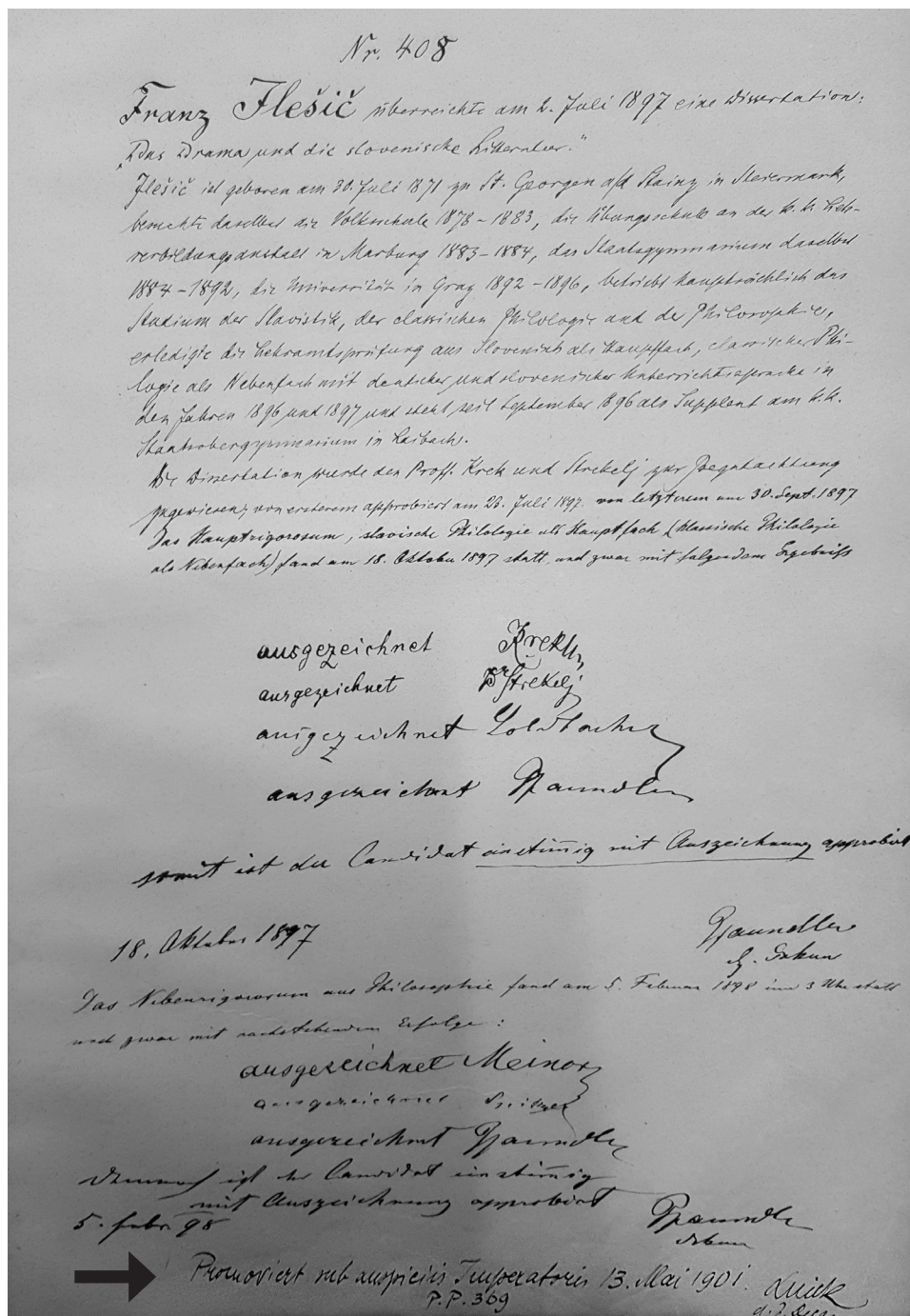
78 F. Ilešič: Pismo M. Murku, 15. 10. 1899. NUK Rz Ms 1119.

und die slovenische Literatur (Drama in slovenska književnost). V njej je najti bibliografijo izvirnih dramskih tekstov ter pomembnejših prevodov, dobršen del razprave pa je izšel tudi v *Izvestjih ljubljanske gimnazije*. Ilešič se bolj kot z zgodovino slovenske dramatike ukvarja z vprašanjem, zakaj se ta ni mogla razcveteti. Ena od ovir je bila prevladujoča ideja narodne vzgoje, ki je vodila slovensko slovstvo. Druga ovira je bil razcvet romantike, iz katere je pognala slovenska literatura, saj je imela ta preveč čustev in premalo volje. Tretja ovira pa so bile ubožne razmere, iz katerih se ne more roditi dramatika (Ilešič 1898: 5, 8). Ilešič (1898: 10) citira knjigo *Das moderne Drama*, v kateri Hermann Hettner poudarja, da se lahko porajajo velike dobe v umetnosti, šele ko se v nekem narodu završi zgodovinski razvoj. Ko je Kallidasa pisal svoje drame, je doba Ved že zdavnaj minila, Podobno je tudi z Atenci. Shakespeare je deloval v blesku prestola kraljice Elizabete, Racine pa v soncu Ludvika XIV. Slovenec doslej še ni mogel v svoji domovini zreti dogodkov, ki bi mogli buditi dramatiko. Ilešič (1898: 12) ugotavlja, da se Slovenci nismo nikoli zedinili v stalno politično celoto, organizem naroda je vse do sredine 19. stoletja razpadal, zato ni mogel poganjati mladik dramskega pesništva. Narodna razkosanost pa je ovirala nastanek stalnega gledališča, ki bi pospeševalo dramske talente. Ilešič (1898: 13) svojo razpravo zaključuje z vprašanjem, ali bo prihodnja slovenska dramatika narodna. Pri tej disertaciji je Karel Štrekelj prvič sodeloval kot koreferent. Opozoril je, da v bibliografiji nekateri teksti manjkajo, zlasti pa je podvomil o pravilnosti Ilešičeve teze, da romantika ovira razvoj dramatike, saj so bili vsi pomembnejši slovenski dramatiki vključno z Josipom Jurčičem, piscem prve slovenske tragedije, romantiki.⁷⁹ Ko je nekaj let pozneje Ilešič nasprotoval natisu Štrekljevih *Slovenskih narodnih pesmi*, se je užaljeni profesor spomnil nekaterih zapletov:

Samo *meni* se ima zahvaliti, da je sploh dosegel doktorat, ker je njegova disertacija bila *prva*, ki sem jo dobil v pregled in oceno. Zatisnil sem obe očesi, češ, prisegel si, da ne boš predober pri preiskušnjah, pa tudi ne – prestrog! Zahvala za to je Ilešičevo rohnenje zoper mene. Da sem seveda, četudi sem odobril nalogo, vendar dobro zasidral in dal svoj aprobatur samo po precej ostri kritiki, kdo mi bo to branil in za zlo vzlet?⁸⁰

79 K. Štrekelj: Gutachten, 30. 9. 1897. Ilešič, Franz. Rigorosenakten. UAG.

80 Prijatelj prepis Štrekljevega pisma Franu Levcu, 4. 4. 1903. NUK Rz Ms 923 VIII/B, št. 80. Levec je namreč v svojem pismu 4. 2. 1903 obvestil Štreklja, da je Požar njegove narodne pesmi razglasil za narodne kvante, Ilešič pa se je strinjal, da je svinjarija internacionalna, da kvante nimajo slovenskonarodne vrednosti in da zbiranje narodnih pesmi ni znanstveno delo. Sicer pa je Levec menil, da pri tej peki tudi Krek gnete testo (*Pisma Frana Levca II*. Ljubljana: SAZU, 1971, 50). Tudi Kroepej (2001).

Slika 9: Protokol rigorozov Frana Ilesiča. Univerzitetni arhiv v Gradcu.

Foto: Matej Hriberšek.

Čeprav je rigoroza opravil že oktobra 1897 in februarja 1898, je bil Ilesič promoviran šele čez tri leta, 13. maja 1901, in sicer *sub auspiciis imperatoris*.⁸¹ Postopek⁸² se je zavlekel ravno zaradi Štrekljeve ocene, ministrstvo pa se je prav zaradi tega primera odločilo, da se mora poslej pri takšnih promocijah gledati tudi na ocene disertacij: »Mož je res imeniten, da se mora njegovih sitnosti braniti celo ministrstvo z novimi ukazi.«⁸³

Po štirih semestrih na Dunaju se je v letnem semestru 1901 na graško filozofsko fakulteto vpisal **Nikolaj Omersa** (Nikolaus Omersa, 1878–1932), ki je pri Schenklu študiral Ksenofonta in Vergilija, pri Karajanu pa Horacijevu *Epistulo ad Pisones*. Pri Štreklju je vpisal zgodovino slovenskega in srbohrvaškega slovstva ter historično gramatiko, pri Meringerju pa zanimivo predavanje *Das deutsche Haus (Bauernhaus) sachlich und sprachlich*. Pripadal je tudi prvi generaciji, ki je že poslušala Matijo Murka, Krekovega naslednika. Leta 1909 je oddal doktorsko disertacijo *Die Wiedergeburt der slowenischen Literatur in der zweiten Hälfte des achtzehnten Jahrhunderts* (Preporod slovenske književnosti v drugi polovici 18. stoletja), ki zgolj po naslovu spominja na Prijateljev dunajski doktorat. Vendar se je Omersa v svojem delu omejil le na nekaj ključnih dogodkov, svoje raziskovanje pa končal v osemdesetih letih 18. stoletja in se denimo Linhartovi dramatiki sploh ni posvečal. Zlasti se je osredinil na Pohlino *Kraynsko grammatiko*, natančno popisal zbornik *Pisanice od lepih umetnosti*, s katerim se začne slovensko posvetno pesništvo, opozoril na zgled Michaela Denisa in naštel nekatere verzne oblike. Največ pozornosti je namenil obnovitvi Academie operosorum v Ljubljani leta 1781. Murko je v svoji oceni pohvalil kandidata, da je v dodatku objavil tudi protokol akademije.⁸⁴ V *Spominih* je sicer omenil, da je želel Omersa postati založnik znanstvenih knjig in učbenikov, a je oče – bogat trgovec, ki si je nekoč prižgal cigaro z bankovcem za 20 kron – temu nasprotoval in sin je nerad postal gimnazijski profesor slovenščine in klasičnih jezikov (Murko 1951: 136).

Franc Kotnik (Franz Kotnik, 1882–1955) se je vpisal v študijskem letu 1903/04. Poslušal je Goldbacherjeva predavanja o Ciceronu in Herodotu, Karajanova o

81 Matricula doctorum philosophiae. 369. UAG.

82 Iz korespondence (NUK Rz Ms 1465) je razvidno, da je Ilesiču res ob strani stal prof. Krek, saj se mu kandidat takole zahvaljuje: »Zares sem vesel, da imam v Vas tako vplivnega in ob enem tako postrežljivega pokrovitelja, kako hitro ste ustregli zadnji moji prošnji!« (3. 5. 1898). Čeprav je Ilesič že napovedoval, da se bo za promocijo oblekel v uniformo, ker da nima fraka, in se veselil, da bo prvi doktor v novem stoletju, je vselej prihajalo do odloga.

83 Prijateljev prepis Štrekljeva pisma Levcu, 4. 4. 1903. NUK Rz Ms 923 VIII/B, št. 80.

84 M. Murko: Gutachten. 19. 4. 1909. Omersa, Nikolaus. Rigorosenakten. UAG.

grški književnosti ter Schenklova o metriki. Matija Murko je tedaj predaval zgodovino južnoslovanske književnosti, poljsko, češko in rusko slovnico ter Mickiewiczovega *Pana Tadeusza*, Štrekelj pa zgodovino slovenske književnosti do 16. stoletja in historično slovnico. Kotnika, ki je prihajal s Koroške, so najbrž zelo zanimala Peiskerjeva predavanja o starejših slavogermanskih odnosih (Kernbauer 2015). Kmalu je postal najpomembnejši preučevalec koroškega bukovnika in ljudskega dramatika Andreja Šusterja – Drabosnjaka, njemu je posvetil tudi svojo disertacijo (*Andreas Schuster Drabosnjak. Sein Leben und Wirken*), za katero je Murko zapisal, da bi jo lahko kandidat razširil v monografijo.⁸⁵ Leta 1908 je Kotnik prosil prof. Murka, če bi mu lahko napisal priporočilo za ravnatelja celovške gimnazije, ki bi ga bil pripravljen vzeti v službo, zlasti ker raziskuje ljudske igre: »Dobro bi bilo, če bi pripomnili, da nemški izvirniki igre še niso znani in poudarili vpliv nemške koroške ljudske literature na našo. To pač najbolj vleče pri naših nemških Korošcih!«⁸⁶ Murku je pisal, da je našel prepis Drabosnjakove božične igre, slabi dve leti pozneje pa je o novem odkritju takole poročal: »V nedeljo pa sem našel rokopis (prepis) *Izgubljenega sina* pri nekem mlinarju blizu Vrbe. Ta mož trdi, da je to igro prepisal iz tiskane knjige – torej so bile bržkone tudi igre tiskane.«⁸⁷

V akademskem letu 1904/05 se je na graško filozofsko fakulteto vpisal **Janko Bratina** (Johann Bratina, 1882–1920) in poslušal zlasti germanistična in slovenistična predavanja. Pri Schönbachu je imel zgodovino junaških sag, Eddo, staro nordijsčino, starejšo nemško književnost in metriko, pri Bernhardu Seuffertu Sturm und Drang, nemški klasicizem, nemško književnost 19. stoletja in zgodovino nemške dramatike, pri Štreklju je vpisal njegovo zgodovino slovenskega slovstva od protireformacije do preporoda in historično fonologijo, pri Murku pa južnoslovansko književnost, Gogoljevega *Revizorja* in Puškinovega *Jevgenija Onjegina*. Zanimala so ga tudi Benussijeva predavanja o psihologiji branja, pri Josefu Strzygowskem pa je študiral Rubensa, Rembrandta in italijansko renesanso.

Septembra 1908 je oddal disertacijo z naslovom *Joannes Baptista a St. Cruce. Sein Leben und Werke* (Janez Svetokriški. Življenje in delo), v kateri se je poglobljal v biografijo kapucinskega meniha, začetnika slovenske govorniške proze, ter strukturo njegovega *Sacrum promptuarium*. Poleg jezika (referent Štrekelj je jezikovno analizo skritiziral) je preučeval zlasti vire Svetokriškega: za vsakega pridigarja so bili pomembni Bernard, *doctor mellifluus*, Bonaventura, *doctor seraphicus*, in Tomaž

85 M. Murko: Gutachten, 17. 6. 1907. Kotnik, Franz, Rigorosenakten. UAG.

86 F. Kotnik: Pismo M. Murku, 8. 7. 1908. NUK Rz Ms 1119.

87 F. Kotnik: Pismo M. Murku, 28. 5. 1910. NUK Rz Ms 1119.

Akvinski, *doctor angelicus*. Poleg številnih drugih teologov je Svetokriški dobro poznal tudi antične pisce. Najpomembnejši del disertacije je povezan z italijanskimi viri. Bratina poudarja, da je Svetokriški, ki je nekaj časa bival tudi v Benetkah, odlično poznal italijansko kulturo, zlasti Francesca Petrarco, zato ni nenavadno, da je nanj vplival jezuit Paolo Segneri, prenovitelj italijanske pridige. V svoji pozneje objavljeni razpravi je Bratina (1915) prepričljivo podal nekaj vzporednih mest, ki jih je našel v pridigi o sv. Štefanu in na dan sv. Jožefa, kjer Svetokriški po Marcijanu pravi, da zgodovina nudi več primerov, da so možje nizkega stanu po poroki postali vladarji. Tudi Segneri omenja Marcijana v istem kontekstu.⁸⁸ Sicer pa Bratina meni, da ni mogoče trditi, da bi bil Janez Svetokriški nesamostojen posnemovalec.

Nekoliko drugačna je bila pot **Vinka Zupana** (Vinzenc Zupan, 1882–1915), ki se je v akademskem letu 1901/02 vpisal najprej na češko Karlovo univerzo. Pri Václavu Emanuelu Moureku je vpisal nemško zgodovinsko slovnico, pri Janu Kvičali pa grško sintakso. Poslušal je tudi slavista Františka Pastrneka in Jiříja Polívko, ki je predaval primerjalno slovnico južnoslovanskih jezikov. Bolj kot profesorji filologij sta ga pritegnila Tomáš Garrigue Masaryk, ki je tedaj predaval sociologijo ter filozofijo verstev in zgodovine, in František Drtina, profesor pedagogike. Pozneje je Zupan celo grajal nekatere slovenske masarykovce, da so sprejeli načela socialne demokracije, ki da je v nasprotju z Masarykovo filozofijo (Gantar Godina 1987: 46). Po šestih semestrih je Zupan zapustil Prago in se zaradi zdravstvenih razlogov šele jeseni 1906 vpisal na graško filozofsko fakulteto, kjer je v naslednjih treh semestrih pri Schönbachu vpisal starejšo nemško dramatiko in metriko, pri Seuffertu Heineja in Lessinga, pri Juliusu Cornuju francosko historično slovnico ter provansalsčino, pri Murku južnoslovansko literaturo po 1830, seminar iz ilirizma in Kollárja. Imel pa je tudi lektorat angleščine in francoščine. V nasprotju s svojimi kolegi, ki so izbirali izrazito slovenistične teme, se je Zupan odločil za doktorat s področja nemško-slovenskih literarnih odnosov: *Anastasius Grüns Beziehungen zur slowenischen Literatur. Mit besonderer Berücksichtigung seiner Volkslieder aus Krain* (Stiki Anastazija Grüna s slovensko književnostjo s posebnim ozirom na Volkslieder aus Krain). Uvodoma se sklicuje na Murkovo habilitacijsko delo *Deutsche Einflüsse auf die Anfänge der slavischen Romantik 1. Die böhmische Romantik* (Nemški vplivi na začetke slovanske romantike. I. Češka romantika, 1897)

88 O svojem nadaljnjem raziskovanju poroča Bratina prof. Murku 12. 6. 1909, saj je našel v Segneriju pomemben vir pridig Svetokriškega (NUK Rz Ms 1119), profesor pa je Bratini omogočil službo v Študijski knjižnici v Gorici.

in poudarja, da je bilo naše duhovno življenje odvisno od nemškega.⁸⁹ Podrobno je opisano Prešernovo poučevanje mladega grofiča Antona Alexandra von Auersperga (Anastasiusa Grüna) v Klinkowströmovem zavodu in skupno branje *Slavne vojvodine Kranjske* Janeza Vajkarda Valvasorja, ki je vplival na njuno poznejše pesništvo. Skladno z Grünovim biografom Stefanom Hockom poudarja, kakšno vlogo je igral svobodno misleči učitelj v tem strogo religioznem zavodu. Grün tudi v času najhujših nasprotovanj slovenski politiki ni zatajil svojega učitelja. Osrednji del disertacije je namenjen genezi in analizi Grünove knjige *Volkslieder aus Krain* in njeni slovenski recepciji. Razmeroma veliko prostora je posvečenega srečanju med Grünom in Josipom Stritarjem, ki je v pismu Zupanu takole opisal dogodek iz marca 1874:

Moje občevanje z A. Grünom ni bilo nič imenitno. Cimperman mi je pisal, da bi mož rad govoril z mano. To se pa meni narodnemu demokratu ni prav nič mudilo. Čez nekaj časa pride mož sam; ko me ne najde doma, pusti svojo karto z adresno. Zdaj seveda se je spodobilo iti. (Bival je Hôtel Matschacherhof.) Silno prijazen! O Prešernu ni bilo govora, mož mi je tožil o naših domačih razmerah, seosebno v deželni zboru, o prvakah. To je bilo vse. (Zupan 1908: 191–192)⁹⁰

Grün je spomine na Prešerna očitno odnesel v grob. Ker je že njegov prednik Auersperg podpiral Primoža Trubarja, začetnika slovenskega slovstva, ni nenavadno, da je bil predstavnik tega rodu v stiku s slovensko književnostjo tudi ob njenem preporodu. Čeprav po prepričanju Nemec, ni nikoli zamolčal svojega kranjstva in vedno poudarjal svojo pripadnost Kranjski. Zupan (1908: 194–195) meni, da Grün v svojem starokranjskem srcu ni bil tako slovenomrzen, kot se je občasno vedel kot politik. Kljub pohvali je imel Štrekelj v svoji oceni določene pripombe v zvezi z Zupanovim iskanjem virov kranjskih narodnih pesmi.⁹¹ Zupan je le malo

89 Kot je znano, gre za prvo knjigo slovenskega avtorja s področja primerjalne književnosti (Dolinar 2018: 82), ki se na prelomu stoletja ukvarja s tedaj občutljivo temo češko-nemških literarnih odnosov. T. G. Masaryk je v dunajski reviji *Die Zeit* objavil obsežno kritiko, v kateri je soglašal z marsikatero Murkovo trditvijo, a se je odločno postavil po robu avtorjevi tezi, da je romantični duh vzniknil pri Nemcih in da je slovanska, zlasti češka, romantika nemškega porekla (Slodnjak 1954: 54).

90 Auersperg je v pismu Josipu Cimpermanu poleti 1873 Stritarja označil za redke in neodvisen talent. Ker je kljub nekaterim zadržkom tudi slovenski poet cenil izobraženega nemškega pesnika, je Cimperman skušal organizirati srečanje, na katerem bi Auersperg Stritarju posredoval svoje spomine na Prešerna (Koblar 1957: 433–439). Prvič sta se zelo na kratko srečala novembra 1873, drugič pa marca 1874, kar je Stritar takole opisal Cimpermanu: »Bil sem jako prijazno sprejet, ali o predmetu, ki Vam je tolikanj pri serci, nijsva še mogla govoriti, ker je mož imel še nekaj potov pred svojim odhodom« (Stritar 1957: 59).

91 K. Štrekelj: Gutachten: 19. 9. 1908. Zupan, Vinzenz. Rigorosenakten. UAG.

časa deloval kot bibliotekar, saj se mu je omračil um, med prvo svetovno vojno pa je ovadil nekatere slovenske kulturne delavce, med katerimi so bili Viktor Zalar, Ivan Lah in Vladimir Levstik, ki so bili nato poslani v internacijo.⁹²

V akademskem letu 1904/05 se je na graško univerzo vpisal **Joža Glonar** (Josef Glonar, 1885–1946), ki je poslušal zlasti klasično filologijo in slavistiko. Goldbacher mu je predaval Cicerona, Horacija in latinsko skladnjo, Schenkl pa Sofokla in metriko. Več predavanj je imel na slovanski filologiji, kjer je Murko predaval ljudsko epiko in imel seminar iz Gogolja in Kollárja, Štrekelj pa je predaval fonologijo in morfologijo slovenščine ter zgodovino slovenskega slovstva. Očitno so ga zanimala tudi Kirstejeva predavanja iz sanskrta in Meinongova filozofija. Leta 1910 je spisal doktorsko disertacijo *Über das Palmarium empyreum des P. Rogerius* (Palmarium empyreum Rogerija Ljubljanskega), ki je pozneje izšla tudi v *Ljubljanskem zvonu*. To temo je dve leti poprej na dunajski univerzi že obdelal Ivan Pregelj. Glonar (1916: 268) njegovega doktorata ne omenja, pozna pa Pregljev poznejši članek, iz katerega je razvidno, da je pisec »utonil v obilici skoro nepreglednega gradiva«, ko je hotel pokazati, v kakšnem razmerju je ljubljanski redovnik do svetovne struje. Glonar se zato bolj kot v tuje vire pogloblja v strukturo Rogerijevih pridig, podrobno analizira latinske režijske napotke, zlasti tiste, v katerih se opozarja, kdaj je treba moralizirati (*moraliza, si placet*). Pridige so bile spisane, da se jih je učilo na pamet ali pa samo prebralo na prižnicah. Glonar (1916: 329) poudarja jasno strukturo pridig, saj je v njih najti *propositio, inductio, confirmatio* in *epilogus*. Zelo podrobno se je posvetil paralelnim konstrukcijam in stopnjevanju v uvodnih besedah posameznih odstavkov pridige:

En velik **slou**, eno veliko **čast**, **ime** inu **hvalo** (A + B + C + D)

1. ... eno slovečo **čast** (a + B)
2. ... enu častitu **ime** (b + C)
3. imenitno **hvalo** (c + D). (Rogerius 2001: 431–432)⁹³

Glonar je ugotovil, da je Rogerij v 39. pridigi (na dan sv. Janeza Nepomuka) iz samostalnikov (čast, ime) v prvem odstavku v naslednjih odstavkih tvoril pridevnike (častiti, imeniten). Raziskovalec poudarja Rogerijev smisel za retorično teorijo, saj pridigar poslušalcem celo razlaga, kaj je *sensus litteralis* in kaj *sensus allegoricus*. Nekatere strokovne izraze je Rogerij skušal celo sloveniti, figuro je denimo prevajal kot *podobo* in *spomyn*, ker je etimološko pomešal glagola *pomeniti* in *pomniti*

92 Pregarjanje urednika V. M. Zalarja. *Slovenski narod* 51/51 (2. 3. 1918), 2–3.

93 Posodobljen zapis.

(Glonar 1916: 420). Razlagal je tudi metaforo, ko je zapisal, da se na obrezani vinski rozgi pokažejo kaplje, ki jih učeni metaforično imenujejo solze.

V sklepu se Glonar (1916: 466–467) sprašuje, ali je mogoče Rogerija, ki je ustvarjal v prvih desetletjih 18. stoletja, še šteti k protireformacijskim piscem, saj je bil takrat protestantizem že davno zatrt. S protireformacijsko dobo ga povezuje predvsem množina citatov in želja, da bi imponiral s svojo učenostjo. Skratka, po tridentinskem koncilu se je bilo treba opirati zlasti na cerkvene očete. Glonarjevo disertacijo sta oba referenta, Murko in Štrekelj, ocenila s tedaj redko oceno *ausgezeichnet*. Po doktoratu se je Glonar zaposlil kot bibliotekar v graški univerzitetni knjižnici, njegovo imenovanje je vzbudilo negotovanje, saj je bil njegov predhodnik nemškega porekla. Tu je z Otmarjem Schisslom von Fleschenbergom zasnoval zbirko *Rhetorische Forschungen*. Decembra 1918 je bil odpuščen in dobil novo delovno mesto v licejski knjižnici v Ljubljani. V tem času je veliko prevajal in do konca izdal Štrekljeve *Slovenske narodne pesmi*. Ker je leta 1944 objavil v *Südst-Forschungen* bibliografijo znanstvenih publikacij o slovenstvu, v kateri sicer ni prezrl poznejših komunističnih veljakov, je bil avgusta leta 1945 odstavljen, nato pa upokojen (Vodopivec 1997).

V novem desetletju se je na graško univerzo vpisal še **Joža Lovrenčič** (Josef Lovrenčič, 1890–1952), ki je pri Schönbachu poslušal nemško ljudsko pesništvo, pri Seuffertu nemško romantično šolo, pri Murku južnoslovansko slovstvo in pri Meinongu spoznavno teorijo. Pri Kukuli je vpisal predavanja iz rimske književnosti, pri Schenklu pa iz grške. Pripadal je tudi prvi generaciji, ki ji je predaval Rajko Nahtigal, Štrekljev naslednik. Za temo disertacije si je izbral Valentina Staniča (*V. Stanič. Leben und Werke*). Lovrenčič je le nekaj dni pred sarajevskim atentatom oddal disertacijo, drugi rigoroz je opravljal že med julijsko krizo, glavni rigoroz pa šele januarja 1915. V nasprotju z drugimi kolegi, ki so izsledke disertacije objavili v tisku, je pisatelj Lovrenčič o Valentinu Staniču rajši objavil roman (Bratuž 1991).

Lovrenčičeva disertacija je bila zadnja graška disertacija iz slovenske književnosti, kar je povezano tudi z dejstvom, da se je Murko v prvem desetletju 20. stoletja veliko bolj posvečal preučevanju balkanske ljudske epike in opravil več raziskav, zlasti v Bosni in Dalmaciji, določene pevce pa je posnel s fonografom. Čeprav je nadaljnja študijska potovanja preprečila prva svetovna vojna, je Murko, ki je bil pod policijskim nadzorstvom zaradi stikov z Masarykom,⁹⁴ v tem času spodbujal

94 Murko je na Dunaju v zimskem semestru 1881/82 poslušal Masarykovo predavanje *Fortschrift, Entwicklung und Zivilisation. Eine Einleitung in die Philosophie der Geschichte* (Napredek, razvoj in civilizacija).

svoje doktorande, naj se ukvarjajo z južnoslovansko epiko. Pavel Strmšek je obdelal orožje v slovenski, hrvaški in srbski ljudski epiki (*Die Waffen im slovenischen, kroatischen und serbischen Volksepos*), Maks Kovačič je raziskoval krajo neveste pri Južnih Slovanih (*Der Brautraub bei den Südslawen*), Gregor Čremošnik pa je zagovarjal disertacijo o junaškem mejdanu v južnoslovanski ljudski poeziji (*Der Heldenzweikampf in der südslawischen Volkspoesie*). Čremošnik, ki je bil nato kustos Zemaljskega muzeja v Sarajevu, pozneje pa profesor v Skopju in Beogradu, je po drugi svetovni vojni prevzel stolico za južnoslovansko zgodovino na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Leta 1917 je Murko sprejel poziv za Leipzig, tako da je v Gradcu ostal samo še Rajko Nahtigal, ki je leta 1919 postal profesor slovanske filologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani in njen prvi dekan. Z njegovim odhodom je graška slavistika doživela za več let zaton.

Sklep

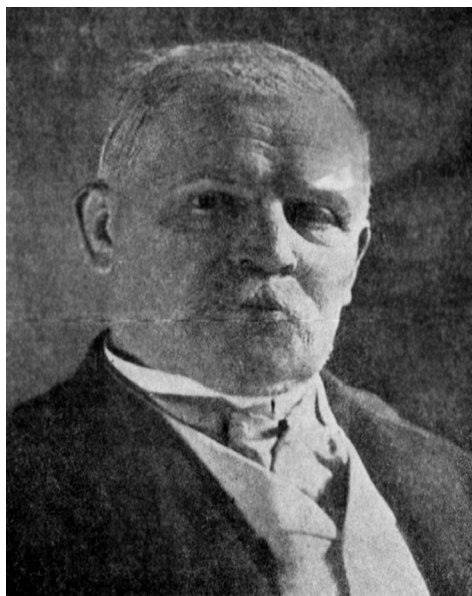
Seminar za slovansko filologijo Univerze Karla in Franca je bil osrednje znanstveno stičišče pred ustanovitvijo ljubljanske slavistike, saj sta se tu habilitirala kar dva od treh naših prvih profesorjev slavistike. V Gradcu je leta 1881 Lovro Požar napisal prvo slovensko disertacijo v slovenskem jeziku, in sicer o slovenski poeziji, za kar je zaslužen prof. Krek. Doktorandi prof. Murka pa so se najprej osredinili na slovenski barok in preporod. Če je Murko v politično občutljivih časih v svoji habilitaciji raziskoval češko-nemške stike v obdobju romantike, je njegov doktorand Zupan raziskoval Grünov odnos do slovenske kulture. Za zgodovino preučevanja koroškega bukovištva je pomembna Kotnikova disertacija o Andreju Šusterju - Drabosnjaku. Murko (1951: 136) je sicer svoje doktorande, ki jim je bila usojena srednješolska služba, usmerjal v bibliotekarski poklic, v njem pa je bil zelo uspešen zlasti Joža Glonar, ki je spisal našo prvo disertacijo s področja literarne retorike in stilistike.

Uvod v filozofijo zgodovine). V *Spominih* pa je zapisal, da tedaj ni imel razumevanja za njegovo comtovsko klasifikacijo znanosti.

Dunajske disertacije s področja slovenske literarne zgodovine

Ustanovitev katedre za slovansko filologijo na dunajski univerzi je povezana z meščansko revolucijo leta 1848, bila je prvi politični uspeh prizadevanj slovanskih narodov Avstrije, ki so istega leta imeli v Pragi znameniti kongres. Oktobrirana ustava iz leta 1849 je priznavala enakopravnost vseh avstrijskih »plemen«, ki imajo nedotakljivo pravico do ohranitve in negovanja svoje nacionalnosti in jezika. Novoustanovljeno avstrijsko Ministrstvo za bogočastje in uk se je kmalu lotilo dela, predvideni sta bili dve katedri, za slovansko filologijo ter za slovansko starinoslovje (*Altertumskunde*). Ob tem ni odveč poudariti, da je romanistika dobila katedro šele v šestdesetih, anglistika pa šele v sedemdesetih letih 19. stoletja. Na prvo slavistično katedro so pozvali dvornega bibliotekarja Frana Miklošiča, na drugo pa pesnika Jana Kollárja, ki je kmalu nato umrl, zato se je odtlej s starinoslovjem ukvarjala jezikoslovna katedra. Čeprav si je Jernej Kopitar že v prvi polovici 19. stoletja prizadeval za uveljavitev slavistike na dunajski univerzi, je to uspelo šele njegovemu učencu Miklošiču, ki je s svojimi raziskavami postal tisto, kar pomenijo brata Grimm za germanistiko in Diez za romanistiko, njegov *Lexicon Palaeoslovenico-Graeco-Latinum* je še danes zakladnica stare cerkvene slovanščine. Pod Miklošičem sta cvetela primerjalno slovansko jezikoslovje in preučevanje staroslovenskih spomenikov, literarna zgodovina pa ni bila v ospredju njegovega zanimanja (Jagoditsch 1965: 28–35). Slavistika se je širila, saj se je v sedemdesetih letih 19. stoletja pojavila potreba po profesorjih slovanskih jezikov na srednjih šolah. Leta 1886 je Miklošiča zamenjal Hrvat Vatroslav Jagić, ki je bil poprej profesor v Odesi, Berlinu in Sankt Peterburgu, zasnoval pa je tudi mednarodno revijo *Archiv für slavische Philologie*, v kateri je nameraval objavljati razprave o slovanskih jezikih, starih spomenikih, folkloristiki ter kulturni zgodovini in mitologiji (Damjanović 2006: 55). Jagić, ki je na Dunaju ustanovil tudi Seminar za slovansko filologijo, je postavil domovino stare cerkvene slovanščine v Makedonijo. Leta 1893 se mu je priključil še Čeh Konstantin Jireček, ki je pokrival zgodovino slovanskih narodov. Ko se je Jagić upokojil, so leta 1908 njegovo mesto razdelili na dva ordinariata, Hrvat Milan Rešetar je pokrival južnoslovanske jezike in književnosti,⁹⁵ Čeh Václav Vondrák

95 Milan Rešetar se je rodil leta 1860 v Dubrovniku. Njegov oče je bil okrajni poglavar, mati je izvirala iz današnjega Branika, stara mati pa iz Vipave. Po študiju v Gradcu je bil leta 1882 suplent v Kopru, nato

Prof. V. Jagić

Slika 10: Vatroslav Jagić (1838–1923)

poslušal zgodovino Homerske kritike, pri Karlu Schenklu rimsko in grško tragedijo, pri Theodorju Gomperzu pa Platonovo apologijo. Vondrák mu je predaval oris češke gramatike, František Pastnek starocerkvenoslovansko slovnico, Jagić zgodovino slovanske filologije, slovansko starinoslovje ter primerjalno slovansko jezikoslovje, Rešetar srbohrvaško gramatiko, Jireček pa južnoslovansko zgodovino. Poslušal je tudi dva slovenska slavista, in sicer Karla Štreklja (Izbrana poglavja slovanske tematologije) in Matijo Murka (Ján Kollár in njegova povezava z drugimi

pa severnoslovanske, staro cerkveno slovanščino ter primerjalno slovnico. To so bila zlata leta dunajske slavistike, ki je doživela zaton ob koncu monarhije: leta 1918 je Jireček umrl, Rešetar je odšel v Zagreb, Vondrák pa v Brno (Jagoditsch 1965: 35–43).

Med stopetimi doktorati, ki so jih med letoma 1877 in 1918 na dunajski univerzi zagovarjali slovenski kandidati, jih je bilo kar 16 s področja slavistike, od teh več kot polovica iz slovenske literarne zgodovine. Prva doktorata slovenskih kandidatov – slavistov – sta bila s področja dialektologije (Karel Štrekelj) in stare cerkvene slovanščine (Vatroslav Oblak),⁹⁶ tretji pa je bil že iz slovenske literarne zgodovine.

Fran Vidic (Franz Vidic, 1872–1944) je leta 1897 absolvirал klasično filologijo in slavistiko. Pri Wilhelmu Hartlu je

pa devet let profesor v Dalmaciji. Leta 1891 je postal hrvaški urednik Državnega zakonika, naslednje leto Jagićev zet, tri leta pozneje pa privatni docent na dunajski univerzi. Čeprav si ga je Gregor Krek želel za naslednika, ga je graška fakulteta uvrstila šele na tretje mesto. Raziskoval je dubrovniško kulturo, literaturo in numizmatiko. Umrl je leta 1942 v Firencah (Leto 1989, Murko 1951: 129).

⁹⁶ Med devetimi doktorandi s področja slovanske filologije v prvem desetletju (1875–1885) je kar pet bodočih univerzitetnih profesorjev v Berlinu, Gradcu, Brnu, Černovicah in v Pragi (Alexander Brückner, Karel Štrekelj, Václav Vondrák, Stepan Smal-Stocki in František Pastnek), trije so kariero začeli že na Dunaju. Največ jezikoslovnih disertacij slovenskih kandidatov se ukvarja z narečji in jezikom slovenskih protestantov. France Kidrič pa obravnava zgodovino prve reforme glagolskih cerkvenih knjig po tridentinskem koncilu.

Slovani). Pri Rudolfu Meringerju pa je imel primerjalno gramatiko litovščine. Čeprav je bil pri študiju poudarek na historični in komparativni gramatiki, je bilo nekaj predavanj iz književnosti. Jagić je tedaj predaval moderno rusko književnost in literarno zgodovino južnih Slovanov v 16. in 17. stoletju, Vondrák pa češko književnost. Vidic je že v šestem semestru, spomladi 1896, začel zbirati gradivo za svojo disertacijo. Frana Levca je tedaj z Dunaja spraševal, če se v Licejski knjižnici hrani Vodnikova in Kopitarjeva korespondenca s Zoisom: »Ali bi se dalo to tako doseči, da piše Jagić v imenu slo. seminarja in prosi, da se nam za nekaj časa prepuste pisma, ako bi to imelo kaj uspeha, mi Jagić gotovo stori to uslugo, ker se sam silno zanima za to korespondenco in me je že večkrat popraševal o njej.«⁹⁷ Ker je Jagić izdal korespondenco med Dobrovskim in Kopitarjem,⁹⁸ je Vidica spodbujal, naj raziskuje Valentina Vodnika, ki ga dopisovalca večkrat omenjata. Očitno je delo dobro napredovalo, saj je Vidic že na začetku oktobra poročal Murku, da je disertacijo končal in jo namerava osebno vložiti.⁹⁹ Disertacijo *Valentin Vodnik's Leben, Dichtungen und Sprache* (Vodnikovo življenje, pesništvo in jezik, 1897) sta Jagić in Jireček aprobirala novembra naslednjega leta in Vidic je bil pripuščen k rigorozom, Jagić je njegovo slavistično znanje ocenil z odliko. Po filozofskem rigorozu (Jodlovo psihologijo je označil za grozno morijo in muko)¹⁰⁰ je bil 16. februarja 1898 promoviran. Poldrugi mesec pozneje je Vidic Jagića povprašal, če se mu zdi, da je delo zrelo za objavo v reviji *Archiv für slavische Philologie*.¹⁰¹ Ko je prejel pozitiven odgovor, je zaprosil za vrnitev disertacije,¹⁰² ki se je zato ohranila v njegovi zapuščini in je v omenjeni reviji izšla v dveh nadaljevanjih. Prva poglavja je Vidic posvetil Vodnikovi biografiji, pri tem pa uporabil številne objavljene vire ter navedke v Jagićevi redakciji korespondence, ki je osvetlila odnose med Kopitarjem in prvim slovenskim pesnikom. V oceni disertacije je Jagić zapisal, da je bilo kandidatovo iskanje virov o pionirju slovenske književnosti nove dobe okronano z uspehom, sodba o razmerjih med vodilnimi osebnostmi pa je izrečena s premislekom in dobro utemeljena.¹⁰³ Ustrezno je prikazan tudi Vodnikov odnos do Francozov. Čeprav je izrekel biografskemu delu pohvalo, bi si Jagić pri morebitni objavi želel temeljitejšo podobo šolstva pred, med in po francoski okupaciji, kar

97 Fran Vidic: Pismo F. Levcu, 10. 5. 1896. NUK Rz Ms 1409.

98 *Briefwechsel zwischen Dobrowsky und Kopitar (1808–1828)*. Herausgegeben von V. Jagić (Berlin: Wiedemann, 1885).

99 F. Vidic: Pismo M. Murku, 8. 10. 1896. NUK Rz Ms 1119.

100 F. Vidic: Pismo M. Murku, 15. 1. 1898. NUK Rz Ms 1119.

101 F. Vidic: Pismo V. Jagiću, 8. 4. 1898. Nacionalna i sveučilišna knjižnica v Zagrebu. R 4610b.

102 F. Vidic: Pismo V. Jagiću, 20. 4. 1898. Prav tam.

103 V. Jagić: Dissertation des Herrn Fr. Vidic. Vidic, F. Rigorosennakt. PN 1091. UAW.

je Vidic pri natisu tudi upošteval. Podobne očitke je v svoji ločeni oceni zapisal tudi Jireček.¹⁰⁴ Več pripomb je imel Jagić na poglavje o Vodnikovi poeziji, kjer je govor tudi o Zoisovih literarnih nasvetih. V disertaciji je mentor pogrešal razlago, od kje Zoisu okus pri ocenjevanju Vodnikove poezije, doktorand bi moral bolj upoštevati Zoisovo italijansko izobrazbo. Zois je bil prepričan, da mora biti pravi pesnikov vir ljudska poezija, kar je Vidic povezoval z romantičnim tokom. Jagića pa je motila pretirana uporaba izraza romantika, saj da baron ni bil pod vplivom nemške romantike. V rokopisni različici disertacije Vidic meni, da lahko Vodnika – upoštevajoč njegov odnos do ljudske poezije in njegovo dožemanje ljudskega življenja – imenujemo romantika, ne v smislu romantične šole, marveč v smislu tistega duhovnega toka, ki se je odvrnil od klasicizma in poudarjal lepoto ljudskega duha in vrednost ljudskih nazorov. Ta misel je zaradi mentorjeve kritike v tiskani verziji spremenjena: »Mit Rücksicht also auf das Verhältniss Vodnik's zum Volkslied und seiner Auffassung des Volkslebens können wir Vodnik einen »vaterländischen Dichter«, nennen, im Sinne jener geistigen Strömung, die sich gegen den Klassicismus auflehnte und die Schönheit des Volksgeistes, den Werth der Volksanschauung betonte [...]«. (Vidic 1901: 451). Vidic Vodnika primerja s Herderjem, saj je tudi on zbiral ljudsko pesništvo in z njim obogatil umetniško poezijo, kot Adelung je iskal med ljudstvom zaklade in kot mnogi sodobniki se je navduševal nad preteklostjo svojega naroda. Vodnik je bil otrok svojega časa, romantik, četudi ni imel vihravega navdušenja svojih sodobnikov, kar je bila posledica njegovega umirjenega značaja (Vidic 1901: 451). Uporabe pojma romantika torej tudi v tiskani verziji ni opustil. Ustreznejši termin bi bil predromantika, ki pa se je pojavil in uveljavil šele v poznejših desetletjih (Kos 1987: 7). Vidic se v disertaciji kot klasični filolog natančno ukvarja tudi z vplivi anakreontike, ki je bila po njegovem mnenju glavna poteza pesnikove muze.¹⁰⁵ Precizno je opisal nastanek tovrstne poezije v Grčiji in razvoj te zvrsti pri Francozih in Nemcih, kar je vplivalo tudi na slovansko recepcijo. Vodnik je prevedel 14 pesmi iz grščine v slovenščino. Tudi sicer je v Vodnikovi poeziji po mnenju Vidica prisotno veselje do življenja, nikjer ni opaziti turopnosti ali žalobne resnobe, vedrina je temeljna sestavina njegove poezije, iz njegove poezije veje ljubkost, nežnost (Vidic 1901: 454; Vidic 1899: 564). Vidic tudi natančno popisuje basen v nemški in francoski literaturi ter vznik tega žanra pri Vodniku. Sicer pa je Jagić pohvalil Vidičevo razlago Vodnikove *Ilirije oživljene* in analizo pesnikovega jezika v tretjem delu. Jireček pa je v svoji

104 K. Jireček: Dissertation des Candidaten Franz Vidic. Prav tam.

105 To poglavje je Vidic objavil leta 1899 pod naslovom Vodnikov anakreontizem.

oceni zapisal, da velja Vidic za enega najboljših učencev Seminarja za slovansko filologijo. Ko je disertacija izšla v reviji *Archiv für slavische Philologie*, je doživela v slovenskem časopisju kar nekaj naklonjenih recenzij (Kalan 1902; Tominšek 1902). Vidic je tedaj že študiral pravo in pozneje deloval kot slovenski urednik avstrijskega Državnega zakonika. Ko je bil po prvi svetovni vojni na Dunaju član likvidacijske komisije, je svojega nekdanjega mentorja večkrat obiskal in mu pomagal v času pomanjkanja.

386

Valentin Vodnik, der erste slovenische Dichter.

I. Vodnik's Leben.

Die einzelnen Epochen in der slovenischen Literatur fallen mit weltgeschichtlichen Ereignissen zusammen, die eine starke geistige Bewegung im Gefolge haben mussten. So brachte uns die Reformation, das Zeitalter des Protestantismus, den Anfang der literarischen Thätigkeit, die jedoch durchweg eine kirchliche blieb und durch die Gegenreformation einen mächtigen Dämpfer erhielt, das Zeitalter der Aufklärung aber erweiterte die literarische Thätigkeit auch auf weltliche Gebiete und zeitigte die ersten Früchte der schönen Literatur.

Wie bereits gesagt, hatte die Gegenreformation in der slovenischen Literatur das Andenken an die grossen Leistungen der Reformation so vollständig verwischt, dass es 200 Jahre später mit der Literatur schlechter stand, und dass die Schriftsteller derselben eine minder correcte Sprache aufzuweisen haben als ein Krelj oder Bohorič, und dass ein P. Marcus Pohlin nicht einmal mehr wusste , dass die Slovenen in Bohorič bereits einen Grammatiker besaßen. Von einigen Predigten und Erbauungsbüchern abgesehen, findet man in dieser Zeit durchaus keine Thätigkeit auf dem Gebiete der slovenischen Literatur, und auch die sogenannte »Akademie der Operosen«, die um den Anfang des vorigen Jahrhunderts in's Leben gerufen worden war, starb mit ihren Gründern und ersten Mitgliedern aus, wofür der Historiker Dimitz den Grund in dem Jesuitenorden suchen zu müssen glaubt, dessen Mitglieder sich der Akademie sämmtlich ferne hielten ¹⁾.

Das Zeitalter Maria Theresias aber zeitigte ein auf dem Gebiete der Wissenschaft und Künste mit der Sterilität der verflossenen Decennien stark contrastirendes, reges Leben; es ist ein Wiedererwachen selbstständiger geistiger Thätigkeit, welches durch den allgemeinen Fortschritt des Jahrhunderts und die Fürsorge der Regierung gepflegt und gefördert wurde²⁾; wenn auch Männer wie P. Marcus das grosse Wort

¹⁾ August Dimitz: »Geschichte Krains«. Laibach 1875. VIII. S. 159.

²⁾ Dimitz l. c. VIII. S. 185.

Ivan Prijatelj (Johann Prijatelj, 1875–1937) se je najprej jeseni 1898 vpisal na medicinsko fakulteto in menda že začel študirati zoologijo pri prof. Grobbenu, nato pa je v univerzitetni knjižnici začel prebirati ruske narodne pesmi in v »svet infuzorij mu treščijo nenadoma velikani ruskih bylin.« (Slodnjak 1935: IX). Ker je že v gimnaziji prevedel Puškinovo povest *Kapitanova hči*, je naenkrat videl jasno pred seboj cilj svojega življenja in dela, zato se je po mesecu dni prepisal na Filozofsko fakulteto, na slavistiko, kjer je tedaj Jagić predaval etnografijo vzhodnih in južnih Slovanov in obravnaval tudi ruske narodne pesmi. Po koncu prve ure se je Prijatelj oglasil pri profesorju in se ponudil, da bi imel prihodnjič že referat, kar se je tudi zgodilo (Slodnjak 1935: VIII). Za Prijatelja se je nato začelo »sijajno življenje«: »Jagić mu je popolnoma zaupal, vsa njegova bogata knjižnica mu je bila na razpolago, cele ure se je profesor pogovarjal s svojim dijakom, pripovedoval razne dogodbe iz svojega bogatega znanstvenega življenja, uvajal ga v strokovna vprašanja ter skrbel zanj v dušnem in telesnem oziru.« (Slodnjak 1935: IX). Pri Jagiću je sicer poslušal skladnjo slovanskih jezikov, primerjalno slovansko in rusko historično slovnico, pri Jirečku pa je imel predavanja iz zgodovine balkanskega polotoka v srednjem veku. Nekaj je bilo predavanj iz književnosti: Jagić je predaval rusko literarno zgodovino 19. stoletja, Rešetar zgodovino srbohrvaške književnosti, Murko pa južnoslovansko književnost po letu 1830. Prijatelj je poslušal tudi predavanja iz nemške književnosti (Jakob Minor), iz klasične filologije (Edmund Hauler) in filozofije. V času študija je Prijatelj objavljал članke o ruski književnosti ter zbiral gradivo za razpravo o Puškinu v slovenskih prevodih, ki velja za prvi komparativistični spis v slovenskem jeziku, Jagić pa ga je objavil v monografiji o Puškinu v južnoslovanskih književnostih. Poleti 1901 se je Prijatelj intenzivno loteval pisanja disertacije in Jagiću tožil, da mu graški profesor Seuffert ne pusti vpogleda v Grünovo korespondenco: »Torej iz nacionalne slepote možje ne puste človeku, da bi pokukal v ostalino, za katero se oni sicer malo brigajo.«¹⁰⁶ Na koncu študija je Prijatelj prijavil disertacijo z naslovom *Studien zur Geschichte der slovenischen Wiedergeburt* (Raziskave zgodovine slovenskega preporoda), ki je bila aprobirana oktobra 1902. Anton Slodnjak (1975: 27) omenja »ugodno, vendar dovolj kritično oceno« prof. Jagića, vendar ne navaja podrobnosti. Mentorjeva kritika je zadevala predvsem strukturo disertacije, ki sta jo sestavljala uvod in dodatek. V uvodu je Prijatelj orisal kulturno podobo Slovencev od Jožefa II. do tridesetih let 19. stoletja in podal karakteristiko temeljnih osebnosti v kontekstu idej, ki so obvladovale tedanjo družbo. V drugem delu pa je opisal Prešernovo življenje

106 Ivan Prijatelj: Pismo V. Jagiću, 31. 7. 1901. Nacionalna i sveučilišna knjižnica v Zagrebu. R 4610b.

in poezijo. Jagić je ta del označil za premalo izčrpnega, bolj fragment bodočih prešernoslovnih raziskav. Prijateljeve raziskave »simpatičnega, ne nepomembnega, čeprav v zadnjem času od prof. Korša precenjenega pesnika,« da so mu znane.¹⁰⁷ Korš je prav tedaj izdal prevod pesmi Franceta Prešerna, ki ga je v uvodu razglasil za enega najboljših slovanskih pesnikov (Čurkina 1995: 162). Ker je uvod disertacije preobširen in brez povezave z nadaljevanjem, bi po mnenju mentorja Prijatelj bolje storil, če bi se omejil le na kulturno podobo omenjenega obdobja in pustil Prešerna ob strani. Jagić je pohvalil uporabo gradiva iz korespondence Dobrovskega in Kopitarja, pri Vodniku pa bi moral kandidat bolj poudariti zasluge pri šolstvu. Iz Jirečkove ločene ocene pa izvemo, katere duhovne tokove je Prijatelj preučeval: jožefizem, janzenizem in dunajski neokatolicizem. Jireček je pohvalil tudi obrazložitev Uhlandovih vplivov na Prešerna.¹⁰⁸ Jagić pa je poudaril Prijateljevo nadarjenost za znanstveno delo, saj temelji na dokazih, arhivskem gradivu, njegove sodbe so previdne, prikazuje privlačno, v izbrani obliki, ne da bi zapadel v fraze feljtonistične površinskosti. Jagić je disertacijo nameraval priporočiti v tisk Akademiji znanosti in umetnosti na Dunaju, a se je temu uprl germanist Richard Heinzel, češ da je problem preveč neznaten in da je avtor prehud slovenski nacionalist (Slodnjak 1975: 27). V Prijateljevi zapuščini je ohranjen nemški rokopis brez izvirne naslovnice z novim naslovom: *Fünfzig Jahre slovenischen geistigen Lebens (1780–1830) von Dr. Ivan Prijatelj*. S precejšnjo gotovostjo lahko trdimo, da gre za disertacijo, ki jo je Prijatelj namenil za tisk, saj v njej obravnava že omenjeni jožefizem, janzenizem in neokatolicizem. Zanimiva pa je njegova periodizacija. Ker je Kopitar vse pomembnejše pisatelje svoje dobe imenoval za slaviste, je ta perioda za Prijatelja filološka. Nato sledi poetična perioda, ki je povezana s Prešernom. Z letom 1848 pa se začne politična perioda.¹⁰⁹ Sicer pa je ta disertacija po Slodnjaku (1975: 27) prva različica kasnejšega dela *Duševni profili slovenskih preporoditeljev*. Po Jagićevemu posredovanju je Prijatelj dobil štipendijo za Rusijo, profesor ga je spodbujal, naj se habilitira za docenta za slovansko literarno zgodovino, pozneje mu je docenturo na češki Karlovi univerzi ponujal tudi Jiří Polívka (Slodnjak 1935: XII–XIII), po prvi svetovni vojni pa je postal profesor slovanskih književnosti na novoustanovljeni Univerzi v Ljubljani.

107 V. Jagić: Die Doctordissertation von Stud. Phil Ivan Prijatelj. Prijatelj, J. Rigorosenakt. PN 1540. UAW. V reviji *Archiv für slavische Philologie* je Prijatelj leta 1901 objavil recenzijo Ilešičeve knjige *Prešeren in slovanstvo*.

108 K. Jireček: Die Dissertation des Candidaten Ivan Prijatelj. Prijatelj, J. Rigorosenakt. PN 1540. UAW.

109 I. Prijatelj: *Fünfzig Jahre slovenischen geistigen Lebens (1780–1830)*, 83–84. NUK Rz Ms 973 III A, št 31.

Prijatelj je bil drugi in zadnji doktorand, ki se je vpisal še v 19. stoletju, šele štiri leta pozneje mu je sledil **Rudolf Molè** (1883–1965), ki je pri Jagiću poslušal zgodovino slovanske filologije, ljudskega pesništva in starocerkvenoslovanskega slovstva, pri Vondráku historično gramatiko češkega jezika, pri Rešetarju pa novejšo in starejšo srbohrvaško književnost ter primerjalno slovansko oblikoslovje. Ob slavistiki je študiral tudi klasično filologijo: pri Hansu von Arnimu je imel zgodovino atiške dramatike in Platona, pri Haulerju Horacijeve epistole, pri Augustu Engelbrechtu pa rimsko metriko, homersko pesništvo ter rimsko satiro. Doktorsko disertacijo je posvetil Jakobu Zupanu (*Jakob Supan. Ein Beitrag zur slovenischen Literaturgeschichte*). Spodbuda je bila verjetno Jagićeva nova knjiga korespondence znamenitih slavistov, v kateri so objavljena številna pisma Kopitarja in Primica Zupanu.¹¹⁰ Jagić je v svoji oceni poudaril, da Zupan celo znotraj manj pomembne slovenske literature ne igra vidne vloge, čeprav je imel kot doktorand dunajske teološke fakultete večje ambicije, pomembni pa so bili stiki s Kopitarjem in Zoisom. Verjetno je prav Zupanov občutek splošnega razočaranja Moleta spodbudil, da je prodrl v temino življenjskih razmer tega propadlega individuuma in nam osvetlil njegovo življenje.¹¹¹ Jagić je pohvalil Zupanovo biografijo, čeprav je menil, da je zaradi pomanjkanja gradiva kaj ostalo tudi nepojasnjeno. Tudi v tej disertaciji so bili pomemben vir že omenjena korespondenca ter Zoisova pisma, ki jih je za objavo pripravljala Prijatelj. Molè je s pomočjo virov ustrezno predstavil zlasti Zupanov študij na Dunaju pri specialistu za hebrejščino Jahnu ter vstop v Zoisov krog po opravljenem doktoratu. Verjetno je bil Molè eden naših prvih literarnih zgodovinarjev, ki je raziskoval v dunajskem univerzitetnem arhivu, saj se zahvaljuje Arthurju Goldmannu, legendarnemu arhivarju judovskega rodu (Masisel 2013). Zupan je med letoma 1807 in 1808 opravljal rigorozne iz bibličistike, cerkvene zgodovine s kanonskim pravom, dogmatike in moralne ter pastoralne teologije (R. Molè 1909: 163). Zanimiva je tudi Moletova rekonstrukcija dogodkov iz časa Zupanovega kaplanovanja. Več kritike je bil deležen drugi del disertacije, saj naj bi Molè premalo natančno popisal Zupanovo literarno ustvarjalnost. Jagić je pokritiziral tudi analizo jezika, saj bi moral Molè ločevati med pesnikovimi novotvorbami, ki so v nasprotju z duhom jezika, in izposojenkami, ki se pojavljajo še danes v slovenščini. Posebno poglavje pa bi moral kandidat po mnenju recenzenta posvetiti Zupanovim pogledom na slovanstvo, saj je bil tu najbolj izviren.

110 *Neue Briefe von Dobrowsky, Kopitar und andere Süd- und Westslaven*. Herausgegeben von V. Jagić (Berlin: Wiedmann, 1897).

111 V. Jagić: Gutachten. Mole, R. Rigorosenakt. PN 2085. UAW.

Leta 1900/01 se je na študij germanistike in slavistike vpisal **Janko Lokar** (Johann Lokar, 1881–1963). Pri Heinzlu je poslušal staronemško metriko, interpretacijo minnesangerjev in nemško historično slovnico, pri Minorju pa nemško književnost 19. stoletja, Sturm und Drang in Goetheja, pri Alexandru Weilu pa Lessinga. Medtem ko je Jagić tedaj predaval staro cerkveno slovanščino, Rešetar pa srbohrvaško slovnico, je imel v tem času Murko kurz iz južnoslovanske književnosti prve polovice 19. stoletja. Leta 1904 je Lokar v reviji *Archiv für slavische Philologie* objavil recenzijo Andričeve knjige o kajkovskih dramah, tri leta pozneje pa je zagovarjal doktorsko disertacijo *Bleiweis und die Bedeutung seiner Novice für die slovenische Sprache* (Bleiweis in pomen njegovih novic za slovenski jezik), ki je prvi doktorat s temo slovenske književnosti po letu 1840. Jagić je pohvalil izbiro teme, saj si je Bleiweisovo delovanje zaslužilo monografsko obravnavo, kandidatu je uspelo narisati vsebinsko bogato, lahko bi celo rekli, izčrpno sliko časopisa *Novice*, ki je bil tedaj zelo priljubljen celo preko meja slovenskega jezika. Jagić bi pričakoval, da bi kandidat poleg Bleiweisove skrbi za beletristiko prikazal tudi zanimanje za znanost, kar bi dokazalo, da je urednik skušal slediti vsem slojem družbe. Pokritiziral pa je pisanje o senčnih straneh šolstva. Že samo dejstvo, da so šole obstajale, je obrodilo sadove pri Slovencih ali Čehih, v nasprotju s sosednimi Hrvati, kjer je bila (in je še) zaradi pomanjkanja šol izobrazba nižja. Lokar je v svojo disertacijo vpletel številne navedke v slovenščini, kar je recenzenta zmotilo, saj bi moral citate navajati v opombah pod črto, v razpravljalnem delu pa besedilo povzeti v nemščini. Sicer je Lokar v disertaciji natančno popisal genezo *Novic*, na kratko je orisal njihove leposlovne prispevke, največ prostora pa je namenil jezikovni podobi. Zanimivo je tudi poglavje o odnosu *Novic* do ilirizmov in občega slovanskega jezika. Lokar je iz Janežičevega *Slovarja slovenskega in nemškega jezika* izpisal ilirizme, Jagić pa bi rajši imel seznam tistih, ki so jih uporabljali v *Novicah*.¹¹² Sicer pa je Lokar (1907: 35) pozneje, ko je že deloval kot gimnazijski profesor, objavil razpravo o stališču *Novic* glede knjižnega zedinjenja Slovanov, v kateri poudarja, da je ta časopis združil Slovence s Čehi in Hrvati v pisavi. Načelo ilirizma v jezikovnem oziru ni obveljalo, so pa *Novice* združile slovenska narečja v en slovstveni jezik.

Tudi **Ivan Pregelj** (Johann Pregelj, 1883–1960), poznejši znani pisatelj, si je v akademskem letu 1904/05 izbral študij slavistike in germanistike. Pri Jagiću je poslušal starocerkvenoslovansko gramatiko in zgodovino starocerkvenoslovanske književnosti, pri Rešetarju zgodovino starejše srbohrvaške književnosti, pri Jirečku

112 V. Jagić: Gutachten. Lokar, J. Rigorosenakt. PN 1935. UAW.

pa srednjeveško zgodovino Balkana. Bolj raznolika so bila predavanja na nemcistiki. Minor je imel tedaj predavanja o obdobju Sturm und Drang, Weil von Weilen pa je predaval o Goethejevih romantičnih pesnitvah ter o zgodovini nemškega gledališča. Pregelj si je za svoje doktorsko delo izbral Rogerija Ljubljanskega, in sicer njegovo zbirko pridig *Palmarium empyreum*. Po disertacijah s področja 18. in 19. stoletja je končno prišel na vrsto barok. Prvi del je kandidat posvetil analizi jezika, ki jo je Rešetar skritiziral, saj bi moral Rogerijeve jezikovne posebnosti primerjati z analognimi pojavi v sodobni slovenščini. Več pozornosti bi moral nameniti Rogerijevi določitvi naglasnih znamenj.¹¹³ Jireček pa je poudaril, da se pri ocenjevanju Rogerijevega pravopisa ne sme pozabiti, da so bile pridige natisnjene po pridigarjevi smrti in da je marsikaj pripisati poznejšim korektorjem in urednikom. Oba recenzenta sta pohvalila Pregljev trud pri iskanju Rogerijevih virov. A Jireček je menil, da je kandidatov prikaz za vsakogar, ki pred seboj nima redkega originala, težko razumljiv in mestoma nejasen.¹¹⁴ Pregelj je našel Rogerijeve zgleds v martirologijih, zlasti v bollandističnih *Acta sanctorum* in v delih Lauretiusa Suriusa. Pri opisih naravnih pojavov se Rogerij sklicuje na Aristotela in Plinija, pomemben vir za njegove pridige pa so bile t. i. specula Vincencija Burgundskega. Rešetar je bil sicer mnenja, da bi moral kandidat bolj natančno pojasniti kapucinov odnos do virov, namreč kako so se pridige soočale s predlogami. Bolj natančno bi moral kandidat pojasniti, zakaj zavrača ustaljeno tezo (Medved 1906: 280), da je na Rogerija vplival Abraham a Sancta Clara, moral pa bi tudi podrobneje obravnavati Rogerijev odnos do Janeza Svetokriškega. Pregelj (1910: 2–16) je pozneje objavil izsledke iz svoje razprave, kjer že uvodoma poudarja, da Rogerij Abrahama sploh ni poznal. Članek je vzpodbudil zanimivo polemiko med Pregljem in Medvedom (1910: 129), ki je prvi zapisal, da je vpliv zgovornega Abrahama na Rogerija očividni.

Jakob Šilc (1886–1961) se je vpisal na Filozofsko fakulteto jeseni 1906. V prvih semestrih je poslušal zlasti predavanja na germanistiki in romanistiki: Jakob Minor mu je predaval zgodovino nemške drame v 16. in 17. stoletju ter nemško romantiko, Robert Arnold nemško moderno dramo, Stefan Hock pa zgodovino romana. Pri Philippu Beckerju je poslušal francosko metriko in literaturo 16. in 17. stoletja ter obiskoval tudi francoski lektorat. Po služenju vojaškega roka je bila druga polovica študija bolj slavistično usmerjena. Pri Vondráku je poslušal zgodovino novejšje češke književnosti, pri Rešetarju srbohrvaško književnost 17. stoletja,

113 Milan Rešetar: Gutachten. Pregelj, J. Rigorosenakt. PN 2559. UAW.

114 K. Jireček: Gutachten. Prav tam.

pri Jirečku pa zgodovino balkanskega polotoka. Obiskoval je tudi predavanja iz dialektologije, primerjalne južnoslovanske gramatike in seminar iz stare cerkvene slovanščine. Zanimivo, da je prisostvoval tudi umetnostnozgodovinskim predavanjem Josefa Strzygowskega (Madžarske najdbe iz časa selitve narodov, Metodika opazovanja umetnin, Umetnost avstrijskega Jadrana). V svojem življenjepisju je Šilc zapisal, da mu je temo disertacije *Josip Stritar. Seine Tätigkeit und seine Verdienste für die slovenische Literatur* (Josip Stritar, njegovo delovanje in zasluge za slovensko književnost) predlagal Rešetar.¹¹⁵ To je bil prvi in tudi edini literarno-zgodovinski doktorat na dunajski univerzi o še živečem slovenskem literarnem ustvarjalcu. Po mnenju kandidata je opus tedaj petinsedemdesetletnega literata zaključen, saj ni več pričakovati stopnjevanja njegove poetične moči, marveč njeno pojemanje. Zelo moderen je uvod: »Če lahko po Hippolytu Tainu posamezno osebo vidimo kot produkt rase, milieuja in momenta, in se tudi v nemški literarni vedi pedantno poudarja pokrajinski milieu pri presoji posameznega pesnika, potem lahko to doktrino s posebnim uspehom apliciramo na Stritarja, čigar bit in dejavnost sta veliko bolj skupek nanj delujočih dejavnikov kot pa emanacija prvobitne energije, ki svoji okolici narekuje svoje lastne zakonitosti.«¹¹⁶ Ob teh mislih Šilc navaja razlago determinizma v *Moderni drami*, monografiji svojega profesorja Roberta Arnolda (1912: 84), ter članek, v katerem August Sauer (1910: 133) dokazuje, kako se v Franzu Grillparzerju uteleša vse tipično »nemškega plemena v Avstriji«. Najbolj zanimiva so poglavja, v katerih primerja Stritarjevo književnost z evropsko. Šilc poudarja, da je z *Zorinom* v slovensko književnost vstopila pisemska tehnika, ki pa ni imela nasledstva. Bolj pa je učinkovalo z njo povezano razpoloženje. Šilc ugotavlja, da je kompozicija *Zorina* bolj podobna preprosti kompoziciji v romanu *Trpljenje mladega Wertherja* kot pa zapleteni v *Novi Heloizi*. Kakor Rousseau ali Goethe se tudi Stritar predstavi kot izdajatelj pisem, ki mu jih je poslal junak ali pa jih je našel v njegovi zapuščini. Če je Rousseau želel damam dobavljati vzorčna pisma, Goethe prikazati človeško usodo, pa je imel Stritar po mnenju Šilca didaktični namen posvariti mladino pred zablodami preveč trpečega srca. Šilc poudarja, da je Zorinov položaj drugačen kot Saint-Preuxov ali Wertherjev. V *Novi Heloizi* in v *Wertherju* se mladenka med dvema moškima odloči za bolj praktičnega in sčasoma z njim najde srečo. Pri Stritarju pa Dela umre od žalosti, saj se je morala svoji sreči odpovedati. Šilc raziskuje tudi vlogo zaupnega prijatelja v vseh treh delih. Pri Rousseauju in Goetheju se ljubezen stopnjuje do najvišje

115 Šilc, J. Rigorosenakt. PN 3398. UAW.

116 Jakob Šilc: *Josip Stritar. Seine Tätigkeit und seine Verdienste für die slovenische Literatur*, 3. Prvi je Šilčevo disertacijo analiziral že Jože Pogačnik (1963).

strasti, pri Stritarju pa ostaja v okvirih sentimentalnega. Rousseaujeva posebna naklonjenost do veličastne narave se pri Goetheju razširi v univerzalno občutenje narave, pri Stritarju pa se zoži v ljubezen do idiličnega. V vseh treh romanih vlada naklonjenost do podeželanov in otrok. Zorinov konec pa bolj spominja na Saint-Preuxa, ki počasi hira, kot na odločno Wertherjevo dejanje. Ta del disertacije je bil spisan pod vplivom monografije *Richardson, Rousseau und Goethe*, v kateri Erich Schmidt analizira kompozicijo in motiviko treh pisemskih romanov. Šilca tudi ne preseneča Stritarjeva naklonjenost do literature 18. stoletja, saj meni, da ima doba Rousseauja in Sturm und Dranga veliko skupnih potez z liberalizmom 19. stoletja, ki je tudi cenil svobodo in bratsko ljubezen. Po mnenju recenzentov Rešetarja in Vondráka je Šilc ustrezno popisal dejavnost zaslužnega pisatelja Stritarja in uspešno prikazal njegov pomen v zgodovini slovenske književnosti, pri tem pa je prišel do podobnih rezultatov kot Prijatelj, a ni prevzel njegovih misli, temveč je prepričljivo utemeljil samostojno mnenje. Recenzenta sta pohvalila poglavja o Stritarju kot pesniku in dramatiku, manj kot satiriku, o prozodiji pa bi moral povedati kaj več.¹¹⁷

Zadnji doktorat pred začetkom prve svetovne vojne je spisal **Avzugst Pirjevec** (August Pirjevec, 1887–1943), ki se je po končani goriški realci oktobra 1906 najprej vpisal na Visoko tehnično šolo na Dunaju, kjer je imel opisno geometrijo, teorijo projekcije zemljevidov ter osnove višje matematike. Poslušal je tudi predmet Estetika upodablajočih umetnosti, pri katerem je Friedrich Jodl razlagal probleme umetnosti in narave, resničnosti in iluzije ter opisoval temeljne zgodovinske slogovne oblike. Naslednje akademsko leto se je Pirjevec prepisal na Filozofsko fakulteto, kjer je na germanistiki poslušal zgodovino novejšje (Minor) in starejšje nemške književnosti s staronemško metriko (Seemüller), nemško zgodovinsko slovnico (Jellinek) in nemško teatrologijo (Weil von Weilen), na slavistiki pa rusko slovnico (Jagić), staro cerkveno slovanščino (Vondrák) ter zgodovino srbohrvaške književnosti (Rešetar). Na filozofiji je pri Laurenzu Müllnerju poslušal predavanja o filozofiji srednjega veka s posebnim ozirom na Dantejevo *Božansko komedijo* ter spet pri Jodlu o Schopenhauerju. Po desetih semestrih je Pirjevec zagovarjal doktorsko disertacijo z naslovom *Fran Levstik mit besonderer Berücksichtigung seiner philologischen Arbeiten* (Fran Levstik s posebnim ozirom na njegova filološka dela). Odločitev, da obravnava slovenskega pisatelja, ki je bil zaslužen za konsolidacijo slovenskega jezika, kot jezikoslovca, sta recenzenta Rešetar in

117 Ocena, ki sta jo podpisala Rešetar in Vondrák, je ohranjena v Šilčevem doktoratu v dunajski univerzitetni knjižnici. UBW. D-14372.

Vondrák pozdravila, pokritizirala pa sta slabo preglednost disertacije, kandidat bi storil bolje, če bi zapisal le načela, ki so vodila Levstika pri preoblikovanju Prešernovih pesmi, kot pa da je vse te spremembe navedel v strogem slovničnem zaporedju. Tudi analiza *Napak* ni pregledna. Recenzenta bi si želela obširnejši prikaz jezika in sloga v *Popotovanju* in *Martinu Krpanu*.¹¹⁸ Pirjevčevo disertacijo omenja v svojih graških predavanjih tudi Rajko Nahtigal, ki obžaluje, da mu njeni rezultati niso znani, saj razprava še ni izšla.¹¹⁹

Sklep

Disertacije s področja slovenske literarne zgodovine lahko razdelimo na Jagičevo in Rešetarjevo obdobje. Pri Vidicu, Prijatelju in Moletu je bil pomemben vir korespondenca znamenitih slavistov, ki jo je njihov mentor Jagić objavljial v osemdesetih in devetdesetih letih 19. stoletja. V tem obdobju je v ospredju zanimanja slovenska književnost s konca 18. in začetka 19. stoletja. V ocenah je bil Jagić pozoren na zgodovino šolstva, pričakoval je tudi natančno filološko analizo besedil. Vidicu je omogočil objavo v reviji *Archiv für slavische Philologie*, s čimer se je slovenska literarna zgodovina zanimivo internacionalizirala. Z Rešetarjem se disertacije usmerijo tudi v sodobno književnost, pri Šilcu je prisoten komparativistični vidik, povezan z njegovo romanistično in germanistično izobrazbo, navezuje pa se tudi na ključnega pozitivističnega teoretika Taina in znanega pozitivističnega literarnega zgodovinarja Ericha Schmidta. Tudi sicer se večina ohranjenih disertacij ukvarja z avtorjevo biografijo, literarno delo in njegove posamezne vsebine pa se razlaga po genetični zvezi z ustreznimi vidiki avtorjeve duševnosti, ki se jih postavlja v odvisnost od njihovih realnih determinant (Dolinar 1978: 44).

118 Milan Rešetar, Wenzel Vondrak: Beurteilung der Dissertation des cand. Phil August Pirjevec. Pirjevec, A. Rigorosenakt PN 3429. UAW.

119 R. Nahtigal: Levstik v zgodovini slovenske književnosti in književnega jezika (Letni semester 1915), 2. Biblioteka SAZU.

Josip Ogrinec med Dunajem in Budimpešto

Čeprav je danes nekoliko pozabljen, je Josip Ogrinec ustvaril eno najpomembnejših komedij druge polovice 19. stoletja *V Ljubljano jo dajmo*. Veseloigra (izšla je v Slovenski Taliji 1869) opisuje družino imovitega vinskega trgovca Gašperja Srebrina, ki pošlje svojo drugo hčerko Marico v Ljubljano, da bi se izučila kuhe in šivanja, hčerko pa vleče tudi v čitalnico, kjer igrajo celo gledališke igre: »Kako kratkočasno vendar je gledati jih in poslušati. Kteri gospodični ali gospodu, ki se dobro obnese, ploskajo vsi in hvalijo jih.« (Ogrinec 1869: 18). Žena Gašperju celo zagotovi, da bo za njihovo hišo dobro, če bo njihovo ime objavljeno v *Novicah* med člani čitalnice. Poleg družinskih članov je zanimiv še hlapec zaradi svoje filozofije z gastronomsko metaforiko: »Življenje – kaj pa je? Prerivanje po teh kotih sveta. Svet je godla, mi pa kuhalnice. En čas mešamo, pa gremo!« (Ogrinec 1869: 20). Mladenka sanja, da bo postala igralka v čitalnici, a tam spozna svojega Mirka, kar prekriža načrte očetu, ki bi jo rad poročil s svojim trgovskim partnerjem. Ker je oče zgrožen, da se hči s »študentačem« onegavi za oglhi po Ljubljani, jo vzame domov. Oče pričakuje, da bo ženin že imovit in zavrača skromnega jurista, ki ga sicer čaka bleščeča prihodnost. Slednjič svatje zamenjajo predvidenega ženina z Mirkom, ženitovanjsko pismo je podpisano, družinski oče pa se mora vdati.

Ko so igro uprizorili marca 1870, je bila kritika navdušena, saj da je igra v risanju posameznih značajev izvrstno izpeljana in se bo gotovo udomačila na čitalniških odrih. Kritiku *Slovenskega naroda* je bil všeč oče, ki se baha s polnim žepom, a se zna komaj podpisati in nič ne mara za učenost. Medtem ko je iz kritike razvidna simpatija do izobraženega, a revnega jurista, pa menda vsi v občinstvu niso odobraval besede »študentač«, nekateri so jeli sikati in piskati, češ da je to razžaljenje dijakov. A takšno obnašanje je bilo za časopis *testimonium paupertatis*, njihovo dejanje pa smešno: dijaki očitno niso razumeli, da očetove besede niso stališče avtorja.¹²⁰ Tudi Josip Stritar je igro pohvalil, saj je njen predmet vzet naravnost iz domačega življenja: »*V Ljubljano jo dajmo* je igra, ki ne dela sramote naši mladi Taliji. Gospodu pisatelju svetujemo, naj zvesto, kakor do zdaj, opazuje življenje, a tudi naj pridno prebira dobre komedijepisce, in kar je posebno važno in jako potrebno, če ima priliko, in česar je treba, hodi naj pogosto v gledišče, kjer se

120 Dramatično društvo. *Slovenski narod* 3/33 (24. 3. 1870), 2–3.

dobre igre dobro igrajo.« (Stritar 1955b: 140). Trstenjak (1892: 80) je pozneje zapisal, da je Ogrinec s svojo veseloigro prekosil vse vrstnike in predhodnike, ko je naslikal prave narodne značaje, »kakršni so v istini«. Čeprav v tehniki ni dovršena, sodi med najboljše proizvode slovenske dramatične književnosti. Koblar (1972: 86) pa je poudaril, da je zabavna domačnost in prisrčnost igri pripomogla, da je postala priljubljena ljudska igra, ki jo je staro gledališče vnovič in vnovič uprizarjalo.¹²¹

Ogrinec je ob praižvedbi že zaključil sedem semestrov na dunajski filozofski fakulteti, kamor se je vpisal leta 1866. Pri Augustu Reussu je poslušal mineralogijo, pri Rudolphu Kneru zoologijo, pri Heinrichu Reichardt morfolgijo mahov, pri Josephu Redtenbacherju pa kemijo. V zadnjih letnikih je imel pri Franzu Lottu predavanja iz psihologije, pri Friedrichu Simonyju pa iz fizične geografije kontinentov. Pri Mathiasu Wretschku, Celjanu, ki ga je učil naravopisje v ljubljanski gimnaziji, je vpisal vpisal morfolgijo semenovk. Dejaven je bil tudi v knjižnem odseku Slovenije, kjer je prebiral komična pisma gorenjske matere (Vencajz 1894: 129), a se je žal ohranilo le eno pismo sinu Janezu, ki na Dunaju študira pravo:

Tak jaz, Ošpeta Skomraha, ti pišem tà Janezasti Skomraha, da ti imam pisati: da vendar se vsaj varuj, da se boš še bolj varoval, kakor se varuješ, če se varuješ kaj tovaršije te slabe; tak pač nijsi ti tak, da bi bil tak, da bi se še tovaršij ne varoval teh slabih in pa bal, ko bi se varovati imel vseh tistih teh slabih in pa bab. Saj dobro vem: ti družega ne delaš tam po Dunaji, kakor po tovarišijah hodiš teh slabih in za babami tam na Dunaji. Tisti denar – ki sem pisala, da sem rajtala, da bi ti ga poslala – ti pišem, da ti ga nijsem poslala, da se boš tovaršij huje bal in pa ložje varoval teh slabih in bab. Tisti denar sem rajše nesla h gospodu fajmoštru za svete maše, da bi molili, da bi se ti varoval vseh bab, posebno ta slabih. (Ogrinec 1874: 2)

Za komičnimi pismi se je skrivala žalostna usoda: pred odhodom na Dunaj je namreč Ogrinec bival v semenišču, ki ga je po letu dni zapustil, kar je njegovo mater tako razjezilo, da ga družina med študijem ni podpirala (Benkovič 1890: 214). Spomin na trpka študijska leta se kaže tudi v omenjeni Ogrinčevi komediji, kjer se ženin svojih spominja takole:

121 Na odru Dramatičnega društva so igro uprizorili štirikrat, februarja 1877, decembra 1881, oktobra 1891 in novembra 1918. Igro *Kje je meja* pa samo dvakrat.

Tovariši moji sprejemali so iz doma, od svojih dražih, prijazne, srčne pozdrave, jaz – od nikoder; tista leta, ko so bivali tam, čislali so kot najprijetneji čas vsega življenja: živeli so skoraj brez skrbi, po zabavah, veselicah, dan na dan dobre volje, učili se le, kolikor se ravno mora; – jaz nisem zahajal med nje, ne, ne, kakor da bi me ne mikalo veselo družabno življenje, ampak klenila me je doma ta resna misel, da velja pred vsem, da si z neprestano marljivostjo in z resnobnim učenjem enkrat pridobim sam brezskrbno, milejo prihodnost. (Ogrinec 1869: 34)

Več kot polovica slovenskih pisateljev, ki so na Dunaju študirali v obdobju 1850–1925, je delovala v pedagoškem poklicu na visokih in srednjih šolah. Večinoma so se usposobili za latinščino in grščino, latinščino in francoščino, pa tudi za slovenščino in nemščino. Poleg jezikov so pogosto povezovali tudi zgodovino in zemljepis. Samo trije slovenski pisatelji (Erjavec, Tušek, Ogrinec) so se specializirali za naravoslovne predmete. Ogrinec je bil zadnji slovenski pisatelj, ki je kot študent na dunajski univerzi vpisoval naravoslovne predmete, saj jih po letu 1870 (z izjemo Juša Kozaka v prvih semestrih) ni nihče več več inskribiral.

Slovenski pisatelji so učiteljske izpite opravljali na Dunaju ali pa v Gradcu. Tudi Ogrinec se je leta 1876 najprej prijavil na Univerzo Karla in Franca, Leitgeb mu je predpisal domačo nalogo iz prirodopisa (alkoholno vrenje in kvasovke), ki pa je ni oddal.¹²² Ker je od 1873 poučeval v Vinkovcih (Benkovič 1890: 244), je moral učiteljski izpit opravljati v Budimpešti. Dne 11. decembra 1878 je najprej opravil splošni izpit iz pedagogike in filozofije, osem dni pozneje pa strokovni izpit iz prirodopisa. Znani madžarski zoolog Tivadar Margó ga je spraševal o razvoju kačjerepov, o razlikah med ščitovkami in uhljarkami ter o vodovodnem sistemu iglokožcev. Posebej natančno je moral kandidat predstaviti značilnosti rakov, zlasti sistem njihovih okončin. Po živaloslovju je sledilo še rastlinoslovje, kjer je med drugim dobil vprašanje o klasifikaciji golosemenk. Geolog József Krenner mu je postavil vprašanja o značilnosti železa ter premoga. Na koncu je pri znamenitem geografu Jánosu Hunfalvyju opravil še izpit iz zemljepisa kot stranskega predmeta, tu je moral pokazati znanje o obliki Zemlje, o pasatih in monsunih ter orisati splošne razmere v Afriki. Na koncu je bil potrjen za učitelja prirodopisa in zemljepisa s hrvaškim in nemškim učnim jezikom.¹²³

122 Ogrinec, Josef. Lehramtsprüfungsprotokolle. UAG.

123 Mladen Pavičić je v budimpeštanskem univerzitetnem arhivu našel zapisnik, ki ga je tudi skrbno prevedel, pri tem pa upošteval sodobne slovenske termine. Celoten zapisnik je objavljen v članku T. Smolej, M. Pavičić (2017).

Ogrinec je ob obisku glavnega mesta Ogrske napisal članek, zanimiv dokument o slovenski podobi Madžarske dobro desetletje po uvedbi dualizma, tik po okupaciji Bosne. V tekstu »Madjar ember in Budapešta« Ogrinec mesto opisuje z navdušenjem: »Istina, sijajno je to mesto, ta ogerska, ali recimo, magjarska metropola. Mnogo mnogo ima velikanskih, modernih palač in ponosnih poslopij. Ceste so izvrstno potlakane, čisto pometene in vse v novejšem času zastavljene so široko in ravno izpeljane [...].« (Ogrinec 14. 3. 1879: 3). A po njegovem obstaja tudi senca na tej lepoti: »Dobra tretjina vseh sijajnih zgrad peštanskih je državna! Za nje mora ne samo magjarski, ampak tudi slovanski, rumenski in nemški siromak tam v najdaljnih kotih tega magjarorszaga doprinesati krvavi krajcer, da more tako oholi Magjar ember prišlemu tujcu, kazaje na Pešto, to se ve, kako lažnjivo reči: »To smo Madjari, mi !« (Ogrinec 15. 3. 1879: 1). Kot bodoči profesor se je ozrl tudi na šolstvo: »V šesterih srednjih šolah budapeštanskih sedi preveliko število učeče se mladeži, in po tehniki, kakor tudi po vseučilišči se vse tare mladih ljudi. Lepe šolske zgrade so vrlo okusno, praktično in po vsem tako zidane, kakor to zahteva čas dandanašnji. Vzlasti je vseučiliščna biblioteka pravi vzor okusnosti in praktičnosti. To je krasna palača.« (Ogrinec 15. 3. 1879: 1). Pisatelju so budile pozornost tudi »sto in stovrstne, prezalo in mično oslikovane knjige za nežno madjarsko mladino. Vidiš jih v najokusnejših oblikah v mnogobrojnih knjigotrgovnicah vse polno na prodaj. In sploh se moraš čuditi premnogobrojnim knjigam v madjarskem jeziku in prerazličnega zapopadka. Magjar rad govori, pa tudi rad piše!« (Ogrinec 15. 3. 1879: 2–3). V svojem potopisu se je Ogrinec (18. 3. 1879: 1) čudil, kako so lahko Madžari toliko kulturno napredovali, saj so odsekana veja neizobraženega turško-tatarskega plemena ter osamljeni in tuji med evropskim narodi. Cenil je tudi njihovo spretnost in pridobitve v političnem obziru, ni pa se mogel izogniti odnosom s Slovani:

Vzlasti pa Magjari okrutno gospodujejo nad narodi v področji njihovega magjarorszaga, in to posebno še nad mnogimi milijoni Slovanov, kateri uže dan na dan večjo škodo trpe na svojem materialnem kakor duhovnem razvijanju. In to svoje gospodstvo skušajo Magjari vedno še bolj razprostrti in brutalneje utrditi – kolikor namreč sami bolj čutijo, da vpricho zmirom bolj zavedujočega in ojačujočega se Slovanstva žuga njihovej gloriiji in oholosti neizbežljiv in dosleden polom. Saj baš to nenaravno stanje politično: surovih tatarskih Magjarov gospodstvo nad duševno tolikanj presegajočimi jih narodi slovanskimi, ta sramota torej, Slovanje sluge Magjarov! – to je, radi

česar imajo Slovanje, ki so vredni svobode, spogledati se in morda kmalu z Madjari. Končna pravda tu ne more biti dvomljiva. In potlej naj Madjari svojski pastirujejo po pustah – Slovanje jih ne bodo nadlegovali. (Ogrinec 18. 3.1879: 2)

Sklep

Ogrinec opisuje Madžarsko stvarno, marsikdaj navdušeno, pri političnih vprašanjih pa v članku odmevajo Stritarjevi verzi iz 9. Dunajske elegije (1875) o lažni madžarski svobodoljubnosti, o njihovem azijskem izvoru ter o slovanskem hlapčevstvu: »Ti si po rodu gospod, vsi drugi so hlapci, tlačani; / hlapec je zlasti Slovan, tebi po rodu tlačan. / Ti ne orješ, Madžar, ne seješ, Slovan je, da dela; / ti si, da vživaš samo in gospoduješ ljudem.« (Stritar 1953: 254)

Ob takem pogledu človek skoro pozabi tihe domovine. Slovenski pisatelji praški študenti in doktorandi¹²⁴

Leta 1882 je bila znotraj Univerze Karla in Ferdinanda v Pragi ustanovljena poleg nemške še univerza s češkim učnim jezikom. Franc Miklošič je poprej sicer v Gosposki zbornici podvomil, ali bo Čehom uspelo vzgojiti dovolj usposobljenih univerzitetnih učiteljev, nato pa je glasoval za takšno delitev, kot so jo želeli Čehi, namreč na podlagi institucionalne kontinuitete in ne v obliki povsem nove češke univerze, kar so zagovarjali Nemci (Lukan 1992: 587). Starejši profesorji so se morali odločiti, kje bodo poslej poučevali, treba je bilo razdeliti tudi skupne prostore. V šolskem letu 1882/83 se je bilo mogoče vpisati le na pravno in filozofsko fakulteto, kjer je pričel s predavanji Tomáš Masaryk, ki se je poprej habilitiral na dunajski univerzi. V devetdesetih letih 19. stoletja je bilo na češki univerzi vpisanih že več študentov kot na nemški (Havránek 1997a: 186), konec stoletja pa so začeli prihajati tudi Slovenci. Marsikateri slovenski študent se je na češko univerzo podal zaradi slovesa prof. Masaryka.

Eden prvih je bil **Ivan Žmavc** (1871–1956), ki se je po študiju v Gradcu vpisal na češko filozofsko fakulteto, kjer je poslušal Masarykova predavanja iz filozofije, nato pa je na nemški leta 1898 promoviral s tezo o svobodni volji pri Tomažu Akvinskem. Žmavc, poznejši bibliotekar Klementinuma, je bil med soustanovitelji Masarykove akademije dela – Masarykova Akademie Práce (Gantar Godina 1987: 134). Nekoliko drugačna je bila pot **Dragotina Lončarja** (1876–1954), ki je pri Jaroslavu Gollu vpisal antično in srednjeveško zgodovino, pri Josefu Pekaču pa sodobno. Pri Luborju Niederletu je študiral arheologijo in slovansko starožitnost, pri Janu Palackem pa narodopis, goropis ter vodopis. Po opravljenih rigorozih iz geografije in filozofije je Lončar leta 1902 promoviral s tezo *O hustotě obyvatelstva a jeho sídel v Kranjsku* (O gostoti prebivalstva in krajev na Kranjskem), ki je prva disertacija slovenskega kandidata, obranjena na češki univerzi. Tako kot drugi predstavniki njegove generacije je tudi Lončar poslušal Masarykova predavanja iz filozofije in sociologije, že leta 1900 pa je imel v Ljubljani predavanje z naslovom *Naše filozofično stališče nasproti liberalizmu, klerikalizmu in socialni demokraciji*, ki je teoretično naslonjeno na Masarykovo filozofijo. Predavanje so skupaj z drugimi

124 Naslov je prevzet iz novele *Iz srca* Antona Leskovca.

referati izdali v brošuri *Kaj hočemo. Poslanica slovenski mladini*, s katero so slovenski realisti želeli uveljaviti Masarykovo misel tudi na domačih tleh (Gantar Godina 1987: 38).

Pavle Pestotnik (1879–1955), avtor drugega doktorata, se je za študij v Pragi odločil, saj je želel spoznati češko sokolsko organizacijo. Pred študijem je češčino poznal le iz Vymazalove slovnice. Tako kot Lončar je tudi Pestotnik pri Gollu študiral starejšo, pri Pekaču sodobno zgodovino, Václav Novotný pa mu je predaval husite in taborite (Husité, táboři, bratři). Masaryka, pri katerem je poslušal sociologijo, filozofijo verstev in zgodovino malega naroda, je pozneje opisal takole:

Bil je oster, stvaren kritik, ne le toliko katolicizma kot vsega slabega in nezdravega, kar je kasneje organizirana katoliška cerkev primešala prvotnemu čistemu pojmovanju vere. Znana je njegova javna debata v Kolinu, kamor je Masaryk povabil na razgovor o cerkvenih in verskih problemih visoke cerkvene kroge. Njegov poziv je znan: ne uničevati vere, ampak zahtevati očiščenje, tega, kar je čistemu Kristusovemu nauku dodala verska špekulacija učnih teologov na cerkvenih kongresih srednjega in kasnejšega veka. (Pestotnik 1995: 33)

Pestotnik je telovadil pri češkem sokolu in se celo udeležil sokolskega zleta v Lvo-vu, ki se je začel s slovesno mašo. Medtem ko so poljski sokoli med povzdigovanjem klečali, je dal češki načelnik naslednje povelje: »Husov narod stoji v pozoru!« (Pestotnik 1995: 9). Leta 1906 je Pestotnik opravil rigoroz iz obče in avstrijske zgodovine ter pri Masaryku filozofski rigoroz, promoviral pa je s tezo *Počátky národně politického života u Slovinců* (Začetki narodno političnega življenja pri Slovencih). Po vrnitvi iz Prage je leta 1907 ustanovil Sokol Tabor, dve leti pozneje še prvo sokolsko župo Ljubljana, ki jo je vodil kot načelnik in starosta. Ker je leta 1939 iz sokolstva izključil nekatere komuniste, ker niso delovali skladno s Tyrševo ideologijo, je moral Pestotnik, sicer tudi minister prve slovenske vlade, po koncu druge svetovne vojne v emigracijo (Čuk, Vest 2017).

Prvi slovenski doktorandi so bili bolj družboslovno usmerjeni, hkrati pa so skušali ideje češkega realizma (oziroma masarykovstva) in sokolstva uveljaviti v Sloveniji. Jeseni 1903 pa se je na češko univerzo vpisal prvi pisatelj – **Ivan Lah** (1881–1938) –, ki je dve desetletji pozneje svoja občutja takole popisal:

Ko sem l. 1903 prišel na praško univerzo, se mi je godilo kakor marsikateremu mlademu človeku, ki v razmerah novega življenja išče samega sebe. Univerza je bila razdeljena po raznih starih poslopjih Karolina in Klementina – filozofska predavanja pa so se vršila v veliki t. zv. Lazenski dvorani in na Mali strani. Vse to je vplivalo neugodno na začetnika, ki se je komaj spoznal v velikem mestu. Pogosto se je zgodilo, da sem našel predavalnico, ko je bilo predavanje že končano. Poleg tega so me zanimale knjigarne in antikvarijati s svojimi izložbami in pogosto sem si kupil za par desetíc knjigo, ki me je zanimala, in sem odšel v park, kjer se je na ta način bolj po srcu študiralo nego pri predavanjih, posebno, ker še nisem dobro obvladal jezika. Tako študiranje pa postane lahko nevarno za onega, ki hoče dovršiti univerzo. Dasi smo imeli v klasični filologiji strokovnjake, ki so bili izborni predavatelji, kakor Novák, Král, Vysoký, Groh i. dr., vendar nisem mogel najti v tej učenosti pravega smisla. (Lah 1925a: 38)

Josef Král, ki je Lahu predaval grško metriko in gramatiko atiškega narečja, se je habilitiral še na nerazdeljeni univerzi, Robert Novák, ki je leta 1882 postal sploh prvi profesor, habilitiran na češki univerzi, pa rimsko govorništvo, tragedijo in liriko. Pri Hynku Vysokem je Lah poslušal grško mitologijo, pri Františku Grohu pa Platona, Homerja in grško tragedijo. Poleg klasične filologije je Lah vpisoval tudi slavistične predmete, František Pastrnek, Miklošičev učenec, je tedaj predaval staro cerkveno slovanščino ter češko, moravsko in slovaško dialektologijo. Lah je pozneje zapisal, da ga je slavistika zanimala bolj z literarne kot pa jezikovne smeri, meseci so mu tako potekali v negotovem premišljevanju, dokler ni našel pravega učitelja:

Nekoč me je zanesla pot na predavanje iz Zgodovine pedagogike. Predaval je prof. Drtina. Velika dvorana je bila nabito polna, okoli 200 ljudi je poslušalo z nekako sveto gorečnostjo predavatelja. Govoril je o Rousseauju. Njegov govor je bil izrazit in razločen, predavanje precizno in zanimivo. Pred menoj je vstajala podoba velikega potnika, nemirnega duha, ki je zapustil svoje rodno mesto Ženevo in šel v svet, da postane glasnik velikih novih idej. Odslej sem bil zvest slušatelj svojega profesorja in ko sem se o priliki z njim osebno seznanil, ga je veselilo, da ima med učenci tudi Slovenca in me je prosil za neke informacije o našem šolstvu, ker ni imel točnih podatkov. (Lah 1925a: 38)

Po letu 1904/05 je Lah pri tem profesorju poslušal zgodovino pedagogike, reformne smeri v srednješolski didaktiki in zgodovino novoveške filozofije v obdobju renesanse in reformacije. Drtina je veljal za pristaša profesorja Masaryka. Čeprav je Lah v času študija pri njem vpisal le filozofski seminar ter predavanje o Dostojevskem, je iz *Knjige spominov* razvidno, kako globoko je vplival nanj:

[Masarykova] predavanja so bila nabito polna; vse je poslušalo z neko sveto pobožnostjo. Dasi še nisem popolnoma obvladal jezika, sem čutil vpliv njegove osebnosti: njegovi kratki odsekani stavki, govornjeni iz globokega notranjega prepričanja, z resno besedo in značilnimi gestami njegove desne roke, njegov pogled in ves pojav, vse je imelo v sebi nekaj vabljivega, privlačnega in mnogi njegovi stavki so odmevali v duši še dolgo potem, ko smo že odhajali na izprehod v Kinskega vrtove. Tu se je razlagal evangelij življenja, evangelij narodnosti, evangelij novega slovanstva. (Lah 1925b: 26)

Masaryk je želel mladino, ki se ga je oklenila, rešiti brezverstva in verske indifernosti, saj da je le na podlagi vere mogoče vzgajati boljšega in srečnejšega človeka. Mlade je opozarjal na Jana Husa in druge češke reformatorje, ki so hoteli vrniti narodom čisto Kristusovo cerkev, kjer naj se moli Boga v duhu in resnici (Lah 1925b: 36–37). Ko je njegov boj za vernost v češki mladini vzbudil spomin na husitsko tradicijo, so se tudi slovenski masarykovci začeli zanimati za našo reformacijo. Masarykove spodbude in Drtinova predavanja o renesansi in reformaciji so vplivali na izbor teme doktorata, ki ga je Lah začel pisati na začetku leta 1908:

Preštudirati moram celo renesanso in celo reformacijo, ker je šola vedno odziv časa. Moram reči, da je zelo zanimiva ta perijoda in sem prav zadovoljen, da sem si to izbral. Mislim, da bo tudi moje doktorsko delo Naše šolstvo za časa reformacije prav dobro. Prof. Drtina je bil prav zadovoljen, ko sem mu povedal, seveda sem se jaz malo začudil, ko mi je rekel, da bo prvi rigoroz iz cele filozofije in cele pedagogike, drugi pa iz klasične filozofije. To je obsežna stvar, no, pa mi je obljubil pomoč. Plan je zdaj trden in delavec je priden in zdrav.¹²⁵

Ko je pisal te vrstice, je Lah pripravljaval kulturno-historično študijo *Primož Trubar in naša reformacija*, v kateri tudi citira Masarykovo retorično vprašanje, ali so Čehi res narod Husov. Ker je slovenski narod klerikalen, usuznjen, hlapčevski, svojih

125 Ivan Lah: Pismo Juli Vouk, 19. 1. 1908. NUK Rz Ms 1633.

reformatorjev ne pozna ali pa se jih sramuje (Lah 1908: 7). Že prej je objavil novelo *Predikant*, o duhovniku, ki želi učiti ljubezni in ljudem kazati čisto resnico, ob preganjanjih pa ga pobijejo kot brezverca. Dve leti pozneje je Lah najprej opravil filozofski rigoroz pri Drtini in Masaryku z odlično oceno. Drugi rigoroz je bil na koncu iz slovanske in ne iz klasične filologije. Pri Pastrneku je dobil *výborně*, pri Polívki pa *dostatečně*.

Izvirnik doktorske disertacije *Školství za času reformace ve Slovinsku* (Šolstvo v času reformacije na Slovenskem) danes ni več v evidenci, je pa Lah delo objavil v slovenščini v reviji *Popotnik*. Srednji vek opisuje s citati iz Prešernovega *Krsta pri Savici*. Bogomilino žrtvovanje razlaga v luči tedanjega supranaturalizma in supraracionalizma. Tudi Črtomir je zanj srednjeveški človek, saj se pokori za svoje grehe in služi cerkvi. Srednji vek je za Laha (1910: 177) obdobje, ko ni dokazov slovenskega

Jméno, vlast', rodiště, stáří kandidátovo, jakož i jeho studie. Jméno a stav otce	Vědecké pojednání, jaké bylo a kdo je posoudil	odborné dvojhodinné rigorosum z			jednohodinné rigorosum z		
		filosofie			slovanské filologie		
		složeno	opakováno	opakováno	složeno	opakováno	opakováno
54. Ivan Lah narod. 9. prosince 1888 v Praze (Lagima), maturoval 1903 na gymn. v Lublani. fak. filos. uč. u prof. Kubovce v letech 1903/4 - 1907/8. Otec: Zvon, učitel v Ameršově.	"Školství za času reformace ve Slovinsku". Posoudili pp. prof. Dr. F. J. Masaryk a Dr. Polívka.	7/II 1910 výborně Drtina; výborně Masaryk; jedenáct výborně Jest			16. II. 1910 výborně Pastrnek; dostatečně Polívka velikou úlohu výborně Jest		

Slika 12: Ivan Lah je 1. februarja 1910 opravil dveurni filozofski rigoroz pri Masaryku in Drtini, dva tedna pozneje pa še enournega iz slovanske filologije pri Pastrneku in Polívki.

Protokol rigorozov. Arhiv Karlove univerze v Pragi. Foto: Andrej Šurla.

kulturnega življenja: »Slovenski očenaš, apostolska vera in prisega, to je vse, kar je slovenski narod kulturnega potreboval v tej dobi.« Z večjim navdušenjem spregovori Lah o gibanjih, ki sta prišli s severa in juga, o italijanski renesansi in nemški reformaciji; razlaga ju tudi s pomočjo monografije Františka Drtine *Miselni razvoj evropskega človeštva* in drugih njegovih del. V Italiji so bila tla za renesanso ugodnejša kot za reformacijo, v Nemčiji pa je bilo ravno obratno. V nadaljevanju se Lah ukvarja s Trubarjevimi pogledi na šolstvo, ki jih je izpovedal v *Cerkveni ordnungi*, da nobena dežela, ne mesto, ne gmajna ne morejo biti brez šol, šolarjev in učenih ljudi. Lah polemizira z Ilesičevimi (1908: XX) tezami, da je treba oprezno sprejemati trditve o narodnem značaju protestantskega šolstva, saj poudarja, da je bilo nižje šolstvo odločno slovensko. Drtinova teza, da po Melanchthonovi smrti ni bilo niti ene univerze in niti ene šole, kjer ne bi bilo njegovih učencev, pri nas velja za šolo v Krškem in pozneje v Ljubljani, ki ju je vodil magister Adam Bohorič. Konec reformacije in šolstva leta 1598 ima Lah (1910: 311) za »konec našega prvega kulturnega življenja«. Zavrača stališča nekaterih zgodovinarjev, da je bila reformacija le kopija nemškega luteranstva in svoje delo zaključuje z Drtinovo mislijo, da šolstvo vsake dobe odgovarja njenemu kulturnemu značaju ter poudarja, da je reformacija v ljubezni do knjige in vzgoje zapustila dediščino, ki »nam mora biti sveta kot stalni temelj naše narodne kulture« (Lah 1910: 345).

V nasprotju s Filozofsko fakulteto v Pragi, kjer je bilo na začetku stoletja vpisanih le devet slovenskih študentov, jih je bilo na Pravni kar 31. Slovenski študentje juristi so predstavljali poldrugi odstotek vseh, kar pomeni, da so bili za Čehi (97,6 %) druga največja narodna skupnost (Havránek 1997b: 364). Eden teh je bil tudi **Josip Murn** (1879–1901), ki je poslušal predavanja iz nemškega, rimskega in avtorskega prava. V študijskem letu 1908/09 je akademski senat predlagal, da bi se na češki univerzi določena predavanja iz prava do ustanovitve slovenske univerze izvajala v slovenščini, kar pa je ministrstvo zavrnilo (Havránek 1997a: 193). V študijskem letu 1913/14 se je število slovenskih študentov prava podvojilo in tako predstavljalo že tri odstotke (Havránek 1997b: 367).

Kljub katoliški propagandi proti praški univerzi, ki je Masaryka in Drtino razglašala za brezbožnika (Benedetič 1999: 225), so se v češko prestolnico začeli odpravljati izrazito verni dijaki, ki so leta 1910 ustanovili slovensko katoliško akademsko društvo Dan. Eden od članov je bil pisatelj **Anton Leskovec** (1891–1930), ki je v doslej neznanem pismu domačim takole poročal, kako so vsi člani društva po večdnevni duhovni vajah pri jezuitih vstopili v Marijino družbo: »Sprejemal

nas je sam Nj. eminenca kardinal knez in nadškof Lev grof Skrbenský; sam nam je pripel svetinje. Obred je tudi drugačen kakor na Kranjskem. Najlepša je prisega. Poklekne se, položi tri prste na evangelij, ki ga drži kardinal, se izreče prisego, poljubi kardinalov prstan in evangelij. Bilo je zares lepo.«¹²⁶ Ker je imenovanje Skrbenskega za praškega nadškofa javnost sprejela kot protičeško dejanje (Kronthaler 2014: 334), je jasno, da se člani društva Dan niso identificirali z Masarykovimi idejami. Leskovec, ki je en semester že študiral na Dunaju, je pri Leopoldu Heyrovskem, očetu prvega češkega nobelovca, poslušal rimsko dedno pravo, pri Jaromíru Čelakovskem, sinu Prešernovega znanca, pa zgodovino prava v čeških deželah. V poznejših semestrih je poslušal pri Emanuelu Tilschu avstrijsko državno pravo, pri Cyrilu Horáčku finančno vedo, pri Karlu Hermannu pl. Otavskem pa trgovsko pravo. Břetislav Foustka pa mu je predaval moderno državo. V času študija je Leskovec napisal tudi svoje prvo prozno delo, ki ga bogatijo praške impresije:

Hodil sem, kakor vsak dan, po Vltavskih nabrežjih. Tupatam me je prisililo oko, da sem se ustavil, naslonil na železno ograjo in se zadivil v ono krasoto, ki je lastna le vedno mladi in lepi zlati Pragi. Po široki strugi je razlivala temna, globoka Vltava svoje vode počasi, a vendar mogočno, v njej so se ogledavale krasne nove palače, ki jim je zahodno sonce zadnje hipe zlatilo okna. Dalje doli kraljevi Hradčani z orjaškim sv. Vidom, pred teboj ljubki Petřín s svojimi parki. Na levi čuva ponosni Višehrad s svojo zgodovino in na desni cela Praga s stotinami stolpov, kakor morski pristan. Kdo bo zameril, če ob takem pogledu človek skoro pozabi tihe domovine z njenimi zelenimi dolinami, ljubkimi jezeri, zasneženimi gorami. (Leskovec 1991: 8)

Nekaj let pozneje se je v študentsko društvo Adrijo vpisal **Anton Novačan** (1887–1951), ki pa v Pragi ni bil srečen: »Živim s celim svetom v vojski. Iz Adrije me bodo jutri zvečer najbrž pognali, ker delam opozicijo in ker imam napake. Notri so namreč sami slavni Sokrati in Likurgi in vsi brez napak. Rekel sem, da ne poznam naroda, ampak le sebe in da z narodom nočem ničesar, iz sebe da temveč kanim nekaj napraviti – pa so hudi. Ne veš, dragi moj, kako so neumni, hinavski in jezuitsko radikalni.«¹²⁷ Novačan je sicer na Pravni fakulteti v prvih semestrih poslušal zgodovino rimskega, nemškega in češkega prava ter cerkveno pravo, v višjih pa avstrijsko pravo, ekonomijo in statistiko. Vpisal pa je tudi Drtinova predavanja o

126 Anton Leskovec: Pismo domačim, 9. 12. 1910. A. Leskovec. Korespondenca. Zgodovinski arhiv Škofja Loka. SI-ZAL-ŠKL/0066. Družina Kušar. T. e. 1. P. e. 15.

127 A. Novačan: Pismo Antonu Debeljaku, 17. 6. 1911. NUK Rz Ms 1190.

filozofiji in Chytilova o Leonardu da Vinciju. V njegovi zapuščini se je ohranilo nekaj spričeval: kolokvije pri Miloslavu Stieberju (Nemška pravna zgodovina), pri Heyrovskem (Zgodovina in sistem rimskega prava) in pri Robertu Maršanu (Razvoj ustave avstrijskega cesarstva, 1860–67) je opravil s prav dobrim, pri Karlu Kadlecju (Avstrijska državna zgodovina) in Antonínu Hobzi (Cerkveno pravo) pa celo s hvalevrednim uspehom.¹²⁸ Po rigorozih iz pravne zgodovine, avstrijskega prava in državoslovja, ki jih je opravljal deloma v češčini, deloma v nemščini, je bil leta 1915 promoviran za doktorja prava.

Takrat pa je že divjala prva svetovna vojna. Zaradi mobilizacije je Leskovec opravil le prvi, pravnozgodovinski rigoroz, Pestotnik se je bojeval skupaj z Janom Masarykom, Lah pa je del vojne preživel v zaporu.

Po razglasitvi Češkoslovaške je Masaryk postal predsednik republike, jeseni leta 1918 se je vseučilišče preimenovalo v Karlovo univerzo, profesor Drtina je vodil reformo šolstva, več drugih profesorjev in docentov pa je tudi nastopilo nove funkcije v vladi in parlamentu (Havránek 1998: 20–22). Skladno z novo jugoslovansko ureditvijo je univerzitetna statistika poslej Srbe, Hrvate in Slovence obravnavala skupaj, na začetku dvajsetih let 20. stoletja je kar 759 državljanov Kraljevine SHS študiralo na Karlovi univerzi in predstavljalo nad osem odstotkov vseh, Slovakov, ki so že dobili novo univerzo v Bratislavi, je bilo pol manj. Po letu 1921 je število Južnih Slovanov začelo znatno upadati in se v tridesetih letih ustavilo pod pol odstotka (Havránek 1998: 26). Eden izmed številnih jugoslovanskih študentov je bil **Ferdo Kozak** (1894–1957), ki se je po dveh semestrih na Dunaju in v Zagrebu v letnem semestru 1919 vpisal na Karlovo univerzo, kjer je pri Maximiliánu Křepinskem študiral francosko historično slovnico, pri Václavu Tilleju zgodovino francoske književnosti ter primerjalno književnost. Imel je tudi več ur francoskega lektorata, kjer je pesnik Bestaux obravnaval sodobno poezijo. Na slavistiki je poleg Pastrnekovih predavanj iz staroslovanščine poslušal Polívkova o srbski in ruski literaturi. Vpisal je tudi Máchalova predavanja o češki književnosti ter o zgodovini slovanskih literatur od razsvetljenstva do realizma. Pri tem profesorju je imel bodoči dramatik tudi seminar iz Čehovovih dram. V istem času sta v Pragi študirala tudi **France Mesesnel**, ki je pri Karlu Chytilu poslušal umetnostno zgodovino, in **Josip Vidmar** (1979: 303). Slednji je v Pragi nameraval študirati karkoli ali pravzaprav nič, ker se je hotel najprej posvetiti dramaturgiji, a je na koncu vpisal predavanja pri Máchalu, Pastrneku ter rojaku Rostoharju. V *Obrazih* popisuje, kako so

128 A. Novačan. Zapuščina. NUK Rz Ms 1645.

preživljali večere na Vinohradih v slovenski gostilni Pipan, kjer pa sta bila Kozak in Mesesnel bolj lačna kot sita, saj sta vsako prihranjeno krono porabila za knjige. V bližnji Nemčiji, ki je takrat preživljala svojo najbolj katastrofalno inflacijo, sta jih lahko kupovala nenavadno poceni, obiskovala pa sta tudi koncerte češke filharmonije. Družba se je pogovarjala o Sovjetski zvezi, ki jo je takrat vodil Lenin, o filozofiji in seveda o književnosti: »O literaturi se je [Kozak] rad pogovarjal, rekel bi, impresionistično. Analiz in estetskih razglabljanj ni maral, dasi je, kolikor vem, tačas prebiral znamenitega češkega kritika F. X. Šaldo.« (Vidmar, 1979: 305) Sicer pa je bil Kozak tudi predsednik jugoslovanskih študentov, poslanik Ivan Hribar pa mu je preskrbel lepo stanovanje in ga vabil na številne sprejeme.

Leta 1920 je vabilo na Karlovo univerzo sprejel skoraj šestdesetletni prof. Matija Murko, ki je imel konec oktobra nastopno predavanje o predhodnikih ilirizma (Jensterle-Doležal 2014), nato pa je na novoustanovljeni stolici za jugoslovanske jezike in slovstva začel s predavanji o ilirizmu:

Sicer zanimanje za jugoslovanske jezike in literature pri Čehih ni bilo znatno; enako so se pritoževali tudi drugi profesorji za slovanske literature in jezike. Glavni razlog je tičal v tem, da ni bilo rešeno vprašanje poučevanja slovanskih jezikov na srednjih šolah. Bil je to *circulus vitiosus*, primanjkovalo je kandidatov za slovanske jezike na srednjih šolah, ti pa zopet niso marali študirati teh jezikov, če niso imeli zagotovljene bodočnosti. Jedro slušateljev so tvorili tudi pri meni Jugoslovani, predvsem štipendisti višjih letnikov, s katerimi se je dalo lepo delati v seminarjih. (Murko 1951: 177)

Eden izmed njih je bil tudi Kozak, ki je pri Murku tedaj vpisal seminar in se z njim konec leta 1920 domenil za temo disertacije, o čemer piše Ivanu Prijatelju:

V prvem delu se mislim dotakniti karakteristike romantične dobe na splošno, potem njenega vpliva na Slované, očrtati početek ilirizma, v glavnem kali, iz katerih je izšel. Tu bi tudi rad podčrtal njegove vrednote v umetniškem in političnem oziru. V drugem delu sem nameraval podati kratko kulturno-politično zgodovino Slovencev v tej dobi, kamor bi potem vpletel pojav ilirizma pri nas (glavne Ilirce). Za konec pa oris posledic ilirizma, pri nas in pri Hrvatih. [...] Rad bi namreč zgrnil vse, kar se je godilo v raznih slovenskih centrih, v celoto, izdelal na ta način obraz takratnih razmer in s tem nekako

izmeril, kako globoko je pri nas ilirizem sploh razvil svoje korenine in pa tudi, v koliko je bil v prirodnem narodnem razvoju njegov pojav pripravljen in opravičen.¹²⁹

Proti koncu leta 1921 je Kozak že poročal, da je svojo disertacijo »pričel oblačiti v definitivno oblačilce«, čeprav mu gre pisanje počasi od rok. O njej se je veliko pogovarjal tudi s prof. Murkom, ki mu je pripovedoval, da so ga v Zagrebu naprosili, naj napiše članek o nujnosti enotnega jugoslovanskega jezika, pa je odklonil.¹³⁰ Po opravljenem dveurnem rigorozu iz slovanske filologije in zgodovine modernih književnosti, ki ga je pri Murku in Tilleju opravil z odličnim, ter enournem iz filozofije je bil Kozak poleti 1922 promoviran za doktorja filozofije.¹³¹

V arhivu Karlove univerze se je ohranila Kozakova disertacija z naslovom *Ilirizem in Slovenci*, ki ima 157 strani. V uvodnih poglavjih je Kozak razpravljal o Herderjevih vplivih na Jana Kollárja, kar je bila stara Murkova tema. Nadalje je prikazal recepcijo češkega pesnika na Hrvaškem, predvsem v luči ilirističnih stremljenj. Natančno je popisal slovenski kulturno-politični položaj na začetku 19. stoletja in razcepljenost slovenskega organizma, saj v času preporeda še ni bilo enotnega slovenskega knjižnega jezika, priznanega od vsega razumništva: »Istočasno pa vzporedno z mišljenjem in čustvovanjem naroda večino tega razumništva ni vezala popolna zavest enote slovenskega organizma.« (Kozak 1922: 47). Osrednje mesto v disertaciji ima graška patriotska šola, predvsem Stanko Vraz. Kozak se je osredinil tudi na duševne vzroke njegovega prestopa v ilirizem, hkrati pa je popisal reakcije nanj, zlasti pri Prešernu, ki je bil prepričan o nezmožnosti izpeljave ideje zlivanja srbskega in slovenskega jezika. V sklepu je naštel pozitivne vidike ilirizma, tudi v luči aktualnih jugoslovanskih političnih dogodkov:

Rodoljubje, vzbujeno v ilirski ideji, je to razumništvo nanizalo na os skupnega čustvovanja, da so se v prvi vrsti zavedli svoje narodnosti, obenem pa s tem korakom pristopili k problemu potrebe skupnega izražanja – enotnega slovenskega književnega jezika. Zidajoči vsi v eno smer, so bili prisiljeni k iskanju enega sredstva. Vpliv ilirske ideje

129 F. Kozak: Pismo Ivanu Prijatelju, 19. 1. 1921. NUK Rz Ms 895.

130 F. Kozak: Pismo Ivanu Prijatelju, 5. 11. 1921. Prav tam.

131 Leto dni pozneje je Kozak v Jaroměřicah obiskal pesnika Otokarja Březino. Češki pesnik je cenil Cankarja, ki je gledal in živel v perspektivah skrivnosti, zato nosi vsako njegovo najmanjše delo pečat genialnosti. Slovenci pa so Březini narod, ki je od vseh slovanskih najbolj podoben češkemu, Slovani, ki so prešli v tok zapadne kulture (Kozak 1923). Sicer pa je Kozak tudi prevajal češko književnost, leta 1936 je objavil avtoriziran prevod Masarykove *Svetovne revolucije*.

pa je v njeni poslednji fazi posegel prav do tega jezikoslovnega gibanja in posredno povzročil preporoditev slovenskega knjižnega jezika. Tako je ideja jezikovnega in književnega zedinjenja južnih Slovanov okrepila in utrdila rast slovenskega naroda, ogrevajoča – dasi sama kot cilj izven organskih potreb – vse v prirodnosti dane razvojne možnosti. Ideja jugoslovanske vzajemnosti pa je klila iz generacije v generacijo, dokler v našem veku s političnim zedinjenjem Jugoslovancev ni končno našla svojega realnega obraza. (Kozak 1922: 156–157)

Sklep

Peščica slovenskih pisateljev, ki je študirala na najbližji avstrijski univerzi s slovenskim učnim jezikom, je bila v Pragi lepo sprejeta. Karizmatični profesorji in novejši metode pa so jim omogočili doktorske disertacije, ki na Dunaju ali v Gradcu ne bi bile izvedljive. Najbrž tudi ni naključje, da je v Pragi s tezo iz kemije leta 1911 doktorirala Ana Jenko, ki je postala prva slovenska doktorica filozofije.

Slika 13: František Drtina (1861–1925) in Tomáš Garrigue Masaryk (1850–1937).
Vir: Stanislav Polák. *TGM. Obrazem a slovem. His Life in Words and Pictures* (Praha: Masarykův ústav Akademie věd České republiky. 2000).

Vojeslav Molè kot krakovski študent

Jeseni leta 1906 se je Vojeslav Molè vpisal na dunajsko filozofsko fakulteto, kjer je pri Vatroslavu Jagiću študiral slavistiko, pri Friedrichu Jodlu nemško klasično filozofijo, pri Maxu Dietzu pa nemško in italijansko opero. V drugem semestru se je bolj usmeril v romanistiko, ki jo je tedaj predaval sloviti Wilhelm Meyer-Lübke. Dunajsko pomlad tega semestra je takole opisal: »Meni se sedaj zelo dopade na Dunaju, ko že vse zeleni in vrši in šumi. V nedeljo sem bil v Pratru in gledal voze, konje, Dunajčanke – in nič se mi ni hotelo nazaj na naše zelene griče.«¹³² Naslednje leto je preživel kot enoletni vojaški prostovoljec, nato pa se je jeseni 1908 vpisal na Jagelonsko univerzo v Krakovu. Medtem ko v svojih spominih omenja, da mu je megljeno in hladno mesto sprva zadalo dvom, če se je pravilno odločil, je v njegovi korespondenci tedanjega časa čutiti navdušenje nad univerzitetnim središčem, ki ima poleg petih gimnazij in štirih realk še tri ženske gimnazije ter celo žensko visoko šolo.¹³³ Na Jagelonski univerzi je Molè želel nadaljevati s študijem romanistike, ki pa je bila tu slabo zastopana. Po premisleku se je preusmeril v zgodovino poljskega slovstva, kjer je »vladal« grof Stanisław Tarnowski, nekdanji rektor in državni poslanec. V zvezi z njim Molè omenja anekdoto, ki mu jo je pozneje zaupal Jagić. Na neki obletnici sta on in Karl Krumbacher kot predstavnika avstrijske oziroma bavarske akademije opazovala Tarnowskega, ki se je vsakemu delegatu drugače poklonil: »[Č]im višji je bil delegat in institucija, ki jo je zastopal, tem globlji je bil njegov lastni poklon, in narobe, čim nižja je bila stopnja delegata, tem slabša je bila njegova zahvala, mestoma jo je bilo sploh težko opaziti.« (Molè 1970: 55) V zimskem semestru je Molè vpisal Zgodovino poljske književnosti od 15. do 20. stoletja (*Historya literatury polskiej od XV. do XX. wieku*). Konservativni profesor je bil blesteč govornik, a celo renesančnemu geniju poljskega pesništva Janu Kochanowskemu, tudi sijajnemu prevajalcu Davidovih *Psalmov*, ni mogel odpustiti, »da je v svojih *Trenih* izrazil nekaj, kar je zvenelo kakor dvom v pravičnost božjo« (Molè 1970: 55). Molè je bolj cenil Stanisława Windakiewicza, pri katerem je vpisal psevdoklasično liriko ter poljsko književnost 16. stoletja, nato pa še mlajše poljske romantike in Mickiewicza: »Bil je izboren poznavalec svoje stroke; odkrito je izražal svoje poglede, ne oziraje se na levo in ne na desno, človek

132 V. Molè: Pismo Janku Šlebingerju, 23. 4. 1907. NUK Rz Ms 1431.

133 V. Molè: Pismo J. Šlebingerju, 21. 10. 1908. NUK Rz Ms 1431.

s širokim razgledom in živim smislom za humor ter brez nepotrebnega patosa.« (Molè 1970: 56) Poslušal pa je tudi predavanje o poljski morfologiji Jana Łoša. A Šlebingerju je zapisal, da ga bolj kot Łošovi praarijoevropski glasovi zanima predavanje o Rafaelu in baroku.¹³⁴ V zimskem semestru 1908/09 je namreč pri prof. Maryanu Sokołowskem vpisal Zgodovino umetnosti 16. in 17. stoletja (Historya sztuki XVI. i XVII. w.). V naslednjem semestru je poslušal še zgodovino italijanske umetnosti v obdobju baroka (Historya sztuki włoskiej w epoce baroku), kar mu je popolnoma nadomestilo študij italijanistike:

Sokołowski, postaven, visok in eleganten starejši gospod z lepo, dolgo belo brado in neločljivim monoklom, mož širokega evropskega obzorja, je prvi postavil poljsko umetnostno zgodovino na moderno svetovno raven v stvarnem in metodičnem pogledu; v enaki meri je osvetlil njeno problematiko starejših časov kakor tudi novejših dob ter jo povezal s problematiko srednje in zahodne Evrope. [...] Njegova predavanja o italijanski renesansi so bila vedno zanimiva in sem jih z veseljem obiskoval. Obenem pa sem uvidel, da so najboljša izpopolnitev tega, ki bi mi mogla nuditi predavanja o italijanski literaturi te dobe, še celo več, da brez njih pravzaprav ne bi mogel dobro razumeti npr. dobe in stvariteljstva pesništva florentinskega quattrocenta. (Molè 1970: 65)

Med preostalimi profesorji velja omeniti Maryana Zdziechowskega, pri katerem je vpisal predmet Francoski filozofski tokovi v 19. stoletju (Kierunki umysłowe Francyi w XIX. wieku). Čeprav ena najmarkantnejših oseb na univerzi, ni mogel postati avstrijski profesor, ker je bil ruski državljani: »V svojem življenju menda nisem srečal drugega človeka tako širokih obzorij in tako visoke kulture. V njegovem lepem obrazu grškega filozofa iz IV. ali V. stoletja n. e. je bilo nekaj takšnega, kar je moralo vsakogar fascinirati; četudi se človek ni strinjal z njegovimi pogledi, so njegove besede vedno vzbujale spoštovanje in silile k razmišljanju.« (Molè 1970: 58–59) Zdziechowski je bil izrazit konzervativec in globoko veren kristjan, obenem pa prvovrsten poznavalec ruskega duhovnega in verskega življenja ter prepričan pripadnik pravoslavno-katoliške unije. Potoval je tudi na Hrvaško in obiskal Krk, staro središče glagolskega bogoslužja, kjer je tedaj škofoval Anton Mahnič. Škofa je v pogovorih označil za svojevrstnega človeka, ki se je rodil šesto let prepozno. Mahnič naj bi bil šokiran, ker se na Jagelonski

134 V. Molè: Pismo J. Šlebingerju, 22. 11. 1908. NUK Rz Ms 1431.

univerzi poučuje vsakršna filozofija in ne le sholastična Tomaža Akvinskega (Molè 1970: 64).

Pristne stike je navezal s Feliksom Konecznim, kustosom Jagelonske biblioteke, ki je Moletu sporočil, da v Krakov prihaja še en Slovenec – duhovnik Leopold Lenard.¹³⁵ Medtem ko so Lenarda na Poljsko poslali katoliški krogi, ki jim je bila ta dežela protiutež Češki, je Molè (1970: 57) zatrdil, da prihaja po lastni volji in s tem vzbudil gostiteljevo zadovoljstvo. Koneczny je bil urednik vplivne revije *Świat Słowiński*, katere naloga je bila podajati poljski javnosti »pravo objektivno podoba tega, kar se dogaja v slovanskem svetu, v njegovem materialnem in duhovnem življenju.« (Molè 1970: 57) Urednik je Moleta povabil, naj napiše članek o slovenskem slovstvu. Leta 1909 je v petem letniku revije slovenski študent na desetih straneh objavil članek *O literaturze słowieńskiej* (O slovenski literaturi), v katerem uvodoma opisuje zgodovino, ki je bila »smutna in niewesoła« (Molè 1909a: 381). Nadalje navaja kronanje karantanskih vojvod, turške upade in kmečke upore. Natančno predstavi slovenski protestantizem in poudarja, da Primož Trubar ni bil literat, a je dal svojemu narodu evangelij, pri tem pa se je instinktivno posluževal dolenjskega narečja, iz katerega se je razvil literarni jezik. Katoliška reakcija je uničila protestantske knjige in za dve stoletji zavrla razvoj slovenske književnosti (Molè 1909a: 383). Valentin Vodnik je bil prvi pesnik, ki se je osvobodil psevdo-klasicizma, saj je ustvarjal v narodnem duhu. Ker se slovenščine še ni učilo v šolah, je bilo treba genija, da bi v tem jeziku ustvaril nesmrtno poezijo, zato ima France Prešeren takšen pomen kot pri Poljaki Mickiewicz ali Rusih Puškin. Poleg romanc in balad je bil Prešeren mojster soneta, pri čemer se je vzoroval pri Petrarci. A šele mlajša generacija se je zavedala njegovega pomena. pri tem je pomembno vlogo igral zlasti Josip Stritar, ki je bil izrazito pod vplivom zahodnoevropskih tokov,

135 Lenard je leta 1908 na teološki fakulteti v Innsbrucku promoviral s tezo *Auferstehungsbericht und die Einwürfe der Gegner* (Poročilo o vstajenju in ugovori nasprotnikov), dve leti pozneje pa je v Krakovu – verjetno kot prvi Slovenec – postal še doktor filozofije na podlagi disertacije *Vzajemnost slovanska v literaturi slovenski* (NUK Rz Ms 1880). Leta 1908 je skritiziral *Samogovore* Otona Župančiča, ki mu je vrnil s številnimi epigrami ter zlasti z verzom v *Jerali*: »[...] vsak lenart z diplomom lazi / po svetu, in kdor ga le vidi, za hip ne podvomi / o koži njegovi oslovski – se pravi diplomu« (Mahnič 1968: 337–344). Lenard (1910: 92) je dve leti pozneje negativno ocenil tudi Cankarjeve *Hlapce* in se spraševal, ali ni nobene oblasti, ki bi branila učiteljstvo proti takim napadom. Cankar je duhovnika, ki mu je sesul tudi *Soseda Luko* in *Kurenta*, apostrofiral na koncu *Bele krizanteme*: »Oj Kobal, oj Lenard, oj Terseglav, oj vsi vi nahodni cerkovniki v svetem hramu našem – prezgodaj ste prišli kropit!« (Cankar 1975: 293). Leta 1913 je Lenard na Poljskem izdal monografijo o historičnem razvoju slovenske gramatike, ki je bila v domovini zelo slabo sprejeta (Oczkova 1983). Po koncu prve svetovne vojne je Lenard, nekdanji vodilni klerikalni literarni kritik, izstopil iz duhovniškega stanu in se preselil v Beograd, kjer se je tudi poročil. Konec tridesetih let se je celo zblížal s prokomunistično opozicijo, med drugo svetovno vojno ga je preganjal gestapo, po njej pa je kratek čas deloval v ministrstvu za informacije, ki ga je vodil Sava Kosanović (Gantar Godina 1992).

zlasti Schopenhauerjevega pesimizma. Po mnenju Moleta (1909a: 386) je Stritar predvsem pomemben kot prvi slovenski kritik in estetik. Romanopisec Josip Jurčič je ustvarjal pod vplivom Scotta, Simon Jenko pa je slovenski Heine. Pomembna pesnika sta še Simon Gregorčič, ki ga je Mahnič obtožil brezboštva, in Anton Aškerc, ki občasno postaja nepoetični agitator svobodne misli (Molè 1909a: 389). Natančno so opisani tudi pesniki moderne, zlasti Josip Murn, ki bi ga lahko imenovali za slovenskega pesnika kmetstva. Lirika moderne je dosegla vrh z Otonom Župančičem, ki je ustvarjal pod vplivom francoskega simbolizma, njegova zadnja poezija pa spominja na Walta Whitmana. Ivan Cankar, ki da je na Poljskem še neznan, je najpomembnejši slovenski prozaist.¹³⁶ Molè svoj pregled zaključí s katoliškimi pisci, med katerimi je najbolj nadarjen Fran Saleški Finžgar, ki ustvarja pod vplivom Sienkiewicza. Molè (1970: 67) se je pozneje spominjal, da je članek uredniku in bralcem ugajal, grajan pa je bil v domovini. Za Frana Ilešiča je bil problematičen naslednji stavek: »Natomiast światnie reprezentowana jest w poezyi ludowej liryka, która wykazuje najlepiej różnicę charakteru duchowego Słowiańców a Serbo-Chorwatów, którzy doszli w epice do kulminacyjnego punktu.« (Molè 1909a: 383).¹³⁷ Ilešič (1909: 574) je Moletu očitil, da ustanavlja na ta način z naše strani jugoslovanski dualizem, ki so ga nekdanj podpirali z jezikom in zgodovino: »Toda dokaz s poezijo ne more biti močnejši, nego je bil dokaz z jezikom. Meje ni niti v jeziku niti v poeziji, stroge meje namreč; vse polno je povsod prehodov in nians.«

Sicer pa je Moleta tedaj povsem očaral Stanisław Wyspiański, katerega dramo *Noc Listopadowa* (Novembrska noč) so v Krakovu z velikim uspehom uprizorili novembra 1908:

Čitam ga, poglobljam se v njegove misli in čedalje bolj se divim njegovim titanskim umotvorom. Kot Michelangelo se mi zdi njegov genij, iz ničesar je ustvaril večna dela. A ne samo kot poet. Videl sem njegova slikana okna v frančiškanski cerkvi. Njegov Bog, ustvarjajoč zemljo, je nadzemski. Zrl sem na to delo in zdelo se mi je, da me oveva dih neskončnosti. Metal je nad svet silna, titanska, iz časa v večnost hrepeneča dela, a hkratu je znal upodabljati mistična navdajenja duše, topeče v božanski ljubezni.¹³⁸

136 Zanimivo, da bo prav Moletova poznejša soproga prevedla v poljščino izbor Cankarjevih novel ter *Hlapca Jerneja in njegovo pravico* (Šalamun-Biedrzycka 1995).

137 Prevod: »Zelo dobro pa je v ljudskem pesništvu zastopana lirika, ki najbolje dokazuje razliko v duhovnem značaju Slovencev in Srbo-Hrvatov, ki so dosegli vrh v epiki«.

138 V. Molè: Pismo J. Šlebingerju, 22. 11. 1908. NUK Rz Ms 1431.

Prvotno je nameraval o tem vsestranskem umetniku napisati študijo, nato pa je raje prevedel esej Tadeusza Stanisława Grabowskega (1909a: 554), ki je zapisal, da je Wyspiański vzljubil zlasti dve dobi v zgodovini neodvisne Poljske: njeno mračno zarjo in njen krvavi zaton. Poleg literature Mlade Poljske je Molè tedaj veliko bral poljsko romantiko, zlasti Juliusza Słowackega, katerega stoletnico rojstva so obhajali leta 1909. Ob obletnici je napisal članek, za *Ljubljanski zvon* pa je prevedel njegovo delo *V Świci*, »najdelikatnejši avtorjev ljubezenski umotvor; tak je, kakor da bi bil spleten iz rahlih romantičnih vizij, zlatih tančic in otožnega hrepenenja.« (Molè 1970: 67). Grabowski¹³⁹ je nato še istega leta v reviji *Świat Słowiański* objavil obsežno analizo njegovega prevoda. Molè je bil v prijateljskih stikih tudi s Tadeuszem Lehr-Spławińskim, poznejšim rektorjem, ki ga je leta 1939 skupaj z drugimi slovenskimi akademiki reševal iz koncentracijskega taborišča.

Slika 14: Jan Matejko: Stanisław Tarnowski (1837–1917) kot rektor Jagelonske univerze v Krakovu.

Sklep

V dveh semestrih, ki ju je Molè preživel v Krakovu, je odigral pomembno vlogo posrednika. Poljakom je predstavljal slovensko literaturo, Slovencem pa poljsko, ki jo je tudi prevajal, hkrati pa je vzpostavil zavidljivo mrežo znancev, ki je bila možna predvsem zaradi toplega sprejema. Seveda tedaj ni niti sanjal, da bo v Krakovu preživel polovico svojega življenja.

139 Ker tedaj v Krakovu ni bilo ustreznih strokovnjakov, je moral Grabowski, ki je del študija preživel v Zagrebu, svojo disertacijo o poeziji Silvija Strahimirja Kranjčevića leta 1911 zagovarjati na dunajski univerzi. Po diplomatski karieri je po drugi svetovni vojni postal profesor novejših slovanskih književnosti.

Vidike dobiš. Sredstva pa si najdi sam. Slovenski pisatelji – slušatelji ljubljanske Filozofske fakultete (1919–1929)

Kot je znano, je imel prvo predavanje na Filozofski fakulteti 3. decembra 1919 Fran Ramovš, in sicer o historični gramatiki slovenskega jezika (glasoslovje). Med njegovimi prvimi slušatelji je bil pesnik **Miran Jarc**, ki je »zanimiv začetek« poznejšega kolokvija iz tega predmeta takole opisal: »Prosim g. Jarc, povejte mi, kako je iz starocerkvene slovenščine nastala beseda čebela. Čebela! – Čebelice! O, Ti moj Bog, tudi tu slišim že spet o čebelicah. In v onem hipu sem se spomnil na vse druge čebelice, kot jih pa pozna dr. Ramovš, in še na marsikaj, na kar se ne bi smel.«¹⁴⁰ Jarc je vpisal tudi predavanje Starocerkvenoslovanski jezik Rajka Nahtigala, prvega dekana fakultete, ki je pozimi 1920 nevarno zbolel: »Španska bolezen sploh povsod razsaja, kakor čujem. Saj je napr. že to dovolj, da je zanjo pretekli teden obolel vseuč. prof. dr. Nahtigal, sedaj pa dr. Ramovš.«¹⁴¹ Sicer je Jarc poslušal zlasti Ivana Prijatelja, ki je 8. 12. 1919 takole prvič nagovoril svoje študente:

Tiho, brez šumnih in slovesnih pojavov, kakor je v slogu in značaju našega skromnega delavnega naroda, smo se sešli v teh važnih zgodovinskih dneh, da kot prvi predavatelji in slušatelji započnemo in udeležimo stoletne sanje našega naroda – slovensko univerzo. Dovolite, da vas prav od srca pozdravim in povabim, da si kot dolgoletni kulturni izgnanci po tujih tleh omike podamo roke v domačem prosvetnem poprišču ne samo v znak veselega snidenja, ampak zlasti in posebno v znak plodovitega, organskega, nepretrganega dela.¹⁴²

Eden takšnih kulturnih izgnancev je bil nekaj časa tudi Jarc, saj je študij začel v Zagrebu, od koder je domačim tožil nad stroški, slabo hrano, hkrati pa izražal prepričanje, da bi v Ljubljani desetkrat več naredil in preštudiral.¹⁴³ Kot je razvidno iz dokumentov, je Jarc pri Prijatelju že v svojem prvem semestru dobil seminarsko temo »Oznaka svetovnega nazora generacije in boj zanj v politiki ter umetnosti

140 Miran Jarc: Pismo Zinki, 20. 3. 1920. Študijska knjižnica Mirana Jarca. Ms 195. III št. 5bc.

141 M. Jarc: Pismo Mici Zarnikovi, 26. 2. 1920. ŠKMJ Ms 347. II št 1

142 Ivan Prijatelj: Literarna zgodovina. Rokopis. NUK Rz Ms 973 A/št. 56.

143 M. Jarc: Pismo Jakobu Jarcu, 21. 6. 1919. ŠKMJ Ms 195 II št 3b.

(literarni spori)«, naslednje leto pa Bleiweisovo dobo.¹⁴⁴ Delo na prvem seminarju je ubesedil v eni od šestdesetih kitic, ki jih je spisal februarja 1920:

[...]

treba bo misliti na seminar:
kedaj že razpravico bodem zgotovil
o dobi ko Bach bil nam je vladar.

Potapljal se v knjižnici bodem v valove
okornih Novic in Zgodnjih Danic
kaj ti pomaga, če sonce te zove
ven, ko straši te zapovedi klic. (Jarc 2013: 357)

V predavanjih o slovenski literaturi, ki jih je deloma poslušal tudi Jarc,¹⁴⁵ je Prijatelj prikazoval revolucionarni konec štiridesetih let, konzervativno naslednje desetletje, nato pa šestdeseta, sedemdeseta in osemdeseta leta 19. stoletja v narodnem, političnem in kulturnem življenju Slovencev. Slovstvene spopade in ločevanja je videl kot boj med liberalno mladino in konservativnimi očeti, zato je prve imenoval mladosllovenci, druge pa je krstil za starosllovence (Slodnjak 1975: 37). Z Jarcem sta se pogovarjala, kako nesrečna je današnja generacija: »Ne smemo jo meriti, je rekel, po onih, ki so od prej. Oni so se počasi, desetletja razvijali, vi sedanjiki pa z vsakim dnem. In zato trpite!«¹⁴⁶ Poleti 1920 se je Prijatelju pridružil še France Kidrič, ki je skladno s svojim delovnim nalogom (starejše slovanske književnosti s posebnim ozirom na slovensko) Jarcu predaval reformacijo in literarni preporod. Ko je bil imenovan še peti profesor, Aleksandar Stojičević, je Jarc, tedaj navdušen unitarist, pri njem poslušal pregled srbske in hrvaške književnosti, a študija ni zaključil.

V letnem semestru 1921 se je na slavistiki zagovarjal prvi doktorat s področja književnosti *Bistvo narodne pesmi*, v katerem je kandidat Alojzij Res med drugim preučeval upravičenost novih tez o narodni pesmi.¹⁴⁷

Leta 1923 je **Srečko Kosovel** ob romanistiki vpisal še slavistiko, kar je pojmoval kot strašno, težko izvedljivo nalogo.¹⁴⁸ Pri Ramovšu je vpisal zgodovino ter

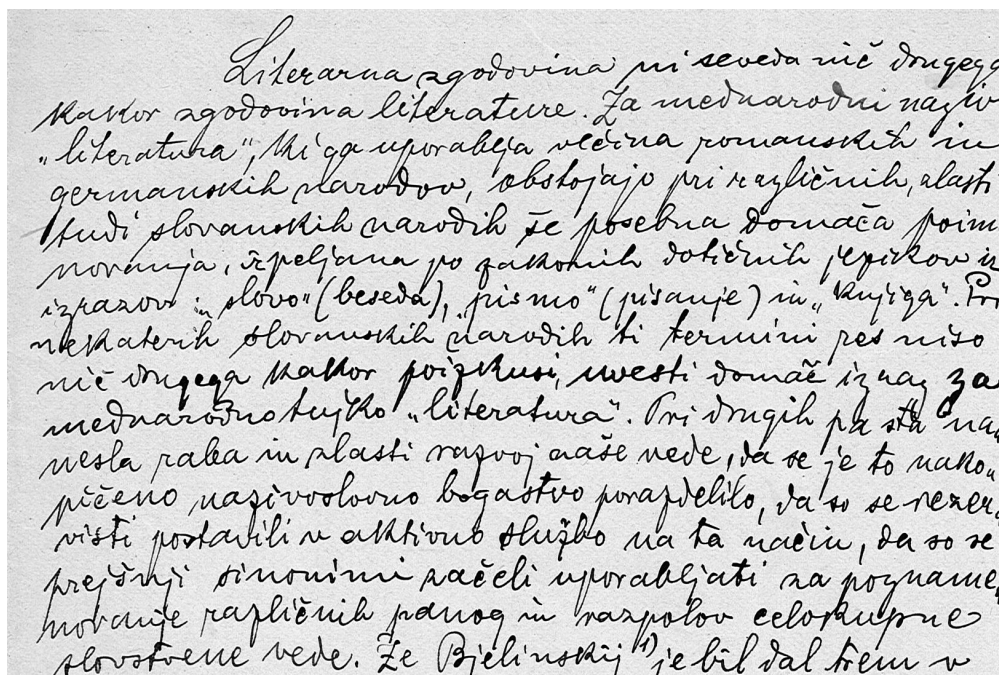
144 M. Jarc: Pismo Božidarju Jakcu, 3. 12. 1920. ŠKMJ Ms 193 II št. 2.

145 Vsi osebni izkazi in diplomske mape se nahajajo v ZAMU.

146 M. Jarc: Pismo Mici Zarnikovi, 24. 9. 1921. ŠKMJ Ms 347 II št. 1.

147 Disertacija ni ohranjena, v Arhivu FF pa je ocena mentorja Franceta Kidriča.

148 S. Kosovel: Pismo F. Pacheinerju, 8. 9. 1923. *Zbrano delo 3* (Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1977), 517.

Slika 15: Ivan Prijatelj: Literarna zgodovina. Rokopis predavanja, 8. 12. 1919.
Narodna in univerzitetna knjižnica.

vokalizem slovenskega jezika: »Poslušam pridno tudi Ramovša, predava lepo in edini uspeh njegovih ur je, da veš, da nič ne veš.«¹⁴⁹ Čeprav tega ni v njegovih vpisnicah, je očitno obiskoval tudi Ramovšev seminar o Trubarjevem jeziku: »Trubar je lep, čeprav ga jaz ne morem slovniško komentirati. Včasih obupujem, potem pa si spet mislim: energija, pa bo, pa spet zapadem tisti usodni misli o nesmiselnosti vsega, in pišem – pesmi.«¹⁵⁰ Pri Prijatelju je Kosovel poslušal novejšo rusko in poljsko literaturo ter zlasti slovensko književnost druge polovice 19. stoletja. Kolokvije iz pisateljev mladoslovenstva in ruske književnosti je opravil z visokimi ocenami (Ocvirk 1977: 1152). V svojem četrtem semestru (LS 1924) je Kosovel v okviru seminarskih vaj pri Prijatelju sestavil nalogo »Kritika, gibalo življenja v umetnosti«, v kateri je poudaril, da ima kritika nalogo levkocitov, ki ščitijo zdravo kri. Sodobni kritik, ki sicer še stoji v ekspresionizmu, mora že pripravljati pot novi umetnosti, »ki bo novo spočetje zdravega življenja in odrešenja nas in umetnosti« (Kosovel 1977b: 211). V naslednjem semestru je v Prijateljevem seminarju bral

149 S Kosovel: Pismo F. Pacheinerju, 16. 11. 1924. ZD 3, 526.

150 Prav tam, 527.

nalogo o *Veroniki Deseniški*, ki je poslušalce zadovoljevala, pisca pa ne, saj je najtežje zadovoljevati samega sebe.¹⁵¹ Kosovel (1977c: 230) je Župančičevo dramo ocenil diplomatsko: »[K]ljub temu, da se da delu oporekati, da ni iztrgano iz srca, ki krvavi, da operira Župančič veliko bolj s slikami in domislicami nego z dejanjem, da vpliva torej na nas veliko bolj refleksivno kakor direktno, mu ne moremo oporekati globine značajeve, niti resničnosti oseb. In ako je to umetniško izrazil – in to je – potem je delo umetnina.«

Prijatelj je bil priljubljen profesor prve generacije ljubljanskih študentov,¹⁵² saj so mu ob njegovi petdesetletnici pripravili svečanost, na kateri je v imenu levih spregovoril Kosovel:

Biti slovenski literarni zgodovinar pa se pravi biti v konfliktu z vso slovensko javnostjo, ki je farizejska in hinavska ne samo, kar se tiče resnice v sodobnosti, marveč tudi v preteklosti. Če se ne zameriš človeku zaradi njega, se mu zameriš radi strica, tete, starega očeta ali radi stranke, h kateri pripada po svoji omejenosti. Tako je: slovenski zgodovinar mora biti v konfliktu s preteklostjo in sodobnostjo, ki je en sam neprekinjen zavožen razvoj in propad. Slovenski zgodovinar ne sme biti svetovalec v sodobnosti, kajti drugače se mu pove v obraz, da je zgodovinarjeva naloga pisati zgodovino, ne pa se vtikati v sodobnost; od slovenskega zgodovinarja zahtevajo, da je pasiven opazovalec, suh dogodkar, ki ne načenja starih, gnilih ran. Načenjati stare gnile rane, to pa pomeni zdraviti razmere, govoriti o naši zgodovini z ljubeznijo in sovraštvom, to se pravi prodirati v našo zgodovino z dušo, ljubiti jo in sovražiti. (Kosovel 1977a: 156–157)

Kosovel (1977c: 157–158) je poudaril, da današnja mladina hoče pred seboj človeka, kakor je živel, se bojeval, trpel ter zmagal. Prijatelj je razsvetlil preteklost z lučjo človečanstva, tega pa je sposoben le človek, ki je »veliko pretrpel in vse razkril, razkril tragiko človeškega življenja in iskanja in zato vse odpustil«. Po mnenju Ocvirka (1974: 595–596) naj bi omenjeno praznovanje, na katerem je Kosovel posredno namignil tudi na politične napade na Prijatelja po njegovem podpisu avtonomistične izjave, navdihnili po pesem *Jubilej*:

151 S. Kosovel: Pismo P. Martincu, 11. 12. 1924. ZD 3, 540.

152 Bil je tudi priljubljen mentor doktorskih disertacij, njegovi kandidati so bili: Mirko Pretnar (*Janez Trdina*, 1922), Anton Kacin (*Katoliška kritika slovenske beletristike v drugi polovici mladostenstva*, 1923), Kajetan Gantar sr. (*Pokret katoliškega dijaštva koncem 19. stoletja*, 1924) in Vladimir Kralj (*Simon Jenko. Študija o njegovi pesniški individualnosti*, 1925).

Slavnostni članki.
 Fotografije.
 Prazniki.
 Delavnik:
 v sivini razmer,
 v topeči se megli melanholije,
 z otožnim pogledom
 v megleno sedanost,
 v megleno bodočnost:
 Brezciljni Slovenec.

So naše celice zdrave?
 Ko da ležijo v pepelu.
 Pridi, mraz!
 Jasni obraz,
 zasij med nas!
 Kot zimsko srebro,
 glej, teče čas:
 Naši napor
 v žrtvi in delu. (Kosovel 1974: 42)

Na isti slovesnosti je v imenu katoliško usmerjenih študentov govoril **Tine Debeljak** (Ocvirk 1977: 1033), ki je del študija preživel v Pragi na Karlovi univerzi, kjer je pri Miloslavu Hýseku študiral bohemistiko, pri Otokarju Fischerju nemško dramatik in pri Matiji Murku jugoslavistiko.¹⁵³ Čeprav sta se nazorsko razlikovala, je Kosovelu ob njegovi smrti napisal nekrolog (Debeljak 1926/27). Na Kosovelovem pogrebu pa je v imenu članov njegovega krožka spregovoril **Bratko Kreft** (1985: 677), ki je tudi študiral slavistiko in leta 1939 doktoriral s komparativistično tezo o Puškinu in Shakespeareu.

Leta 1926 je začel Kidrič predavati o Prešernu in prešernoslovju, Prijatelj pa je s tem izgubil obdobje romantike, ki jo je preučeval v doktorski disertaciji. Kidrič se je starejšemu kolegu ob njegovi šestdesetletnici zahvalil za »fino delitev dela«, ki

153 Debeljak (1927/28) je ob šestdesetletnici Aleša Ušeničnika v *Času* objavil razpravo o teologovih pogledih na slovstvo, ki jo je želel predelati v disertacijo, s čimer se Kidrič ni strinjal, zato je kandidat pričel preučevati slovanski naturalizem. Desetletje pozneje je doktoriral s tezo o Reymontovih *Kmetih* v luči kritike (T. Debeljak: Pismo F. Kidriču, 20. 7. 1928. Kidričeva zapuščina. Korespondenca 4/1. SAZU).

je tudi njemu omogočila »razmah energij, ki so se nabrale« (Slodnjak 1975: 39). V letnem semestru 1926 je prišlo še do neke pomembne novosti, saj je Filozofska fakulteta leto poprej sprejela izpitni red beograjske univerze, ki je študij razdelil na glavni strokovni (A), drugi strokovni (B) ter pomožni (C) predmet. Izpitni red je predvidel tudi nov študij primerjalne književnosti. Kidrič je poslej vsak semester posvetil tej stroki eno predavanje, začel pa je z evropskim okvirom za slovanske književnosti v dobi romantike. Od letnega semestra 1929 so bila predavanja in vaje že najavljena samostojno. Slovenski pisatelji so primerjalno književnost največkrat izbirali kot drugi (B) predmet v X. skupini, v kateri je bil glavni zgodovina slovenske književnosti z južnoslovanskimi. Debeljak je februarja 1927 uspešno odpisal klavzuro z naslovom »Glavni elementi v nastanku in razvoju grške in moderne drame«. Jeseni istega leta je **France Vodnik**, pesnik *Borilca z bogom*, pisal klavzuro o socioloških vprašanjih v literarni vedi. Leta 1928 pa je poznejši dramatik Bratko Kreft na klavzuri iz B-predmeta dobil evropsko dramatiko od 10. do 17. stoletja. Primerjalna književnost je bila drugi strokovni predmet tudi v XII. (francistični) in XIII. (nemcistični) skupini. Edvardu Kocbeku je Kidrič predpisal začetke krščanskih književnosti do Karla Velikega, **Milena Mohorič** pa je morala v klavzuri z vidika arhitektonike analizirati Župančičev *Pogled na jezero*.

Poznejša pripovednica in prevajalka Goethejevega *Egmonta* je študirala germanistiko, kjer je od začetka 1920 predaval Jakob Kelemina, ki je pokrival celotno nemško književnost od reformacije do romantike in tudi nemško historično slovnico. Pri Karlu Oštirju je Mohoričeva prebiralala gotske tekste, pri Kelemini pa ep *Tristan in Izolda*. Poslušala je tudi njegov Uvod v literarno vedo, prvo predavanje o literarni teoriji na Filozofski fakulteti, ki je bilo osnova za knjigo *Literarna veda. Pregled njenih ciljev in metod*. Jeseni 1928 je Milena Mohorič po opravljeni klavzuri iz poezije Walterja von der Vogelweideja in ustnem izpitu iz historične slovnice ter heidelberške romantike diplomirala iz nemškega jezika in književnosti.¹⁵⁴ Že prej je pri Fanny Copeland obiskovala lektorat angleškega jezika, ki sta se ga udeleževala tudi Jarc in Bartol, ki je z lektorico obiskal Anglijo (Virk 2016: 47).

Poleti 1919 je Jarc izrazil upanje, da bo na novem ljubljanskem vseučilišču ustanovljena tudi francistična stolica, da bi lahko nadaljeval s študijem, začetim v

154 V njenem povsem spregledanem romanu *Korenove Saše učna doba* se v meščanskem okolju pojavljajo nemški dialogi, pevka Marija pa celo osvaja junakinjinega očeta s prebiranjem Nočne pesmi iz Nietzschejevega dela *Tako je govoril Zaratustra*: »Noč je: zdaj se šele bude vse pesmi zaljubljenecv. In tudi moja duša je pesem zaljubljenca. Nekaj neutешenega, neutешljivega je v meni; oglasiti se hoče. Koprnenje po ljubezni je v meni; samo govori govorico ljubezni.« (Mohorič 1940: 50).

Zagrebu.¹⁵⁵ Ker romanistika še ni imela habilitiranega profesorja, je šele jeseni 1920 predavanja začasno prevzel Friderik Juvančič, prvi slovenski prevajalec Molièra, ki je poleg historične slovnice predaval še zgodovino francoskega gledališča. V letnem semestru 1921 se mu je priključil briljantni lingvist Lucien Tesnière, pri katerem je Jarc vpisal francosko književnost 19. stoletja in slovnico sodobnega francoskega jezika. Tesnière je v Ljubljani pripravljala disertacijo o slovenski dvojini.

V zimskem semestru 1922/23 je Kosovel vpisal romanistiko in čisto filozofijo, čeprav se je zavedal, da ljubljanska univerza tedaj ni bila najboljša za ta predmeta.¹⁵⁶ Kmalu je spoznal, da je od univerze pričakoval veliko več, kot mu je dala, zato je iskal knjige, ki bi mu nadomestile šolo.¹⁵⁷ Ob marljivem študiju latinščine se mu je zapisala naslednja misel: »Nad ljubljansko univerzo sem skoroda obupal, ne vem tudi, če ne leži vzrok v megleni Ljubljani sami. Jaz sem si predstavljal univerzo res kot idealno središče, če ne znanosti – vsaj za znanost – bog obvaruj, če ne bi bilo tu še nekaj knjig, ki so mi še edina uteha. In iz te resignacije je vzknila misel na Bologno [...]«. ¹⁵⁸ Ker je imel Kosovel realno maturo (v mladosti je sanjal o študiju ladjedelske tehnike¹⁵⁹), je moral opravljati pri Josipu Pipenbacherju še dodatni izpit iz latinščine: »[T]reba mi je znati prevajati Cezarja – če mi da on vokabular.«¹⁶⁰ Z latinščino je odlašal do zadnjega in se nikoli ni javil k izpitu (Ocvirk 1977: 1146). Bolj ga je privlačila francoščina, saj je domačim pisal, da lektorja Tesnière, ki govori in predava izključno francosko, dobro razume.¹⁶¹ V proseminarju so obravnavali Gérarda de Nervalja in Alphonsa Daudeta. Jeseni 1924 je Tesnière zamenjal lektor René Martel, do katerega je bil Kosovel kritičen, saj je predaval slabo in površno. Ko je lektor decembra istega leta le površno omenil Guillaumea Apollinaireja in Paula Valéryja, je to pri mladem pesniku vzbudilo dodatno zanimanje. Apollinaire se mu je zdel »lep, gibčen in prožen v izrazu, estetičen še v profanosti«. ¹⁶² V letnem semestru 1925 je Kosovel pri Francu Sturmu, ki je sicer že leta 1907 doktoriral iz romanskih elementov v slovenskih notranjskih narečjih, tedaj pa se je pripravljala na habilitacijo, vpisal historično gramatiko francoskega jezika in seminar iz

155 M. Jarc: Pismo Jakobu Jarcu, 21. 6. 1919. ŠKMJ Ms 195 III št. b.

156 S. Kosovel: Pismo F. Obidovi, 11. 10. 1922. ZD 3, 363.

157 S. Kosovel: Pismo F. Obidovi, 8. 11. 1922. ZD 3, 368.

158 S. Kosovel: Pismo domačim, 10. 11. 1922. ZD 3, 424.

159 S. Kosovel: Pismo Nadi Obereignerjevi, 12. 8. 1921. ZD 3, 331.

160 S. Kosovel: Pismo domačim v Tomaj, 5. 11. 1922. ZD 3, 421.

161 S. Kosovel: Pismo domačim v Tomaj, 5. 11. 1922, ZD 3, 420.

162 S. Kosovel: Pismo P. Martincu, 11. 12. 1924, ZD 3, 544.

Chanson de Roland: »Sturm [predava] še vedno kakor ponavadi – pri polni dvorani. [...] Njegovo suho predavanje poživi le edino še kakšen Witz, ki je več vreden kakor vsa predavanja skupaj.«¹⁶³ Kosovel je sicer kolokvije iz historične slovnice opravil z oceno *prav dobro* (Ocvirk 1977: 1152). Medtem ko je mlademu avantgardističnemu pesniku smrt preprečila zaključek študija, pa je v jesenskem roku leta 1930 pisal klavzuro o razvoju francoskih medsamoglasniških soglasnikov **Edvard Kocbek**, ki je pri Martelovem nasledniku Marcu Veyu poslušal simboliste, parnasovce in tehniko francoskega verza. Po ustnem izpitu iz historične slovnice in iz prevoda romana *Bogovi so žejni* je oktobra 1930 diplomiral. Več semestrov je poslušal tudi umetnostnozgodovinska predavanja Izidorja Cankarja. Predavanja o italijanski umetnosti ter o španskem slikarstvu je prijatelju Antonu Trstenjaku takole opisal: »Cankar je pa najboljši. Kadar grem k njemu, vstopam v svetišče. Naš študij je pač tak: vzpodbudi te k samostojnemu iskanju in obdelovanju in študiranja. Vidike dobiš. Sredstva pa si najdi sam. Cilju pa se le približuješ.«¹⁶⁴

Cankar, ki je le sedem let poprej doktoriral na dunajski univerzi iz Giulia Quaglia, je od začetka leta 1920 na Filozofski fakulteti predaval umetnostno zgodovino. Eden njegovih prvih študentov je bil pesnik **Anton Vodnik**, ki je pri njem poslušal nad dvajset različnih predmetov od gotike, renesanse do baroka. Kar nekaj predavanj je bilo posvečenih zahodnoevropski umetnosti srednjega veka. Cankar je svojim slušateljem zelo natančno predstavil tudi nizozemsko slikarstvo 16. in 17. stoletja. Občasno je posegel na novejša obdobja, saj je predaval o impresionizmu in ekspresionizmu (kar je obiskoval tudi Jarc), o arhitekturi zadnje tretjine 19. stoletja ter o francoskem slikarstvu novejšee dobe. Veliko teh predavanj je vpisal tudi pisatelj **Janez Jalen**, ki se je pozneje nad nadrejenimi hudoval, da študija ni mogel dokončati (Pibernik 2003: 57). Cankar omenja Vodnika v *Seminarski kroniki* šele aprila 1924, ko je v seminarju poročal o tehniki in zgodovini risbe z ogljem, kredo, puro kredo in pastelom.¹⁶⁵ Leto pozneje naj bi Vodnik prevzel seminarsko nalogo o dataciji in analizi sloga mozaikov v napolijskem baptisteriju San Giovanni, hkrati pa je že pripravljaj nalogo o Francescu Robbi.¹⁶⁶ Maja 1925 so študenti umetnostne zgodovine obiskali Firence in Rim. »Firenza je bila globoka, molčeča, resna, Rim je svetel in glasen,« je pisal svoji zaročenki.¹⁶⁷ Ko pa si je Vodnik v Sikstinski kapeli ogledal Michelangelove freske, je zapisal: »Vse

163 S. Kosovel: Pismo F. Pacheinerju, 11. 3. 1925, ZD 3, 529.

164 Edvard Kocbek: Pismo Antonu Trstenjaku, 15. 11. 1927. *Sodobnost* 24 (1986), 927–928.

165 Seminarska kronika 1923/24. Prepis.

166 Seminarska kronika 1924/25. Prepis.

167 A. Vodnik: Pismo Dori Pegam, 8. 5. 1925, *Zbrano* 4 (Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1997), 307.

je kot prikazen, ki stoji pred mrakom. Strašne so te lepote.«¹⁶⁸ Konec istega leta je Vodnik zaključil svojo arhivalno študijo o Robbi in zanjo prejel svetosavsko nagrado.¹⁶⁹ Del študije, posvečene gradnji velikega oltarja v uršulinski cerkvi, je izšel v *Zborniku za umetnostno zgodovino*. Naslednje leto je Vodnik nadaljeval s svojimi raziskavami baročnega kiparja, zato je aprila obiskal Varaždinske Toplice in Zagreb, kjer je imel velike težave z dostopom do cerkve sv. Katarine, ki je bila odprta samo ob četrtnih.¹⁷⁰ Na podlagi zbranega gradiva je pripravil disertacijo *Francesco Robba, slikar in arhitekt*, ki jo je Cankar pozitivno ocenil, saj je kandidat za kiparjev življenjepis prispeval mnogo lastnih dognanj. Tudi analiza kiparskega sloga je pravilna, čeprav izražanje ponekod ni dovolj jasno. Kandidat je dobro uvrstil mojstra v splošni razvoj italijanske umetnosti, a bi bilo potrebno, da bi orisal splošno stanje skulpture v Ljubljani pred Robbom in za Robbom. Izvrsten pa je njegov kritični in opisujoči katalog Robbovih del: »Kandidat je storil zaslužno dejanje, da je seznam del očistil od lahkomišelnih atribucij.«¹⁷¹ Konec junija 1927 je Vodnik opravil rigoroz iz umetnostne zgodovine in arheologije ter bil nato promoviran.¹⁷² Vodnik je bil eden zadnjih, ki je še lahko doktoriral po starem sistemu neposredno po absolutoriju, brez diplomskih izpitov. V komisiji pa ni bilo več njegovega dolgoletnega profesorja Vojeslava Moleta, ki mu je predaval grško, rimsko in bizantinsko umetnost, pozneje pa je vodil tudi vaje iz epigrafike ter arheologije. Ko je leta 1920 objavil zbirko *Tristia ex Siberia*, je eden od profesorjev dejal, da je Molè pesnik, pesnik pa ne more biti znanstvenik. S tem se je zapečatila pesniška usoda, saj je prenehal s pisanjem verzov, na znanstvenem polju pa se je trudil biti čim bolj suhoparno-znanstven (Molè 1970: 303). Kmalu pa je svetovljanski Molè, ki se v Ljubljani ni najbolje počutil, sprejel vabilo Jagelonske univerze.

Med profesorji, ki so pomembno vplivali na slovenske pisatelje, je bil zlasti filozof France Veber, Meinongov učenec, ki se je fakulteti priključil leta 1920. Predaval je prosto, brez pripravljenih zapiskov, pred občinstvom je dobesedno v živo filozofiral, ne da podajal vnaprej pripravljeno snov. Virk (2014a: 43) njegov uspeh pripisuje tudi okoliščini, da je »problematičnost dobe občutil podobno kot mladi, občutljivi ljudje, da je o tem spregovoril brez dlake na jeziku in da je odločno, samozavestno in prepričljivo ponujal tudi zdravilo za bolezen«. V *Uvodu v filozofijo* je namreč Veber zapisal, da je filozofija pomagala človeštvu pri prebolevanju kriz,

168 A. Vodnik: Pismo D. Pegam, 11. 5. 1925, ZD 4, 309.

169 Seminarska kronika 1925/26. Prepis.

170 A. Vodnik: Pismo D. Pegam, 22. 4. 1926, ZD 4, 334.

171 Izidor Cankar: Ocena disertacije g. Antona Vodnika. Arhiv FF.

172 Seminarska kronika 1926/27. Prepis.

zato tudi današnja doba željno pričakuje »neke nove filozofije, to je svetovnega nazora, ki bo spravil razburkano duševnost zopet v trajno ravnotežje« (Veber 1921: 15). **Vladimir Bartol**, eden od njegovih prvih študentov, je tako slikovito popisal profesorjeve slušatelje: »V tistih letih so bila Vebrova predavanja najbolje obiskana predavanja na univerzi. (Bolje celo od Prijateljevih.) Mnogi njegovi kolegi so bili nanj ljubosumni. K njim je zahajala mlada elita Slovencev. Videl si Podbevška z njegovo bodočo ženo, videl si mnoge druge književnike in kulturne delavce« (Virk 2017a: 70). Podbevšek je npr. v letnem semestru 1921 pri Vebru vpisal analizo čustev in stremeljenj ter logiko vesti. Sicer je Bartol pozneje Vebrove slušatelje razdelil po stopnjah njihove posvečenosti. Največ študentov je moralo Vebra poslušati za philosophicum: »Večina teh ni razumela nič. Norčevali so se iz njegovih komponent, dejstev in najstev, hedonskih in drugih vrednot, ne da bi si mogli kdaj take abstrakcije sploh predstavljati, kamokoli dojeti.« (Virk 2017a: 70). Tako kot že v Avstriji so morali vsi doktorandi opravljati poleg strokovnega tudi filozofski rigoroz, ki ga Veber ni najbolje ocenjeval. Bližnji obroč je predstavljala večina stalnih obiskovalcev – »manjše število snobov, večje število ljudi, željnih dognanj in hrepenečih po filozofiji, ki pa tudi niso razumeli nič ali vsaj toliko kot nič.« (Virk 2017a: 70). Nato so prišli redni slušatelji, ki so vpisali filozofijo kot stroko, dobro sledili predavanjem, jih znali celo neposredno obnoviti, »a čez nekaj časa jim je vse odpadlo.« Vebrov ožji krog pa so tvorili stalni slušatelji, ki so imeli tudi ključne seminarja. Bartol, ki je pri Vebru vpisal spoznavno teorijo, estetiko, psihološke temelje jezika, razvojno psihologijo in zgodovino grške filozofije, je obiskoval tudi profesorjev seminar, kjer so brali – vsaj po *Seznamu predavanj* sodeč – Huma, Descartesa in Leibniza; prav tu se je menda najbolj pokazala Vebrova »očarljivost in magična moč« (Virk 2017a: 69). V seminarju je Bartol odkril svoj ideal ženske – Almo Sodnik, poznejšo prvo dekanjo in redno profesorico Filozofske fakultete, »vedno stremečo za čisto resnico«. ¹⁷³ Ko pa je zapisal, da je eden od važnih motivov za njeno idealno stremljenje predvsem, da preraste svojega moža profesorja, da mu s tem pokaže, da je ona več kot on, ¹⁷⁴ je prišla do izraza Bartolova notorična mizoginija, ki je očitna tudi v njegovi kratki prozi tridesetih let (Virk 2017b). Kmalu po koncu študija je Bartol zapisal, da je v filozofskem seminarju veljalo za največjo sramoto, če je kdo čital tuje avtorje, razen prof. Vebra, Meinonga in kvečjemu še Brentana. ¹⁷⁵ Ko si je želel izposoditi Nietzscheja, se mu je starejši kolega Klement Jug, ki je bil tedaj »odtis prof. Vebra«,

173 V. Bartol. Beležnica. NUK Rz Ms 2005. Inv. št. 15/72 (mapa 18).

174 Prav tam.

175 Prav tam.

ironično nasmejal, da se takšnih knjig ne izplača čitati, zato je pisatelj *Zaratustro* bral »skrivaj in sramežljivo«. ¹⁷⁶ Čeprav se je Juga prijel ime veberjanec, je bil dostikrat v opoziciji z Vebrom, ki je bil proti svojemu študentu v seminarju žaljiv in krivičen: »Tako se mu je oddolžil za njegov rastoči despotizem, katerega je s svojo zelo občutljivo dušo čutil vstajati proti sebi.« ¹⁷⁷ V zimskem semestru 1925/26 je Veber v seminarju obravnaval znanstveno zapuščino pokojnega Juga. Če je profesor ob nastanku dejal, da je njegova disertacija epohalno delo, eno tistih, ki delajo stoletje, je bilo zdaj drugače: »Žalostno sem gledal, kako je letos začetkom šol. leta stavek za stavkom raztrgal prav isto delo, ko smo ga čitali v seminarju.« ¹⁷⁸ Ko je Veber po Jugovi smrti zaprosil za novega asistenta, se je na fakultetnem svetu vnel pravi vihar. Botanik Fran Jesenko je zahteval, naj fakulteta »odločno principijalno« odbije ta predlog, matematik Josip Plemelj pa ni mogel razumeti, čemu filozofu asistent. Tudi zoolog Jovan Hadži je zagovarjal stališče, da v seminarjih, kjer ni praktičnih vaj, ne smejo biti asistenti. Humanistični del je Jesenkov in Plemeljev predlog, ki so jima očitali »nerazumljivo animoznost«, preglasoval. ¹⁷⁹ A zaupanje med humanističnim in naravoslovnim oddelkom je bilo načeto.

Bartol je študiral študijsko skupino filozofija in prirodopis (z geografijo kot stranskim predmetom), ki je združevala oba oddelka in bila z novim izpitnim redom odpravljena, še prej pa je razmišljal tudi o kemiji. ¹⁸⁰ Kar nekaj predavanj (zoologija nevretenčarjev, anatomija vretenčarjev) je vpisal pri Hadžiju, ki je postal somentor njegove disertacije. ¹⁸¹ Oktobra 1925 se je Bartol prijavil k opravljanju doktorskega izpita iz filozofije kot glavnega in biologije kot stranskega predmeta, ob tem pa je predložil (po starem sistemu) tudi disertacijo z naslovom *O faktorjih, ki omogočajo živim organizmom smotreno reakcijo na zunanje vtise (in s tem obranitev individua in vrste)* in življenjepis, v katerem je kandidat poudarjal, da ga je živa priroda zanimala od rane mladosti, o čemer pričajo njegove zbirke in vzreja metuljev. Študij biologije in zoologije mu je dal trdno naravoslovno bazo, analitični duh prof. Vebra pa metodo za samostojno delo (Cindrič 2015: 102–103). A mentorju ni bilo všeč, da je poskušal njegov doktorand njegovo lastno filozofijo spodnesti z biologijo, saj je Bartol svojo disertacijo razumel kot eksakten dokaz o odvisnosti

176 Prav tam.

177 Prav tam.

178 Prav tam.

179 Zapisnik V. redne seje filozofskega fakultetnega sveta v Ljubljani, 24. 6. 1925. Arhiv FF.

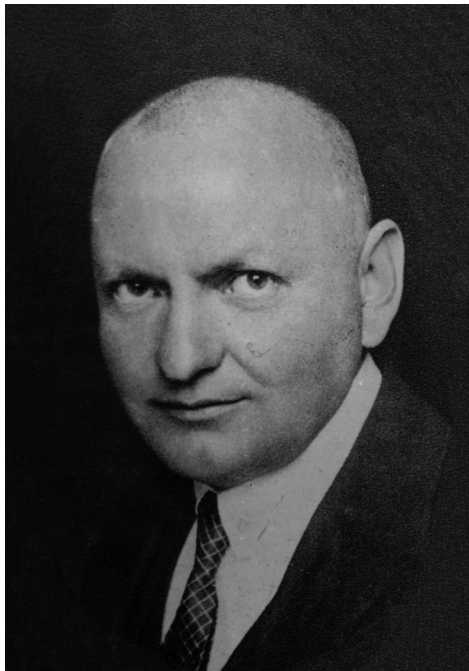
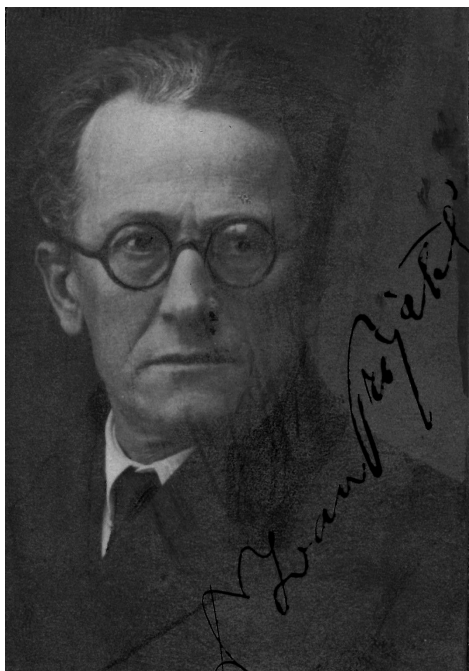
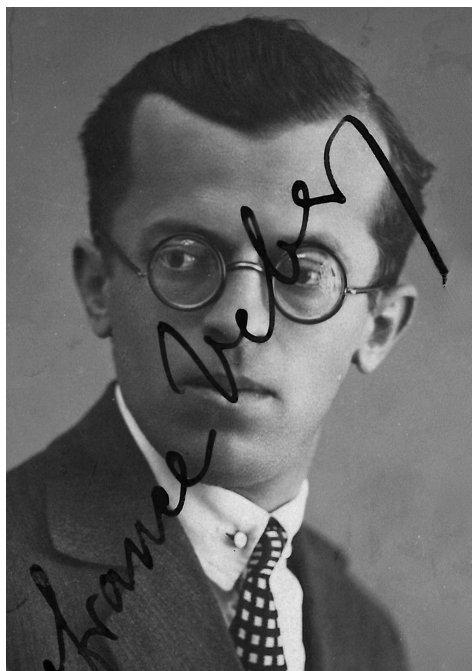
180 V. Bartol. Beležnica. NUK Rz Ms 2005. Inv. št. 15/72 (mapa 18).

181 Bartol je svojega somentorja pozneje opisal v več člankih, v *Obisku pri biologu* zelo natančno popisuje tudi profesorjeva dunajska leta in ljubljanske začetke (Bartol 1957).

duševnega od telesnega, kar je bilo drugače od tega, kar je učil zapriseženi dualist Veber (Virk 2016: 39). Ker pa je bila disertacija vseč Hadžiju, jo je sprejel tudi Veber (Virk 2017a: 65). Šest let po omenjenih dogodkih sta se mentor in doktorand v zvezi s tem zapletla v mučen spor, saj je Veber javno izjavil, da mu je žal samo za en doktorat, in sicer za Bartolov (Bartol 1982: 628). Motila ga je dvostranskost disertacije, ki da ni ne prav filozofska, ne prav prirodopisna in ne spada v nobeno kompetenco. Povod za konflikt je bila novela *Zadnji večer* (1931), v kateri je Bartol (2012: 159) zapisal, da so iz Jugove disertacije črpali vsi, »z našim učiteljem vred«. Novela je posvečena Jugovim zadnjim uram pred nesrečo, dve leti pozneje pa je Bartol v *Razgovoru pod Grintovcem* omenil še botanika Jesenka, ki se je tudi ponesrečil v gorah. Pri tem profesorju, ki ni odobral Bartolovega in Jugovega študija filozofije (Virk 2014b: 596), je sicer pisatelj poslušal številne predmete od citologije oploditve in genetike, do fiziologije, organografije in ekologije rastlin, udeležil pa se tudi botanične ekskurzije k Triglavskim jezerom (Virk 2014b: 596). V noveli je Bartol postavil Jesenka za oponenta Jugovim pogledom na alpinizem. Medtem ko profesor, za katerega je pretiravanje vedno znak neuravnoteženosti značaja, novo hribolazniško šolo imenuje klub samomorilcev, njegov študent poučarja, da mu je plezanje kakor borba z neko veliko tujo voljo, ki jo je hotel zlomiti. Ker Jesenko v noveli izjavi, da ni nikoli študiral psihologije in filozofije (kar ni res, saj je na Dunaju poslušal psihologijo pri Theodorju Vogtu, pri Laurenzu Müllerju pa metafizično kozmologijo; Kramberger, Jogan 2019: 364), skuša Jugovo argumentacijo zavrnil s primeri iz alpske botanike:

Poglejte na primer te skromne rastline po gorah! Kdo nam more razložiti, od kod je v njih sila, ki jih je prilagodila tem težkim razmeram? Kakor da je v njih neka ogromna volja, se krčevito oklepajo vsake razpoke v skali, iz slehernega praška izmzgajo redilne snovi in hrabro kljubujejo mrazu in snegu, ledu in vsem gorskim viharjem. Zmerom in zmerom občutim, kako je naš razum nezadosten, da, klavrno spričo te nerazumljive prirodne sile. Kadarkoli stojim pred gorami in njihovim svetom, se čutim majhen, reven, in sem poln občudovanja, zamaknjenosti in tihe groze. V tem se razlikujem od ljudi vašega kova, ki jih ta tajinstvena prirodna sila izziva k uporu, k borbi z njo. (Bartol 2014: 259)

Pri Bartolovi disertaciji je sodeloval tudi pedagog Karel Ozvald, ki so ga tudi poslušale številne generacije. Ozvald, po študiju slavist, je veljal pri nas za glavnega

Slika 16: France Veber (1890–1975), Ivan Prijatelj (1875–1937). Zgodovinski arhiv in muzej univerze v Ljubljani. Izidor Cankar (1886–1958).

predstavnik t. i. kulturne pedagogike, ki je poudarjala pomen kulture pri vseživljenjski vzgoji. V seminarju je obravnaval ruske realiste (*Bratje Karamazovi*: analiza globljih in najglobljih plasti pa utripov človeške duše), Platonovo *Državo* in Rousseaujevega *Emila*. Obravnavali in komentirali pa so tudi Nietzschejevega *Zaratustro*. Kljub temu ni bil tako priljubljen kot Veber. Ko je Kosovel padel na Ozvaldovem pedagoškem izpitu, je zapisal: »Kakor sem imel vtis, me je hotel vreči in vrgel. Ker sem faktično vse znal, bil pripravljen, me stvar malo jezi. No, pa naj bo. Se bo že izpametoval.«¹⁸²

Sklep

Velika večina obravnavanih pisateljev je v prvem desetletju ljubljanske univerze končala študij slavistike, germanistike, romanistike s primerjalno književnostjo, dva sta pozneje opravila doktorat.¹⁸³ Po starem sistemu sta doktorirala Vladimir Bartol in Anton Vodnik. Kar nekaj pisateljev iz različnih razlogov ni opravilo diplomskih izpitov. Skoraj tretjina pisateljev je študij začela v kulturnem izgnanstvu v Zagrebu (Podbevšek, Jarc), na Dunaju (Kreft, Vodušek) ali celo v Parizu (Ingolič). Zanimiva je tudi notranja migracija, saj so nekateri študij začeli na drugih fakultetah: Kocbek na mariborskem bogoslovju, France Vodnik na pravni, Mrzel pa na medicinski fakulteti. Svojo preselitev iz Plečnikovega inštituta v Prijateljev slavistični seminar je takole komentiral: »Nisem imel srca, da bi seciral srca – če jih že moram secirati, jih bom rajši v literaturi« (Moravec 2007: 26). Ta generacija pisateljev je lahko intenzivno študirala zgodovino slovenske literature, lektorati pa so ji omogočili poglobljeno znanje jezikov, kar je vplivalo na solidno poznavanje zahodnoevropske književnosti. »Nesrečno« generacijo, ki je preživela veliko vojno, so nagovarjali tudi nekateri karizmatični profesorji. Prijatelj jo je navdihoval z zgodovino književnosti in lastno zgodbo, Cankar z enciklopedičnim znanjem, Veber pa jim je kot izhod iz krize ponujal filozofijo.

182 S. Kosovel: Pismo P. Martelancu, 13. 2. 1925. *ZD* 3, 547. V enem od svojih zapiskov Podbevšek kritizira Ilešičevo oceno Ozvaldove knjige *Smernice novega življenja* in napoveduje »satio o gospodih v rakvah« (Dovič 2009: 34). Predvidevamo, da bi se v tej sintagmi znašla oba, kritik in avtor, saj avantgardist verjetno ni mogel sprejeti Ozvaldovega nasprotovanja ženskemu študiju, ki ga je zapisal v *Smernicah*, napisanih še pred ustanovitvijo ljubljanske univerze.

183 Upoštevamo šestnajst pisateljev, vpisanih v prvem desetletju (1919–1929), katerih osebni izkazi so objavljeni v prilogi.

Mislim, da je zadnjikrat, kar stojim za katedrom filološke predavalnice.

Slovenska študenta na dunajski univerzi v času nacizma

Četrto stoletje po koncu druge svetovne vojne je Jože Javoršek v *Hvalnici zemlje* objavil – v antični ali klasicistični maniri – dialog z mrtvim Janezom Remicem, nekdanjim sošolcem. Če bi bil leta 1971 še živ, bi bil Remic gotovo univerzitetni profesor, ki bi ga čakalo na stotine študentov: »Tvoja predavanja bi pomenila vsem, ki bi te kdaj slišali, intelektualno doživetje prve vrste.« (Javoršek 1971: 87). A zgodilo se je drugače.

Jeseni 1940 se je **Janez Remic** vpisal na ljubljansko filozofsko fakulteto in izbral klasično študijsko skupino, saj je študiral zlasti klasična jezika s književnostma. Fran Bradač mu je predaval helenistično književnost, Milan Grošelj pa rimsko zgodovinopisje. Poleg klasične filologije je bila v tej skupini predpisana še zgodovina starega veka in klasična arheologija. Pri Balduinu Sarri je vpisal zgodovino rimskega cesarstva in epigrafiko. V tej študijski skupini je bila predvidena še primerjalna slovnica indoevropskih jezikov, ki jo je poslušal pri Karlu Oštirju, in zgodovina jugoslovanske književnosti. Pri Francetu Kidriču je poslušal slovensko književnost prve polovice 19. stoletja, pri Antonu Ocvirku razvoj slovenske proze, pri Aleksandru Stojčičeviču pa srbsko književnost.

Po koncu letnega semestra, med katerim je izbruhnila vojna, se je Remic junija 1941 vrnil domov na Bled, ki je bil pod nemško okupacijo. Čez poletje se je zaposlil kot ročni delavec, jeseni pa je stopilo v ospredje vprašanje študija. Tisti, ki so ostali v Ljubljani, so lahko s študijem nadaljevali, večje težave pa so imeli Štajerci in Gorenjci (Pibernik 1991: 23). Pod vplivom prijateljev Antona Čopa in Antona Klinarja, ki sta se odločila za študij ekonomije oziroma medicine na dunajski univerzi, se je tudi Remic novembra 1941 odpravil v univerzitetno prestolnico, kjer že poldrugo desetletje ni bilo več veliko slovenskih študentov. Če je bila Štajerska že priključena Reichu, to ni veljalo za Gorenjsko. Remic je bil »staatenlos«, kar ga je skrbelo: »Na univerzi namreč niti vpisan nisem, ker je za to potrebno dovoljenje iz Berlina; prijavil sem se za inozemca slovenske narodnosti, prošnjo odposlal takoj v novembru, pa rešitve še nisem dobil, čeprav so jo vsi drugi inozemci že. Mogoče mi bo minil semester, ne da bi se mogel

vpisati; mogoče tudi ne.«¹⁸⁴ Sam se je prijavil kot inozemec, štajerski študentje pa so se opredelili kot Nemci in so »bili kot taki brez nadaljnega priznani«.¹⁸⁵

Le tri leta je minilo od anšlusa in univerza je bila tesno v rokah nacistov oziroma Nationalsocialistične nemške zveze docentov (Nationalsozialistischer Deutscher Dozentenbund), ki jo je vodil Gaudozentenführer. Kar 45 % vseh profesorjev in docentov je po letu 1938 izgubilo svoje mesto, največ na medicinski (172), filozofski (98) in pravni (45) fakulteti (Mühlberger 1990: 9). Nacistična usmeritev univerze je bila očitna na Pravni fakulteti, kjer je bilo ukinjeno rimsko pravo, velik poudarek pa je bil na zgodovini nemškega prava ter na družinskem pravu s posebnim ozirom na rasni zakonodaji. Tudi predmetnik Medicinske fakultete je nacistična ideologija vidno zaznamovala, saj so morali študentje poslušati rasno biologijo in rasno higieno. Remičev kolega Klinar je imel vaje iz seciranja pri Eduardu Pernkopfu in je poslušal fiziologijo pri Friedrichu Plattnerju – oba sta bila goreča nacisti. Predmetnik Filozofske fakultete se je vsaj na prvi pogled manj spremenil, čeprav je vsaka disciplina dodala kakšen nacistični predmet. Na fiziki so kot profesorja astronomije zaposlili Bruna Thüringa, Oberscharführerja iz Münchna, ki je kot predstavnik arijske fizike nasprotoval »judovskim« idejam, da se relativizira vse pojme, kar naj bi vodilo v kaos (Pfefferle, Pfefferle 2014: 145). Nationalsocialistično šolo literarne vede je na dunajski univerzi krajši čas zastopal teatrolog Heinz Kindermann, avtor dela *Dichtung und Volkheit* (Pfefferle, Pfefferle 2014: 147). Na filozofiji je docent Pommer predaval Svetovni nazor nacizma, na zgodovini pa Taras Borodajkewycz predmet Od Versaillesa do Tretjega Reicha. Pojem Avstrija je bil izbrisan iz naslovov predavanj: Otto Brunner je tako predaval domoznanstvo 'Jugovzhodne Nemčije' (Pfefferle, Pfefferle 2014: 150).

Iz domovine je Remič kmalu prejel novice, da se tam »koljejo med seboj na žive in mrtve«,¹⁸⁶ zato je prijatelju Ivanu Hribovšku zapisal: »Tu na Dunaju smo pač na varnem, v primeri z našimi kraji je to prava oaza miru. Človek lahko pozabi na vse in lepo študira naprej.«¹⁸⁷

Remič je skupaj s kolegoma Čopom in Klinarjem, ki sta se tudi priznavala za Slovenca – drugi so izbrali krajšo pot – obiskal rektorja Fritza Knolla, botanika, ki je

184 J. Remič: Pismo Branki Pesjak, 22. 12. 1941. NUK Rz Inv. št. 23/2010.

185 Prav tam.

186 Prav tam.

187 J. Remič: Pismo Ivanu Hribovšku, 23. 12. 1941. NUK Rz Inv. št. 29/2007.

bil po anšlusu odgovoren za odpuščanje številnih judovskih profesorjev. Rektor je trojici dovolil vpis, še preden so prišle iz Berlina rešitve njihovih prošenj.¹⁸⁸ Sicer pa so profesorji Remicu že prej priznali dva ljubljanska semestra in ga sprejeli v seminar.¹⁸⁹ V omenjenem zimskem semestru 1941/42 je Remic na filozofiji pri Hansu Eiblu vpisal predmet o Sokratu, pri Friedrichu Billicsichu pa svetovni nazor tragikov. V ohranjenih Remičevih zapiskih s predavanj je zanimiv naslednji Billicsichev začetek: »Nastanek grške tragedije je potreboval politično vodstvo. Brez grške polis se tragedija ne bi mogla razviti.«¹⁹⁰ Na zgodovini je pri Josefu Keilu poslušal Uvod v grško epigrafiko ter pri Rudolfu Eggerju Upravo rimske republike. Eibl in Egger sta bila člana nacistične stranke, prvi je bil podpredsednik Nemške zveze za poljsko Šlezijo, drugi pa direktor dunajske podružnice Arheološkega inštituta Nemškega Reicha (Pfefferle, Pfefferle 2014: 287, 307). Iz tega obdobja je znano Eggerjevo predavanje o stari zgodovini Koroške, v katerem je primerjal cesarja Avgusta s Führerjem, med selitvijo narodov naj bi prišli nordijsko poudarjeni ljudje. Čeprav je Slovence prikazal kot uničevalce kulture, je priznal, da nihče ne more rasno ločiti skeletov iz staroslovenskih in germanskih vrstnih grobov (Pesditschek 2010: 294–296).

V akademskem letu 1941/42 je Remic več predmetov (Umetnostna zgodovina grškega srednjega veka, Atenska akropola, Grška umetnost arhaične dobe) poslušal pri umetnostnem zgodovinarju Camillu Praschnikerju, pri katerem je vpisal tudi seminar o zgodovini grškega vaznega slikarstva, kjer se je ukvarjal z Eksekijevo vazo.¹⁹¹ ki prikazuje Ahila in Ajaksa pri kockanju. V tem času so odkrili, da je bila Praschnikerjeva stara mati po materini strani Judinja, kar je pomenilo, da je bil po nacističnih rasnih zakonih mešanec druge stopnje. Praschniker se je takoj odpovedal kandidaturi za članstvo v NSDAP, o čemer je rektor že naslednjega dne – tako globok je bil strah pred centralo – poročal v Berlin, a se je hkrati zavzel za svojega kolega, ki da je kot prvi v znanosti trdil, da je umetnost nekega naroda v funkciji njegove rase in krvi, hkrati pa je svoje slušatelje opozarjal, zakaj je antična umetnost tako blizu nemškemu človeku. Očitno so pri Praschnikerju napravili izjemo in ga zaradi lojalnosti pustili na položaju (Pfefferle, Pfefferle 2014: 166–167). Ob tem velja dodati, da je Praschniker po očetovi strani izvirjal iz Slovenije (Wlach 2010: 347).

188 J. Remic: Pismo B. Pesjak, 26. 1. 1942. NUK Rz Inv. št. 23/2010.

189 J. Remic: Pismo B. Pesjak, 22. 12. 1941. Prav tam.

190 Zapiski s predavanj. NUK Rz Ms 1203. Mapa 2.

191 J. Remic: Pismo Stanetu Gabrovcu, 28. 4. 1942. NUK Rz Inv. št. 23/2010.

Klasična filologija, ki je bila Remičev osnovni študij, je vsaj po predmetih sodeč delovala dokaj odmaknjena od nacistične ideologije, čeprav so tudi tu po anšlusu opravili čistko, saj je bil Karl Mras tedaj predčasno upokojen (Gantar, Senegačnik 2014: 80). Politično najbolj aktiven je bil Johann Mewaldt, ki je bil član NSDAP in od leta 1940 direktor Filološkega seminarja. Gantar (2014: 77) navaja, da so pod njegovim mentorstvom nastale nekatere doktorske disertacije, ki niso skrivale političnega predznaka (npr. *Lik Führerja v Izokratovih političnih spisih, Problem Führerja v stari atiški komediji*). Pri Mewaldtu je imel med drugim Remic v obeh semestrih akademskega leta 1941/42 proseminar iz Izokratovega dela *Philippos* (Filip), v katerem se vladarja spodbuja, naj razširi svojo oblast nad kar največje število barbarov, ter seminar iz Epikurjeve atomske teorije.¹⁹² V pismu zaročenki opisuje, kako je Mewaldt silno navdušen nad Epikurjem, saj ga berejo kot čisto sodobno vzpodbudno branje:

Njegova glavna modrost je tale: človek ima štiri bridkosti in od njih ga je treba osvoboditi, da bo živel na zemlji blaženo življenje. Prva bridkost je strah pred bogovi; če pa veš, da so bogovi neskončno srečna bitja, potem moraš tudi spoznati, da sami nimajo skrbi in jih tudi ljudem ne morejo povzročati, marveč se sploh ne brigajo za naš svet, tudi ti se ne brigaj zanje in srečen boš. Druga bridkost je strah pred smrtjo; vedeti moraš, da je smrt razpad v nič in rešen boš strahu. Tretja bridkost je, da človek ne zna najti mere v slasti; če pa ve, da je meja slasti to, da je bolečina odstranjena, in da je višek sreče že dosežen, ko bolečine več ni, potem boš živel blaženo kakor bog. In četrta modrost: telesne bolečine se ni treba bati; če je huda, ne traja dolgo, če pa je šibkejša, potem je znosna in naravnost stopnjuje občutje ugodja v človeku. Vidiš, Epikur je poznal človeka in vedel, kaj ga muči: nič se nismo spremenili: te štiri bridkosti nas tarejo še danes, vkljub temu, da jih je Epikur po svoje rešil. O, njegov odgovor ni tako resničen kakor njegovo vprašanje. Ni čutil, da se človeku hoče tesne zveze z Bogom in da ne more živeti sam zase z iskrico božanstva, ki jo nosi v sebi; potem: smrt je telesni razpad, duševni pa ne more biti, ker je duša nekaj enotnega, nesestavljenega. Lepše so njegove misli o bolečini in ugodju; nek ponos je v njih, da človek lahko obvlada svojo srečo in da jo more doseči z najskromnejšimi sredstvi. Nima pa prav, da je namen življenja ugodje in vsa sreča človekova telesna strast. Tako, vidiš, se je

192 Prav tam.

stari filozof boril z zmoto in resnico; človek čuti spoštovanje pred takim samostojnim duhom, ki je s silno odkritosrčnostjo iskal poslednje smisle, hkrati pa žalost, da se resnici ni mogel približati.¹⁹³

Z Epikurjem se je Remic očitno intenzivno ukvarjal vso zimo leta 1942, saj ga omenja tudi prijatelju Hribovšku:

Sicer navsezadnje ni dosti važno, kaj meni Epikur o neskončnosti in večnosti veselja in bogov ali vendar, zame je bilo doživetje videti, kako se mogočen materialističen sistem v svoji doslednosti sam sebe razdira, nikdar nisem veroval v materializem ali vendar kot neka možnost se mi je vedno ponujal. Odkar sem preštudiral Epikurjev materializem, enega od najkonsistentnejših sistemov, kar si jih moreš misliti, je materializem zame kot odgovor na zadnje človekovo vprašanje izključen.¹⁹⁴

Sicer je pri prof. Mewaldtu pripravljala seminar o Nikijevem govoru iz Tukididove *Peleponeške vojne*.¹⁹⁵ Omenjeni poveljnik je skušal Atence odvrniti od vojne intervencije na Siciliji, vojno je zavračal, ker naj bi oslabil varnost Aten (Tukidides 1958: 329–332). Takšna svetovalna retorika je bila verjetno v letu 1942 zelo aktualna in je lahko vzbujala različne interpretacije.

Drugačna je bila življenjska zgodba profesorja Richarda Meistra, ki je vse do anšlusa deloval kot profesor pedagogike, nato pa so ga nacisti predstavili na latinistiko, kjer je deloval do konca vojne (Gantar, Senegačnik 2014: 77). Pri njem je Remic poslušal Zgodovino rimske književnosti in imel seminar iz Tacitovih *Analov*, kjer je v tretji knjigi obravnaval rimsko potratnost (luxus).¹⁹⁶ Morda so skupaj obravnavali tudi odlomek, v katerem Tacit (1968: 128) poudarja, da samovlade nastanejo, ko ljudje opustijo smisel za enakost in na mesto skromnosti in npravnosti stopa častilakomnost in nasilnost. Gelijeve *Noctes Atticae* (Atiške noči) so v Meistrovem seminarju obravnavali zlasti kot vir t. i. dvanajstih tablic: »Tako se učim tudi ob starih rimskih dvanajstih tablicah in drugih antičnih zakonodajalnih delih razmišljati o sedanjih in mogočih zakonih, o raznih oblikah skupnosti«, je pisal Hribovšku.¹⁹⁷ V fragmentih dvanajstih tablic je najti najstarejšo rimsko zakonodajo, ki zadeva

193 J. Remic: Pismo B. Pesjak, 26. 1. 1942. NUK Rz Inv. št. 23/2010.

194 J. Remic: Pismo I. Hribovšku, 1. 2. 1942. NUK Rz Inv. št. 29/2007.

195 Pismo S. Gabrovcu, 28. 4. 1942. NUK Rz Inv. št. 23/2010.

196 Prav tam.

197 J. Remic: Pismo I. Hribovšku, 1. 2. 1942. NUK Rz Inv. št. 29/2007.

družinsko, dedno in kazensko pravo. Tu je izražena tudi prepoved pokopavanj mrtvih v mestih ter prepoved porok med patriciji in plebejci. Glede na to, da so nacisti na Pravni fakulteti ukinili predavanja iz rimskega prava, je zanimivo, da je Meister s svojimi študenti v brezpravnih časih obravnaval zadnji rimski zakon, za katerega velja, da je vzpostavil enako pravo za vse (Düll 1971: 9). V tem smislu je mogoče razumeti tudi Remičev zapis, da ga antični zakoni učijo razmišljati tudi o sedanjih.

Po skoraj dveh semestrih študija klasične filologije se je Remicu izkristaliziralo naslednje stališče: »O smislu filologije se več ne sprašujem, zame je nekaj nujnega, da skušam umeti razvoj starih jezikov ali iščem smisla dogajanju v stari zgodovini (mimogrede: Tacita in Thukydida v seminarju ravno s filozofsko-zgodovinskega stališča obravnavamo) ali da skušam v lepoti starih kamnov in stare besede vzgojiti v sebi čut za vsako lepoto. Ne, filologija me ne bo ogoljufala, pa če bi me vse druge ljubice pustile na cedilu.«¹⁹⁸

V akademskem letu 1942/43 je Remic pisal dnevnik, namenjen zaročenki, katerega kopija se je ohranila. Že decembra se je lotil kolokvija pri Keilu iz grške zgodovine od jonske vstaje do Filipa Makedonskega: »Keila spoštujem kot znanstvenika in človeka, morebiti najbolj med vsemi dunajskimi profesorji« (11. 12. 42). Keil se je v naslednjih letih v svojih razpravah zavzel za politiko razumevanja med narodi, hkrati pa je grajal brutalnost Asircev, ki se niso ustavili niti pred deportacijami celotnih narodov (Pesditschek 2010: 310–311). V zimskem semestru 1942/43 je Remic vpisal seminar o jeziku in veri (Religiozna ljudskost v ogledalu jezika), ki je bil zanj »veliko doživetje«. Pri nosilcu Wilhelmu Haversu, direktorju Indogermanskega inštituta, je sicer že prej poslušal predavanja iz grške slovnice in jezikoslovja. Marca je pripravljaval nalogo o izrazju »lustrum, lustra«.¹⁹⁹ Beseda je sprva pomenila spravno daritev, ki so jo cenzorji vsako peto leto ob koncu svoje službe po končanem cenzusu darovali za ves narod, nato pa tudi petletno obdobje, petletje (Wiesthaler 2002: 173). Remic se je bal, da je njegova naloga zanič in ga bo profesor pošteno zdelal, kakor je že dve študentki pred njim, a se je obrnilo drugače: »Ne veš, koliko zaupanja vase mi je dal Havers, ki je bil z mojo nalogo zelo zadovoljen. Prevzema me še enkrat večje navdušenje za delo in delam si bajne načrte za svoj študij« (12. 3. 43). Havers je nekatere svoje študente povabil domov, a si Remic ni upal na obisk v strgani in zamazani obleki: »[S]ploh me tlači nekak kompleks manjvrednosti, ne vem, kje sem ga snel.« (28. 3. 43)

198 J. Remic: Pismo S. Gabrovcu, 28. 4. 1942. NUK Rz Inv. št. 23/2010.

199 J. Remic: Pismo S. Gabrovcu, 19. 1. 1943. Prav tam.

V zimskem semestru 1942/43 je pri prof. Mewaldtu pripravljaj seminar iz Ajshilovih *Choepforoe* (Prinašalke pitnih darov), drugega dela *Oresteje*, kjer je obravnaval konec,²⁰⁰ ko Orest opravičuje svoj umor Klitajmestre in Ajgista: »[K]ar razvnamem se ob lepem tekstu«, je v dnevnik zapisal 30. 3. 1943. Pri Meistru je v seminarju prebiral Varonovo delo *De re rustica* (O kmetijstvu), zlasti uvod k drugi knjigi,²⁰¹ kjer se primerjajo rimski podeželani in bolj leni meščani. Pozneje se je poglobljaj v Ciceronovo delo *De finibus bonorum et malorum* (Največje dobro in največje zlo) (1. 3. 43), v katerem je verjetno obravnaval njegov poklon Aristotelu. Meistrov seminar o Varonu, ki je bil v soboto dopoldne, ga ni osrečil: »Sobota poteka prav po starem dnevnem redu: dolgočasni latinski seminar, še dolgočasnejša južina s klepetavimi ljudmi [...]« (3. 4. 43). Sicer pa je tedaj že opravil kolokvij pri Praschnikerju iz grške plastike v času perzijskih vojn. Semester se je končeval in napovedovalo se je slovo: »[Z] nekakim slovesnim občutjem se poslavljam od znanih prostorov, pravim si, da morebiti nikdar več ne bom mogel študirati, slutim, kakor da se bo v mojem življenju nekaj prelomilo« (24. 3. 43). »Pobožno hodim k zadnjim predavanjem. Res ne verjamem, da bi še kdaj mogel tu v miru študirati.« (30. 3. 43) Aprila ga je obiskala policija in ga povprašala, kako je z njegovim državljanstvom: »Mislim si, da do nabora ni več daleč in da bo treba napraviti konec brezcilnosti. Odločitev bo prej ali slej postala neizogibna.« (13. 4. 43) Čeprav so mu študij vendarle podaljšali, se je letni semester 1943 začel z žalostno ugotovitvijo: »Sicer je pa sedaj zelo zabavno v šoli, v naši stroki je število slušateljev padlo na minimum, n. pr. smo bili pri prvih vajah navzoči reci in piši trije možje (en star penzionist, en mlad invalid in en inozemec – Remic Johann.).«²⁰²

V tem semestru se je Remicu priključil njegov varovanec **Ivan Hribovšek**, pesnik, ki je pravkar v Beljaku opravil maturo in že prevedel Sofoklovo *Antigono*.²⁰³ Ob vpisu je moral kot vsi tujci predložiti dokazilo o arijskosti, pa tudi priimek je germaniziral v Hribouschek. Glede na dejstvo, da je bil Remic že v šestem semestru,

200 Prav tam.

201 Prav tam. Tudi dnevnik 13. 1. 1943.

202 J. Remic: Pismo Tonetu Ermanu, Dunaj, 16. 5. 1943. NUK Rz Inv. št. 23/2010.

203 Že prej mu je v pismu 3. 3. 1943 natančno popisal življenjski standard : »[V]pis za vsak semester stane na filozofski fakulteti normalno okrog 80 RM, malo več ali manj, gre namreč po tem, koliko ur vpišeš. Če prineseš zadostno število kolokvijskih spričeval, ti ga zbijejo na kakšnih 30 RM. Najteže je s stanovanjem, ki ga je muka dobiti; normalna študentovska sobica stane takole okrog 40 RM, dobiš pa tudi luknje, v katerih se da za kakšno marko ceneje živeti. Ko imaš stanovanje, si dosegel že višek blaženosti; s hrano nimaš več dosti skrbi, ker gre po enotnih kartah, iz enotne kuhinje, samo navaditi se je moraš (tu pride stara kranjska modrost do veljave: kdor gre na Dunaj, mora pustiti trebuh zunaj). Če hočeš trikrat na dan jesti, boš plačal kakšne 2 RM. Torej velja tukaj življenje na mesec do sto mark in kakšno paro čez (posebno če daleč stanuješ in se moraš voziti s tramvajem). NUK Rz Inv. št. 29/2007.

ni presenetljivo, da sta poslušala le malo skupnih predavanj, in sicer Praschnikerjevo o grških kiparjih od Mirona do Kefisodota, Glaserjevo o Platonovih zasnutkih države. Mewaldtovo o rimskih pesnikih in Huberjevo o francoskem besedotvorju. Skupaj sta obiskovala tudi seminar o dvanajstih tablicah in francoski lektorat. Hribovšek je poslušal še predavanja na filozofiji, pri Keilu grško državoslovje, pri Meistru pa nacionalnopolitične antične vrednote izobraževanja. Pri Mewaldtu je imel še proseminar o Plutarhovem Cezarju, pri Glaserju pa je obiskoval filološka proseminarja. Remic in Hribovšek sta skupaj prebirala Evripida, brskala za klasiki v umazanem antikvariatu (29. 5. 43) ali se pogovarjala o grških besedilih v slovenskih heksametrih (3. 7. 43): »Smo pač filologi!«

V tem semestru je Remic vpisal Mewaldtov seminar o Aristofanovih *Ornithes* (Ptiči): »Razživim se v grškem seminarju pri Aristofanu. To je res tako branje, da se mora človek tudi pod vislicami (to je nekako moj položaj) božansko krohotati.« (8. 6. 43) Meistrov sobotni seminar o zakonih dvanajstih tablic ga tokrat ni zanimal: »[S]obota stoji zmerom v znamenju pustega Meistrovega seminarja: sama poslovnost, uradnikovanje, sladko čvekanje. In ko se ga rešim, sedim sam doma in ne vem, kam bi s sabo.« (19. 6. 43) V tem semestru tudi ni bil posebno zadovoljen s torkovimi predavanji o rimski poeziji: »Najhuje je pri Mewaldtu, kjer mora ta topoglava počasnost vsako navdušenje človeku zamoriti.« (6. 7. 43) V akademskem letu 1942/43 je Remic pri romanistu Josefu Huberju vpisal več predmetov, primerjalno fonetiko francoščine, italijanščine in španščine, etimološke vaje iz francoske leksike ter francosko besedotvorje. Huber je bil pozneje znan po pismu, ki ga je septembra 1943 poslal dekanu. Ker je spričo italijanske izdaje v njem nastal odpor, da bi v nemških študentih še vzbujal zanimanje za italijansko literaturo, prosi vodstvo fakultete, da sme odpovedati najavljeno predavanje o Dantejevem *Infernu* za prihajajoči semester (Pfefferle, Pfefferle 2014, 143). A veliko vprašanje je bilo, koliko je takrat sploh še bilo nemških študentov, saj je Remic že poleti 1943 tožil, da se na Huberjevih predavanjih iz francoskega besedotvorja neredko zgodi, da med kakšnimi dvajseterimi deklicami samo on hlače nosi in da ima neprijeten občutek, da je zašel v kak deklinški zavod.²⁰⁴ V tem semestru je vpisal pri Eiblu vaje iz Kantove *Kritike razsodne moči*: »Mož mi je od sile simpatičen in kar žal mi je, ko pomislim, da ga najbrž nikoli več ne bom poslušal.« (7. 7. 43) Dne 17. julija 1943 je bil zadnji dan, ko je še smel postopati na univerzi: »Dovoljenja do zdaj seveda nisem dobil in sem zaradi tega toliko bolj razposajen. S ponosom berem pred Meistrom svojo nalogo – mislim, da je

zadnjikrat, kar stojim za katedrom filološke predavalnice na dunajski univerzi!« Za seminar je dobil oceno *sehr gut*.

Do nadaljnjega je še vedno obiskoval univerzo in vzbudil pozornost profesorjev: »Hodim še zmerom v seminar; tudi Ivan pride. Toliko časa, dokler naju ne bodo spodili! Mewaldt je zvedel za najino zadevo in se mi ponudil, da bi na sekretariatu posredoval. Morebiti bo kaj opravil.« (20. 7. 43)

Ker so se razmere v rajhu slabšale zaradi porazov nemške vojske na zunanjih bojiščih, očitno tudi vplivnemu Mewaldtu ni uspelo. Obvezno študentsko počitniško delo je Remic opravljal v dunajski univerzitetni knjižnici, kjer ga je občasno obiskal tudi Keil (6. 8. 43), nato pa je pozno jeseni sprejel delo pri neki dunajski časopisni agenciji, hkrati pa je obžaloval, da ne more nadaljevati študija (Pibernik 1991: 31–33), saj bi po sedmem semestru že lahko opravljal rigorozne. Pibernik (1991: 33–34) domneva, da je fragment razprave o vplivu Evpolidove komedije *Kolakes* (Prilizovalci) na Platonov mladostni dialog *Protagoras* morda povezan s pripravami za doktorat, saj se grški filozof večkrat pojavlja v Remičevih dunajskih zapisih. Decembra 1943 se je v Remicu porodila misel, da bi slovenski literati na Dunaju začeli izdajati ilegalno literarno revijo ali zbornik. Prva številka, v kateri so zbrane pesmi Ivana Hribovska, Jožeta Šmita in Janeza Remica, je izšla konec marca 1944 (Pibernik 1991: 34). A kmalu se je moral Remic soočiti z novimi izzivi, saj ga je čakal vpoklic v nemško vojsko, ki bi se mu lahko izognil z odhodom v partizane, do katerih pa je imel po očetovi smrti negativno stališče. Razmišljal je še o tretji možnosti, ki pa se je izjalovila (Pibernik 1991: 36). V nemški uniformi se je znašel v domačih krajih, nato pa je bil premeščen v Nemčijo, aprila 1945 pa prestopil k domobrancem in postal poveljnik tržiške postojanke.

Sklep

Dunajska univerza je po vojni spet odprla svoja vrata, Keil je aprila 1945 za kratek čas prevzel vodenje univerze in organiziral volitve rektorja (Pesditschek 2010: 311–312). Meister se je vrnil na pedagogiko, kot prorektor pa se je ukvarjal z denacifikacijo univerze in profsorskega kadra. Na klasični filologiji je po sedmih letih prisilne upokojitve spet začel predavati Mras, in sicer o Horaciju in Vergiliju. Številni profesorji so bili odpuščeni (zgodovinar Egger, filozof Eibl), nato pa upokojeni. Upokojena sta bila tudi Huber, ki se je kljub nekdanjemu odporu nato spet ukvarjal z italijansko dialektologijo, in Mewaldt, ki je poslej prevajal Epikurja. A

njihov nekdanji študent slovenske narodnosti je v tem času že ležal ubit v breznih. Jože Javoršek (1971: 91), ki je vojno preživel v partizanskih vrstah, si je vse življenje očital, da ga ni pravočasno rešil, in pogumno zapisal, da bi morali tiste, ki so neposredno krivi za Remičevo smrt, postaviti pred sodni stol, saj so pobili enega najumnejših Slovencev.

Es wird um deutlich lesbare Schrift ersucht.
Die Organe der akademischen Behörden sind ermächtigt, Nationale mit schlecht lesbaren Eintragungen zurückzuweisen.

Gegenwärtig im 4. Semester

Nationale

für ordentliche Hörer der philosophischen Fakultät.

Familienname (in Blockschreib.)	des Studierenden:	REMIC
Vorname		JOHANN
Staatsbürgerschaft:		Österreich, ehem. jugoslawisch
Heimatszuständigkeit (Ort und Land):		Woch. Feistritz, Südkärnten
Geburtsort und Land:		Woch. Feistritz, Südkärnten
Geburtsdaten (Tag, Monat, Jahr):		11. Juni 1921.
Muttersprache:		Slovenisch
Volkszugehörigkeit:		Slovenisch
Religion, Ritus oder Konfession:		röm.-katholisch
Wohnungsadresse des Studierenden: (Änderungen sofort der Quästur bekanntgeben!)		Wra II. Postlellergasse 16/15.
Borname, Beruf und Wohnort seines Vaters:		Johann, hiesig, beim Reichsgau
Name, Beruf und Wohnort seines Vorgesetzten:		Kärnten, Velds-Rieser W. Südkärnten
Bezeichnung der lehrbefugten Lehranstalt: Wann? (für Stud. d. I. Hochschul-Sem.: nähere Bezeichnung d. Mittelschule)		phil. Fakultät, Universität Wra
Steht im Wehrdienst?		/
Izum Studium kommandiert		/
Genießt ein	Stipendium (Stiftung) im Betrage von	RM Pf
verliehen von	unter dem	19. 3.
Anführung der Grundlage, auf welcher der Studierende die Immatrikulation oder Insription anspricht:		Vertragsstudium
Eigenhändige Unterschrift:		Remic

Q 0096

Slika 17: Vpisnica Janeza Remica, letni semester 1942. Arhiv dunajske univerze.

Štrekljeva graška predavanja in vaje v slovenščini

WS 1898

O slovenski narodni pesmi (1)

WS 1898/99

Vadbe v slovenski stilistiki (1)

SS 1899

Zgodovina slovenskega slovstva (1. doba) (3)

WS 1899/1900

Zgodovina slovenskega slovstva (II. doba) (3)

SS 1900

Zgodovina slovenskega slovstva (III. doba) (3)

WS 1900/01

Slovenske vadbe (1)

SS 1901

Zgodovina slovenskega slovstva (doba nova) (3)

WS 1901/02

Historična gramatika slovenskega jezika I. (3)

WS 1902

Historična gramatika slovenskega jezika I. (3)

SS 1903

Historična morfologija slovenskega jezika (3)

SS 1904

Zgodovina slovenskega slovstva do konca XVI. veka (3)

SS 1905

Zgodovina slovenskega slovstva od protireformacije do preporoda (4)

SS 1906

Historična fonologija slovenskega jezika (4)

WS 1906/07

Historična morfologija slovenskega jezika (4)

SS 1908

Zgodovina slovenske konjugacije (2)

SS 1909

Slovensko slovstvo izza Prešerna (4)

SS 1910

Historična fonologija slovenskega jezika (4)

WS 1910/11

Historična morfologija slovenskega jezika (4)

Nahtigalova graška predavanja in seminarji v slovenščini

WS 1913/14

Uvod v zgodovinsko-primerjalno slovnico slovenskega jezika (3)

SS 1914

Uvod v zgodovinsko-primerjalno slovnico slovenskega jezika (3)

WS 1914/15

Seminar für slawische Philologie: Starejši slovenski teksti (2)

SS 1915

Oblikoslovje slovenskega jezika (3)

Levstik v zgodovini slovenske književnosti in književnega jezika (2)

WS 1915/16

Stritar in njegova doba (3)

SS 1916

Seminar für slawische Philologie: Levčev pravopis (2)

WS 1916/17

Razvitek novejšje slovenske proze (2)

SS 1917

Seminar für slawische Philologie: Pretres študij o nepravilnostih v slovenskem knjižnem jeziku (2)

Kronološki pregled Miklošičevih predavanj s slušatelji – slovenskimi pisatelji

WS 1851/52

Altslovenische Laut- und Formenlehre, gefolgt von Übungen an ausgewählten Stücken der Monumenta linguae palaeoslovenicae (2): J. Trdina, M. Valjavec

SS 1852

Monumenta linguae palaeoslovenicae (2): M. Valjavec

Übungen im Lesen cyrillischer und glagolitischer Handschriften (1): J. Trdina

WS 1852/53

Altslovenische Grammatik mit Erklärung ausgewählter Stücke aus den Monumentis linguae palaeoslovenicae (2): M. Valjavec

Erklärung der Annalen Nestors (2): M. Valjavec

SS 1853

Erklärung ausgewählter Stücke aus Monumenta linguae palaeoslovenicae (2): J. Trdina, M. Valjavec

Übungen im Übersetzen in das Altslovenische (2): J. Trdina, M. Valjavec

Nestor's Annalen (1): J. Trdina, M. Valjavec

WS 1853/54

Altslovenische Grammatik, mit besonderer Hinsicht auf Wortbildung (2): M. Valjavec, J. Stefan

Erklärung jüngerer Denkmäler der slavischen Literatur (2): M. Valjavec, J. Stefan

Über Nestor (Fortsetzung) (1): M. Valjavec, J. Stefan

SS 1854

Über Nestor (1): M. Valjavec

Denkmäler der altböhmischen Literatur (2): M. Valjavec

WS 1857/58

Syntax der slavischen Sprachen (1): J. Stritar, V. Mandelc, J. Mencinger

Altslovenische Formenlehre und Erklärung der altslovenischen Chrestomathie
(2): V. Mandelc, J. Mencinger

WS 1858/59

Über die ältesten historischen Denkmäler der Serben (2): M. Valjavec

Über altslovenische Lehnwörter (1): M. Valjavec

SS 1859

Paläographische Übungen (2): M. Valjavec

Über slavische Eigennamen (1): M. Valjavec

WS 1862/63

Altslovenische Grammatik mit Übungen (2): A. Umek

SS 1863

Altslovenische Chrestomathie (2): A. Umek

WS 1863/64

Syntax der slavischen Sprachen (2): A. Umek

SS 1864

Slavische Paläographie (2): A. Umek

WS 1864/65

Altslovenische Grammatik (2): A. Umek

SS 1865

Nestor (2): A. Umek

WS 1865/66

Altslovenische Grammatik (3): J. Jurčič, F. Celestin

SS 1866

Syntax der slavischen Sprachen (3): J. Jurčič, F. Celestin

Paläographie (2): J. Jurčič, F. Celestin

WS 1866/67

Vergleichende Syntax der slavischen Sprachen (2): J. Jurčič, F. Celestin
Altslovenische Grammatik (3): F. Celestin

WS 1867/68

Grammatik der altslovenischen Sprache (3): F. Celestin, P. Turner, F. Levec
Vergleichende Syntax der slavischen Sprachen (2): F. Celestin, P. Turner, F. Levec

SS 1868

Etymologie (1): F. Celestin, P. Turner
Die slavische Volkspoesie (2): F. Celestin, P. Turner, F. Levec

SS 1868/9

Altslovenische Grammatik (3): F. Levec
Vergleichende Syntax der slavischen Sprachen (2): F. Levec

SS 1869

Vergleichende Syntax der slavischen Sprachen (3): F. Levec
Slavische Palaeographie (2): F. Levec

WS 1869/70

Vergleichende Syntax der slavischen Sprachen (2): F. Levec

WS 1870/71

Slavische Arhäologie (2): F. Levec
Vergleichende Syntax der slavischen Sprachen (2): F. Levec

Povzetek: Slovenska književnost in visoka šola. Gradec, Dunaj, Praga, Krakov, Ljubljana (1839–1943)

Na Teološki fakulteti Univerze Karla in Franca v Gradcu so v zgodnjih petdesetih letih 19. stoletja imeli vaje v slovenskih pobožnih nagovorih, na Pravni fakulteti pa so se nekatera predavanja vzporedno z nemškimi izvajala tudi v slovenščini. Slovenska predavanja so ukinili zaradi majhnega zanimanja slušateljev, ki v svojem maternem jeziku niso mogli opravljati rigorozov. So se pa nemški študenti prava udeleževali pouka slovenščine, ki ga je izvajal Koloman Quas. Šele leta 1870 je cesar za izrednega profesorja slovanske filologije imenoval Gregorja Kreka, ki pa je smel predavati le v nemščini. Zaradi tega profesorja, ki je v devetdesetih letih 19. stoletja ustanovil Seminar za slovansko filologijo, so v Gradec prihajali študirat nekateri slovenski pisatelji, najmočnejša je bila generacija, ki je izdajala tudi svojo revijo *Kres*. V prvi polovici devetdesetih let je Vatroslav Oblak že vodil vaje v slovenščini. Šele Karel Štrekelj pa je dejansko izvajal predavanja v slovenskem jeziku, zlasti pomemben je njegov cikel o zgodovini slovenskega slovstva (1899–1901, 1904–1905, 1909). Tudi njegov naslednik Rajko Nahtigal je med prvo svetovno vojno predaval o slovenski književnosti 19. stoletja. Profesorji slovanske filologije slovenskega rodu so bili v Gradcu tudi mentorji doktorskih disertacij. Lovro Požar je leta 1881 pod Krekovim mentorstvom v slovenščini napisal prvo disertacijo v zgodovini slovenske znanosti – *Razvoj pesniškega slovstva pri Slovencih*, poldrugo desetletje pozneje mu je z razpravo o slovenski dramatik sledil še Fran Ilešič, ki je bil promoviran *sub auspiciis imperatoris*. Pod prof. Matijo Murkom, Krekovim naslednikom, so najprej nastajali doktorati o slovenskem baroku in razsvetljenstvu, pozneje pa zlasti s področja slovanske ljudske epike. Na Dunaju je prof. Vatroslav Jagić spodbujal svoje slovenske doktorande, da so natančno študirali njegovo objavo korespondence znamenitih slavistov, Fran Vidic pa je lahko svojo disertacijo o Valentinu Vodniku objavil v *Archiv für slavische Philologie*. Pri Milanu Rešetarju, Jagićevem nasledniku, je Jakob Šilc zagovarjal delo o Josipu Stritarju, ki je prvi in edini literarnozgodovinski doktorat o kakem še živečem slovenskem ustvarjalcu v času Avstro-Ogrske. Sčasoma so slovenski pisatelji študirali tudi v Pragi, kjer so se srečali z Masarykovo filozofijo, ki so jo pozneje zanesli v naše kraje. Po koncu prve svetovne vojne pa večina slovenskih pisateljev že študira na ljubljanski univerzi, zlasti slavistiko in romanistiko. Generacijo, ki je preživela veliko vojno, so

nagovarjali karizmatični profesorji, Ivan Prijatelj, Izidor Cankar in France Veber. Med drugo svetovno vojno pa so si nekateri pisatelji poiskali zatočišče na Dunaju, žal samo za nekaj semestrov, saj so v vojni izgubili svoje življenje.

Summary: Slovenian Literature and Higher Education: Graz, Vienna, Prague, Kraków, Ljubljana (1839–1943)

In the early 1850s, the Faculty of Theology at Charles-Ferdinand University in Graz was already offering practical courses in Slovenian religious rhetoric. The Faculty of Law, too, organised certain lectures in the Slovenian language parallel to those in German. However, as the candidates could not take their oral examinations (*Rigorosum*) in their mother tongue, the lack of interest on their part led to the cancellation of Slovenian lectures. On the other hand, German law students did attend a course in the Slovenian language, led by Koloman Quas. It was as late as 1870 that Gregor Krek was named by imperial decree an Associate Professor of Slavonic philology, and even then he was only allowed to lecture in German. Thanks to this professor, who founded the Slavonic Seminary in the 1890s, the Graz studies attracted several prospective Slovenian writers, whose most numerous generation edited its own magazine, *Kres* (*Bonfire*). By the mid-1890s, practical courses were already conducted by Vatroslav Oblak in Slovenian. Lectures in Slovenian, on the other hand, only began to be delivered by Karel Štrekelj, whose cycle on the history of Slovenian literature (1899–1901, 1904–1905, 1909) is of particular importance. Similarly, 19th-century Slovenian literature was taught by his successor, Rajko Nahtigal, during World War I. The Slovenian-born professors of Slavonic philology in Graz supervised doctoral dissertations as well. The year 1881 saw the first Slovenian-language dissertation in the history of Slovenian scholarship, written by Lovro Požar under Krek's supervision: *The Development of Poetic Literature among Slovenians*. A decade and a half later, Požar's work was followed by a study on Slovenian drama authored by Fran Ilešič, who was promoted 'under the Emperor's auspices', *sub auspiciis imperatoris*. The early doctoral dissertations supervised by Krek's successor, Professor Matija Murko, explored the Slovenian Baroque and Enlightenment, while the later dissertations focused on Slavonic folk epic. In Vienna, Professor Vatroslav Jagić encouraged his Slovenian doctoral students to peruse his edition of the correspondence between eminent Slavonic scholars, while Fran Vidic was able to publish his dissertation on the first Slovenian poet, Valentin Vodnik, in *Archiv für slavische Philologie*. Under Jagić's successor, Milan Rešetar, Jakob Šilc defended his dissertation on writer and literary critic Josip Stritar, the first and only literary-historical dissertation to have

treated a still-living Slovenian author in the Austro-Hungarian period. Gradually Slovenian writers took up studying in Prague as well, where they encountered the philosophy of Professor Tomáš Masaryk and brought it back home. After World War I, however, most Slovenian writers enrolled at the newly founded Ljubljana University, mostly in Slavonic and Romance studies. The generation which had survived the Great War was attracted by such charismatic professors as Ivan Prijatelj (Slovene literature), Izidor Cankar (art history), or France Veber (philosophy). During World War II some of the writers sought refuge in Vienna but found it only for a brief couple of semesters before perishing in the war.

Translated by Nada Grošelj

Viri

- Ajshil, 2008: *Oresteja*. Prevedel Marko Marinčič. Ljubljana: Modrijan.
- Alighieri, Dante, 2005: *Božanska komedija*. Prevedel in opombe napisal Andrej Capuder. Celje: Mohorjeva.
- Bartol, Vladimir, 1957: Obisk pri biologu. *Naši razgledi* 6 (14. 12. 1957), 374–375.
- Bartol, Vladimir, 1982: Literarni zapiski. *Dialogi* 7, 364–390, 505–528, 620–637, 748–782, 827–834.
- Bartol, Vladimir, 2012: Zadnji večer. *Zbrano delo 1*. Uredil in opombe napisal Tomo Virk. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Bartol, Vladimir, 2014: Razgovor pod Grintovcem. *Zbrano delo 2*. Uredil in komentar napisal Tomo Virk. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Cankar, Ivan, 1975: Bela krizantema. *Zbrano delo 24*. Knjigo pripravil in opombe napisal Dušan Voglar. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Cicero, 1972: *Največje dobro in največje zlo*. Prevedla Fran Bradač in Tone Ločnikar. Maribor: Obzorja.
- Jarc, Miran, 2013: Ena vesela storia. *Zbrano delo 2*. Uredil in opombe napisal Drago Bajt. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Jenko, Ivan, 1882: *Pesmi*. Ljubljana: Klein in Kovač.
- Kaš, Igo, 1883: Popotni spomini. *Kres* 3, 26–31, 89–93, 148–151.
- Kersnik, Janko, 1952: Pod hruško. *Zbrano delo 5*. Uredil in z opombami opremil Anton Ocvirk. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Kette, Dragotin, 1977: Varia. *Zbrano delo 2*. Uredil in z opombami opremi France Koblar. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Kosovel, Srečko, 1974: Jubilej. *Zbrano delo 2*. Uredil in opombe napisal Anton Ocvirk. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Kosovel, Srečko, 1977a: Govor ob petdesetletnici profesorja Prijatelja. *Zbrano delo 3*. Uredil in opombe napisal Anton Ocvirk. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Kosovel, Srečko, 1977b: Kritika, gibalno življenje v umetnosti. *Zbrano delo 3*. Uredil in opombe napisal Anton Ocvirk. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Kosovel, Srečko, 1977c: Veronika Deseniška, poskus kritične študije. *Zbrano delo 3*. Uredil in opombe napisal Anton Ocvirk. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.

- Lah, Ivan, 1907: Predikant. *Vaška kronika*. Ljubljana: Narodna založba, 138–160.
- Leskovec, Anton, 1991: Iz srca. *Zbrano delo 1*. Uredil in opombe napisal Dušan Moravec. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Levičnik, Jernej: *Katoliška cerkev*. NUK Rz Ms 1826.
- Milton, John, 2011: *Izgubljeni raj*. Prevedel Marijan Strojjan. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Mohorič, Milena, 1940: *Korenove Saše učna doba*. Ljubljana: Ženska založba.
- Molè, Vojeslav, 1970: *Iz knjige spominov*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Murko, Matija, 1951: *Spomini*. Ljubljana: Slovenska matica.
- O'Connell, Daniel, 1871: *The select speeches*. Dublin: James Duffy.
- Ogrinec, Josip, 1869: *V Ljubljano jo dajmo*. Ljubljana: Dramatično društvo.
- Ogrinec, Josip, 1874: »Postna premišljevanja«. *Slovenski narod* 7/49 (1. 3. 1874), 1–2.
- Ogrinec, Josip, 1879: »Magjar ember in Budapešta«. *Slovenski narod* 12/61 (14. 3. 1879), 1–3.; 12/62 (15. 3. 1879), 1–3; 12/63 (16. 3. 1879), 1–2; 12/64 (18. 3. 1879), 1–2.
- Perušek, Rajko, 1882: Bosenske zanovetke. *Kres* 2, 255–259, 309–313, 366–372, 421–427, 470–474.
- Perušek, Rajko, 1883: Bosenske zanovetke. *Kres* 3, 203–206, 257–260, 315–321, 361–365, 410–414, 458–461, 505–508, 563–565, 604–606.
- Pestotnik, Pavel, 1995: *Moja življenjska slika*. San Ramon: Vlado Bevc.
- Rogerius, 2001: *Palmarium empyreum I*. Ljubljana: SAZU.
- Rutar, Simon, 1874: Miramar. Zgodovinski obraz iz minulega desetletja. *Zora* 3/7–13.
- Słowacki, Julij, 1909: V Švici. Ob stoletnici pesnikovega rojstva poslovenil Vojeslav Molè. *Ljubljanski zvon* 29, 593–597, 666–669.
- Stritar, Josip, 1953: Pesmi. *Zbrano delo 1*. Uredil in z opombami opremil France Koblar. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Stritar, Josip, 1955a: Kritična pisma. *Zbrano delo 6*. Uredil in z opombami opremil France Koblar. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Stritar, Josip, 1955b: Pogovori. *Zbrano delo 6*. Uredil in z opombami opremil France Koblar. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Stritar, Josip, 1956: Iz uredniškega dela. *Zbrano delo 7*. Uredil in z opombami opremil France Koblar. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Stritar, Josip, 1957: Pisma. *Zbrano delo 10*. Uredil in z opombami opremil France Koblar. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Šorli, Ivo, 1940: *Moj roman*. Ljubljana: Hram.
- Tacit, 1968: *Anali*. Prevedel Fran Bradač. Maribor: Obzorja.
- Tukidides, 1958: *Peleponeška vojna*. Prevedel Janez Fašalek. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Turkuš, J. T., 1893: *Vojska i mir*. Gradec: samozaložba.
- Vidmar, Josip, 1979: *Obrazi*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Zarnik, Valentin, 1862 : Originali iz domačega življenja. *Novice* 20, 155–156.

Literatura

- Angelar Zdenčan [= Fr. Kralj], 1899: Dr. Jernej Levičnik. *Dom in svet* 12, 642–645.
- Arnold, Robert F., 1912: *Das moderne Drama*. Strassburg: Trübner.
- Benedetič, Ana, 1999: *Poti do univerze*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- Benkovič, Josip, 1890: Josip Ogrinec. *Dom in svet* 3, 179–181, 213–215, 243–245, 314–316, 337–339.
- Brand, Jakob, 1825: *Allgemeine Weltgeschichte*. Wien: Geistinger.
- Bratina, Janko, 1915: Janez Svetokriški in jezuit Segneri. *Čas* 9, 21–28.
- Bratuž, Lojzka, 1991: Joža Lovrenčič in Valentin Stanič. *Lovrenčičev zbornik. Goriški letnik* 18, 83–87.
- Cindrič, Alojz, 2015: *Od imatrikulacije do promocije. Doktorandi profesorja Franceta Vebra na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v luči arhivskega gradiva*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. Historia facultatis.
- Čuk, Ivan, Vest, Aleks Leo, 2017: *Prevarani sokoli*. Ljubljana: Študijski center za narodno spravo.
- Čurkina, Iskra, 1995: *Rusko-slovenski kulturni stiki*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Damjanović, Stjepan, 2006: *Opširnost bez površnosti. Podsjetnik na život i djelo Vatroslava Jagića*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Debeljak, Tine, 1926/27: Srečko Kosovel. *Križ na gori* 3, 27–32, 48–56.
- Debeljak, Tine, 1927/28: Aleš Ušeničnik in slovstvo. *Čas* 22, 306–341.
- Dolinar, Darko, 1978: *Pozitivizem v literarni vedi*. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Literarni leksikon.
- Dolinar, Darko, 2014: Štrekelj in slovenska literarna zgodovina. V: Karel Štrekelj. *Zgodovina slovenskega slovstva III–IV*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 1211–1240.
- Dolinar, Darko, 2018: *Slovenska literarna veda od Trubarja do druge svetovne vojne*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Studia litteraria.
- Dović, Marijan, 2009: *Mož z bombami. Anton Podbevšek in slovenska zgodovinska avantgarda*. Ljubljana, Novo mesto: Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU, Založba Goga.
- Drtina, Fran, 1908/1909: *Miselni razvoj evropskega človeštva*. Poslovenil J. A. Glonar. Ljubljana: Omladina.
- Düll, Rudolf, 1971: Einführung. V: *Das Zwölftafelgesetz*. München: Ernst Heimeran Verlag, 7–14.
- Gantar Godina, Irena, 1987: *Masaryk in masarykovstvo pri Slovencih*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Gantar Godina, Irena, 1990: Slovenski doktorji v Pragi (1882–1916). *Zgodovinski časopis* 44, 451–455.

- Gantar Godina, Irena, 1992: Dr. Leopold Lenard. *Zgodovinski časopis* 46, 395–400.
- Gantar, Kajetan, Senegačnik, Branko, 2014: *Sofoklova Antigona v prevodu Ivana Hribovška*. Ljubljana: Družina.
- Glazer, Alenka, 1993: K branju Glazerjeve poezije. V: Janko Glazer. *Poezije*. Maribor: Obzorja, 285–349.
- Glazer, Janko, 1993: Ivan Dornik. *Razprave in članki*. Maribor: Obzorja, 1028–1029.
- Glonar, Joža, 1916: Med reformacijo in romantiko (Kos literarnozgodovinskega programa) *Ljubljanski zvon* 36, 262–270, 324–331, 366–372, 419–427, 461–469, 502–508.
- Golob, Andreas, 2020: Forschung und Lehre in Graz: Matthias Murkos Rolle in der Wissensproduktion and der Grazer Universität. *Matija Murko – slovanski filolog v najširšem pomenu besede*. Ljubljana: SAZU, 10–29.
- Grabowski, Tadeusz Stanisław, 1909a: Krakovsko gledališče. *Ljubljanski zvon* 29, 334–338, 478–485, 551–555, 607–612, 687–692, 740–748.
- Grabowski, Tadeusz Stanisław, 1909b: Słowacki wśród Słowiańców. Przekłady Wojcieśława Molego. *Świat Słowiański* 5/II, 366–377.
- Havránek, Jan, 1997a: Budování české univerzity a její působení jako centra české vzdělanosti (1882–1918). *Dějiny univerzity Karlovy III (1802–1918)*. Praha: Karolinum, 183–206.
- Havránek, Jan, 1997b: Počty a původ posluchačů pražských univerzít v letech 1802–1918. *Dějiny univerzity Karlovy III (1802–1918)*. Praha: Karolinum, 354–367.
- Havránek, Jan, 1998: Univerzita Karlova, rozmach a perzekuce 1918–1945. *Dějiny univerzity Karlovy IV (1918–1990)*. Praha: Karolinum, 19–60.
- Höflechner, Walter, 1992: Kunstgeschichte an der Universität Graz. Walter Höflechner, Götz Pochat (Hg.). *100 Jahre Kunstgeschichte an der Universität Graz*. Graz: Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, 72–182.
- Höflechner, Walter, 2015: *Das Fach Geschichte an der Philosophischen resp. Geisteswissenschaftlichen Fakultät der Universität Graz*. Graz: Akademische Druck u. Verlagsanstalt.
- Ilešič, Fran, 1898: Dramatika in slovensko slovstvo. *Jahresbericht des k. k. Staats-Obergymnasiums zu Laibach*, 3–14.
- Ilešič, Fran, 1908: Trubar in njegova doba. *Trubarjev zbornik*. Ljubljana: Slovenska matica, V–XXXII.
- Ilešič, Fran, 1909: O literaturze słowieńskiej. *Ljubljanski zvon* 29, 574–575.
- Ilešič, Fran, 1919: K. Ozvald. Smernice novega življenja. *Ljubljanski zvon* 39, 502–505.
- Inkret, Andrej, 1971: *Jovan Vesel – Koseski. Vprašanje literarne zgodovine*. Maribor: Obzorja.
- Jagoditsch, Rudolf, 1965: Die Slavistik an der Universität Wien (1849–1963). *Studien zur Geschichte der Universität Wien III*. Graz. Köln: Böhlau, 28–54.
- Javoršek, Jože, 1971: *Hvalnica zemlji*. Maribor: Obzorja.
- Jensterle-Doležal, Alenka, 2014: Arheologija konteksta. Murkovo nastopno predavanje na Karlovi univerzi v Pragi. Alenka Jensterle-Doležal, Jasna Honzak Jahić, Andrej Šurla (Eds.). *Sto let slovenistiki na univerzitetě Karlově v Praze*. Praha: Filozofická fakulta, 56–67.

- Kalan, Andrej, 1902: Vodnik, der erste slowenische Dichter. *Dom in svet* 15, 56–58.
- Kelemina, Jakob, 1927: *Literarna veda. Pregled njenih ciljev in metod*. Ljubljana: Nova založba.
- Kernbauer, Alois, 2005: Gregor Krek und die Anfänge der Slawistik an der Universität Graz. *Anzeiger für slavische Philologie* 33, 53–70.
- Kernbauer, Alois, 2006: Gregor Krek in začetki slavistike v Gradcu. *Gregor Krek (1840–1905). Filologija in slovanstvo*. Ljubljana: ZRC SAZU, 83–97.
- Kernbauer, Alois, 2007: »Eine Universität für die Provinzen im Südosten des Reiches«. Die Karl-Franzens-Universität Graz und ihr Lehr- und Forschungsauftrag. *Danubiana carpathica* 1 (48), 113–141.
- Kernbauer, Alois, 2015: *Interdisziplinarität und Internationalität in der Frühzeit der historischen Sozialforschungen und Anthropologie. Jan Peiskers Forschungsprobleme und Arbeitswelt*. Graz: ADEWA.
- Koblar, France, 1941: Jernej Levičnik in njegova pesnitev Katoliška cerkev. Slovestveno-zgodovinski prispevek. *Čas* 35, 225–242, 297–342.
- Koblar, France, 1957: Opombe. V: Josip Stritar. *Zbrano delo* 10. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Koblar, France, 1972: *Slovenska dramatika* I. Ljubljana: Slovenska matica.
- Kos, Janko, 1987: *Predromantika*. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Literarni leksikon.
- Kos, Janko, 2001: *Primerjalna zgodovina slovenske literature*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Kozak, Ferdo, 1923: Pri Otokarju Brezini. *Ljubljanski zvon* 43, 414–416.
- Kramberger, Petra, Jogan, Nejc, 2019: Slovenski doktorji filozofije s področja botanike na dunajski univerzi. *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov na dunajski filozofski fakulteti (1872–1918)*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 357–387.
- Kreft, Bratko, 1985: Refleksija ob Kosovelovem pogrebu. *Sodobnost* 23, 662–677.
- Krek, Gregor, 1874: *Einleitung in die slavische Literaturgeschichte*. Graz: Leuschner und Lubensky.
- Krek, Gregor, 2018: Slovenska literatura. *Avstro-ogrska monarhija v besedi in podobi. Slovenci II*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 97–121.
- Kronthaler, M., 2014: Skrbenský von Hříště, Leo. *ÖBL* 12. 334.
- Kropej, Monika, 2001: *Karel Štrekelj: iz vrelcev besedne ustvarjalnosti*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Lah, Ivan, 1908: *Primož Trubar in naša reformacija. Kulturno-historična študija*. Ljubljana: Blaznik.
- Lah, Ivan, 1910: Šolstvo za časa reformacije na Slovenskem. *Popotnik* 31, 173–180, 204–211, 241–245, 269–277, 302–312, 342–345.
- Lah, Ivan, 1911: Profesor Fran Drtina. *Popotnik* 32, 321–322.
- Lah, Ivan, 1925a: Prof. dr. Drtina (1861–1925). *Popotnik* 46, 37–40.
- Lah, Ivan, 1925b: *Knjiga spominov. Ječe. Moja pot. Dan 1914*. Ljubljana: Tiskovna zadruga.

- Lenard, Leopold, 1907: Prof. dr. Maryan Zdziechowski. Grundprobleme Russlands. *Dom in svet* 20, 477–478.
- Lenard, Leopold, 1908: Oton Župančič. Samogovori. *Dom in svet* 21, 572–573.
- Lenard, Leopold, 1910: Ivan Cankar. Hlapci. *Dom in svet* 23, 92–93.
- Lenard, Leopold, 1911: Slovenci v Krakovu. *Dom in svet* 24, 243–244.
- Lenard, Leopold, 1913: Profesor Maryan Zdziechowski. *Dom in svet* 26, 106–109.
- Leto, Maria Rita, 1989: *Milan Rešetar*. Zagreb: Liber.
- Levec, Fran, 1879: Odlični pesniki in pisatelji slovenski. *Zvon* 5, 2–6, 17–22, 34–43, 49–55, 66–70, 82–84, 98–102, 130–134, 226–229, 242–243, 258–261, 274–277, 290–292, 338–340, 354–358, 370–375.
- Levec, Fran, 1883: Dr. Jernej Levičnik. *Ljubljanski zvon* 3, 401–402.
- Levec, Fran, 1889: Fran Erjavec. V: Fran Erjavec. *Izbrani spisi II*. Ljubljana: Slovenska matica, I–XXV.
- Levec, Fran, 1965: Janko Kersnik. *Eseji, študije, potopisi*. Ljubljana: Slovenska matica, 277–289.
- Levec, Franz, 1878: Die Sprache in Trubers Matthäus. *Jahresbericht des Staats-Ober-Real-schule in Laibach für das Schuljahr 1878*. Laibach, 3–43.
- Lokar, Janko, 1904: Dr. Nikola Andrić. Izvori starih kajkovskih drama. *Archiv für slavische Philologie* 26, 284–290, 634–635.
- Lokar, Janko, 1907: Stališče Bleiweisovih Novic glede književnega dela zedinjenja Slovanov. *Izvestje c. kr. II. državne gimnazije v Ljubljani*. Ljubljana: Kleinmayr in Bamberg, 3–35.
- Lukan, Walter, 1991: Franc Miklošič kot politik v gosposki zbornici. *Miklošičev zbornik. Obdobja 13*. Ljubljana: SAZU, Filozofska fakulteta, 577–590.
- Mahnič, Joža, 1968: Opombe. V: Oton Župančič. *Zbrano delo 4*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 319–476.
- Maisel, Thomas, 2013: Arthur Goldmann, ein jüdischer Archivar im Dienst der Universität Wien (1905–1929). Oliver Rathkolb (Hg.). *Der lange Schatten des Antisemitismus. Kritische Auseinandersetzung mit der Geschichte der Universität im 19. und 20. Jahrhundert*. Göttingen: V&R unipress, 122–145.
- Medved, Anton, 1906: Zgodovina slovenskega cerkvenega govornišva. Protireformacijska doba. *Voditelj v bogoslovnih vedah* 9, 264–286.
- Medved, Anton, 1910: P. Rogerius Labacensis in Abraham a S. Clara. V pojasnilo. *Voditelj v bogoslovnih vedah* 13, 129–134.
- Molè, Rudolf, 1909: Ein Beitrag zur Biographie Jakob Supans. *Carniola* 1, 163–164.
- Molè, Rudolf, 1910a: Dr. Jakob Zupan kot pesnik. *III. izvestje mestnega dekleškega liceja*. Ljubljana: Naša tiskarna, 5–16.
- Molè, Rudolf, 1910b: Doneski k življenjepisu dr. Jakoba Zupana (Doba od 1785–1817). *Carniola* 2, 101–113.
- Molè, Vojeslav, 1909a: O literaturze słowieńskiej. *Świat Słowiański* 5/1, 381–391.
- Molè, Vojeslav, 1909b: Ob stoletnici Julija Słowackega. *Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov XVI*. Ljubljana: Slovenska matica, 111–132.

- Moravec, Dušan, 2007: *Ludvik Mrzel*. Maribor: Litera. Monografije k Zbranim delo slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Mühlberger, Kurt, 1990: *Dokumentation. Vertribene Intelligenz 1938*. Wien: Archiv der Universität Wien.
- Murko, Matthias, 1897: *Deutsche Einflüsse auf die Anfänge der böhmischen Romantik. Die böhmische Romantik*. Graz: Styria.
- Murko, Matija, 1899: Dr. Vatroslav Oblak. *Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov* VI. Ljubljana: Slovenska matica, 142–313.
- Murko, Matija, 1912: Karel Štrekelj. *Veda* 2, 529–542.
- Ocvirk, Anton, 1974: Opombe. V: Srečko Kosovel. *Zbrano delo* 2. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 551–718.
- Ocvirk, Anton, 1977: Opombe. V: Srečko Kosovel. *Zbrano delo* 3/1. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 965–1248.
- Oczkova, Barbara, 1983: Lenardov Rozwój historyczny gramatyki słoweńskiej. *Obdobje symbolizma v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi. Drugi del*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 295–303.
- Ogrin, Matija, 2014: Uredniško poročilo. V: Karel Štrekelj. *Zgodovina slovenskega slovstva III–IV*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 1241–1250.
- Pesditschek, Martina, 2010: Wien war anders – Das Fach Alte Geschichte und Altertumskunde. Mitchell G. Ash, Wolfram Nieß, Ramon Pils (Hg.). *Geisteswissenschaften im Nationalsozialismus. Das Beispiel der Universität Wien*. Wien: Vienna University press, 287–316.
- Pfefferle, Roman, Pfefferle, Hans, 2014: *Glimpflich entnazifiziert. Die Professorenschaft der Universität Wien von 1944 in den Nachkriegsjahren*. Wien: Vienna University Press.
- Pibernik, France, 1991: *Slovenski dunajski krog (1941–1945)*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Pibernik, France, 2003: *Janez Jalen. Življenjska in pisateljska pot v dokumentih, pričevanjih in razlagah*. Celje: Mohorjeva družba.
- Pogačnik, Jože, 1963: *Stritarjev literarni nazor*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Polec, Janko, 1929: Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti in borba za slovensko univerzo. Ljubljana: Rektorat Univerze Kralja Aleksandra Prvega v Ljubljani, 1–229.
- Pregelj, Ivan, 1910: P. Rogerius Labacensis: *Palmarium empyreum*. Doneski k poznavanju takozvane frančiškanske pridige v slovenskem slovstvu. *Voditelj v bogoslovnih vedah*, 13, 2–16.
- Prijatelj, Ivan, 1926: Ustanovitev Ljubljanskega zvona in celovškega Kresa. *Razprave* III. Ljubljana: Znanstveno društvo za humanistične vede, 175–253.
- Römer, Franz; Schreiner, Sonja Martina, 2010: Dis-kontinuitäte. Die klassische Philologie im Nationalsozialismus. Mitchell G. Ash, Wolfram Nieß, Ramon Pils (Hg.). *Geisteswissenschaften im Nationalsozialismus. Das Beispiel der Universität Wien*. Wien: Vienna University press, 317–342.
- Rutar, Simon, 1875a: Celjska kronika. *Vestnik* 4, 56–59.

- Rutar, Simon, 1875b: Razmere med Slovenci in Longobardi. *Soča* 5/7–16 (18. 2.–22. 4. 1875).
- Rutar, Simon, 1879: Kronesova avstrijska zgodovina. *Slovenski narod* 12/269 (22. 11. 1879), 1–3.
- Rutar, Simon, 1880: Kako važnost ima Jordanis za slovensko zgodovinopisje. *Letopis Matice slovenske za leto 1880*. Ljubljana: Matica slovenska, 59–97.
- Rutar, Simon, 1881: Etruskische Reste in Steiermark und Kärnten. *Ljubljanski zvon* 2, 785.
- Rutar, Simon, 1882: Nemški rut na Goriškem. *Kres* 2, 524–529.
- Rutar, Simon, 1972: *Dnevnik 1869–1874*. Trst: Narodna in študijska knjižnica, Gorica: Goriški muzej.
- Sauer, August, 1910: Grillparzer und Wien. *Österreichische Rundschau* 22, 132–137.
- Skabernè, France, 1936: *Slovenski advokati in javni notarji v književnosti, znanosti in politiki. Kulturnozgodovinska črtica*. Ljubljana: Društvo Pravniki.
- Slodnjak, Anton, 1935: Življenje in delo Ivana Prijatelja. *Duševni profili slovenskih preporoditeljev*. Ljubljana: Merkur, V–XVI.
- Slodnjak, Anton, 1954: Matija Murko (1861–1952). *Slavistična revija* 7, 41–74.
- Slodnjak, Anton, 1975: Ivan Prijatelj med slovstvenimi zgodovinarji svoje dobe. *Prijateljev zbornik. Ob stoletnici rojstva*. Uredil Štefan Barbarič. Ljubljana: Slovenska matica, 19–54.
- Smolej, Tone, 2015: *Kaj večega poskusiti in postati. Slovenski pisatelji dunajski študentje (1850–1926)*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Smolej, Tone, Pavičić, Mladen, 2017: Josip Ogrinec in Madžarska. *Slavistika* 10. Budapest: ELTE BTK, 117–127.
- Stelè, France, 1959: Izidor Cankar. V: Izidor Cankar. *Uvod v likovno umetnost*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Stritar, Jožef, 1866: Preširnovi življenje. V: France Prešeren. *Pesmi*. Ljubljana: Oton Wagner, 5–48.
- Šalamun-Biedrzycka, Katarina, 1995: Cankarjev Hlapec Jernej in njegova pravica v poljščini. *Prevajanje slovenske književnosti. Prevajanje za kino in RTV*. 19. prevajalski zbornik. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev, 44–48.
- Štrekelj, Karel, 2012: *Zgodovina slovenskega slovstva I–II*. Uredil Matija Ogrin. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Štrekelj, Karel, 2014: *Zgodovina slovenskega slovstva III–IV*. Uredil Matija Ogrin. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Tominšek, Josip, 1902: Fr. Vidic. Valentin Vodnik. *Ljubljanski zvon* 22, 65–66.
- Trdina, Janez, 1952: Pretres slovenskih pesnikov. *Zbrano delo* 4. Uredil in z opombami opremil Janez Logar. Ljubljana: Državna založba Slovenije. Zbrano delo slovenskih pesnikov in pisateljev.

- Trstenjak, Anton, 1892: *Slovensko gledališče*. Ljubljana: Dramatično društvo.
- Veber, France, 1921: *Uvod v filozofijo*. Ljubljana: Tiskovna zadruga.
- Venzajc, Janko, 1894: *Spomenica o petindvajsetletnici akad. društva Slovenija na Dunaju*. Ljubljana: Narodna tiskarna.
- Vidic, Fran, 1899: Vodnikov anakreontizem. *Ljubljanski zvon* 19, 562–564.
- Vidic, Fran, 1901: Valentin Vodnik, der erste slovenische Dichter. *Archiv für slavische Philologie* 23, 386–461.
- Vidic, Fran, 1902: Valentin Vodnik, der erste slovenische Dichter. *Archiv für slavische Philologie* 24, 74–103.
- Virk, Tomo, 2014a: *Vebrov učenec. Primer Klement Jug: osebnost, diskurz, legenda*. Ljubljana: LUD Literatura. Novi pristopi.
- Virk, Tomo, 2014b: Opombe. V: Vladimir Bartol. *Zbrano delo 3*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 519–633.
- Virk, Tomo, 2016: *Bakle in diktatorji, Jug, Bartol et consortes*. Ljubljana: LUD Literatura. Novi pristopi.
- Virk, Tomo, 2017a: Bartolova disertacija in Vebrova filozofija. *Trojka s Filozofske. Spisi o Vebri, Bartolu in Jugu*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. Historia facultatis, 51–73.
- Virk, Tomo, 2017b: Bartolova predvojna krajša proza in protizenska stališča. *Trojka s Filozofske. Spisi o Vebri, Bartolu in Jugu*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. Historia facultatis, 105–121.
- Vodnik, Anton, 1926: Gradnja velikega oltarja v uršulinski cerkvi v Ljubljani. *Zbornik za umetnostno zgodovino* 6, 65–88.
- Vodopivec, Peter, 1997: Dr. Joža Glonar (1885–1946). *Glasnik Slovenske matice* 21, 3–11.
- Vrečko, Janez, 2011: *Srečko Kosovel*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Monografije k Zbranim delom slovenskih pesnikov in pisateljev.
- Wiesthaler, Fran, 2002: *Latinsko-slovenski slovar. L-Perf*. Ljubljana: Kres.
- Wlach, Gudrun, 2010: Klassische Archäologie in politischen Umbruchzeiten. Wien 1938–1945. Mitchell G. Ash, Wolfram Nieß, Ramon Pils (Hg.). *Geisteswissenschaften im Nationalsozialismus. Das Beispiel der Universität Wien*. Wien: Vienna University press, 343–370.
- Žigon, Avgust, 1904: *Zapuščinski akt Prešernov*. Ljubljana: Kleinmayr in Bamberg.

Ohranjene doktorske disertacije

Univerzitetna knjižnica, Gradec

Požar, Lovro: *Razvoj pesniškega slovstva pri Slovencih* (1881).
II 250 052

Požar, Laurenz: *Die Entwicklung der poetischen Literatur bei der Slovenen* (1881).
II 250.051

Ilešič, Franz: *Das Drama und die slovenische Literatur* (1897).
MsDiss II 250.158

Zupan, Vinko: *Anastasius Grüns Beziehungen zur slowenischen Literatur. Mit besonderer Berücksichtigung seiner Volkslieder aus Krain* (1908).
MsDiss II 250. 344

Bratina, Johannes: *Joannes Baptista a St. Cruce. Sein Leben und Werke* (1908).
MsDiss II 250.345

Omersa, Nikolaus: *Die Wiedergeburt der slowenischen Literatur in der zweiten Hälfte des achtzehnten Jahrhunderts* (1909).
MsDiss II 250.357

Glonar, Joseph: *Über das Palmarium empyreum des P. Rogerius* (1910).
MsDiss II 250. 408

Univerzitetna knjižnica, Dunaj

Lokar, Johann: *Bleiweis und die Bedeutung seiner Novice für die slovenische Sprache* (1905).
D-13408

Molè, Rudolf: *Jakob Supan. Ein Beitrag zur slovenischen Literaturgeschichte* (1906).
D-13729

Pregelj, Johann: *P. Rogerius Labacensis Palmaryum empyreum* (1908).
D-13889

Šilc, Jakob: *Josip Stritar. Seine Tätigkeit und seine Verdienste für die slovenische Literatur* (1912).
D-14372

Arhiv Karlove univerze, Praga

Kozak, Ferdinand: *Ilirizem in Slovenci* (1922).
1152

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

Vidic, Franz: *Valentin Vodnik' Leben, Dichtungen und Sprache* (1897).
Rz Ms 1834

Seznam vpisanih študijskih obveznosti

Seznam vpisanih študijskih obveznosti je rekonstruiran na podlagi vpisnih formularjev v univerzitetnih arhivih v Gradcu, na Dunaju, v Pragi, Zagrebu in Ljubljani.²⁰⁵ Pri posameznem študentu so ob vsakem semestru navedeni predavatelj, naslov predavanj in število tedenskih ur. Naslovi predavanj so navedeni po seznamih predavanj.²⁰⁶ Zaradi preglednosti so predmeti posameznih predavateljev zapisani skupaj. Pri ljubljanskih študentih so naštet le semestri na Filozofski fakulteti.

Kratice

LB:	letní běh
LP:	ljetno poljeće
LS:	letni semester
SL:	semestr letni
SS:	Sommersemester
SZ:	semestr zimowy
WS:	Wintersemester
ZB:	zimní běh
ZS:	zimski semester
ZP:	zimsko poljeće

205 Archiv der Universität Graz, Archiv der Universität Wien, Archiv Univerzity Karlovy, Praha, Arhiv Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zgodovinski arhiv in muzej Univerze, Ljubljana.

206 *Vorlesungsverzeichnis*, Graz (1871–1918); *Seznam přednášek*, Praha (1903–1913, 1919–1925); *Red predavanja*, Zagreb (1919–1921); *Seznam predavanj*, Ljubljana (1920–1929), *Vorlesungsverzeichnis*, Wien (1941–1943).

GRADEDEC

1. ANTON TURKUŠ

1. WS 1871/72

- Josef Nahlowsky: Allgemeine praktische Philosophie (Ethik), mit besonderer Hervorhebung der sittlichen Grundlagen des Rechts- und Staatslebens (5)
Karl Schenkl: Des Aeschylos Eumeniden (2)
Karl Schenkl: Philologisches Seminar (3)
Karl Schenkl: Die Akropolis von Athen (2)
Gregor Krek: Grundzüge einer vergleichenden Syntax des Alt- und Neuslowenischen (2)
Gregor Krek: Kritische und ästhetische Würdigung der neuesten Sammlungen des slawischen Volksliedes (2)

2. SS 1872

- Karl Schenkl: Horaz Episteln, Buch I (2)
Karl Schenkl: Aristophanes Wespen (2)
Karl Schenkl: Philologisches Seminar (3)
Max Ritter von Karajan: Geschichte der römischen Beredsamkeit und Erklärung ausgewählter Capitel aus Cicero's Brutus (2)
Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar (3)
Josef Nahlowsky: Die Grundlehren der formalen Logik (2)

3. WS 1872/73

- Wilhelm Kergel: Des Sophokles Antigone (3)
Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an des Demosthenes dritter Rede gegen Philippos (2)
Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an des Livius XXI. Buche (2)
Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Des Horaz Epistula ad Pisones (2)
Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation der Batrachomyomachie (2)
Max Ritter von Karajan: Des Tacitus Agricola (2)
Ferdinand Bischoff: Deutsche Reichs- und Rechtsgeschichte (5)
Gustav Demelius: Institutionen des römischen Rechtes (7)

4. SS 1873

- Max Ritter von Karajan: Sophokles Trachinierinnen (2)
Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar (3)

Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an des Demosthenes dritter Rede gegen Philippos (2)

Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an des Livius XXI. Buche (2)

5. WS 1873/74 (Philosophische Fakultät, Wien)

Julius Zupitza: Nach einem Abriss der angelsächsischen Literaturgeschichte Erklärung des Beowulfs (5)

Julius Zupitza: Übungen im englischen Seminar (1)

Adolf Mussafia: Historische Grammatik der französischen Sprache (3)

Adolf Mussafia: Im Seminar für französische Sprache: Erklärung ausgewählter Stücke von Molière (1)

Ferdinand Lotheissen: Geschichte der französischen Literatur im 18. Jahrhundert (2)

6. SS 1874

Julius Zupitza: Übersicht über die mittelenglische Literatur (2)

Julius Zupitza: Erklärung ausgewählter Dichtungen von Alfred Tennyson (3)

Julius Zupitza: Übungen im englischen Seminar (1)

Adolf Mussafia: Über Francesco Petrarca's Leben und Werke (3)

Adolf Mussafia: Formenlehre der französischen Sprache in ihrer historischen Entwicklung (3)

Adolf Mussafia: Übungen im Seminar für französische Sprache (1)

Ferdinand Lotheissen: Geschichte der französischen Literatur im XIX. Jahrhundert (2)

Ferdinand Lotheissen: Im Seminar für französische Sprache: Erklärung der Gedichte von André Chénier (4)

Johann Vahlen: Aristoteles' Poetik (4)

Karl Tomaschek: Erfordernisse der Tragödie auf Grundlage von Lessings Hamburgischer Dramaturgie (1)

2. RAIMUND PERUŠEK

1. WS 1872/73

Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an des Demosthenes dritter Rede gegen Philippos (2)

Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an des Livius XXI. Buche (2)

Max Ritter von Karajan: Hauptpunkte der griechischen Syntax (3)

Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Des Horaz Epistula ad Pisones (2)

Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation der Batrachomyomachie (2)

Friedrich Pichler: Römische Chronologie (2)

2. SS 1873

- Karl Schenkl: Lakedaimonische Staatsalterthümer (5)
 Karl Schenkl: Tacitus Historien, Buch I und II (3)
 Karl Schenkl: Philologisches Seminar (3)
 Max Ritter von Karajan: Geschichte des griechischen Dramas (3)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar (3)
 Gregor Krek: Slavische Literaturgeschichte bis zum Ausgange des 14. Jahrhunderts (3)
 Gregor Krek: Altslovenische Lautlehre mit Rücksicht auf Sprachvergleichung (2)
 Gregor Krek: Geschichte der slavischen Sprachen (1)

3. WS 1873/4

- Josef Nahlowsky: Allgemeine praktische Philosophie (Ethik), mit besonderer Hervorhebung der sittlichen Grundlagen des Rechts- und Staatslebens (5)
 Karl Schenkl: Griechische Mythologie (4)
 Karl Schenkl: Sophokles Oedipus auf Kolonos (3)
 Karl Schenkl: Philologisches Seminar. Interpretation von Cicero De republica (3)
 Max Ritter von Karajan: Griechische Metrik (3)
 Max Ritter von Karajan: Römische Historiographie bis auf T. Livius (2)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation des homerischen Hymnos an Demeter (2)
 Wilhelm Kergel: Platon's Protagoras (3)
 Gregor Krek: Slavische Literaturgeschichte (2)
 Gregor Krek: Grundzüge der slavischen Mythologie (2)

4. SS 1874

- Josef Nahlowsky: Grundlegung der Psychologie nebst analytischer Beleuchtung der Hauptformen des Vorstellens (4)
 Karl Schenkl: Attische Staatsalterthümer (4)
 Karl Schenkl: Platons Menon (2)
 Karl Schenkl: Archäologische Übungen (2)
 Max Ritter von Karajan: Griechische Metrik (3)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation von Demosthenes Leptinea (2)
 Wilhelm Kergel: Die Annalen des Tacitus (3)
 Gregor Krek: Die Anfänge der slavischen dramatischen Poesie (2)

5. WS 1874/75

- Karl Schenkl: Geschichte der römischen Literatur (4)
 Karl Schenkl: Euripides Herakles Mainomenos (2)
 Karl Schenkl: Philologisches Seminar. Interpretation von Velleius Historia romana (2)

Max Ritter von Karajan: Geschichte der homerischen Gesänge (3)
 Max Ritter von Karajan: Erklärung von Sallust's Schrift De bello Jugurthino (2)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation von Isokrates Panegyrikos (2)
 Wilhelm Kergel: Des Demosthenes Rede vom Kranze (3)
 Johann Weiß: Römische Geschichte (2)
 Wilhelm Kaulich: Metaphysik (2)
 Gregor Krek: Interpretation altslovenischer (altbulgarischer) Denkmäler (1)

6. SS 1875

Wilhelm Kaulich: Metaphysik (1)
 Johann Weiß: Griechische Geschichte (4)
 Max Ritter von Karajan: Syntax des griechischen Verbums (3)
 Max Ritter von Karajan: Erklärung des I. Buches der Georgica nebst Einleitung über Vergil's Leben und Dichtungen (2)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation ausgewählter elegischer und jambischer Dichtungen (3)
 Wilhelm Kergel: Cicero's Rede für Milo (3)
 Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an Ovid's Metamorphosen (2)

7. WS 1875/76

Wilhelm Kaulich: Grundzüge philosophischer Pädagogik (3)
 Johannes Schmidt: Vergleichende Grammatik der altitalischen Sprachen (Latenisch, Oskisch, Umbrisch) (4)
 Max Ritter von Karajan: Griechische Literaturgeschichte I. (Epos und Lyrik) (3)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation von Demosthenes Midiana (2)
 Wilhelm Kergel: Des Sophokles Antigone (3)
 Wilhelm Kergel: Lateinische Stilübungen (1)
 Anton Schönbach: Deutsche Alterthumskunde und Mythologie (als Commentar zu des Tacitus Germania) (3)
 Gregor Krek: Altslovenische (altbulgarische) Formenlehre (2)

8. SS 1876

Max Ritter von Karajan: Aeschylus' Agamemnon (3)
 Max Ritter von Karajan: Geschichte der römischen Beredsamkeit (2)
 Otto Keller: Römische Alterthümer (4)
 Otto Keller: Tacitus Agricola (2)
 Otto Keller: Philologisches Seminar: Lateinische Stilübungen (1)
 Wilhelm Kergel: Die Satiren des Horaz (3)

9. WS 1876/77

Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar: Recension der griechischen Seminararbeiten (1)

Otto Keller: Philologisches Seminar. Lateinischer Stil (2)

Otto Keller: Horaz Oden. Buch III und IV (2)

Wilhelm Kergel: Plato's Protagoras (3)

Wilhelm Kergel: Lateinische und griechische Stilübungen (1)

3. JOHANN JENKO

1. WS 1872/73

Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an des Demosthenes dritter Rede gegen Philippos (2)

Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an des Livius XXI. Buche (2)

Max Ritter von Karajan: Hauptpunkte der griechischen Syntax (3)

Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Des Horaz Epistula ad Pisones (2)

Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation der Batrachomyomachie (2)

Friedrich Pichler: Römische Chronologie (2)

2. SS 1873

Karl Schenkl: Tacitus Historien, Buch I und II (3)

Karl Schenkl: Philologisches Seminar (3)

Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar (3)

Gregor Krek: Slavische Literaturgeschichte bis zum Ausgange des 14. Jahrhunderts (3)

Gregor Krek: Altslovenische Lautlehre mit Rücksicht auf Sprachvergleichung (2)

3. WS 1873/74

Wilhelm Kaulich: Praktische Philosophie (5)

Karl Schenkl: Griechische Mythologie (4)

Karl Schenkl: Philologisches Seminar. Interpretation von Cicero De republica (3)

Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an Vergil Aen. II (2)

Gregor Krek: Der slavische Consonantismus (1)

Gregor Krek: Slavische Literaturgeschichte (2)

Gregor Krek: Grundzüge der slavischen Mythologie (2)

4. WS 1874/75

Karl Schenkl: Geschichte der römischen Literatur (4)

Karl Schenkl: Philologisches Seminar. Interpretation von Velleius Historia romana (2)

Max Ritter von Karajan: Geschichte der homerischen Gesänge (3)

Max Ritter von Karajan: Erklärung von Sallust' Schrift De bello Jugurthino (2)
 Alois Goldbacher: Cicero de finibus bonorum et malorum (2)
 Gregor Krek: Nominalsyntax der slavischen Sprachen (3)
 Johann Weiß: Römische Geschichte (2)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation von Isokrates' Panegyrikos (2)

5. SS 1875

Max Ritter von Karajan: Erklärung des I. Buches der Georgica nebst Einleitung über Vergil's Leben und Dichtung (2)
 Wilhel Kergel: Philologische Übungen an Ovid's Metamorphosen (2)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation ausgewählter elegischer und jambischer Dichtungen (3)
 Wilhelm Kergel: Cicero's Rede für Milo (3)
 Gregor Krek: Nominalsyntax der slavischen Sprachen (3)

6. WS 1875/76

Wilhelm Kaulich: Grundzüge philosophischer Pädagogik (3)
 Max Ritter von Karajan: Griechische Literaturgeschichte I. (Epos und Lyrik) (3)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation von Demosthenes Midiana (2)
 Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an Livius XXI (2)
 Gregor Krek: Altslovenische (altbulgarische) Formenlehre (2)
 Anton Schönbach: Die Hauptströmungen in der deutschen Literatur des XVIII. Jahrhunderts (2)
 Wilhelm Kergel: Lateinische Stilübungen (1)

7. SS 1876

Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar (2)
 Wilhelm Kergel: Die Satiren des Horaz (3)
 Otto Keller: Philologisches Seminar: Lateinische Stilübungen. Virgils Aeneis (3)
 Gregor Krek: Erklärung des Slovo o polku Igorevě (2)
 Gregor Krek: Philologische Übungen (2)

4. JAKOB SKET

1. WS 1873/74

Karl Schenkl: Griechische Mythologie (4)
 Karl Schenkl: Sophokles Oedipus auf Kolonos (3)

Karl Schenkl: Philologisches Seminar. Interpretation von Cicero de republica (3)
 Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an des Sophokles König Oedipus (2)
 Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an Vergil. Aen. II. (2)

2. SS 1874

Max Ritter von Karajan: Griechische Metrik (3)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation von Demosthenes Lep-
 tineia (2)
 Wilhelm Kergel: Die Annalen des Tacitus (3)
 Wilhelm Kergel: Lateinische Stilübungen (1)
 Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an des Sophokles König Oedipus (2)
 Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an Vergil. Aen. II. (2)

3. WS 1874/75

Johannes Schmidt: Griechische Grammatik (4)
 Karl Schenkl: Geschichte der römischen Literatur (4)
 Karl Schenkl: Euripides Herakles Mainomenos (2)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation von Velleius Historia
 Romana (2)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation von Isokrates' Panegy-
 rikos (2)
 Wilhelm Kergel: Des Demosthenes Rede vom Kranze (3)
 Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an Plato's Apologie (2)
 Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an Ovid's Metamorphosen (2)
 Gregor Krek: Nominalsyntax der slavischen Sprachen (3)

4. SS 1875

Johannes Schmidt: Sanskritgrammatik mit Interpretationsübungen (5)
 Wilhelm Kergel: Cicero's Rede für Milo (3)
 Wilhelm Kergel: Philologische Übungen (2)
 Max Ritter von Karajan: Syntax des griechischen Verbums (3)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation ausgewählter elegischer
 und jambischer Dichtungen (3)
 Gregor Krek: Nominalsyntax der slavischen Sprachen (3)

5. WS 1875/76

Wilhelm Kaulich: Grundzüge philosophischer Pädagogik (3)
 Johannes Schmidt: Vergleichende Grammatik der altitalischen Sprachen (Latenisch,
 Oskisch, Umbrisch) (4)
 Johannes Schmidt: Sanskrit-Interpretationsübungen (2)

- Max Ritter von Karajan: Griechische Literaturgeschichte I. (Epos und Lyrik) (3)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar. Interpretation von Demosthenes Midiana (2)
 Wilhelm Kergel: Lateinische Stilübungen (1)
 Gregor Krek: Die älteren Perioden der slavischen Literatur (3)
 Gregor Krek: Altslovenische (altbulgarische) Formenlehre (2)

6. SS 1876

- Johannes Schmidt: Vergleichende Grammatik der gothischen Sprache. Interpretation der Vulfila (4)
 Johannes Schmidt: Interpretation indischer Schriftsteller (2)
 Anton Schönbach: Altdeutsche Grammatik mit Übungen (3)
 Gregor Krek: Erklärung des Slovo o polku Igorevě (2)

7. WS 1876/77

- Otto Keller: Horaz Oden. Buch III und IV (2)
 Otto Keller: Philologisches Seminar. Lateinischer Stil (2)
 Max Ritter von Karajan: Philologisches Seminar: Recension der griechischen Seminararbeiten (1)
 Anton Schönbach: Im Seminar für deutsche Philologie: Angelsächsische Grammatik, Interpretation des Beowulf (1)
 Hugo Schuchardt: Italienische Grammatik (3)

8. SS 1877

- Johann Weiß: Römische Geschichte (4)
 Otto Keller: Philologisches Seminar (2)
 Wilhelm Kergel: Lateinische Stilübungen (1)
 Anton Schönbach: Im Seminar für deutsche Philologie: Lectüre und Erklärung von Goethe's Iphigenie auf Tauris. Althochdeutsche Übungen (4)
 Gregor Krek: Die slavischen Verwandtschaftsnamen (2)
 Gregor Krek: Philologische Übungen (1)
 Franz Mayer: Über Sal- und Copialbücher, Briefsteller und Formelbücher, Urbare und Panteidinge als Quellen der österreichischen Geschichte (1)

5. IGNAZ KAŠ

1. WS 1873/74

- Hubert Leitgeb: Allgemeine Botanik (3)
 Hubert Leitgeb: Demonstrationen zur allgemeinen Botanik (2)

Hubert Leitgeb: Kryptogamenkunde (2)
 Franz Eilhard Schulze: Allgemeine Zoologie (5)
 Franz Eilhard Schulze: Vergleichende Osteologie (1)

2. WS 1874/75

Hubert Leitgeb: Allgemeine Botanik (3)
 Hubert Leitgeb: Demonstrationen zur allgemeinen Botanik (2)
 Hubert Leitgeb: Kryptogamenkunde (Moose und Gefäßkryptogamen) (2)
 Franz Eilhard Schulze: Allgemeine Zoologie (5)
 Franz Eilhard Schulze: Über die Säugethiere (1)

3. SS 1875

Hubert Leitgeb: Specielle Botanik (3)
 Hubert Leitgeb: Übungen im Untersuchen, Bestimmen und Beschreiben der Pflanzen (2)
 Hubert Leitgeb: Arbeiten im botanischen Institute (3)
 Franz Eilhard Schulze: Über Coelenteraten (2)
 Constantin Freiherr von Ettingshausen: Systematik und Physiographie der Medicinalpflanzen (3)
 Constantin Freiherr von Ettingshausen: Arbeiten im botanisch-paläontologischen Laboratorium (3)

4. WS 1875/76

Leopold von Pebal: Experimentalchemie (5)
 August Toepler: Experimentalphysik (5)
 Johann Frischauf: Functionenlehre mit besonderer Berücksichtigung der Arbeiten Riemann's (3)
 Johann Frischauf: Zahlentheorie (2)
 Franz Eilhard Schulze: Allgemeine Zoologie mit Demonstrationen (5)
 Karl Peters: Mineralogie (5)
 Hubert Leitgeb: Kryptogamenkunde (Thallophyten) (2)

5. SS 1876

Alois Riehl: Logik und Theorie der wissenschaftlichen Methode (3)
 Alois Riehl: Erklärung von Kant's Kritik der reinen Vernunft (2)
 Johannes Schmidt: Vergleichende Grammatik der gothischen Sprache nebst Interpretation der Vulfila (4)

6. WS 1876/77

Wilhelm Kaulich: Praktische Philosophie (5)

Constantin Freiherr von Ettingshausen: Pflanzengeschichtliche Demonstrationen und Übungen (2)

Constantin Freiherr von Ettingshausen: Über die Gliderung der Floren (3)

Hubert Leitgeb: Kryptogamenkunde (Muscineen und Gefäßskryptogamen) (2)

6. SIMON RUTAR**1. WS 1873/74**

Wilhelm Kaulich: Praktische Philosophie (5)

Johann Weiß: Culturgeschichte des Alterthums (4)

Johann Weiß: Historisches Seminar I (2)

Adam Wolf: Urgeschichte des Orients (2)

Anton Schönbach: Geschichte der deutschen Literatur im XIX. Jahrhundert (mit Rücksicht auf die Entwicklung der europäischen Literaturen überhaupt) (2)

Gregor Krek: Der slavische Consonantismus (1)

Gregor Krek: Slavische Literaturgeschichte (2)

Gregor Krek: Grundzüge der slavischen Mythologie (2)

2. SS 1874

Johann Weiß: Universalgeschichte (4)

Johann Weiß: Historisches Seminar I (2)

Franz Krones: Österreichische Geschichte von 1493 bis zur Neuzeit (4)

Franz Krones: Historisches Seminar II (2)

Gregor Krek: Syntax des slavischen Verbums (2)

Friedrich Pichler: Griechische und römische Sphragistik (1)

Friedrich Pichler: Epigraphisch-numismatische Übungen (1)

Adam Wolf: Geschichte der geographischen Entdeckungen (4)

3. WS 1874/75

Johann Weiß: Allgemeine Geschichte. Neuere Zeit von 1789–1830 (4)

Johann Weiß: Römische Geschichte (2)

Johann Weiß: Historisches Seminar I (2)

Franz Krones: Österreichische Geschichte (mit besonderer Rücksicht auf den Zeitraum von 1648–1806) (5)

Franz Krones: Historisches Seminar II (2)

Anton Schönbach: Altdeutsche Literaturgeschichte (–1300) (3)

Gregor Krek: Einfluss des Christenthums auf die slavischen Sprachen und den slavischen Mythos (1)

Adam Wolf: Culturgeschichte des Mittelalters (3)

4. SS 1875

Johann Weiß: Griechische Geschichte (4)

Johann Weiß: Historisches Seminar I (2)

Franz Krones: Geschichtliche Länder- und Völkerkunde Österreichs (4)

Franz Krones: Über die Methode und die Mittel historischer Forschung (1)

Franz Krones: Historisches Seminar II (2)

Alois Goldbacher: Herodot und Tacitus (Annales) (2)

5. WS 1875/76

Johann Weiß: Allgemeine Geschichte (4)

Johann Weiß: Historisches Seminar I (2)

Franz Krones: Historisches Seminar II (2)

Adam Wolf: Geographie Afrika's (2)

Gregor Krek: Altslovenische (altbulgarische) Formenlehre (2)

Wilhelm Kaulich: Grundzüge philosophischer Pädagogik (3)

Friedrich Pichler: Geschichte der mittelalterigen Kunst (2)

Wilhelm Kergel: Philologische Übungen an Livius XXI. (2)

Karl Peters: Einleitung in das Studium der Geologie (5)

Anton Schönbach: Die Hauptströmungen in der deutschen Literatur des XVIII. Jahrhunderts (2)

Karl Friesach: Anfangsgründe der Astronomie (3)

6. SS 1876

Johann Weiß: Geschichte des Mittelalters (4)

Johann Weiß: Historisches Seminar I (2)

Franz Krones: Hauptpunkte der neueren Geschichte Österreichs seit 1648 (3)

Franz Krones: Literaturkunde der österreichischen Historiographie neuerer Zeit (2)

Franz Krones: Historisches Seminar II (2)

Adam Wolf: Geographie Australiens (1)

Gregor Krek: Die fremden Elemente in der slavischen Sagenliteratur (2)

Johann Schmidt: Vergleichende Grammatik der gothischen Sprache nebst Interpretation der Vulfila (4)

Wilhelm Kaulich: Geschichte der griechischen Philosophie (3)

7. FRAN ZBAŠNIK²⁰⁷

1. WS 1877/78

Ferdinand Bischoff: Deutsche Reichs- und Rechtsgeschichte (5)

Gustav Demelius: Institutionen des römischen Rechtes (7)

August Tewes: Römische Rechtsgeschichte (3)

Franz Krones: Geschichte Österreichs (5)

2. SS 1878

Ferdinand Bischoff: Deutsche Reichs- und Rechtsgeschichte (5)

Gustav Demelius: Pandecten (12)

Gustav Demelius: Gaius IV im Seminar (2)

Johann Weiß: Allgemeine Geschichte. Mittelalter (4)

3. WS 1878/79

Ferdinand Bischoff: Deutsches Privatrecht (6)

Gustav Demelius: Pandecten (Obligationenrecht) (4)

August Tewes: Pandecten (Erbrecht) (6)

August Tewes: Pandecten (Familienrecht) (3)

Karl Gross: Quellengeschichte des Kirchenrechtes (2)

Karl Gross: System des Kirchenrechtes (4)

Alois Riehl: Praktische Philosophie und Geschichte der Moral und der moralphilosophischen Principien (5)

4. SS 1879

Ferdinand Bischoff: Deutsches Familien- und Erbrecht (2)

Arnold Ritter von Luschin: Repetitorium aus der deutschen Reichs- und Rechtsgeschichte (3)

August Tewes: Das römische Pfandrecht (2)

August Tewes: Pandecten-Practicum und Disputatorium (2)

August Tewes: Pandecten- Examinatorium (9)

Theodor Reinhold Schütze: Rechtsphilosophie und Völkerrecht (4)

Karl Gross: Kirchenrecht II. (5)

Karl Gross: Repetitorium aus dem Kirchenrechte (2)

²⁰⁷ Ohranjeno arhivsko gradivo samo za štiri semestre.

8. JOHANN ROBIDA

1. WS 1890/91 (Medizinische Fakultät, Wien)

Karl Claus: Allgemeine Zoologie (5)

Emil Zuckerkandl: Anatomie des Menschen, Knochen-, Muskel- und Eingeweidelehre (6)

Emil Zuckerkandl: Demonstrationen und Übungen im Seciersaale (6)

2. SS 1891

3. WS 1891/92

Sigmund Exner: Physiologie und höhere Anatomie (5)

Emil Zuckerkandl: Demonstrationen und Übungen im Seciersaale (6)

4. SS 1892 (Medizinische Fakultät, Graz)

Alexander Rollet: Physiologie (5)

Otto Drasch: Entwicklungsgeschichte des Menschen und der höheren Thiere (3)

Otto Drasch: Histologische Übungen (3)

5. WS 1892/93

Otto Rembold: Specielle Pathologie, Therapie und Klinik der inneren Krankheiten (10)

6. SS 1893

7. WS 1893/94

Anton Wölfler: Specielle chirurgische Pathologie, Therapie und Klinik (10)

8. SS 1894

Anton Wölfler: Specielle chirurgische Pathologie, Therapie und Klinik (10)

9. WS 1894/95

Friedrich Kraus: Specielle Pathologie, Therapie und Klinik der inneren Krankheiten (10)

Moriz Holl: Anatomische Secierübungen (6)

10. SS 1895

Ludwig Ebner: Über die chirurgischen Erkrankungen der Harnorgane und deren Behandlung (3)

Gabriel Anton: Diagnostik und Therapie der Nervenkrankheiten (4)

11. WS 1895/96

Friedrich Kraus: Specielle Pathologie, Therapie und Klinik der inneren Krankheiten (10)

12. SS 1896

Hans Eppinger: Specielle pathologische Anatomie mit Demonstrationen (6)

Hans Eppinger: Pathologische Secierübungen (4)

Hans Eppinger: Mikroskopischer Curs der pathologischen Anatomie (pathologische Histologie) (4)

Friedrich Kraus: Specielle Pathologie, Therapie und Klinik der inneren Krankheiten (5)

Michael Borysiekiewicz: Specielle Pathologie und Therapie der Augenkrankheiten (10)

13. WS 1896/97

Karl Nicoladoni: Specielle chirurgische Pathologie, Therapie und Klinik (10)

Karl von Rokitansky: Geburtshilfliche und gynäkologische Klinik (10)

Julius Kratter: Gerichtliche Medizin (5)

Wilhelm Prausnitz: Hygiene mit Demonstrationen und Excursionen (5)

Julius Kratter: Gerichtlich-medicinische Übungen (2)

Rudolf Klemensiewicz: Praktischer Curs in der Bakteriologie (15)

Emil Rossa: Geburtshilfliche Diagnostik und Operationslehre (20)

9. JOHANN ŠORLI**1. WS 1898/99**

Arnold Ritter von Luschin: Deutsches Recht (5)

Arnold Ritter von Luschin: Österreichische Reichsgeschichte (5)

August Tewes: Institutionen des römischen Rechtes (7)

Gustav Hanausek: Römische Rechtsgeschichte (3)

Alexius Meinong Ritter von Handschuchsheim: Erkenntnistheorie (4)

2. SS 1899

Ernst Freiherr von Schwind: Deutsches Recht II (5)

August Tewes: Pandecten. Allgemeiner Theil und Sachenrecht (9)

Gustav Hanausek: Römischer Civilprocess (3)

Julius Vargha: Geschichte der Rechtsphilosophie (4)

3. WS 1899/1900

Gustav Hanausek: Pandecten. Familien- und Erbrecht (5)

Gustav Hanausek: Pandecten. Pfandrecht und Servituten (2)

Friedrich Thanner: Kirchenrecht (7)

Julius Vargha: Völkerrecht (3)

Hans von Zwiedineck-Südenhorst: Geschichte Europas von 1848 bis 1871 (3)

4. SS 1900

August Tewes: Conversatorium mit praktischen Pandektenübungen (3)

Gustav Hanausek: Lectüre ausgewählter Pandektentitel (2)

Paul Punschart: Geschichte des deutschen Strafrechts und Rechtsgangs (2)

Arnold Ritter von Luschin: Geschichte der österreichischen Rechtsquellen (3)

Victor Wolf: Repetitorium des Kirchenrechts (3)

5. WS 1900/1901

Paul Steinlechner: Allgemeines österreichisches Civilrecht I (9)

Julius Vargha: Österreichisches Strafrecht (5)

Richard Hildebrand: Volkswirtschaftslehre und Volkswirtschaftspolitik (10)

6. SS 1901

Paul Steinlechner: Allgemeines österreichisches Civilrecht I (9)

Julius Vargha: Österreichisches Strafprocessrecht (5)

Richard Hildebrand: Finanzwissenschaft (5)

7. WS 1901/1902

Raban Freiherr von Castein: Österreichisches Handels- und Wechselrecht (7)

Raban Freiherr von Castein: Österreichisches civilgerichtliches Verfahren (5)

Ludwig Gumpłowicz: Allgemeines österreichisches Staatsrecht (5)

Julius Kratter: Gerichtliche Medicin (4)

8. SS 1902

Raban Freiherr von Castein: Österreichisches Civilprocessrecht II (7)

Ludwig Gumpłowicz: Verwaltungslehre und österreichisches Verwaltungsrecht (6)

Raban Freiherr von Castein: Civilgerichtliches Verfahren außer Streitsachen (2)

Ernst Mischler: Allgemeine vergleichende und österreichische Statistik (4)

10. JOSEF LOVRENČIČ

1. WS 1910/11

Anton E. Schönbach: Geschichte der altdeutschen Literatur (3)

Anton E. Schönbach: Über das deutsche Volkslied (1)

Anton E. Schönbach: Im Seminar für deutsche Philologie: Erklärung von Minnesangs Frühling (2)

Bernhard Seuffert: Die romantische Schule in Deutschland und ihre Nachfolger (4)

Matthias Murko: Geschichte der südslawischen Literatur seit dem 15. Jahrhundert (3)

Eduard Martinak: Erziehungslehre (3)

Eduard Martinak: Philosophisches Seminar (2)

2. SS 1911

Matthias Murko: Geschichte der südslawischen Literatur im 16. und 17. Jahrhundert (3)

Matthias Murko: Seminar für slawische Philologie: Lektüre älterer dalmatisch-ragusani-scher Literaturdenkmäler (2)

Karl Štrekelj: Historische Grammatik der serbokroatischen Sprache (4)

Karl Štrekelj: Seminar für slawische Philologie: Übungen an altkirchenslawischen Texten (2)

Bernhard Seuffert: Die deutsche Literatur des 16. Jahrhunderts mit besonderer Rücksicht auf das Drama (2)

Bernhard Seuffert: Seminar für deutsche Philologie: Deutsche Lyrik (2)

Viktor Benussi: Gegenstandstheorie und Psychologie der Farben (3)

3. WS 1911/12

Matthias Murko: Die südslawische Literatur der Reformation und Gegenreformation (3)

Matthias Murko: Grammatik der tschechischen Sprache (2)

Matthias Murko: Seminar für slawische Philologie (2)

Karl Štrekelj: Altkirchenslawische Grammatik (4)

Karl Štrekelj: Seminar für slawische Philologie: Grammatische Analyse von altkirchens-lawischen und südslawischen Texten (2)

Bernhard Seuffert: Die deutsche Literatur des 17. Jahrhunderts (2)

Bernhard Seuffert: Seminar für deutsche Philologie: Neuhochdeutsche Metrik (2)

Alexius Meinong Ritter von Handschuchsheim: Erkenntnistheorie (4)

Hugo Spitzer: Gesichtsempfindungen und Gesichtswahrnehmungen (3)

Eduard Martinak: Experimentalpsychologisches zu den Grundlagen der Ethik (3)

Josef Stalzer: Varro, De lingua latina, mit Einleitung in die Grammatik bei Griechen und Römern (2)

Josef Mesk: Erklärung von Ciceros Orator (3)

Richard Kornelius Kukula: Erklärung der Mimiamben des Herondas (2)

Richard Kornelius Kukula: Geschichte der römischen Literatur II (3)

Heinrich Schenkl: Griechische Literaturgeschichte I (4)

Wilhelm Suida: Geschichte der italienischen Malerei (2)

Hermann Egger: Einführung in die Kunstgeschichte (2)

4. SS 1912

- Matthias Murko: Die südslavische Volkspoesie (3)
 Matthias Murko: Einführung in das Studium der russischen Sprache (3)
 Richard Kornelius Kukula: Lateinische Tempus- und Moduslehre (3)
 Richard Kornelius Kukula: Kursorische Lektüre von Ovids Fasti (2)
 Heinrich Schenkl: Griechische Literaturgeschichte I (4)
 Josef Mesk: Menander (3)
 Eduard Martinak: Geschichte der Pädagogik seit dem XVI. Jahrhundert (4)
 Oskar Eberstaller: Schulhygiene (3)
 Richard Kornelius Kukula: Philologisches Seminar: Interpretation der Jugendgedichte Vergils (2)
 Josef Mesk: Philologisches Proseminar: Lateinische Stil- und Interpretationsübungen (2)
 Otto Cuntz: Topographie der Stadt Rom im Altertum (3)
 Otto Cuntz: Rom im Zeitalter der Revolution, von den Gracchen bis Caesar (2)

5. WS 1912/13

- Matthias Murko: Geschichte der südslawischen Literatur des XVIII. Jahrhunderts (4)
 Matthias Murko: Russische Übungen (2)
 Matthias Murko: Seminar für slawische Philologie (2)
 Heinrich Schenkl: Geschichte der griechischen Philosophie (3)
 Heinrich Schenkl: Lektüre ausgewählter platonischer Dialoge (2)
 Richard Kornelius Kukula: Mythologie und Religionswesen der Römer (3)
 Richard Kornelius Kukula: Lektüre ausgewählter Elegien des Properz (3)
 Richard Kornelius Kukula: Philologisches Seminar: Interpretation der größeren Fragmente aus Sallusts Historien (2)
 Richard Kornelius Kukula: Philologisches Proseminar: Cicero Pro Milone (2)
 Josef Mesk: Die römische Tragödie (3)
 Josef Mesk: Philologisches Proseminar: Lateinische Stil- und Interpretationsübungen (2)
 Rudolf Heberdey: Erklärung antiker Denkmäler (1)
 Karl Uhrlirz: Lateinische Palaeographie (3)
 Eduard Martinak: Geschichte der Pädagogik seit dem XVI. Jahrhundert (4)

6. SS 1913

- Matthias Murko: Geschichte der südslawischen Literatur im 19. Jahrhundert (3)
 Matthias Murko: Ausgewählte Kapitel aus der slawischen Altertums- und Volkskunde (2)
 Matthias Murko: Seminar für slawische Philologie (2)
 Richard Kornelius Kukula: Interpretation ausgewählter Teile de Aeneis (3)
 Richard Kornelius Kukula: Lektüre des Briefwechsels zwischen Traian und Plinius (2)
 Richard Kornelius Kukula: Philologisches Seminar (2)
 Richard Kornelius Kukula: Philologisches Proseminar: Cicero Pro Milone (2)

Josef Mesk: Erklärung ausgewählter Dialoge Lukians (3)
 Josef Mesk: Philologisches Proseminar: Lateinische Stil- und Interpretationsübungen (2)
 Heinrich Schenkl: Geschichte der griechischen Philosophie (3)
 Matthias Murko: Interpretation von altkirchenslawischen Texten (2)
 Adolf Bauer: Geschichte Roms im Zeitalter der Revolution (5)
 Eduard Martinak: Philosophisches Seminar: Besprechung ausgewählter Partien aus der allgemeinen Methodik (2)

7. WS 1913/14

Richard Kornelius Kukula: Geschichte der römischen Bühnendichtung und Erklärung der Captivi (3)
 Richard Kornelius Kukula: Einführung in die älteste Literatur des Christentums mit Lektüre des Tatians und des Minicius Felix (2)
 Richard Kornelius Kukula: Philologisches Seminar: Interpretation der Vitae Virgilianae (2)
 Richard Kornelius Kukula: Philologisches Proseminar: Livius XXIX (2)
 Josef Mesk: Geschichte der attischen Beredsamkeit (3)
 Josef Mesk: Philologisches Proseminar: Lateinische Stil- und Interpretationsübungen (2)
 Matthias Murko: Geschichte der südslawischen Literatur im 19. Jahrhundert (3)
 Matthias Murko: Grammatik der polnischen Sprache (2)
 Matthias Murko: Seminar für slawische Philologie: Übungen auf dem Gebiete der slawischen Romantik (Prešeren, St. Vraz) (2)
 Rajko Nachtigall: Uvod v zgodovinsko primerjalno slovnico slovenskega jezika (3)
 Rajko Nachtigall: Lektüre von Gribojedov (2)
 Rajko Nachtigall: Seminar für slawische Philologie (2)
 Anton Ive: Einführung ins Italienische (2)
 Otto Cuntz: Lateinische Epigraphik (3)

8. SS 1914

Richard Kornelius Kukula: Interpretation des X. Buches von Quintilians Institutio oratoria (3)
 Richard Kornelius Kukula: Lektüre ausgewählter Dichtungen Pindars (2)
 Heinrich Schenkl: Metrische Übungen an griechischen und lateinischen Texten (3)
 Richard Kornelius Kukula: Philologisches Seminar: Interpretation der Vitae Virgilianae (2)
 Matthias Murko: Geschichte der südslawischen Literatur seit 1830 (3)
 Matthias Murko: Seminar für slawische Philologie (2)
 Rajko Nachtigall: Uvod v zgodovinsko primerjalno slovnico slovenskega jezika (3)
 Rajko Nachtigall: Der Akzent in den slawischen Sprachen (2)
 Rajko Nachtigall: Seminar für slawische Philologie (2)
 Matthias Murko: Lektüre und Interpretation des Pan Tadeusz von A. Mickiewicz (2)
 Richard Kornelius Kukula: Philologisches Seminar: Interpretation der Vitae Vergilianae (2)
 Hugo Spitzer: Geschichte der Philosophie des Altertums II. Die Zeit nach Aristoteles (3)

PRAGA

1. IVAN LAH

1. ZB 1903/04 (Fakulta filosofická, Praha)

Jan Kvíčala: Výklad vybraných částí Aeneidy (2)

Robert Novák: O životě, povaze a literární činnosti Ciceronově (3)

Robert Novák: Latinské tvarosloví (2)

Robert Novák: Slohová cvičení latinská a výklad desáté knihy Quintilianovy (2)

Hynek Vysoký: Řecké starožitnosti scénické (2)

František Pastrnek: Česká, moravská a slovenská nářečí (2)

Otakar Hostinský: Dějiny esthetiky empirické a formalistické (2)

2. LB 1904

Robert Novák: Aischilovi Peršané (1)

Robert Novák: Slohová cvičení latinská a výklad Ciceronovy řeči za Sestia (2)

Hynek Vysoký: Výklad Hesiodovy Theogonie (2)

Hynek Vysoký: Řecké starožitnosti scénické. II. část (2)

Tomáš Garrigue Masaryk: Seminář filosofický. Cvičení (1)

František Pastrnek: Čtení a výklad textů staroslověnských (2)

Jiří Polívka: Maloruská cvičení (2)

Josef Zubatý: O slovesných rodech jazykův indoevropských (1)

Jan Kvíčala: Čtení o vybraných částech literatury řecké (5)

3. ZB 1904/05

František Drtina: Dějiny řecké filosofie (Platon, Aristoteles a doma poaritotelská) (2)

František Drtina: O akademickém životě a studiu (1)

František Drtina: Dějiny pedagogiky (3)

František Čáda: Ethika (4)

Jan Kvíčala: Historie řeckého dějepisectví (4)

Jan Kvíčala: Výklad zlomků Enniových (2)

Josef Král: Řecka a římská rhythmika a metrika (4)

Josef Král: O vojenském, soudním a finančním zřízení athenském (2)

Robert Novák: Dějiny římské tragoedie s exkursy o úpravě divadla římského (3)

František Pastrnek: Dějiny starého církevněslovanského písemnictví (2)

Jiří Polívka: Srovnávací mluvnice západoslovanských jazyků (3)

4. LB 1905

- František Čáda: Psychologie I. Obecná nauk o počitku (3)
 Josef Král: Řecká a římská rhythmika a metrika II. (5)
 Jan Kvíčala: Čtení o lyrickém básnictví řeckém (5)
 Robert Novák: Básnictví alexandrijské (2)
 František Pastrnek: Dějiny slovanské filologie (2)
 František Drtina: Reformní směry v oboru didaktiky středoškolské (4)

5. ZB 1905/06

- Otakar Hostinský: O stycích mezi básnictvím a hudbou (2)
 Josef Král: Výklad Euripidova Kyklopa (2)
 František Groh: Platonův život a spisy (2)
 Robert Novák: Lyrické básnictví římské (3)
 Hynek Vysoký: Řecké starožitnosti soukromé (2)
 Hynek Vysoký: Archaeologická cvičení (1)

6. LB 1906

- František Krejčí: Paměť a obrazotvornost II. (3)
 František Drtina: Úvod do dějin novověké filosofie (Období renesance a reformace) (2)
 Josef Král: Dějiny bukolického básnictví řeckého a římského (4)
 Josef Král: Výklad Plautových Menaechmů (1)
 Robert Novák: Výklad vybraných epód a ód Horatiových s úvodem o metrech a prosodii tohoto básníka (2)
 Robert Novák: Nástin dějin římského písemnictví (1)
 František Groh: O spisech Platonových (2)

7. ZB 1906/07

- František Krejčí: Psychologie řeči a myšlení (3)
 Robert Novák: Dějiny římského řečnictví (3)
 František Groh: Řecká tragédie (3)
 Hynek Vysoký: Řecká mythologie (2)
 Hynek Vysoký: Archeologická cvičení (1)

8. LB 1907

- František Čáda: Dějiny řecké filosofie. Sokrates a školy sokratovské (1)
 Tomáš Garrigue Masaryk: Filosofie Dostojevského v souvislosti s myšlenkovým vývojem novodobého Ruska (5)
 Josef Král: Gramatika attického nářečí II. (5)
 Robert Novák: Latinské tvarosloví (2)
 Robert Novák: Topografie starého Říma (3)

František Groh: Římské básnictví epické (3)

František Groh: Řecká tragoedie (2)

Hynek Vysoký: Řecká mythologie II. (2)

Hynek Vysoký: Pompeje (2)

Růžička: Hygiena školská (3)

9. ZB 1907/08

František Krejčí: Logika, přehled systému a dějin (3)

Josef Král: Dějiny komoedie římské (4)

Josef Král: Časování attického nářečí (1)

Robert Novák: O vývoji náboženství a kultu římského (1)

František Groh: O básních Homerových (3)

Hynek Vysoký: Řecká mytologie III (1)

Hynek Vysoký: Výklad vybraných antik dle odlitků a fotografií (1)

Hynek Vysoký: Archeologická cvičení (1)

2. ANTON LESKOVEC

1. WS 1909/10 (Rechts- und Staatswissenschaftliche Fakultät, Wien)

Moritz Wlassak: Geschichte und Institutionen des römischen Rechts (8)

Hans von Voltolini: Deutsche Rechtsgeschichte (5)

Siegmund Adler: Österr. Reichsgeschichte (5)

Wilhelm Jerusalem: Einleitung in die Philosophie (4)

Stephan Braßloff: Übungen im römischen Recht. Lektüre der Institutionen des Gaius und leichter Pandektenstellen (2)

Siegmund Adler: Enzyklopädie der Rechts- und Staatswissenschaften (2)

Emil von Schrutka-Rechtenstamm: Römischer Civilprozess (3)

2. LB 1910 (Fakulta věd právních a státních, Praha)

Miloslav Stieber: Soukromé právo německé (5)

Leopold Heyrovský: Dějiny a systém římského práva soukromého III. Právo rodinné a dědické (6)

Josef Vančura: Dějiny a systém římského práva soukromého III. Právo obligační (6)

3. ZB 1910/11

Kamil Henner: Právo církevní (7)

Antonín Hobza: Civilní proces kanonický (1)

Jan Kapras: Dějiny práva v zemích českých. Část I. (Dějiny pramenů a práva veřejného) (5)

Karel Kadlec: Polské právní dějiny (2)

Josef Vančura: Právo pandektní (2)

4. LB 1911

Antonín Hobza: Repetitorium práva církevního (1)

Jaromír Čelakovský: Dějiny práva v zemích českých (4)

Karel Kadlec: O státoprávním poměru Chorvatska k Uhrám (1)

Kamil Henner: Církevní právo (7)

Leopold Heyrovský: O odkazech (2)

5. ZB 1911/12

Emanuel Tilsch: Rakouské právo občanské. Právo rodinné (2)

Emanuel Tilsch: Rakouské právo občanské. Právo knihovní (1)

Emanuel Tilsch: Rakouské právo občanské. Právo dědické (3)

Josef Prušák: Rakouské právo trestní (5)

František Vavřínek: Správní věda a rakouské právo správní (6)

Cyril Horáček: Národní hospodářství I. Národohospodářská teorie (5)

6. LB 1912

Josef Prušák: Rakouské řízení trestní (5)

František Vavřínek: Všeobecné a rakouské právo státní (5)

Cyril Horáček: Věda finanční (5)

Emanuel Tilsch: Rakouské právo občanské. Část všeobecná (6)

Jan Krčmař: Rakouské právo občanské. Část zvláštní (právo obligační) (6)

7. ZB 1912/13

Karel Hermann šl. Otavský: Obchodní právo. (Ius mercantruae) (4)

Emil Ott: O řízení soudním podle zákonů ze dne 1. srpna 1895 (6)

Emil Ott: O řízení nesporném vůbec a o notářství a řízení pozůstalostním (3)

Václav Hora: O exekuci pro pohledávky peněžité na nemovitosti (2)

Cyril Horáček: Národní hospodářství II. Národohospodářská politika (5)

Josef Drachovský: Systém rakouského práva finančního (4)

8. LB 1913

Karel Hermann šl. Otavský: Rakouské právo směnečné (3)

Emil Ott: O řízení soudním sporném podle zákonů ze dne 1. srpna 1895 (5)

Mildschuh: Všeobecná srovnávací a rakouská statistika (4)

Břetislav Foustka: Moderní stát (3)

Emil Ott: O exekuci a o prozatímních opatřeních podle zákona ze dne 27. května 1896 (2)

3. ANTON NOVAČAN

1. ZB 1908/09

Miloslav Stieber: Právní děje německé (5)

Leopold Heyrovský: Dějiny a systém římského práva soukromého (6)

František Drtina: Úvod do filosofie (2)

2. LB 1909

Leopold Heyrovský: Dějiny a systém římského práva soukromého II. Právo obligační (6)

Miloslav Stieber: Soukromé právo německé (5)

Josef Vančura: Dějiny a systém římského práva soukromého. Právo rodinné a dědické (6)

Jan Kapras: Dějiny práva v zemích českých (4)

Kamil Henner: Církevní právo I. (3)

Kamil Henner: Četba pramenů církevního práva (1)

František Drtina: Úvod do filosofie (1)

Karel Kadlec: O nejstarších pramenech dějin slovanského práva (2)

3. ZB 1909/10

Leopold Heyrovský: Civilní proces římský (2)

Josef Trakal: Dějiny filosofie práva. Historia philosophiae iuris (4)

Karel Kadlec: Říšské dějiny rakouské: dějiny státního vývoje a práva veřejného (5)

Karel Kadlec: Ruské právní dějiny (3)

Karel Kadlec: O ústavách balkánských států (1)

Antonín Hobza: Právo církevní II. (4)

Robert Maršan: Vývoj ústavy mocnářství rakouského v l. 1860-67 (4)

4. LB 1910

Leopold Heyrovský: Četba vybraných titulů Institucí Justinianových (2)

Leopold Heyrovský: Základy římského práva veřejného (2)

Antonín Hobza: Repetitorium práva církevního (1)

Karel Kadlec: O základech slovanského práva soukromého i veřejného (2)

Jan Kapras: Repetitorium z německého práva soukromého (1)

Jaroslav Demel: Repetitorium rakouských říšských dějin (1)

Bohumil Baxa: Vývoj centralisace v zemích dnešního mocnářství (1)

Josef Trakal: O vyřizování sporů mezinárodních, zvláště o právu válečném (1)

Karel Chytil: Leonardo da Vinci (1)

5. ZB 1910/11

Emanuel Tilsch: Rakouské právo občanské. Právo knihovní (3)

Emanuel Tilsch: Rakouské právo občanské. Právo dědické (3)

Jan Krčmař: Rakouské právo občanské. Právo věcné (3)
 František Storch: Rakouské právo trestní. (Ius criminale austriacum) (5)

6. LB 1911

Emanuel Tilsch: Rakouské právo občanské. Část všeobecná (6)
 Jan Krčmař: Rakouské právo občanské. Právo obligační (6)
 Josef Prušák: Rakouské řízení trestní (5)

7. ZB 1911/12

Emil Ott: O řízení soudním sporném podle zákonů ze dne 1. srpna 1895 (6)
 Josef Gruber: Národní hospodářství (5)
 Karel Hermann šl. Otavský: Obchodní právo. (Ius mercaturae) (4)
 Emil Ott: O řízení nesporném vůbec a o notářství a řízení pozůstalostním (3)

8. LB 1912

Emil Ott: O řízení soudním sporném podle zákonů ze dne 1. srpna 1895 (5)
 Emil Ott: O exekuci a o prozatímních opatřeních podle zákona ze dne 27. května 1896 (2)
 Karel Hermann šl. Otavský: Rakouské právo směnečné (3)
 Eduard Weyr: Všeobecná věda správní (3)
 Eduard Weyr: Všeobecná srovnávací a rakouská statistika (4)
 František Vavřínek: Všeobecné a rakouské právo státní (5)
 Břetislav Foustka: Vývoj sociálního myšlení (Dějiny sociologie) (5)

9. LB 1912/13

Josef Gruber: Národní hospodářství (5)
 Jiří Hoetzel: Správní věda a rakouské právo správní (6)
 Břetislav Foustka: Praktická filosofie (4)

10. LB 1913

Cyril Horáček: Věda finanční (5)

4. FERDINAND KOZAK

1. SS 1918 (Philosophische Fakultät, Wien)

Eugen Oberhummer: Die Balkanhalbinsel II: Völker und Staaten (1)
 Eduard Brückner: Allgemeine Geographie II: Klimatologie (3)
 Oswald Redlich: Geschichte des Mittelalters (3)
 Alfons Dopsch: Die politischen Theorien d. Mittelalters (3)
 August Fournier: Geschichte Europas in der Zeit der Kongresse (1814-1823) (3)

2. ZP 1918/19 (Mudroslovni fakultet, Zagreb)

- Bartol Poparić: Praktički tečaj talijanskoga jezika za početnike (2)
Bartol Poparić: Čitanje i tumačenje tragedije Al. Mazina (1)
Đuro Arnold: Opća pedagogija (3)
Albert Bazala: Psihologija mišljenja i volje (3)
Albert Bazala: Uvod u estetiko (3)
Julije Adamović: Praktični tečaj francuskog jezika (2)
Julije Adamović: Čitanje i tumačenje odabranih odlomaka iz modernih drama (1)
Stjepan Ivšić: Poredbena slovenska gramatika. Sintaksa (4)
Stjepan Ivšić: Historička gramatika poljskoga jezika (2)
Đuro Šurmin: Hrvatska književnost (6)

3. LB 1919 (Fakulta filosofická, Praha)

- František Drtina: Úvod do filosofie II (2)
Gustav Kabrhel: Hygiena školská (3)
Maxmilián Křepinský: Historická mluvnice jazyka francouzského (Hláskosloví) (4)
Václav Tille: Soustavné dějiny francouzské literatury se zřetelem k literaturám sousedním (3)
Jan Máchal: Česká literatura od r. 1880 (2)
Eugène Bestaux: Explication des textes (2)
Josef Chlumský: O fonetice jazyka francouzského (2)

4. ZB 1919/20

- František Drtina: Předmět a problémy filosofie (3)
František Pastrnek: Mluvnice jazyka staroslověnského (3)
Jan Máchal: Dějiny slovanských literatur (Osvícenství a počátky romantismu) (3)
Maxmilián Křepinský: Historická mluvnice jazyka francouzského (Hláskosloví) (4)
Maxmilián Křepinský: Četba starofrancouzských textů (2)
Václav Tille: Francouzská literatura se zřetelem k zemím moderním (3)
Josef Chlumský: Praktická cvičení (1)
Eugène Bestaux: Exercices pratiques (2)
Eugène Bestaux: La littérature française au XIX siècle: le romantisme (2)
Otakar Kádner: Četba a výklad spisů moderních reformátorů pedagogických (2)
Otakar Kádner: Methodika a didaktika jazyků moderních (2)

5. LB 1920

- Maxmilián Křepinský: Historická mluvnice jazyka francouzského (Hláskosloví) (4)
Maxmilián Křepinský: Četba starofrancouzských textů (4)
Václav Tille: Dějiny francouzské literatury se zřetelem k literaturám sousedním (3)
František Pastrnek: Mluvnice jazyka staroslověnského. Skladba (3)

Jan Máchal: Dějiny slovanských literatur (Romantism) (3)
 Jan Máchal: Slovanský seminář. Výklad dramaty Čechovových (2)
 Jiří Polívka: Dějiny srbské literatury XIX. stol. (2)
 Léon Chollet: Exercices pratiques (2)
 Léon Chollet: Explications de textes (1)
 Eugène Bestaux: Poètes d'aujourd'hui (2)

6. ZB 1920/21

Maxmilián Křepinský: Historická mluvnice jazyka francouzského (Tvarosloví) (4)
 Maxmilián Křepinský: Výklad starofrancouzských textů (2)
 Václav Tille: Soustavné dějiny francouzské literatury se zřetelem k literaturám sousedním (3)
 Václav Tille: Srovnávací literatura (3)
 André Tibal: Taine et Renan: leur influence sur le développement de la pensée française (2)
 František Pastrnek: Mluvnice jazyka staroslověnského. Skladba (3)
 Jan Máchal: Dějiny slovanských literatur (Od romantismu k realismu) (3)
 Jan Máchal: Výklady románů St. Žeromského (2)
 Matyáš Murko: Illyrism (3)
 Matyáš Murko: Slovanský seminář (2)
 Léon Chollet: Exercices pratiques (2)
 Léon Chollet: Explication des textes (2)
 Eugène Bestaux: Le réalisme en France (2)

7. LB 1921

Jan Máchal: Dějiny slovanských literatur (Realism) (3)
 Jan Máchal: Výklad vybraných básní M. J. Lermontova (2)
 Václav Tille: Srovnávací literatura (3)
 Václav Tille: Dějiny francouzské literatury (3)
 Jiří Polívka: Ruská poesie XIX. stol. (2)
 Břetislav Foustka: Vývoj sociálního myšlení II. (2)
 Miloš Weingart: Seminář staroslověnský (2)
 Matyáš Murko: Čtení a výklad Gorského Vijence P. Petroviče Njegoše (2)

8. ZS 1927/28 (Filozofská fakulteta, Ljubljana)

Fran Ramovš: Slovenska dialektologija (3)
 Fran Ramovš: Uvod v splošno fonetiko (1)
 Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literarne kritike (2)
 Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (klasična doba) (2)
 Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (debloslovje) (3)

Jakob Kelemina: Seminar (2)

Nikola Radojčić: Hrvatska zgodovina od XII. do XIV. stoletja (3)

9. LS 1928

Fran Ramovš: Slovenska dialektologija (3)

Fran Ramovš: Uvod v splošno fonetiko (1)

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od srede IX. stoletja (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literarne kritike (2)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (klasična doba) (2)

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (oblikoslovje) (3)

Nikola Radojčić: Hrvatska zgodovina od XIII. in XIV. stoletja (3)

KRAKOV

1. VOJESLAV (HERMANN) MOLÈ²⁰⁸

1. SZ 1908/9 (Wydział Filozoficzny, Kraków)

Stanisław Tarnowski: Historia literatury polskiej (od XV. do XX. wieku) (3)

Jan Łoś: Morfologia polska (2)

Jan Łoś: Semynarium słowiańskie (2)

Stanisław Windakiewicz: Literatura polska XVI. w. (3)

Stanisław Windakiewicz: Lirycy pseudoklasyczni (1)

Maryan Sokołowski: Historia sztuki XVI. i XVII. w. (3)

2. SL 1909

Maryan Sokołowski: Historia sztuki włoskiej w epoce baroku (3)

Maryan Sokołowski: Ćwiczenia praktyczne (2)

Stanisław Windakiewicz: Literatura polska XVI. w. (3)

Stanisław Windakiewicz: O Mickiewiczu (1)

Stanisław Windakiewicz: Młodzi romantycy (1)

Jan Łoś: Morfologia polska (2)

Maryan Zdziechowski: Kierunki umysłowe Francji w XIX. wieku (2)

Stefan Pawlicki: Historia nowożytnego monizmu (1)

Władysław Heinrich: Z filozofii francuskiej współczesnej (2)

208 Moletov študij na Dunaju (WS 1906/07, SS 1907, WS 1910/11, SS 1911, SS 1911/12, SS 1912) je naveden v knjigi *Kaj večega poskusiti in postati. Slovenski pisatelji dunajski študentje (1850–1926)* na str. 157–159.

LJUBLJANA

1. ANTON PODBEVŠEK

1. ZP 1918/19 (Mudroslovni fakultet, Zagreb)

- Đuro Arnold: Opća pedagogija (3)
Albert Bazala: Psihologija mišljenja i volje (3)
Albert Bazala: Uvod u estetiku (3)
Stjepan Ivšić: Poredbena slovenska gramatika. Sintaksa (4)
Stjepan Ivšić: Tumačenje staroslovenskih spomenika (2)
Đuro Šurmin: Hrvatska književnost (6)
Đuro Škarić: Gramatika ruskoga jezika za početnike (3)
Stjepan Musulin: Česka gramatika s praktičnim vježbama (3)

2. LP 1919

- Đuro Arnold: Specijalna pedagogija (3)
Albert Bazala: Povijest filozofije (6)
Vjekoslav Rotkvić: Znatniji filozofijski sustavi i smjerovi u drugoj polovici 19. vijeka (2)
Vladimir Dvorniković: Filozofija u najširem vidu kulture i života (2)
Branko Drechsler: Povijest hrvatske književnosti u 19. stoljeću (3)
Đuro Šurmin: Književnost Hrvata i Srba u XVIII. stoljeću (5)
Stjepan Musulin: Česka gramatika s praktičnim vježbama (2)
Stjepan Musulin: Čitanje Nerudinih pripovijedaka (1)

3. ZP 1919/20

- Đuro Arnold: Psihologija spoznaje (3)
Albert Bazala: Savremene pedagoške struje (2)
Albert Bazala: Povijest filozofije (4)
Milan Rešetar: Glasovi i oblici hrvatskoga jezika (3)
Đuro Šurmin: Književne prilike u Hrvata i Srba krajem XVIII. i početkom XIX. stoljeća (6)
Dragutin Boranić: Metrika naših narodnih pjesama (4)
Dragutin Boranić: Sintaksa hrvatskoga jezika (4)
Vladimir Dvorniković: Glavni problemi i smjerovi u filozofiji sadašnjosti (2)
Stjepan Ivšić: Poredbena slavenska gramatika. Sintaksa (2)
Stjepan Ivšić: Slovenska fonetika (2)
Stjepan Ivšić: Slavensko pismo (2)
Franjo Fancev: Pregled izvora za povijest hrvatskoga ili srbskoga jezika (2)

4. LP 1920

- Đuro Arnold: Psihologija čuvstava (3)
 Vladimir Dvorniković: Filozofija Kanta (4)
 Vladimir Dvorniković: Glavni problemi i smjerovi u filozofiji sadašnjosti (2)
 Milan Rešetar: Usporedna gramatika južnoslavenskih jezika (3)
 Milan Rešetar: Historija starije jugoslavenske književnosti (3)
 Milan Rešetar: Tumačenje starijih jugoslavenskih tekstova (2)
 Stjepan Ivšić: Slavenska fonetika (2)
 Stjepan Ivšić: Slavensko pismo (2)
 Stjepan Ivšić: Uvod u poredbeno slovensko gramatiku (3)
 Fran Ilešič: Slovenačka moderna (3)
 Fran Ilešič: Jugoslavenstvo u slovenačkoj literaturi (2)
 Fran Ilešič: Silvije Strahimir Kranjčević s obzirom na slovenačku literaturu (2)

5. ZP 1920/21

- Đuro Arnold: Opća pedagogija (3)
 Đuro Arnold: Pedagogijski seminar (5)
 Albert Bazala: Povijest filozofije novijega doba od renesanse do Kanta (4)
 Vladimir Dvorniković: Filozofija od Hegela do konca 19. stoljeća (2)
 Đuro Šurmin: Hrvatska i srpska književnost XIX. stoljeća (6)
 Fran Ilešič: Slovenska moderna (3)
 Fran Ilešič: Seminarske vježbe: čitanje i tumačenje Prešernovih pjesama (2)
 Branko Drechsler: Hrvatsko-srpska književnost narodnoga preporoda (7)

6. LS 1921 (Filozofska fakulteta, Ljubljana)

- Karel Ozvald: Filozofija vzgoje (4)
 Karel Ozvald: Zločin, kazni in vzgoja (1)
 Franc Weber: Analitična psihologija III (analiza čuvstev in stremljenj) (4)
 Franc Weber: Logika vesti (2)
 Franc Weber: Filozofski seminar: Im. Kant, *Prolegomena* (2)
 Ivan Prijatelj: Slovenska literatura v šestdesetih letih (3)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)
 Izidor Cankar: Zgodovina zapadnoevropske arhitekture, plastike in slikarstva v poznejšem srednjem veku (3)
 Izidor Cankar: Arhitektura in plastika v zadnji tretjini XIX. stoletja (1)
 Izidor Cankar: Umetnostno zgodovinske vaje (2)

7. ZS 1921/22

- Franc Weber: Spoznavna teorija (4)
 Franc Weber: Psihološki in normativni problem estetike (2)

Franc Weber: Filozofski seminar: George Berkeley, Treatise Concerning the Principles of Human Knowledge (2)

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (oblikoslovje) (3)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemškega slovstva (2)

Jakob Kelemina: Interpretacija gotških tekstov (2)

Jakob Kelemina: Tehnika romana (2)

Ivan Prijatelj: Slovenska literatura v šestdesetih letih (3)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske književnosti (3)

Ivan Prijatelj: Seminar: Vaje iz literarne zgodovine novejšje dobe (2)

8. LS 1922

Franc Weber: Spoznavna teorija (4)

Franc Weber: Psihološki in normativni problem estetike (2)

Ivan Prijatelj: Slovensko časopisje v šestdesetih letih (3)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske književnosti (3)

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (oblikoslovje) (3)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemškega slovstva (srednji vek) (2)

9. ZS 1922/23

France Veber: Spoznavna teorija II. Analiza kompleksnih spoznavnih aktov (4)

France Veber: Psihološki temelji jezika (2)

France Veber: Jožef Miselj (obris njegove filozofije) (1)

Ivan Prijatelj: Doba mladoslovenstva v slovenski literarni zgodovini (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)

Izidor Cankar: Italijanska renesansa (2)

Izidor Cankar: Nizozemsko slikarstvo XVI. in XVII. stoletja (1)

2. MIRAN JARC

1. LP 1919 (Mudroslovni fakultet, Zagreb)

Đuro Arnold: Specijalna pedagogija (3)

Albert Bazala: Povijest filozofije (6)

Stjepan Ivšić: Tumačenje staroslavenskih spomenika (2)

Đuro Šurmin: Književnost Hrvata i Srba u XVIII.. stoljeću (4)

Dragutin Boranić: Glagolske osnove i oblici u hrvatskom jeziku (4)

Vladimir Dvorniković: Filozofija u najširšem vidu kulture i života (2)

Đuro Škarić: Gramatika ruskoga jezika za početnike (3)

Julije Adamović: Praktični tečaj francuskog jezika za početnike (2)

Jovanović: Školska higijena (3)

Branko Drechsler: Predstavni hrvatske književnosti u XIX. stoljeću (3)
 Petar Skok: Romantični pokret i glavni njegovi zastupnici u Francuskoj (3)

2. ZS 1919/20 (Filozofska fakulteta, Ljubljana)

Fran Ramovš: Glavni obrisi primerjalne gramatike (3)
 Fran Ramovš: Historična gramatika slovenskega jezika I (glasoslovje) (3)
 Rajko Nahtigal: Starocerkvenoslovanski jezik (3)
 Ivan Prijatelj: Slovensko slovstvo v desetletju absolutizma (1851–1861) (3)
 Ivan Prijatelj: Ruski realizem štiridesetletnikov (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz slovenske književne zgodovine petdesetih let (2)

3. LS 1920

Karel Ozvald: Vzgojeslovna psihologija (4)
 Karel Ozvald: Sodobna vprašanja izobrazbe (1)
 Karel Ozvald: Pedagogični seminar (2)
 Franc Weber: Analitična psihologija (3)
 Rajko Nahtigal: Starocerkvenoslovanski jezik (3)
 Ivan Prijatelj: Slovenska literatura v dobi staroslovenstva (3)
 Ivan Prijatelj: Ruski realizem štiridesetletnikov (2)
 Fran Ramovš: Historična gramatika slovenskega jezika I. Glasoslovje (4)
 Fran Ramovš: Uvod v fonetiko (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: literarno-zgodovinske vaje iz dobe staroslovenstva (2)
 Izidor Cankar: Zgodovina starokrščanske umetnosti (3)
 Izidor Cankar: Notranji pogoji umetnostne oblike (teoretski kurz) (1)

4. ZS 1920/21

Karel Ozvald: Vzgojevalna etika (3)
 Karel Ozvald: Krivda, kazni in vzgoja (problem zločina s posebnim ozirom na mladino) (2)
 Karel Ozvald: Seminarske vaje: John Locke: Some Thoughts Concerning Education (2)
 Ivan Prijatelj: Pisatelji staroslovenstva (3)
 Ivan Prijatelj: Glavni pisatelji ruskega realizma (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: literarno-zgodovinske vaje iz dobe staroslovenstva (2)
 Friderik Juvančič: Historična gramatika francoskega jezika (3)
 Friderik Juvančič: Zgodovina francoskega gledališča (2)
 Friderik Juvančič: Seminar: Uvod v starofrancoske tekste (2)
 Fran Ramovš: Historična gramatika slovenskega jezika I. Glasoslovje (3)
 Izidor Cankar: Impresionizem in ekspresionizem (1)
 France Kidrič: Slovanske literature v prvi polovici XVIII. stoletja (3)

5. LS 1921

- Karel Ozvald: Filozofija vzgoje (4)
Karel Ozvald: Zločin, kazni in vzgoja (1)
Ivan Prijatelj: Slovenska literatura v šestdesetih letih (3)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)
Ivan Prijatelj: Seminar: literarnozgodovinske vaje iz dobe šestdesetletnikov (2)
Fran Ramovš: Historična gramatika slovenskega jezika I. Glasoslovje (4)
France Kidrič: Slovanske literature v XVIII. stoletju (5)
Friderik Juvančič: Historična gramatika francoskega jezika (3)
Friderik Juvančič: Zgodovina francoskega gledališča (2)
Friderik Juvančič: Seminar: Uvod v starofrancoske tekste (2)
Lucien Tesnière: Francoska literatura v XIX. stoletju (2)
Lucien Tesnière: Gramatika novofrancoskega jezika (1)
Lucien Tesnière: Razlaga novofrancoskih tekstov (2)

6. ZS 1921/22

- France Kidrič: Literarna in kulturna zgodovina slovenske reformacije (2)
France Kidrič: Slovanski preporod (3)
Ivan Prijatelj: Slovenska literatura v šestdesetih letih (3)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske književnosti (3)
Ivan Prijatelj: Seminar: Vaje iz literarne zgodovine novejšje dobe (2)
Aleksandar Stojičević: Pregled srbske in hrvaške književnosti XIX. stoletja (2)
Lucien Tesnière: Francoska književnost XIX. stoletja (2)
Lucien Tesnière: Slovnica novofrancoskega jezika (1)
Lucien Tesnière: Pismeni sestavki v francoščini (1)
Lucien Tesnière: Prevodi iz slovenščine (Cankar, Moje življenje) (1)
Fran Ramovš: Historična gramatika slovenskega jezika (4)
Rajko Nahtigal: Izbrana poglavja iz slovanske primerjalne slovnice (3)
Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (3)
Fanny Copeland: Angleščina I (2)

7. LS 1922

- Aleksandar Stojičević: Pregled srbske in hrvaške književnosti na današnjem knjižnem jeziku (2)
France Kidrič: Slovanski literarni preporod I (3)
Ivan Prijatelj: Slovensko časopisje v šestdesetih letih (3)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske književnosti (3)
Ivan Prijatelj: Seminar: Vaje iz literarne zgodovine novejšje dobe (2)
Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (3)
Lucien Tesnière: Francoska književnost XIX. stoletja (2)

Lucien Tesnière: Gramatika novofrancoskega jezika (1)

Lucien Tesnière: Pismeni sestavki v francoščini (1)

8. ZS 1923/24

Lucien Tesnière: Francoska književnost v 19. stoletju (2)

Franc Sturm: Izbrana poglavja francoske historične skladnje (3)

Rajko Nahtigal: Gramatika starocerkvenoslovanskega jezika (3)

Ivan Prijatelj: Pisatelji mladoslovenstva (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)

Izidor Cankar: Holandsko slikarstvo XVII. stoletja (1)

3. ANTON VODNIK

1. ZS 1920/21

Izidor Cankar: Zgodovina umetnosti v starokrščanski dobi in zgodnjem srednjem veku (3)

Izidor Cankar: Impresionizem in ekspresionizem (1)

Izidor Cankar: Umetnostno-zgodovinske vaje (2)

Vojeslav Molè: Zgodovina antične umetnosti (2)

Vojeslav Molè: Uvod v zgodovino bizantinske umetnosti (2)

Vojeslav Molè: Ikonografske vaje (2)

Josip Mantuani: Uvod v študij umetnostne zgodovine (1)

Josip Mantuani: Zgodovina grške umetnosti (2)

Josip Mantuani: Umetnost v šolskem pouku (1)

Karel Ozvald: Vzgojevalna etika (3)

Karel Ozvald: Krivda, kazni in vzgoja (2)

2. LS 1921

Izidor Cankar: Zgodovina zapadnoevropske arhitekture, plastike in slikarstva v poznejšem srednjem veku (3)

Izidor Cankar: Arhitektura in plastika v zadnji tretjini XIX. stoletja (1)

Izidor Cankar: Umetnostno-zgodovinske vaje (2)

Vojeslav Molè: Zgodovina antične umetnosti II (4)

Josip Mantuani: Uvod v študij umetnostne zgodovine (1)

Josip Mantuani: Zgodovina grške umetnosti (2)

Josip Mantuani: Umetnost v šolskem pouku (1)

Karel Ozvald: Filozofija vzgoje (4)

Karel Ozvald: Zločin, kazni in vzgoja (1)

Karel Ozvald: Seminarske vaje: John Locke: Some Thoughts Concerning Education (2)

Friderik Juvančič: Historična gramatika francoskega jezika (3)

Friderik Juvančič: Zgodovina francoskega gledališča (2)

Friderik Juvančič: Seminar: Uvod v starofrancoske tekste (2)

3. ZS 1921/22

Izidor Cankar: Gotika in pričetki italijanske renesanse (3)

Izidor Cankar: Starokrščanska plastika (2)

Vojeslav Molè: Grška umetnost V. in IV. stoletja (4)

Vojeslav Molè: Bizantinska umetnost do VIII. stoletja (2)

Vojeslav Molè: Seminar: vaje za začetnike (2)

Josip Mantuani: Zgodovina grške umetnosti II (plastika) (1)

Josip Mantuani: Latinska epigrafika (2)

Josip Mantuani: Razmnožujoče umetnosti, njih zgodovina, tehnika, znaki in praksa spoznavanja (1)

Karel Ozvald: Mladinoslovje (4)

Karel Ozvald: Problem discipline v šoli in življenju (2)

4. LS 1922

Izidor Cankar: Italijanska renesansa (2)

Izidor Cankar: Staronizozemsko slikarstvo (1)

Izidor Cankar: Seminar: Vasari (2)

Vojeslav Molè: Zgodovina grške umetnosti (2)

Vojeslav Molè: Zgodovina bizantinske umetnosti (2)

Vojeslav Molè: Uvod v metodo umetnostne zgodovine (1)

Vojeslav Molè: Seminarske vaje (2)

Josip Mantuani: Zgodovina grške umetnosti II (plastika) (1)

Josip Mantuani: Latinska epigrafika (2)

Josip Mantuani: Razmnožujoče umetnosti (1)

Karel Ozvald: Mladinoslovje (4)

5. ZS 1922/23

Izidor Cankar: Italijanska renesansa (2)

Izidor Cankar: Nizozemsko slikarstvo XVI. in XVII. stoletja (1)

Izidor Cankar: Seminar: analiza in datiranje umetnin v zvezi s predavanji (2)

Vojeslav Molè: Umetnost helenistične dobe (2)

Vojeslav Molè: Umetnost bližnjega orijenta v srednjem veku (2)

Vojeslav Molè: Seminarske vaje (2)

Josip Mantuani: Zgodovina grške in helenistične umetnosti (2)

Josip Mantuani: Izbrana poglavja o antični tehniki (1)

France Veber: Spoznavna teorija II. Analiza kompleksnih spoznavnih aktov (4)

Karel Ozvald: Sociologija dece in mladine (4)

6. LS 1923

- Izidor Cankar: Italijanska umetnost XVI. stoletja (2)
 Izidor Cankar: Holandsko slikarstvo XVII. stoletja (1)
 Izidor Cankar: Seminar: slovstvo o umetnosti na Slovenskem (2)
 Vojeslav Molè: Zgodovina etrurske in rimske umetnosti (2)
 Vojeslav Molè: Izbrana poglavja iz antične gliptike in keramike (1)
 Vojeslav Molè: Seminar: arheološka hemeneutika (2)
 Josip Mantuani: Zgodovina grške plastike (2)
 Josip Mantuani: Izbrana poglavja srednjeveške in novejšje tehnike (1)
 France Veber: Spoznavna teorija (4)

7. ZS 1923/24

- Izidor Cankar: Zgodovina baročne umetnosti (3)
 Izidor Cankar: Holandsko slikarstvo XVII. stoletja (1)
 Izidor Cankar: Seminar: slovstvo o umetnosti na Slovenskem (2)
 Josip Mantuani: Kulturna in idejna podlaga starokrščanske umetnosti (2)
 Josip Mantuani: O drobni in obrtni umetnosti X. stoletja na zapadu (otonska doba) (2)
 Vojeslav Molè: Plastika in slikarstvo v dobi rimskega cesarstva (2)
 Vojeslav Molè: Parthenon (1)
 Vojeslav Molè: Starejša grška religija in kult (2)
 Vojeslav Molè: Seminar: domača arheologija (2)
 France Veber: Problemi moderne predmetne teorije (2)

8. LS 1924

- Izidor Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti XVII. in XVIII. stoletja (3)
 Izidor Cankar: Francosko slikarstvo nove dobe (1)
 Izidor Cankar: Holandsko in belgijsko slikarstvo XVII. stoletja (1)
 Izidor Cankar: Seminarske vaje: zgodovina risbe (2)
 Vojeslav Molè: Plastika in slikarstvo v dobi rimskega cesarstva II (2)
 Vojeslav Molè: Grška religija do IV. stoletja s posebnim ozirom na umetnostne spomenike (2)
 Vojeslav Molè: Seminar: latinska epigrafika (2)
 Josip Mantuani: Kulturna in idejna podlaga starokrščanske umetnosti (2)
 France Veber: Zgodovina grške filozofije II (Sokrates, njegovi neposredni in posredni učenci ter sledeče filozofske šole) (2)

9. ZS 1924/25

- Izidor Cankar: Zgodovina zapadnoevropske in bizantinske umetnosti v zgodnjem srednjem veku (3)
 Izidor Cankar: Renesansa v nemškem slikarstvu (1)

Izidor Cankar: Seminar: umetnostno-zgodovinske vaje (2)

Vojeslav Molè: Troja, Kreta, Mikene (3)

Vojeslav Molè: Razlaga izbranih antičnih spomenikov (1)

Vojeslav Molè: Seminar: arheološke vaje (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejše ruske literature (2)

France Veber: Zgodovina filozofije (2)

10. LS 1925

Izidor Cankar: Zgodovina umetnosti v srednjem veku (3)

Izidor Cankar: Zgodovina nemškega slikarstva XV. in XVI. stoletja (1)

Izidor Cankar: Seminar: umetnostno-zgodovinske vaje (2)

Vojeslav Molè: Zgodovina grške umetnosti I (3)

Vojeslav Molè: Periklejeva doba (2)

Vojeslav Molè: Seminar: čitanje in tolmačenje izbranih poglavij Pausanijevega opisa Grčije (2)

France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)

France Veber: Zgodovina filozofije (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejše ruske literature (2)

11. ZS 1925/26

Izidor Cankar: Zgodovina zapadnoevropske umetnosti v poznem srednjem veku (3)

Izidor Cankar: Metoda spoznavanja likovne umetnosti (osnovni pojmi) (1)

Izidor Cankar: Seminar: vaje (2)

France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)

France Veber: Zgodovina filozofije (vrhunec in konec starogrške filozofije) (2)

Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)

12. LS 1926

Izidor Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti v dobi renesanse (3)

Izidor Cankar: Zgodovina nizozemskega slikarstva XV. stoletja (1)

Izidor Cankar: Seminar: srednjeveška arhitektura (2)

France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)

France Veber: Zgodovina grške filozofije (2)

Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)

4. JANEZ JALEN

1. ZS 1921/22

Izidor Cankar: Gotika in pričetki italijanske renesanse (3)

Izidor Cankar: Starokrščanska plastika (2)

Vojeslav Molè: Grška umetnost V. in IV. stoletja (4)

Vojeslav Molè: Bizantinska umetnost do VIII. stoletja (2)

Vojeslav Molè: Seminar: vaje za začetnike (2)

Josip Mantuani: Zgodovina grške umetnosti I (plastika) (1)

Josip Mantuani: Latinska epigrafika (2)

Josip Mantuani: Razmnožujoče umetnosti, njih zgodovina, tehnika, znaki in praksa spoznavanja (1)

2. LS 1922

Izidor Cankar: Italijanska renesansa (2)

Izidor Cankar: Staronizozemsko slikarstvo (1)

Izidor Cankar: Seminar: Vasari (2)

Vojeslav Molè: Zgodovina grške umetnosti (2)

Vojeslav Molè: Zgodovina bizantinske umetnosti (2)

Vojeslav Molè: Uvod v metodo umetnostne zgodovine (1)

Vojeslav Molè: Seminarske vaje (2)

Josip Mantuani: Zgodovina grške umetnosti II (plastika) (1)

Josip Mantuani: Latinska epigrafika II (2)

Josip Mantuani: Razmnožujoče umetnosti (1)

3. ZS 1922/23

Izidor Cankar: Italijanska renesansa (2)

Izidor Cankar: Nizozemsko slikarstvo XVI. in XVII. stoletja (1)

Izidor Cankar: Seminar: analiza in datiranje umetnin v zvezi s predavanji (2)

Vojeslav Molè: Umetnost helenistične dobe (2)

Vojeslav Molè: Umetnost bližnjega orijenta v srednjem veku (2)

Vojeslav Molè: Seminarske vaje (2)

Josip Mantuani: Zgodovina grške in helenistične umetnosti (2)

Josip Mantuani: Izbrana poglavja o antični tehniki (1)

4. LS 1923

Izidor Cankar: Italijanska umetnost XVI. stoletja (2)

Izidor Cankar: Holandsko slikarstvo XVII. stoletja (1)

Izidor Cankar: Seminar: slovstvo o umetnosti na Slovenskem (2)

Vojeslav Molè: Zgodovina etrurske in rimske umetnosti (2)

- Vojeslav Molè: Izbrana poglavja iz antične gliptike in keramike (1)
Vojeslav Molè: Seminar: arheološka hemeneutika (2)
Josip Mantuani: Zgodovina grške plastike (2)
Josip Mantuani: Izbrana poglavja srednjeveške in novejšje tehnike (1)
France Veber: Spoznavna teorija (4)

5. ZS 1923/24

- Izidor Cankar: Zgodovina baročne umetnosti (3)
Izidor Cankar: Holandsko slikarstvo XVII. stoletja (1)
Izidor Cankar: Seminar: slovstvo o umetnosti na Slovenskem (2)
Josip Mantuani: Kulturna in idejna podlaga starokrščanske umetnosti (2)
Josip Mantuani: O drobni in obrtni umetnosti X. stoletja na zapadu (otonska doba) (2)
Vojeslav Molè: Plastika in slikarstvo v dobi rimskega cesarstva (2)
Vojeslav Molè: Parthenon (1)
Vojeslav Molè: Starejša grška religija in kult (2)
Vojeslav Molè: Seminar: domača arheologija (2)
France Veber: Zgodovina grške filozofije (3)

6. LS 1924

- Izidor Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti XVII. in XVIII. stoletja (3)
Izidor Cankar: Francosko slikarstvo nove dobe (1)
Izidor Cankar: Holandsko in belgijsko slikarstvo XVII. stoletja (1)
Izidor Cankar: Seminarske vaje: zgodovina risbe (2)
Josip Mantuani: Kulturna in idejna podlaga starokrščanske umetnosti (2)
Josip Mantuani: O drobni in obrtni umetnosti X. stoletja na zapadu (otonska doba) (2)
Vojeslav Molè: Plastika in slikarstvo v dobi rimskega cesarstva II (2)
Vojeslav Molè: Grška religija do IV. stoletja s posebnim ozirom na umetnostne spomenike (2)
Vojeslav Molè: Seminar: latinska epigrafika (2)
France Veber: Zgodovina grške filozofije II (Sokrates, njegovi neposredni in posredni učenci ter sledeče filozofske šole) (2)

5. VLADIMIR BARTOL

1. ZS 1921/22

- Franc Weber: Spoznavna teorija (4)
Franc Weber: Psihološki in normativni problem estetike (2)
Franc Weber: Filozofski seminar: George Berkeley, Treatise Concerning the Principles of Human Knowledge (2)

Karel Ozvald: Mladinoslovje (4)
 Karel Ozvald: Problem discipline v šoli in življenju (2)
 Fran Jesenko: Obča botanika (morfologija rastlin) (4)
 Fran Jesenko: Anatomo-mikroskopske vaje (6)
 Pavel Grošelj: Splošna biologija (5)
 Janez Plečnik: Anatomija človeškega telesa (5)
 Karel Hinterlechner: Petrografija (2)
 Artur Gavazzi: Geografija Evrope (4)
 Artur Gavazzi: Seminarske vaje (2)

2. LS 1922

Karel Ozvald: Mladinoslovje (4)
 Karel Ozvald: Pedagoški seminar: Dostojevski, Bratje Karamazovi (analiza globljih in najglobljih plasti pa utripov človeške duše) (2)
 Franc Weber: Spoznavna teorija (4)
 Franc Weber: Filozofski seminar: George Berkeley, Treatise Concerning the Principles of Human Knowledge (2)
 Karel Hinterlechner: Petrografija II (2)
 Karel Hinterlechner: Vaje iz petrografije (1)
 Artur Gavazzi: Geografija Evrope (1)
 Artur Gavazzi: Vaje v geografskem seminarju (2)
 Fran Jesenko: Obča botanika (fiziologija rastlin) (4)
 Fran Jesenko: Anatomo-mikroskopske vaje (6)
 Vekoslav Košir: Somatologija človeka (1)
 Pavel Grošelj: Splošna biologija (5)

3. ZS 1922/23

France Veber: Spoznavna teorija II. Analiza kompleksnih spoznavnih aktov (4)
 France Veber: Psihološki temelji jezika (2)
 France Veber: Jožef Miselj (obris njegove filozofije) (1)
 France Veber: Filozofski seminar: B. Bolzano, Wissenschaftslehre II (2)
 Karel Ozvald: Sociologija dece in mladine (4)
 Karel Ozvald: Problemi in konflikti modernega življenja (2)
 Karel Ozvald: Pedagoški seminar: Platonova Država (poglavje o temeljnih načelih socialne pedagogike) (2)
 Jovan Hadži: Specialna zoologija I. Avertebrata (4)
 Jovan Hadži: Pregled sistema vertebrat (1)
 Jovan Hadži: Mikroskopsko-zootomske vaje na avertebratah (4)
 Fran Jesenko: Anatomija rastlin (4)
 Fran Jesenko: Seminar (10)

Marijan Salopek: Paleontologija (4)
Alfred Šerko: Forenzična psihopatologija (1)
Artur Gavazzi: Geografija srednje in južne Evrope (2)

4. LS 1923

France Veber: Spoznavna teorija (4)
France Veber: Psihološki temelji jezika (2)
France Veber: Seminar: D. Hume: O človekovem razumu (2)
Karel Ozvald: Sociologija dece in mladine (s posebnim ozirom na vzgojne probleme) (4)
Karel Ozvald: Nietzsche: Tako je govoril Zaratustra (čitanje in komentiranje) (2)
Karel Ozvald: Seminar: Platonova Država (poglavje o temeljnih načelih socialne pedagogike) (2)
Jovan Hadži: Specialna zoologija I. Avertebrata (4)
Jovan Hadži: Mikroskopsko-zootomske vaje na avertebratah (4)
Jovan Hadži: Pregled sistema vertebrat (1)
Fran Jesenko: Fiziologija rastlin (4)
Marijan Salopek: Paleontologija (4)
Alfred Šerko: Forenzična psihopatologija (1)
Artur Gavazzi: Geografija srednje in južne Evrope (2)

5. ZS 1923/24

France Veber: Zgodovina grške filozofije (3)
France Veber: Problemi moderne predmetne teorije (2)
France Veber: Filozofski seminar: diskusija in interpretacija dela Meditationes de prima philosophia. René Descartes (2)
Karel Ozvald: Kulturna pedagogika (s posebnim ozirom na zgodovinski razvoj vodilnih idej) (4)
Karel Ozvald: Pedagoški seminar: Rousseaujev Emile (2)
Jovan Hadži: Komparativna anatomija vertebrat (3)
Jovan Hadži: Morfologija in sistematika enterocelnih avertebrat (3)
Jovan Hadži: Mikroskopske-zootomske vaje (4)
Jovan Hadži: Biološki seminar (1)
Fran Jesenko: Specialna botanika (cryptogamae) (3)
Fran Jesenko: Cytologija oplodbe in genetika (1)
Fran Jesenko: Botanični seminar (1)
Gjorgje Tasič: Pravna filozofija (4)

6. LS 1924

France Veber: Zgodovina grške filozofije II (Sokrates, njegovi neposredni in posredni učenci ter sledeče filozofske šole) (2)

- France Veber: Problemi moderne predmetne teorije (2)
 France Veber: Seminar: kritičen pretres dela P. F. Linke, Grundfragen der Wahrnehmungslehre (2)
 Karel Ozvald: Kulturna pedagogika (s posebnim ozirom na zgodovinski razvoj vodilnih idej) (4)
 Karel Ozvald: Rusko kulturno območje in pedagogika (Dostojevski, Tolstoj) (2)
 Karel Ozvald: Pedagoški seminar: Rousseaujev Emile (2)
 Jovan Hadži: Komparativna anatomija vertebrat (3)
 Jovan Hadži: Morfologija in sistematika enterocelnih avertebrat (3)
 Jovan Hadži: Mikroskopske-zootomske vaje (4)
 Jovan Hadži: Biološki seminar (1)
 Fran Jesenko: Organografija rastlin (2)
 Fran Jesenko: Seminar (1)
 Alfonz Paulin: Sistematična botanika, anthophyta (4)
 Alfonz Paulin: Vaje v določanju in opisovanju rastlin (2)

7. ZS 1924/25

- France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)
 France Veber: Zgodovina filozofije (2)
 France Veber: Seminar: Leibniz, Nouveaux Essais sur l'entendement humain (2)
 Karel Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4)
 Karel Ozvald: Seminar: razmejitve pedagoške teorije in prakse (2)
 Jovan Hadži: Morfologija in sistematika avertebrat, osobito artropod in molusk (2)
 Jovan Hadži: Pregled anatomije, ekologije in sistema mamalij (2)
 Jovan Hadži: Mikroskopske-zootomske vaje (4)
 Fran Jesenko: Specialna botanika (bryophyta, pteridophyta) (2)
 Fran Jesenko: Ekologija rastlin (1)
 Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literature v dobi poetičnega realizma (1881–1895) (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (od 70-tih let do danes) (2)
 Metod Dolenc: Temeljni problemi kriminalistike: kriminalna psihologija II (1)

8. LS 1925

- France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)
 France Veber: Zgodovina filozofije (2)
 France Veber: Seminar: Leibniz, Nouveaux Essais sur l'entendement humain (2)
 Karel Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4)
 Karel Ozvald: Seminar: razmejitve pedagoške teorije in prakse (2)
 Jovan Hadži: Morfologija in sistematika avertebrat, osobito artropod in molusk (2)
 Jovan Hadži: Pregled anatomije, ekologije in sistema mamalij (2)
 Jovan Hadži: Seminar: vaje (1)

Fran Jesenko: Specialna botanika (phanerogamae) (2)

Fran Jesenko: Ekologija rastlin (1)

Metod Dolenc: Temeljni problemi kriminalistike: kriminalna psihologija II (1)

Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literature v dobi poetičnega realizma (nadaljevanje) (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (od 80-tih let dalje) (2)

9. ZS 1925/26

France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)

France Veber: Zgodovina filozofije (vrhunec in konec starogrške filozofije) (2)

France Veber: Seminar: kritični pretres znanstvene zapuščine † Klementa Juga (2)

Jovan Hadži: Specialna zoologija I (4)

Jovan Hadži: Seminar: vaje (1)

René Martel: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2)

René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)

Fanny Copeland: Angleščina I (2)

10. LS 1926

France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)

France Veber: Zgodovina grške filozofije (2)

France Veber: Seminar: Klement Jug: O duševni kavzaliteti (2)

Karel Ozvald: Psihologija mladine (4)

Karel Ozvald: Seminar: vzgoja volje (2)

Jovan Hadži: Specialna zoologija I (4)

Jovan Hadži: Seminar: vaje (1)

René Martel: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2)

René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)

Fanny Copeland: Angleščina I (2)

6. FRAN ONIČ

1. ZS 1921/22

Maks Samec: Splošna in anorganska kemija (4)

Fran Jesenko: Obča botanika (morfologija rastlin) (4)

Fran Jesenko: Anatomsko-mikroskopske vaje (6)

Alfonz Paulin: Specialna botanika I (thallophyta, bryophyta, pteridophyta) (2)

Pavel Grošelj: Splošna biologija (5)

2. LS 1922

- Maks Samec: Organska kemija (4)
 Marijan Salopek: Geologija II (3)
 Fran Jesenko: Obča botanika (fiziologija rastlin) (4)
 Fran Jesenko: Anatomo-mikroskopske vaje (6)
 Pavel Grošelj: Splošna biologija (5)
 Karel Ozvald: Mladinoslovje (4)

3. ZS 1922/23

- Artur Gavazzi: Matematična geografija (2)
 Artur Gavazzi: Geografija srednje in južne Evrope (2)
 Fran Jesenko: Anatomija rastlin (4)
 Fran Jesenko: Anatomo-mikroskopske vaje (6)
 Marijan Salopek: Paleontologija (Mollusca) (2)
 Karel Hinterlechner: Mineralogija (3)
 Karel Ozvald: Sociologija dece in mladine (4)
 Karel Ozvald: Pedagoški seminar: Platonova Država (poglavja o temeljnih načelih socialne pedagogike) (2)
 Jovan Hadži: Specialna zoologija I. Avertebrata (4)
 Jovan Hadži: Mikroskopsko-zootomske vaje na avertebratah (4)

4. LS 1923

- Karel Ozvald: Sociologija dece in mladine (s posebnim ozirom na vzgojne probleme) (4)
 Karel Ozvald: Seminar: Platonova Država (poglavje o temeljnih načelih socialne pedagogike) (2)
 Artur Gavazzi: Geografija srednje in južne Evrope (2)
 Artur Gavazzi: Kartografske projekcije (2)
 Jovan Hadži: Specialna zoologija I. Avertebrata (4)
 Jovan Hadži: Mikroskopsko-zootomske vaje na avertebratah (4)
 Fran Jesenko: Fiziologija rastlin (4)
 Fran Jesenko: Anatomo-mikroskopske vaje (4)
 Karel Hinterlechner: Mineralogija II (3)
 Karel Hinterlechner: Vaje iz mineralogije (1)

5. ZS 1923/24

- France Veber: Zgodovina grške filozofije (3)
 Karel Ozvald: Kulturna pedagogika (s posebnim ozirom na zgodovinski razvoj vodilnih idej) (4)
 Karel Ozvald: Pedagoški seminar: Rousseaujev Emile (2)

Artur Gavazzi: Geografija južne Evrope (2)
Artur Gavazzi: Seminarske vaje (2)
Artur Gavazzi: Splošna oceanografija (2)
Jovan Hadži: Komparativna anatomija vertebrat (3)
Jovan Hadži: Morfologija in sistematika enterocelnih avertebrat (3)
Jovan Hadži: Mikroskopske-zootomske vaje (4)
Alija Košir: Somatologija človeka (2)
Fran Jesenko: Specialna botanika (cryptogamae) (3)
Fran Jesenko: Cytologija oplodbe in genetika (1)
Karel Hinterlechner: Vaje iz mineralogije (4)
Karel Hinterlechner: Uvod v petrografijo s posebnim ozirom na mineralno optiko (2)
Marijan Salopek: Dinamska geologija (4)
Ivan Prijatelj: Pisatelji mladoslovenstva (2)
Julij Nardin: Eksperimentalna fizika (5)

6. LS 1924

Artur Gavazzi: Geografija južne Evrope (2)
Artur Gavazzi: Seminarske vaje (2)
Artur Gavazzi: Splošna oceanografija (22)
Jovan Hadži: Komparativna anatomija vertebrat (3)
Jovan Hadži: Morfologija in sistematika enterocelnih avertebrat (3)
Jovan Hadži: Mikroskopske-zootomske vaje (4)
Fran Jesenko: Organografija rastlin (2)
Fran Jesenko: Seminar (1)
Alfonz Paulin: Sistematična botanika, anthophyta (4)

7. ZS 1924/25

Artur Gavazzi: Splošna oceanografija (2)
Artur Gavazzi: Geografija Balkanskega poluotoka (2)
Artur Gavazzi: Seminarske vaje (2)
Jovan Hadži: Pregled anatomije, ekologije in sistema mamalij (2)
Jovan Hadži: Morfologija in sistematika avertebrat, osobito artropod in molusk (2)
Fran Jesenko: Specialna botanika (bryophyta, pteridophyta) (2)
Fran Jesenko: Ekologija rastlin (1)
Marijan Salopek: Uvod v paleontologijo (4)
Marijan Salopek: Geološko-paleontološke vaje v zvezi z geološkimi ekskurzijami (2)
Karel Hinterlechner: Petrografija (sistematika) (2)
Karel Hinterlechner: Vaje iz petrografije (4)

8. LS 1925

- Artur Gavazzi: Geografija Balkanskega poluotoka (2)
 Artur Gavazzi: Jadransko morje (2)
 Artur Gavazzi: Seminarske vaje (2)
 Jovan Hadži: Morfologija in sistematika avertebrat, osobito artropod in molusk (2)
 Jovan Hadži: Pregled anatomije, ekologije in sistema mamalij (2)
 Jovan Hadži: Seminar: vaje (1)
 Fran Jesenko: Specialna botanika (phanerogamae) (2)
 Fran Jesenko: Ekologija rastlin (1)
 Karel Hinterlechner: Petrografija (sistematika) (2)
 Karel Hinterlechner: Vaje iz petrografije (4)

9. ZS 1925/26

- Jovan Hadži: Specialna zoologija I (4)
 Fran Jesenko: Anatomija rastlin I (3)
 Fran Jesenko: Organografija rastlin I (2)
 Fran Jesenko: Seminar (1)
 France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)

10. LS 1926

- Ivan Prijatelj: Pisatelj slovenskega poetičnega realizma (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (2)
 France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v dobi romantike (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
 France Kidrič: Prešeren (2)
 Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XVIII. stoletja (2)
 France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)
 France Veber: Zgodovina grške filozofije (vrhunec in konec starogrške filozofije) (2)

7. SREČKO KOSOVEL**1. ZS 1922/23**

- Franc Sturm: Historični razvoj francoskega oblikoslovja (3)
 Lucien Tesnière: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
 Lucien Tesnière: Razlaga novofrancoskih tekstov (Gérard Nerval: *La main enchantée*) (1)
 Lucien Tesnière: Francoska književnost XIX. stoletja (2)
 Lucien Tesnière: Razlaga novofrancoskih tekstov (A. Daudet: *Lettres de mon moulin*) (1)
 Lucien Tesnière: Prevodi iz slovenščine v francoščino (Cankar, *Moje življenje*) (1)
 France Veber: Spoznavna teorija II. Analiza kompleksnih spoznavnih aktov (4)

- France Veber: Psihološki temelji jezika (2)
Ivan Prijatelj: Doba mladoslovenstva v slovenski literarni zgodovini (2)
Josip Pipenbacher: Latinski kurz za realce (2)
Karel Ozvald: Sociologija dece in mladine (4)

2. LS 1923

- Lucien Tesnière: Francoska književnost XIX. stoletja (2)
Lucien Tesnière: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
Lucien Tesnière: Razlaga novofrancoskih tekstov (Gérard Nerval: *La main enchantée*) (1)
Lucien Tesnière: Praktični kurz francoščine (3)
Franc Sturm: Historični razvoj francoskega oblikoslovja (3)
France Veber: Spoznavna teorija (4)
France Veber: Psihološki temelji jezika (2)
Ivan Prijatelj: Doba mladoslovenstva v slovenski literarni zgodovini (2)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)
Josip Pipenbacher: Latinski kurz za realce (2)

3. ZS 1923/24

- Fran Ramovš: Uvod v zgodovino slovenskega jezika (4)
France Kidrič: Slovanske literature v XVI. stoletju (4)
France Kidrič: Seminarske vaje iz področja starejših dob v slovanskih literaturah (2)
Ivan Prijatelj: Pisatelji mladoslovenstva (2)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)
Ivan Prijatelj: Seminarske vaje iz slovenske literarne zgodovine novejšje dobe (2)
Franc Sturm: Izbrana poglavja francoske historične skladnje (3)
Lucien Tesnière: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
Karel Ozvald: Kulturna pedagogika (s posebnim ozirom na zgodovinski razvoj vodilnih idej) (4)
Karel Ozvald: Pedagoški seminar: Rousseaujev *Emile* (2)
Josip Pipenbacher: Latinski kurz za realce (2)
France Veber: Zgodovina grške filozofije (2)
France Veber: Filozofski seminar: diskusija in interpretacija *Meditationes de prima philosophia*. René Descartes (2)

4. LS 1924

- Ivan Prijatelj: Pisatelji mladoslovenstva (2)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)
Ivan Prijatelj: Seminarske vaje iz slovenske literarne zgodovine novejšje dobe (2)
Franc Sturm: Francoska historična gramatika I (fonetika) (2)
Karel Ozvald: Kulturna pedagogika (4)

- Karel Ozvald: Rusko kulturno območje in pedagogika (Dostojevski, Tolstoj) (2)
 France Veber: Zgodovina grške filozofije II (Sokrates, njegovi neposredni in posredni učenci ter sledeče filozofske šole) (2)
 France Veber: Problemi moderne predmetne teorije (2)

5. ZS 1924/25

- Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literature v dobi poetičnega realizma (1881–1895) (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (od 70-tih let do danes) (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)
 France Kidrič: Prva stoletja slovanskih literatur (2)
 France Kidrič: Pomen prosvetljenstva za slovansko literarno produkcijo (2)
 Fran Ramovš: Vokalizem slovenskega jezika (4)
 Rajko Nahtigal: Izbrana poglavja iz slovanske primerjalne slovnice (4)
 Nikolaj Preobraženski: Ruščina I (2)
 Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (4)
 René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)
 René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
 France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)
 Josip Pipenbacher: Latinščina za absolvente realk (2)
 Karel Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4)
 Karel Ozvald: Seminar: razmejitvev pedagoške teorije in prakse (2)

6. LS 1925

- Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literature v dobi poetičnega realizma (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (od 80-tih let dalje) (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)
 France Kidrič: Pomen prosvetljenstva za slovansko literarno produkcijo (2)
 Fran Ramovš: Vokalizem slovenskih nenaglašanih zlogov (4)
 Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (2)
 Franc Sturm: Seminar: čitanje La chanson de Roland (2)
 René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)
 René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
 France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)

7. ZS 1925/26

- Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (od 1863 dalje) (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)
 France Kidrič: Doba prosvetljenstva v slovanskih literaturah (4)
 France Kidrič: Seminar: vaje (2)

- Fran Ramovš: Konzonativizem slovenskega jezika (4)
Rajko Nahtigal: Slovnica poljskega jezika (3)
Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika. Morfologija (4)
Franc Sturm: Seminar: interpretacija staroitalijanskih tekstov (2)
Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XVIII. stoletja (2)
René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)
René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)

8. LS 1926

- Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (2)
Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)
Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (4)
Franc Sturm: Seminar: interpretacija staroitalijanskih tekstov (2)
René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)
René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v dobi romantike (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
France Kidrič: Prešeren (2)
France Kidrič: Seminar: vaje (2)
Jakob Kelemina: Uvod v literarno vedo (2)
Jakob Kelemina: Seminar (2)

8. TINE DEBELJAK

1. ZS 1922/23

- Karel Ozvald: Sociologija dece in mladine (s posebnim ozirom na vzgojne probleme) (4)
France Kidrič: Slovanske literature v drugi polovici XVI. stoletja (2)
France Kidrič: Od Pohlina do Vodnika (2)
France Kidrič: Komentiranje Prešernovih pesmi in korespondence (2)
Ivan Prijatelj: Doba mladoslovenstva v slovenski literarni zgodovini (2)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)
Ivan Prijatelj: Seminar: Vaje iz literarne zgodovine novejšje dobe (2)
Aleksandar Stojičević: Srbsko-hrvatska narodna poezija (2)
Rajko Nahtigal: Važnejša poglavja slovanske sintakse (3)
Rajko Nahtigal: Postanek in prvi razvoj slovanskih pismenih jezikov: jezikovni spomeniki (2)
Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature od XV. do XVII. stoletja (2)

- Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (glagol) (3)
 Jakob Kelemina: Seminar: fonetske in ortoepske vaje nemškega jezika (1)
 Fran Ramovš: Historična gramatika slovenskega jezika (oblikoslovje) (2)
 Václav Burian: O češko-slovenskih literarnih stikih v prvi polovici XIX. stoletja (1)

2. LS 1923

- France Kidrič: Slovanske literature v drugi polovici XVI. stoletja (4)
 France Kidrič: Seminar: komentiranje Prešernovih pesmi in korespondence (2)
 Ivan Prijatelj: Doba mladoslovenstva v slovenski literarni zgodovini I (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz literarne zgodovine novejšje dobe (2)
 Rajko Nahtigal: Važnejša poglavja slovanske sintakse (3)
 Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (sintaksa) (3)
 Jakob Kelemina: Seminar: O literarni vedi (1)
 Jakob Kelemina: Uvod v anglosaščino (2)
 Václav Burian: Češčina I (1)
 Izidor Cankar: Italijanska umetnost XVI. stoletja (2)

3. ZS 1923/24

- Rajko Nahtigal: Gramatika starocerkvenoslovenskega jezika (3)
 France Kidrič: Slovanske literature v XVI. stoletju (4)
 France Kidrič: Seminarske vaje iz področja starejših dob v slovanskih literaturah (2)
 Ivan Prijatelj: Pisatelji mladoslovenstva (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)
 Ivan Prijatelj: Seminarske vaje iz slovenske literarne zgodovine novejšje dobe (2)
 Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3)
 Jakob Kelemina: Nemška literatura XVIII. stoletja (1)
 Jakob Kelemina: Seminar (2)
 Izidor Cankar: Zgodovina baročne umetnosti (3)
 Václav Burian: Češčina I (1)

4. LS 1924

- Karel Ozvald: Kulturna pedagogika (s posebnim ozirom na zgodovinski razvoj vodilnih idej) (4)
 Karel Ozvald: Rusko kulturno območje in pedagogika (Dostojevski, Tolstoj) (2)
 Rajko Nahtigal: Gramatika starocerkvenoslovenskega jezika (3)
 Rajko Nahtigal: Seminar (2)
 Fran Ramovš: Uvod v zgodovino slovenskega jezika (2)
 Fran Ramovš: Zgodovina reduciranih vokalov v slovenščini (4)
 Ivan Prijatelj: Pisatelji mladoslovenstva (2)

- Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)
Ivan Prijatelj: Seminarske vaje iz slovenske literarne zgodovine novejšje dobe (2)
France Kidrič: Slovanske literature v XVI. stoletju (4)
France Kidrič: Seminarske vaje (2)
Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3)
Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature v XVIII. stoletju (1)
Jakob Kelemina: Seminar: interpretacija Vulfilove biblije (2)
Izidor Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti XVII. in XVIII. stoletja (3)
Izidor Cankar: Francosko slikarstvo nove dobe (1)
Izidor Cankar: Holandsko in belgijsko slikarstvo XVII. stoletja (1)
Václav Burian: Češčina II (I)

5. ZB 1924/25 (Fakulta filosofická, Praha)

- Josef Hendrich: Dějiny pedagogiky od počátku novověku (4)
František Pastrnek: Mluvnice jazyka staroslověnského (3)
Matyáš Murko: Dějiny jihoslovanských literatur v 18. století (3)
Matyáš Murko: Čtení a výklad dubrovnické lyriky (podle Rešetarovy anthologie) (2)
Miloslav Hýsek: Lumírovci III (3)
Miloslav Hýsek: Úvod do studia české literatury (2)
Josef Janko: Soustava mluvnice hornoněmecké (3)
Otokar Fischer: Moderní německé drama (2)
František Pastrnek: Oddělení staroslověnské (2)
Josef Janko: Výklad VI. zpěvu Kůdruny. Cvičení ve skladbě středohornoněmecké (2)

6. LB 1925

- Matyáš Murko: Dějiny jihoslovanských literatur v době romantismu (3)
Matyáš Murko: Jazykozpytná činnost Vuka Karadžice (2)
Matyáš Murko: Čtení a výklad Reljkovićova Satira (2)
Miloslav Hýsek: Česká literatura za světové války (2)
Josef Janko: Soustava mluvnice hornoněmecké II (4)
Otokar Fischer: Moderní německé drama (2)

7. ZS 1925/26

- France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)
Fran Ramovš: Konzonantizem slovenskega jezika (4)
Fran Ramovš: Akcent v slovenskem in srbohrvatskem jeziku (1)
Fran Ramovš: Seminar: moderni slovenski dialektični teksti (2)
France Kidrič: Doba prosvetljenstva v slovanskih literaturah (4)
France Kidrič: Seminar: vaje (2)
Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)

- Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (od 1863 dalje) (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)
 Izidor Cankar: Metoda spoznavanja likovne umetnosti (osnovni pojmi) (1)

8. LS 1926

- Nikola Radojčić: Hrvatska zgodovina do XII. stoletja (3)
 Fran Ramovš: Konzonantizem slovenskega jezika (3)
 Fran Ramovš: Akcent v slovenskem in srbohrvatskem jeziku (2)
 Fran Ramovš: Seminar: moderni slovenski dialekti (2)
 France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v dobi romantike (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
 France Kidrič: Prešeren (2)
 France Kidrič: Seminar: vaje (2)
 Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)
 Jakob Kelemina: Uvod v literarno vedo (2)

9. ZS 1926/27

- Ljudmil Hauptmann: Zgodovina Slovencev do leta 1278 (2)
 Nikola Radojčić: Srbi in Bizanc od VII. do XIII. stoletja (4)
 France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v prvi polovici XIX. stoletja (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
 France Kidrič: Prešeren (2)
 Ivan Prijatelj: Od Frana Levstika do Antona Aškerc (biografija in oznake) (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)
 Fran Ramovš: Seminar: brižinski spomeniki (2)

9. BOŽO VODUŠEK

1. WS 1923/24 (Philosophische Fakultät, München)

- Fritz Gerathewohl: Deutsche Sprechübungen (2)
 Fritz Gerathewohl: Deutsche Beredsamkeit (2)
 Franz Muncker: Das deutsche Drama seit Hebbel und Richard Wagner (1)
 Artur Kutscher: Deutsche Stilkunde I. Teil. Das Sprachkunstwerk (2)
 Jules Simon: Praktische Übungen (2)
 Fritz Strich: Geschichte der deutschen Lyrik von Hölderlin bis Stephan George (2)
 Fritz Strich: Übungen des Seminars für deutsche Philologie: Stilprobleme der deutschen Dichtung (2)

Georg Wolff: Anleitung zur Bibliotheksbenützung mit einer kurzen Einführung in die Bücherkunde (5)

Heinrich Wölfflin: Die Kunst des 17. Jahrhunderts (4)

Heinrich Wölfflin: Über den Begriff des Klassischen in der bildenden Kunst (1)

W. H. Wells: Englische Literatur seit zirka 1750 (2)

Robert Spindler: Englischer Unterkurs (2)

Karl Vossler: Französische Literatur des 19. Jahrhunderts (4)

Karl Vossler: Texte und stilkritische Übungen im romanischen Seminar (2)

2. SS 1924 (Philosophische Fakultät, Wien)

Walther Brecht: Geschichte der deutschen Literatur und Kultur im Zeitalter der Reformation und Gegenreformation (5)

Anton Pfalz: Einführung ins Gotische (1)

Alfred Wolfgang Wurzbach: Das französische Drama in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts (Sittenkomödie und soziales Tendenzdrama) (2)

W. Kühler: Die französische und italienische Literatur im Mittelalter (Epos, höfischer Roman, bürgerliche Dichtung, Poesie der Troubadours, Dante) (5)

Edmund Wießner: Praktische Übungen im mündlichen und schriftlichen Gebrauche der deutschen Sprache für Nichtdeutsche (1)

Malte Welin: Unterricht in der schwedischen Sprache (2)

3. LS 1924/25 (Filozofska fakulteta, Ljubljana)

Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (4)

René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)

René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)

René Martel: Praktične vaje v francoščini (3)

René Martel: Proseminar: razlaga novofrancoskih tekstov (Alfred de Musset, Comédies et Proverbes, Fantasio) (1)

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (akcent in debloslovje) (3)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature, starejša romantika (2)

France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)

4. LS 1925

Karel Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4)

René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)

René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)

René Martel: Praktične vaje v francoščini (3)

René Martel: Proseminar: razlaga novofrancoskih tekstov (A Daudet: Contes de Lundi) (1)

Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (2)

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (nominalna skladnja) (3)
 Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (romantična doba) (2)
 Jakob Kelemina: Seminar: čitanje srednjevisoko nemškega epa Tristan in Isolda Gottfrieda Strassburškega (2)
 France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)

ZS 1925/26, LS 1926, ZS 1926/27, LS 1927, ZS 1927/28 v Parizu.

10. LB 1928 (Fakulta filosofická, Praha)

Oldřich Hujer: Jazykověda v XIX. století (1)
 Maxmilián Křepinský: Historická mluvnice jazyka francouzského (4)
 Otakar Jiráni: Flexe latinského slovesa (3)
 Miloš Weingart: Počátky slovanského větosloví (3)
 Jaroslav Hruška: Praktická metodika jazyka francouzského (2)

10. ANGELO CERKVENIK

1. ZS 1923/24

France Veber: Zgodovina grške filozofije (2)
 Karel Ozvald: Kulturna pedagogika (s posebnim ozirom na zgodovinski razvoj vodilnih idej) (4)
 Karel Ozvald: Pedagoški seminar: Rousseaujev Emile (2)
 Ivan Prijatelj: Pisatelj mladostenstva (2)
 Nikolaj Preobraženski: Ruščina I (2)
 Izidor Cankar: Holandsko slikarstvo XVII. stoletja (1)
 Izidor Cankar: Seminar: slovstvo o umetnosti na Slovenskem (2)

2. LS 1924

France Veber: Zgodovina grške filozofije (Sokrates, njegovi neposredni in posredni učenci ter sledeče filozofske šole) (2)
 Karel Ozvald: Kulturna pedagogika (s posebnim ozirom na zgodovinski razvoj vodilnih idej) (4)
 Karel Ozvald: Pedagoški seminar: Rusko kulturno območje in pedagogika (Dostojevski, Tolstoj) (2)
 Izidor Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti XVII. in XVIII. stoletja (3)
 Izidor Cankar: Francosko slikarstvo nove dobe (1)
 Izidor Cankar: Holandsko in belgijsko slikarstvo XVII. stoletja (1)
 Nikolaj Preobraženski: Ruščina I (2)

3. ZS 1924/25

France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)

France Veber: Zgodovina filozofije (2)

Karel Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4)

Izidor Cankar: Zgodovina zapadnoevropske in bizantinske umetnosti v zgodnjem srednjem veku (3)

Izidor Cankar: Renesansa v nemškem slikarstvu (1)

Aleksandar Stojičević: Historična gramatika srbohrvatskega jezika II. Morfologija (3)

Aleksandar Stojičević: Pregled dalmatinske književnosti XV. do XVIII. stoletja (2)

4. LS 1925

France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)

France Veber: Zgodovina filozofije (2)

Karel Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4)

Aleksandar Stojičević: Historična gramatika srbohrvatskega jezika. Morfologija (3)

Aleksandar Stojičević: Pregled dalmatinske književnosti XV. do XVIII. stoletja (2)

Izidor Cankar: Zgodovina umetnosti v srednjem veku (3)

Izidor Cankar: Zgodovina nemškega slikarstva XV. in XVI. stoletja (1)

5. ZS 1925/26

France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)

France Veber: Zgodovina grške filozofije (vrhunec in konec starogrške filozofije) (2)

Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)

Aleksandar Stojičević: Izbrana poglavja iz sintakse srbohrvatskega jezika (2)

Izidor Cankar: Metoda spoznavanja likovne umetnosti (osnovni pojmi) (1)

Izidor Cankar: Zgodovina zapadnoevropske umetnosti v poznem srednjem veku (3)

6. LS 1926

France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)

France Veber: Zgodovina grške filozofije (2)

Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (2)

Izidor Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti v dobi renesanse (3)

Izidor Cankar: Zgodovina nizozemskega slikarstva XV. stoletja (1)

7. ZS 1926/27

France Veber: Razvojna psihologija II (statika in dinamika nagonov) (4)

France Veber: Zgodovina filozofije (srednji vek) (2)

Karel Ozvald: Idejni temelji šolstva (4)

Ivan Prijatelj: Od Frana Levstika do Antona Aškerc (biografija in oznake) (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)
 Izidor Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti v dobi visoke renesanse (3)
 Izidor Cankar: Razvoj nizozemskega slikarstva v XVI. in XVII. stoletju (1)

8. LS 1927

France Veber: Razvojna psihologija (statika in dinamika nagonov) (4)
 France Veber: Zgodovina filozofije (srednji vek) (2)
 Ivan Prijatelj: Od Frana Levstika do Antona Aškerc (biografija in karakteristike) (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)
 Izidor Cankar: Zgodovina baročne umetnosti v Italiji (3)
 Izidor Cankar: Holandsko slikarstvo XVII. stoletja (1)

11. FRANCE VODNIK

ZS 1923/24 in LS 1924 na Pravni fakulteti v Ljubljani.

3. ZS 1924/25

France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)
 France Veber: Zgodovina filozofije (2)
 Karel Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4)
 Karel Ozvald: Seminar: razmejitev pedagoške teorije in prakse (2)
 Fran Ramovš: Vokalizem slovenskega jezika (4)
 Fran Ramovš: Seminar: jezikovna analiza Trubarjevih tekstov (2)
 Rajko Nahtigal: Izbrana poglavja iz slovanske primerjalne slovnice (4)
 Rajko Nahtigal: Seminar: kritičen pretes novejših pojavov na polju slovanske filologije (2)
 Aleksandar Stojičević: Historična gramatika srbohrvatskega jezika II. Morfologija (3)
 Aleksandar Stojičević: Pregled dalmatinske književnosti XV. do XVIII. stoletja (2)
 Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literature v dobi poetičnega realizma (1881–1895) (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (od 70-tih let do danes) (2)
 René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)
 René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
 René Martel: Proseminar: razlaga novofrancoskih tekstov (1)
 Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (4)
 Ivan Lunjak: Zgodovina rimske satire (3)
 Nikolaj Preobraženski: Ruščina I (2)

4. LS 1925

France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)

France Veber: Zgodovina filozofije (2)

Karel Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4)

Karel Ozvald: Seminar: razmejitev pedagoške teorije in prakse (2)

Rajko Nahtigal: Izbrana poglavja iz slovanske primerjalne slovnice (4)

Fran Ramovš: Vokalizem slovenskih nenaglašanih zlogov (4)

René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)

René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)

Franc Sturm: Seminar: čitanje La chanson de Roland (2)

Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (2)

Franc Sturm: Seminar: čitanje La chanson de Roland (2)

France Kidrič: Pomen prosvetljenstva za slovansko literarno produkcijo (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literature v dobi poetičnega realizma (nadaljevanje) (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (od 80-tih let dalje) (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)

Nikolaj Preobraženski: Ruščina II (2)

5. ZS 1925/26

France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)

France Veber: Zgodovina grške filozofije (vrhunec in konec starogrške filozofije) (2)

Fran Ramovš: Konzonativizem slovenskega jezika (4)

Fran Ramovš: Akcent v slovenskem in srbohrvatskem jeziku (1)

Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (od 1863 dalje) (2)

France Kidrič: Doba prosvetljenstva v slovanskih literaturah (4)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XVIII. stoletja (2)

René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)

René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)

Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika. Morfologija (4)

Franc Sturm: Seminar: interpretacija staroitalijanskih tekstov (2)

Jakob Kelemina: Interpretacije tekstov iz Kraus, Deutsche Gedichte des XII. Jahrhunderts (2)

Izidor Cankar: Metoda spoznavanja likovne umetnosti (osnovni pojmi) (1)

Nikolaj Preobraženski: Ruščina II (2)

6. LS 1926

- France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v dobi romantike (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
- France Kidrič: Prešeren (2)
- France Kidrič: Seminar: vaje (2)
- Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)
- Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (2)
- Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejše dobe (2)
- Jakob Kelemina: Uvod v literarno vedo (2)
- Jakob Kelemina: Seminar (2)
- Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika. Morfologija in sintaksa (4)
- Franc Sturm: Seminar: interpretacija staroitalijanskih tekstov (2)
- René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)

7. ZS 1926/27

- France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v prvi polovici XIX. stoletja (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
- France Kidrič: Prešeren (2)
- France Kidrič: Seminar: vaje (2)
- Ivan Prijatelj: Od Frana Levstika do Antona Aškerca (biografija in oznake) (2)
- Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)
- Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejše dobe (2)
- Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XIX. stoletja (2)
- René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)
- France Veber: Zgodovina filozofije (srednji vek) (2)
- Nikola Radojčić: Srbi in Bizanc od VII. do XIII. stoletja (4)

8. LS 1927

- France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v prvi polovici XIX. stoletja (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
- France Kidrič: Prešeren in njegova doba III (2)
- France Kidrič: Seminar: vaje (2)
- Ivan Prijatelj: Od Frana Levstika do Antona Aškerca (biografija in karakteristike) (2)
- Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)
- Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejše dobe (2)
- Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XIX. stoletja (2)
- René Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2)
- France Veber: Zgodovina filozofije (srednji vek) (2)
- Nikola Radojčić: Srbi in Bizanc od XIII. do XV. stoletja (4)

Fran Ramovš: Karakteristika praslovenščine (1)

Fran Ramovš: Seminar: Brižinski spomeniki (2)

9. ZS 1927/28

Nikola Radojčić: Hrvatska zgodovina od XII do XIV. stoletja (3)

Nikola Radojčić: Domači viri za srbsko zgodovino srednjega veka (1)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (klasična doba) (2)

France Kidrič: Razvoj prešernoslovja od 1866 dalje (1)

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od srede IX. stoletja (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literarne kritike (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)

Fran Ramovš: Slovenska dialektologija (3)

Fran Ramovš: Seminar: slovenski knjižni jezik (2)

Franc Sturm: Francoska besedna tvorba (1)

Franc Sturm: Seminar: interpretacije starofrancoskih tekstov (1)

René Martel: Praktične vaje (2)

Izidor Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti v XVII. stoletju (3)

Izidor Cankar: Špansko slikarstvo XVII in XVIII. stoletja (1)

10. LS 1928

France Kidrič: Razvoj prešernoslovja od 1887 dalje (1)

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od srede IX. stoletja dalje (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literarne kritike (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (klasična doba) (2)

Izidor Cankar: Francosko slikarstvo novega veka (2)

Izidor Cankar: Holandsko in belgijsko slikarstvo XVII. stoletja (1)

Izidor Cankar: Špansko slikarstvo XVII. in XVIII. stoletja (1)

Nikola Radojčić: Hrvatska zgodovina od XIII. in XIV. stoletja (3)

12. BRATKO KREFT

1. WS 1924/25 (Philosophische Fakultät, Wien)

Hans Uebersberger: Staat und Gesellschaft in Rußland im 18. und 19. Jahrhundert (3)

Nikolai Trubetzkoy: Historische Laut- und Formenlehre der tschechischen Sprache (2)

Nikolai Trubetzkoy: Vergleichende Grammatik der slawischen Sprachen (3)

K. Bühler: Sprechen und Denken (1)

C. Patsch: Venedig und die Balkanhalbinsel (1)

C. Patsch: Allgemeine Geschichte der Balkanhalbinsel seit Konstantin dem Großen (4)

2. SS 1925

Hans Uebersberger: Staat und Gesellschaft in Rußland seit den Reformen Alexanders II. bis zur zweiten Revolution (1917) (3)

Nikolai Trubetzkoy: Vergleichende Grammatik der slawischen Sprachen (3)

Emil Reich: Dramaturgie (von Shakespeare bis zur Gegenwart) (4)

3. ZS 1925/26 (Filozofska fakulteta, Ljubljana)

Fran Ramovš: Konzonantizem slovenskega jezika (4)

Fran Ramovš: Akcent v slovenskem in srbohrvatskem jeziku (1)

Fran Ramovš: Seminar: moderni slovenski dialektični teksti (2)

Aleksandar Stojičević: Izbrana poglavja iz sintakse srbohrvatskega jezika (2)

Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XVIII. stoletja (2)

France Kidrič: Doba prosvetljenstva v slovanskih literaturah (4)

Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (od 1863 dalje) (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)

Nikolaj Preobraženski: Ruščina I (2)

4. LS 1926

Fran Ramovš: Konzonantizem slovenskega jezika (3)

Fran Ramovš: Seminar: moderni slovenski dialekti (2)

Nikola Radojčić: Hrvatska zgodovina do XII. stoletja (3)

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v dobi romantike (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

France Kidrič: Prešeren (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)

Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XVIII. stoletja (2)

Jakob Kelemina: Uvod v literarno vedo (2)

Nikolaj Preobraženski: Ruščina II (2)

5. ZS 1926/27

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v prvi polovici XIX. stoletja (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

France Kidrič: Prešeren (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Od Frana Levstika do Antona Aškerca (biografija in oznake) (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur (2)

Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XIX. stoletja (2)

Fran Ramovš: Morfologija slovenskega jezika (4)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemške književnosti (reformacija) (2)

René Martel: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2)

René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)

Nikolaj Preobraženski: Ruščina II (2)

6. LS 1927

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v prvi polovici XIX. stoletja (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

France Kidrič: Prešeren in njegova doba III (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Od Frana Levstika do Antona Aškerca (biografija in karakteristike) (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)

Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XIX. stoletja (2)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemške književnosti XVIII. stoletja (2)

France Veber: Zgodovina filozofije (srednji vek) (2)

France Veber: Razvojna psihologija II (statika in dinamika nagonov) (4)

Fran Ramovš: Morfologija slovenskega jezika (3)

7. ZS 1927/28

Nikola Radojčić: Domači viri za srbsko zgodovino srednjega veka (1)

France Kidrič: Razvoj prešernoslovja od 1866 dalje (1)

France Kidrič: Kratek kurz iz zgodovine slovenskega pismenstva in starejšje literature (1)

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od srede IX. stoletja dalje (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literarne kritike (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (klasična doba) (2)

France Veber: Sociologija (psihološki in normativni temelji človeške družbe) (4)

Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska tradicionalna književnost (2)

8. LS 1928

- France Kidrič: Razvoj prešernoslovja od 1867 dalje (1)
 France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od srede IX. stoletja (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
 France Kidrič: Kratek kurz iz zgodovine slovenskega pismenstva in starejše literature (2)
 France Kidrič: Seminar: vaje (2)
 Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literarne kritike (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur (2)
 Fran Ramovš: Uvod v splošno fonetiko (1)
 Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska srednjeveška književnost (2)
 Nikola Radojčić: Hrvatska zgodovina XIII. in XIV. stoletja (2)
 Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (klasična doba) (2)

9. ZS 1928/29

- France Kidrič: Razvoj prešernoslovja od 1900 dalje (1)
 France Kidrič: Kratek kurz iz zgodovine slovenskega pismenstva in starejše literature (2)
 France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od XI. stoletja dalje (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
 France Kidrič: Seminar: vaje (2)
 Ivan Prijatelj: Kurz novejše slovenske literarne zgodovine I (1848–1868) (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejše ruske literature (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in primerjalne književnosti (2)
 Aleksandar Stojičević: Dalmatinska književnost od XV. do XVIII. stoletja (2)
 Fran Ramovš: Uvod v slovensko historično gramatiko (2)
 Nikola Radojčić: Zgodovina Srbov in Hrvatov od XIV. do XVIII. stoletja (3)
 France Veber: Zgodovina filozofije (začetna in visoka sholastika) (2)

13. MILENA MOHORIČ**1. ZS 1924/25**

- France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)
 France Veber: Zgodovina filozofije (2)
 France Veber: Seminar: Leibniz, Nouveaux Essais sur l'entendement humain (2)
 Karel Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4)
 Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika, akcent in debloslovje (3)
 Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature, starejša romantika (2)

Jakob Kelemina: Seminar: interpretacija starovisokonemških tekstov (2)
Fanny Copeland: Angleščina I (2)

2. LS 1925

France Veber: Analitična in razvojna psihologija (4)
France Veber: Zgodovina filozofije (2)
France Veber: Seminar: Leibniz, Nouveaux Essais sur l'entendement humain (2)
Karel Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4)
Karel Ozvald: Seminar: razmejitev pedagoške teorije in prakse (2)
Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (nominalna skladnja) (3)
Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (romantična doba) (2)
Jakob Kelemina: Seminar: čitanje srednjevisoko nemškega epa Tristan in Isolda Gottfrieda Strassburškega (2)
Izidor Cankar: Zgodovina umetnosti v srednjem veku (3)
Izidor Cankar: Zgodovina nemškega slikarstva XV. in XVI. stoletja (1)

3. ZS 1925/26

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (sintaksa) (3)
Jakob Kelemina: Interpretacije tekstov iz Kraus, Deutsche Gedichte des XII. Jahrhunderts (2)
Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (od 1863 dalje) (2)
Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)
France Kidrič: Doba prosvetljenstva v slovanskih literaturah (4)
Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XVIII. stoletja (2)
Karel Ozvald: Seminar: vzgoja volje (2)
France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)
France Veber: Zgodovina filozofije (vrhunec in konec starogrške filozofije) (2)
France Veber: Seminar: kritičen pretres znanstvene zapuščine † Klementa Juga (2)

4. LS 1926

Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (3)
Jakob Kelemina: Uvod v literarno vedo (2)
Jakob Kelemina: Seminar (2)
Ivan Prijatelj: Pisatelji slovenskega poetičnega realizma (2)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (2)
Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja slovanskih literatur novejšje dobe (2)
France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v dobi romantike (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
France Kidrič: Prešeren (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)
 Karel Oštir: Indoevropsko debloslovje (3)
 Karel Oštir: Seminar: gotski teksti (2)
 France Veber: Psihologija (analiza in razvoj mišljenja) (4)
 France Veber: Zgodovina grške filozofije (2)
 France Veber: Seminar: Klement Jug: O duševni kavzaliteti (2)

5. ZS 1926/27

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (uvod in glasoslovje) (3)
 Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (reformacija) (2)
 Jakob Kelemina: Seminar: interpretacija srednjevisokonemških lirskih pesnitev (po Minnesangs Frühling) (2)
 Karel Oštir: Indoevropska deklinacija (3)
 France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v prvi polovici XIX. stoletja (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
 France Kidrič: Prešeren (2)
 Ivan Prijatelj: Od Frana Levstika do Antona Aškerca (biografija in oznake) (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur (2)
 René Martel: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2)
 René Martel: Praktične vaje za slušatelje (2)

6. LS 1927

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3)
 Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature XVIII. stoletja (2)
 Jakob Kelemina: Seminar: srednjevisokonemške vaje (2)
 Karel Oštir: Oblikoslovje v grščini, latinščini, germanščini in slovanščini (4)
 Karel Oštir: Seminar: čitanje litavskih tekstov (2)
 France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature v prvi polovici XIX. stoletja (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
 France Kidrič: Prešeren in njegova doba III (2)
 France Kidrič: Seminar: vaje (2)
 Ivan Prijatelj: Od Frana Levstika do Antona Aškerca (biografije in karakteristike) (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke literature (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur (2)
 René Martel: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2)
 René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
 René Martel: Praktične vaje za slušatelje (2)

7. ZS 1927/28

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (debloslovje) (3)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (klasična doba) (2)

Jakob Kelemina: Seminar: referati o stilističnih študijah (2)

Karel Oštir: Glasoslovje grščine, latinščine, slovanščine in germanščine (4)

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od srede IX. stoletja dalje (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literarne kritike (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur (2)

René Martel: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2)

8. LS 1928

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (oblikoslovje) (3)

Jakob Kelemina: Zgodovina nemške literature (klasična doba) (2)

Jakob Kelemina: Seminar: interpretacija nemških tekstov iz zgodnje non. dobe (z novo-visokonemško) (2)

Karel Oštir: Primerjalno glasoslovje grščine, latinščine, slovanščine in germanščine (4)

Karel Oštir: Sanskrt (1)

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od srede IX. stoletja dalje (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literarne kritike (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur (2)

14. LUDVIK MERZEL

ZS 1924/25, LS 1925, ZS 1925/26, LS 1926, ZS 1926/27 na Medicinski fakulteti v Ljubljani.

1. ZS 1928/29

France Veber: Spoznavna teorija (4)

Rajko Nahtigal: Glavne črte razmerja med slovanskimi jeziki (3)

Fran Ramovš: Uvod v slovensko historično gramatiko (2)

France Kidrič: Kratek kurz iz zgodovine slovenskega pismenstva in starejše literature (2)

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od XI. stoletja dalje (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Kurz novejšje slovenske literarne zgodovine I (1848–1868) (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)

Aleksandar Stojičević: Dalmatinska književnost od XV. do XVIII. stoletja (2)

Nikola Radojčić: Zgodovina Srbov in Hrvatov od XIV. do XVIII. stoletja (3)

Ivan Lunjak: Interpretacija izbranih Propercijevih elegij (2)

2. LS 1929

France Veber: Spoznavna teorija (4)

Rajko Nahtigal: Glavne črte razmerja med slovanskimi jeziki (3)

Fran Ramovš: Konzonantizem slovenskega jezika (2)

France Kidrič: Nekatera poglavja iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja (2)

France Kidrič: O začetkih modernih evropskih književnosti in njih motivih (1)

France Kidrič: Seminar: vaje iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja in iz primerjalne književnosti (2)

Ivan Prijatelj: Kurz novejšje slovenske literarne zgodovine I (1848–1868) (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)

Nikola Radojčić: Zgodovina Srbov in Hrvatov od XIV. do XVIII. stoletja (3)

Aleksandar Stojičević: Dalmatinska književnost od XV. do XVIII. stoletja (2)

Ivan Lunjak: Rimska satira (3)

3. ZS 1929/30

France Veber: Spoznavna teorija II (psihološka in normativna analiza posameznih spoznavnih aktov) (4)

Rajko Nahtigal: Gramatika staroslovenskega jezika (3)

Rajko Nahtigal: Seminar: branje in jezikovna interpretacija supraselskega kodeksa (2)

Rajko Nahtigal: Besedotvoritev v slovanskih jezikih (1)

Fran Ramovš: Vokalizem slovenskega jezika (2)

Fran Ramovš: Dialektologija slovenskega jezika (2)

Fran Ramovš: Seminar: dialektični teksti (2)

Ivan Prijatelj: Slovenska literatura v šestdesetih letih preteklega stoletja (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)

Nikolaj Preobraženski: Ruščina II (2)

4. LS 1930

Rajko Nahtigal: Gramatika staroslovenskega jezika (3)

Rajko Nahtigal: Fonetika in grafika slovanskih jezikov (1)

- Rajko Nahtigal: Proseminar: staroslovenske vaje (1)
Fran Ramovš: Vokalizem slovenskega jezika (2)
Fran Ramovš: Akcent v srbohrvatskem in slovenskem jeziku (2)
Fran Ramovš: Seminar: Interpretacija modernih dialektičnih tekstov (2)
Ivan Prijatelj: Slovenska literatura v šestdesetih letih preteklega stoletja (2)
Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)
Karel Oštir: Glasoslovje grščine, latinščine, slovanščine in germanščine (4)
Karel Ozvald/Stanko Gogala: Praktično-pedagoški obči seminar (2)

5. ZS 1930/31

- Rajko Nahtigal: Izbrana poglavja iz slovanske primerjalne gramatike (3)
Rajko Nahtigal: Oris znanstvenega dela V. Jagića na polju slovanske filologije (1)
Rajko Nahtigal: Seminar: slovansko-lingvistične vaje (1)
Fran Ramovš: Vokalizem slovenskega jezika (2)
Fran Ramovš: Akcent v srbohrvatskem in slovenskem jeziku (2)
Fran Ramovš: Seminar: Interpretacija historičnih dialektičnih tekstov (2)
Karel Oštir: Glasoslovje grščine, latinščine, slovanščine in germanščine (4)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke književnosti (2)

6. LS 1931

- Rajko Nahtigal: Morfološka struktura slovanskih jezikov (3)
Rajko Nahtigal: Branje, jezikovna analiza in interpretacija staroslovenskih legend sv. Cirila in Metoda (1)
Rajko Nahtigal: Seminar: vaje iz področja slovanskega primerjalnega jezikoslovja (2)
Rajko Nahtigal: Proseminar: staroslovanske vaje (2)
Fran Ramovš: Vokalizem slovenskega jezika (2)
Fran Ramovš: Uvod v morfologijo (1)
Fran Ramovš: Seminar: Interpretacija historičnih dialektičnih tekstov (2)
Karel Oštir: Debloslovje grščine, latinščine, slovanščine in germanščine (4)
Ivan Prijatelj: Slovenska književnost v dobi mladoslovenstva (2)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke književnosti (2)

7. ZS 1931/32

- Karol Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3)
Karol Ozvald: Teoretsko-pedagoški seminar: problemi pacifistične vzgoje (2)
Karol Ozvald/Stanko Gogala: Praktično-pedagoški (obči) seminar (2)
France Veber: Psihološki, normativni, socialni in metafizični temelji vesti (4)
France Veber: Seminar: kritičen pretres Hartmannove in Schelerjeve etike (2)
Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (4)

Marc Vey: Francoska književnost (les grandes dates de la littérature française au XVIIe siècle) (1)

Marc Vey: Praktične vaje (2)

Ivan Prijatelj: Doba poetičnega realizma v slovenski književnosti (2)

8. LS 1932

Karol Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3)

Karol Ozvald: Teoretsko-pedagoški seminar: Pädagogische Provinz. Ob stoletnici Goethejeve smrti (2)

Karol Ozvald/Stanko Gogala: Praktično-pedagoški (obči) seminar (2)

France Veber: Psihološki, normativni, socialni in metafizični temelji vesti (4)

France Veber: Seminar: kritičen pretres Hartmannove in Schelerjeve etike (2)

Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (4)

Marc Vey: Francoska književnost (les grandes dates de la littérature française au XVIIe siècle) (1)

Marc Vey: Gramatika novofrancoskega jezika (question de prononciation et de phonétique) (2)

Ivan Prijatelj: Doba poetičnega realizma v slovenski književnosti (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske književnosti (2)

15. EDVARD KOCBEK

Štirje semestri na mariborskem bogoslovju, dva se vštejeta v redno študijsko dobo.

3. ZS 1927/28

France Veber: Sociologija (psihološki in normativni temelji človeške družbe) (4)

France Veber: Zgodovina filozofije (Janezov evangelij, Pavel, apostolski očetje, gnostiki) (2)

Karel Ozvald: Individualna psihologija (spoznavanje in razumevanje človeka) (4)

France Kidrič: Razvoj prešernoslovja od 1866 dalje (1)

France Kidrič: Kratek kurz iz zgodovine slovenskega pismenstva in starejše literature (1)

France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od srede IX. stoletja dalje (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literarne kritike (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)

Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska tradicionalna književnost (2)

René Martel: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2)

René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)

René Martel: Praktične vaje za slušatelje (2)

- Franc Sturm: Historična morfologija francoskega jezika (3)
Franc Sturm: Francoska besedna tvorba (1)
Franc Sturm: Seminar: interpretacija starofrancoskih tekstov (2)
Izidor Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti v XVII. stoletju (3)
Izidor Cankar: Špansko slikarstvo XVII. in XVIII. stoletja (1)

4. LS 1928

- Franc Sturm: Historična morfologija francoskega jezika (3)
Franc Sturm: Francosko debloslovje in besedna tvorba (1)
Franc Sturm: Seminar: interpretacija starofrancoskih tekstov (2)
Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska srednjeveška književnost (2)
Aleksandar Stojičević: Seminar: interpretacija tekstov starih in modernih srbohrvatskih dialektov (2)
France Kidrič: Razvoj prešernoslovja od 1887 dalje (1)
France Kidrič: Kratek kurz iz zgodovine slovenskega pismenstva in starejše literature (1)
France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od srede IX. stoletja dalje (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
France Kidrič: Seminar: vaje (2)
Ivan Prijatelj: Zgodovina slovenske literarne kritike (2)
Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske literature (2)
France Veber: Sociologija (psihološki in normativni temelji človeške družbe) (4)
France Veber: Zgodovina filozofije (2)
Karel Ozvald: Individualna psihologija (spoznavanje in razumevanje človeka) (4)
Izidor Cankar: Francosko slikarstvo novega veka (2)
Izidor Cankar: Holandsko in belgijsko slikarstvo XVII. stoletja (1)
Izidor Cankar: Špansko slikarstvo XVII. in XVIII. stoletja (1)
René Martel: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2)
René Martel: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
René Martel: Praktične vaje za slušatelje (2)

5. ZS 1928/29

- Franc Sturm: Primerjalna gramatika romanskih jezikov s posebnim ozirom na francoščino (4)
Franc Sturm: Francoska književnost v srednjem veku (1)
Franc Sturm: Seminar: interpretacija staroitalijanskih tekstov (2)
Marc Vey: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2)
Marc Vey: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
Marc Vey: Praktične vaje za slušatelje (2)
France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od XI. stoletja dalje (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)

France Kidrič: Seminar: vaje (2)

Ivan Prijatelj: Kurz novejšje slovenske literarne zgodovine I (1848–1868) (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)

France Veber: Zgodovina filozofije (začetna in visoka sholastika)

6. LS 1929

Franc Sturm: Primerjalna gramatika romanskih jezikov (4)

Franc Sturm: Francoska književnost v srednjem veku (1)

Franc Sturm: Seminar: interpretacija staroitalijanskih tekstov (2)

Marc Vey: Francoska književnost XIX. stoletja (Le Parnasse) (2)

Marc Vey: Gramatika novofrancoskega jezika (emplois des temps du passé) (2)

Marc Vey: Praktične vaje za slušatelje (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje ruske književnosti (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)

France Kidrič: Nekatera poglavja iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja (2)

France Kidrič: O začetkih modernih evropskih književnosti in njih motivih (1)

France Kidrič: Seminar: vaje iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja in iz primerjalne književnosti (2)

France Veber: Spoznavna teorija (4)

7. ZS 1929/30

France Veber: Spoznavna teorija II (psihološka in normativna analiza posameznih spoznavnih aktov) (4)

France Veber: Zgodovina filozofije (Albert Veliki, Tomaž Akvinčan, Duns Skot) (2)

Karel Ozvald: Pedagoška antropologija (3)

Karel Ozvald: Teoretsko-pedagoški obči seminar: duhovni obraz naše dobe (2)

Karel Ozvald: Praktično-pedagoški obči seminar (2)

Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (fonetika) (4)

Franc Sturm: Francoska književnost v srednjem veku (1)

Franc Sturm: Seminar: interpretacija staroprovincalskih tekstov (2)

Marc Vey: Francoska književnost XIX. stoletja (Le Parnasse) (2)

Marc Vey: Gramatika novofrancoskega jezika (technique du vers français moderne) (2)

France Kidrič: O začetkih evropskih književnosti iz XII. stoletja (1)

France Kidrič: Nekatera poglavja iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja (3)

France Kidrič: Seminar: vaje iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja in iz primerjalne književnosti (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske književnosti (od 1863 dalje) (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)

Izidor Cankar: Zgodovina umetnosti v romanski in gotski dobi (4)

8. LS 1930

Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (4)

Franc Sturm: Francoska književnost v srednjem veku (1)

Franc Sturm: Seminar: interpretacija starejših romanskih tekstov (2)

Marc Vey: Francoska književnost XIX. stoletja (Le Parnasse) (2)

Marc Vey: Gramatika novofrancoskega jezika (technique et moyens d'expression du vers français moderne) (2)

France Kidrič: Uvod v primerjalno književnost (2)

France Kidrič: Seminar: vaje iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja in iz primerjalne književnosti (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske književnosti (od 1863 dalje) (2)

France Veber: Spoznavna teorija (posebna teorija zaznave kot načelnega fundamenta vsega izkustvenega in neizkustvenega spoznanja) (4)

France Veber: Splošna in posebna teorija stila (2)

Karel Ozvald: Praktično-pedagoški obči seminar (2)

9. ZS 1930/31

Franc Sturm: Primerjalna gramatika romanskih jezikov (2)

France Kidrič: Preporod nekaterih nedržavnih evropskih narodov v XVIII. in XIX. stoletju (poglavje iz primerjalne književne zgodovine) (1)

France Kidrič: Seminar: vaje iz starejše dobe slovanskih književnosti in iz primerjalne književnosti (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke književnosti (2)

France Veber: Etika (predmetna, psihološka, in subjektološka analiza vesti) (4)

France Veber: Podstatnost in pripadnost (uvod v teorijo realnosti) (2)

Izidor Cankar: Zgodovina zahodno-evropske umetnosti v gotski dobi (3)

Izidor Cankar: Zgodovina francoskega slikarstva v XVII. in XVIII. stoletju (1)

Marc Vey: Francoska književnost XIX. stoletja (le symbolisme et la poésie contemporaine) (2)

10. LS 1931

France Veber: Etika (predmetna, psihološka, in subjektološka analiza vesti) (4)

France Veber: Zgodovina filozofije (2)

Jakob Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (oblikoslovje) (3)

Jakob Kelemina: Izbrana poglavja iz sintakse angleškega jezika (2)

Karel Oštir: Debloslovje grščine, latinščine, germanščine in slovanščine (4)

Izidor Cankar: Zgodovina zahodnoevropskega slikarstva v XIII. in XIV. stoletju (3)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke književnosti (2)

16. ANTON INGOLIČ

ZS 1927/28 in LS 1928 na pariški Sorboni.

3. ZS 1928/29

Marc Vey: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2)
 Marc Vey: Gramatika novofrancoskega jezika (2)
 Marc Vey: Praktične vaje za slušatelje (2)
 France Kidrič: Razvoj prešernoslovja od 1900 dalje (1)
 France Kidrič: Kratek kurz iz zgodovine slovenskega pismenstva in starejše literature (2)
 France Kidrič: Evropski okvir za slovanske literature od XI. stoletja dalje (poglavje iz primerjalne književnosti) (2)
 France Kidrič: Seminar: vaje (2)
 Ivan Prijatelj: Kurz novejše slovenske literarne zgodovine I (1848–1868) (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejše ruske literature (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)
 Josip Pipenbacher: Latinski kurz za absolvente realk (4)
 France Veber: Spoznavna teorija (4)
 Milko Kos: Zgodovina Slovencev I (1)
 Aleksandar Stojičević: Dalmatinska književnost od XV. do XVIII. stoletja (2)
 Fran Ramovš: Uvod v slovensko historično gramatiko (2)
 Fran Ramovš: Seminar (2)
 Nikola Radojčić: Zgodovina Srbov in Hrvatov od XIV. do XVIII. stoletja (3)
 Nikolaj Preobraženski: Ruščina I (2)
 Fanny Copeland: Angleščina I (2)

4. LS 1929

Nikola Radojčić: Zgodovina Srbov in Hrvatov od XIV. do XVIII. stoletja (3)
 Milko Kos: Zgodovina Slovencev I (2)
 Fran Ramovš: Konzonantizem slovenskega jezika (2)
 Fran Ramovš: Seminar (2)
 Josip Pipenbacher: Latinski kurz za absolvente realk (4)
 France Veber: Spoznavna teorija (4)
 France Kidrič: Nekatera poglavja iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja (2)
 France Kidrič: O začetkih modernih evropskih književnosti in njih motivih (1)

- France Kidrič: Seminar: vaje iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja in iz primerjalne književnosti (2)
- Ivan Prijatelj: Kurz novejše slovenske literarne zgodovine I (1848–1868) (2)
- Ivan Prijatelj: Pregled novejše ruske literature (2)
- Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)
- Nikolaj Preobraženski: Ruščina I (2)
- Fanny Copeland: Angleščina I (1)
- Aleksandar Stojičević: Dalmatinska književnost od XV. do XVIII. stoletja (2)

5. ZS 1929/30

- France Kidrič: Nekatera poglavja iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja (3)
- France Kidrič: Seminar: vaje iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja in iz primerjalne književnosti (2)
- France Kidrič: O začetkih modernih evropskih književnosti iz XII. stoletja (1)
- Ivan Prijatelj: Slovenska literatura v šestdesetih letih preteklega stoletja (2)
- Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske književnosti (od 1863 dalje) (2)
- Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)
- Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XVIII. stoletja (2)
- Nikola Radojčić: Zgodovina Srbov in Hrvatov od XIV. do XVIII. stoletja (1)
- Nikola Radojčić: Zgodovina Srbije od 1804 do 1813 (3)
- Nikola Radojčić: Proseminar (2)
- France Veber: Spoznavna teorija II (psihološka in normativna analiza posameznih spoznavnih aktov) (4)
- Rajko Nahtigal: Gramatika staroslovenskega jezika (3)
- Rajko Nahtigal: Seminar: branje in jezikovna interpretacija supraselskega kodeksa (2)
- Fran Ramovš: Vokalizem slovenskega jezika (2)
- Fran Ramovš: Dialektologija slovenskega jezika (2)
- Fran Ramovš: Seminar: dialektični teksti (2)
- Fran Sturm: Francoska književnost v srednjem veku (2)

6. LS 1930

- France Kidrič: Nekatera poglavja iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja (2)
- France Kidrič: Seminar: vaje iz slovenske literarne zgodovine do srede XIX. stoletja in iz primerjalne književnosti (2)
- France Kidrič: Uvod v primerjalno književnost (2)
- Ivan Prijatelj: Slovenska literatura v šestdesetih letih preteklega stoletja (2)
- Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)

- Ivan Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (2)
 Aleksandar Stojičević: Srbohrvatska književnost XVIII. stoletja (2)
 Fran Ramovš: Vokalizem slovenskega jezika (2)
 Fran Ramovš: Akcent v srbohrvatskem in slovenskem jeziku (2)
 Fran Ramovš: Seminar: Interpretacija modernih dialektičnih tekstov (2)
 Rajko Nahtigal: Gramatika staroslovenskega jezika (3)
 Rajko Nahtigal: Fonetika in grafika slovanskih jezikov (1)
 Rajko Nahtigal: Seminar: branje in jezikovna interpretacija Clozovemu Glagolitu in supraselskemu kodeksu skupnega teksta (2)
 Rajko Nahtigal: Proseminar: staroslovenske vaje (1)
 Nikola Radojčić: Zgodovina Srbije od 1804 do 1813 (4)
 Franc Sturm: Historična gramatika francoskega jezika (4)

7. ZS 1930/31

- Karel Ozvald: Oblikovanje človeka (sistematska razgrnitev tozadevne problematike) (3)
 Karel Ozvald/Stanko Gogala: Praktično-pedagoški obči seminar (2)
 Rajko Nahtigal: Izbrana poglavja iz slovanske primerjalne gramatike (3)
 Rajko Nahtigal: Oris znanstvenega dela V. Jagića na polju slovanske filologije (1)
 Rajko Nahtigal: Seminar: slovansko lingvistične vaje (1)
 Fran Ramovš: Vokalizem slovenskega jezika (2)
 Fran Ramovš: Akcent v srbohrvatskem in slovenskem jeziku (2)
 Fran Ramovš: Seminar: Interpretacija historičnih dialektičnih tekstov (2)
 France Kidrič: Slovenska književnost v dobi preporoda I (1)
 France Kidrič: Kritične opombe k našemu preporodu (2)
 France Kidrič: Preporod nekaterih nedržavnih evropskih narodov v XVIII. in XIX. stoletju (poglavje iz primerjalne književne zgodovine) (1)
 France Kidrič: Seminar: vaje iz starejše dobe slovanskih književnosti in iz primerjalne književnosti (2)
 Ivan Prijatelj: Slovenska književnost v dobi mladoslovenstva (2)
 Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke književnosti (2)
 Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)
 Aleksandar Stojičević: Dositeje Obradović (2)
 Karel Oštir: Glasoslovje grščine, latinščine, slovansčine in germanščine (3)

8. LS 1931

- Rajko Nahtigal: Morfološka struktura slovanskih jezikov (3)
 Rajko Nahtigal: Branje, jezikovna analiza in interpretacija staroslovenskih legend sv. Cirila in Metoda (1)
 Fran Ramovš: Vokalizem slovenskega jezika (2)

Fran Ramovš: Uvod v morfologijo (1)

Fran Ramovš: Seminar: Interpretacija historičnih dialektičnih tekstov (2)

Ivan Prijatelj: Slovenska književnost v dobi mladoslovenstva (2)

Ivan Prijatelj: Pregled novejšje češke književnosti (2)

Ivan Prijatelj: Seminar: vaje iz področja novejših slovanskih literatur in iz primerjalne književnosti (2)

Aleksandar Stojičević: Dositeje Obradović (2)

France Kidrič: Slovenska književnost v dobi preporoda II (1)

France Kidrič: Kritične opombe k našemu preporodu II (2)

France Kidrič: Preporod nekaterih nedržavnih evropskih narodov v XVIII. in XIX. stoletju (poglavje iz primerjalne književne zgodovine) (1)

France Kidrič: Seminar: vaje iz starejše dobe slovanskih književnosti in iz primerjalne književnosti (2)

Fanny Copeland: Angleščina II (2)

Karel Ozvald: Oblikovanje človeka (3)

Karel Ozvald/Stanko Gogala: Praktično-pedagoški obči seminar (2)

DUNAJ

1. JANEZ / JOHANN REMIC

1. ZS 1940/41 (Filozofska fakulteta, Ljubljana)

Dragotin Oštir: Historična gramatika grškega jezika (2)

Franc Bradač: Sintaksa grškega jezika (3)

Franc Bradač: Interpretacija izbranih tekstov grške lirike (1)

Franc Bradač: Seminar: Aristofanova komedija Acharnes (2)

Franc Bradač: Proseminar (2)

Fran Bradač: Proseminarske vaje (2)

Fran Bradač: Seminarske vaje (Tacitov Agricola)

Milan Grošelj: Rimsko zgodovinopisje (3)

Balduin Saria: Zgodovina rimskega cesarstva I (3)

Balduin Saria: Seminar: Monumentum Ancyranum (2)

Balduin Saria: Spomeniki iz rimskih provinc (1)

Rajko Ložar: Grška plastika arhaične dobe (2)

France Kidrič: Slovenska književnost od 1829 dalje (2)

Aleksandar Stojičević: Srbska književnost 18. stoletja do Dositeja Obradovića (3)

Anton Ocvirk: Razvoj slovenske proze od 1848 do 1868 (1)

Dragotin Oštir: Primerjalna gramatika sanskrta, grščine, latinščine, germanščine in slovanščine (2)

2. LS 1941

Dragotin Oštir: Primerjalna slovnica sanskrta, grščine, latinščine, germanščine in slovanščine (2)

Dragotin Oštir: Historična gramatika grškega jezika (2)

Franc Bradač: Helenistična književnost (3)

Franc Bradač: Interpretacija izbranih tekstov grške lirike (1)

Franc Bradač: Euripidova Medeja (2)

Franc Bradač: Grški proseminar: Platonov Kriton (2)

Milan Grošelj: Rimsko zgodovinopisje (3)

Milan Grošelj: Proseminarske vaje (2)

Milan Grošelj: Seminarske vaje: Livij (2)

Balduin Saria: Zgodovina rimskega cesarstva II (3)

Balduin Saria: Seminar: epigrafični viri k zgodovini rimskega cesarstva (2)

Balduin Saria: Topografija mesta Rima (1)

Rajko Ložar: Neolitske kulture v Sloveniji (s posebnim ozirom na sosedna ozemlja) (2)

France Kidrič: Slovenska književnost od 1829 do 1843 (2)

Aleksandar Stojičević: Dositej Obradović (3)

Anton Ocvirk: Razvoj slovenske proze od 1848 do 1868 (1)

Anton Ocvirk: Seminar: oblikovna analiza slovenskega verza in vaje iz področja novejšje slovenske književnosti (2)

3. WS 1941/42 (Philosophische Fakultät, Wien)

Hans Eibl: Sokrates und seine Zeit (3)

Friedrich Billicsich: Die Weltanschauung der griechischen Tragiker (1)

Josef Keil: Einführung in die griechische Epigraphik (3)

Rudolf Egger: Verfassung und Verwaltung des römischen Staates im Zeitalter der Republik (3)

Camillo Praschniker: Kunstgeschichte des griechischen Mittelalters (3)

Camillo Praschniker: Die Akropolis von Athen (2)

Wilhelm Havers: Elemente der Sprachwissenschaft, für Alt- und Neuphilologen (2)

Richard Meister: Geschichte der römischen Literatur IV. Vergil (mit Interpretationen) (2)

Richard Meister: Philosophisches Proseminar. Ausgewählte Briefe des Plinius (2)

Richard Meister: Philologisches Seminar. Ausgewählte Abschnitte aus Gellius. Noctes Atticae (2)

Johannes Mewaldt: Philologisches Proseminar. Isokrates Philippos (1)

Johannes Mewaldt: Philologisches Seminar. Schriften Epikurs (2)

4. SS 1942

Friedrich Billicsich: Die Weltanschauung der griechischen Tragiker II (Sophokles, Euripides) (1)

Garbeis: Was ist Philosophie? (Die Ursprünge und Grundzüge ihrer Problematik, ihre Stellung im System der Wissenschaften) (1)

Josef Keil: Griechische Geschichte II (vom ionischen Aufstand bis zum Eingreifen Philipps II. von Makedonien in die griechische Politik) (4)

Camillo Praschniker: Griechische Kunst der archaischen Periode (3)

Camillo Praschniker: Archäologisches Seminar: Übungen zur Geschichte der griechischen Vasenmalerei (3)

Wilhelm Havers: Griechische Grammatik (4)

Johannes Mewaldt: Horaz (mit Interpretationen) (3)

Johannes Mewaldt: Philologisches Seminar: Thukydides' Reden (2)

Johannes Mewaldt: Philologisches Proseminar: Aischylos' Prometheus (2)

Johannes Mewaldt: Philologisches Proseminar: deutsch-griechische Abteilung (2)

Richard Meister: Geschichte der römischen Literatur V. Die Kaiserzeit von 14–180 (2)

Richard Meister: Philosophisches Seminar: Tacitus Annalen (2)

Richard Meister: Philologisches Proseminar: deutsch-lateinische Abteilung. Oberkurs (2)

Josef Huber: Vergleichende Phonetik des Französischen, Italienischen und Spanischen (1)

Josef Huber: Französisches Seminar: Etymologische Übungen am französischen Wortschatz (1)

Moser: Französisches Proseminar: Unterer Kurs. Wiederholung der französischen Wort- und Satzlehre (2)

Moser: Französisches Proseminar. Oberer Kurs: Lektüre moderner französischer Texte (2)
Arbeitsplatz im Philologischen Seminar
Arbeitsplatz im Archäologischen Seminar

5. WS 1942/43

Ottomar Wichmann: Pädagogische Psychologie (2)

Friedrich Kainz: Kultur- und Völkerpsychologie (1)

Friedrich Billicsich: Grundzüge der griechischen Philosophie (2)

Josef Keil: Griechische Geschichte III: Von Alexander d. Gr. bis zur Eingliederung Ägyptens in das römische Weltreich (4)

Camillo Praschniker: Griechische Plastik zur Zeit der Perserkriege (3)

Camillo Praschniker: Entwicklungsgeschichte der griechischen Architektur (2)

Camillo Praschniker: Archäologisches Seminar: Skulpturen des Parthenons (2)

Fritz Eichler: Erklärung antiker Kunstwerke (vor Originalen) (2)

Wilhelm Havers: Grundfragen der Sprachwissenschaft mit besonderer Berücksichtigung der historischen Sprachforschung (2)

Wilhelm Havers: Sprache und Kultur (1)

Wilhelm Havers: Übungen über Sprache und Religion I. Die niedere Religion. Religiöses Volkstum im Spiegel der Sprache (2)

Johannes Mewaldt: Überblick über die Geschichte der griechischen Literatur (4)

Johannes Mewaldt: Philologisches Seminar. Aischylos Choephoren (2)

Richard Meister: Geschichte der römischen Literatur V. Der Ausgang der Kaiserzeit (193–600) (3)

Richard Meister: Philosophisches Seminar: Varro. De re rustica (2)

Richard Meister: Lateinisches Mittelseminar: Ausgewählte Abschnitte aus Cicero De finibus bonorum et malorum (2)

Josef Huber: Vergleichende italienische und französische Syntax (1)

Josef Huber: Französisches Seminar: Interpretation altfranzösischer Texte (1)

Moser: Französisches Proseminar. Oberer Kurs. Lektüre moderner französischer Texte (2)

Arbeitsplatz im Philologischen Seminar

Arbeitsplatz im Archäologischen Seminar

Arbeitsplatz im Romanischen Seminar

6. SS 1943

Johannes Mewaldt: Römische Dichter (Interpretationen) (4)

Johannes Mewaldt: Philologisches Seminar: Aristophanes' Vogel (3)

- Richard Meister: Philologisches Hermeneutik (Textkritik, Interpretation, Technik und Kunst des Übersetzens) (2)
- Richard Meister: Die nationalpolitischen Bildungswerte der Antike (1)
- Richard Meister: Philologisches Seminar: Die Fragmente der Lex XII tabularum (2)
- Konrad Glaser: Platons Staatsentwürfe (mit Interpretationen) (2)
- Josef Huber: Französische Wortbildung (1)
- Moser: Französisches Proseminar. Oberer Kurs. Lektüre moderner französischer Texte (2)
- Moser: Französische Sprech- und Vortragsübungen (2)
- Hans Eibl: Übungen aus Kants Kritik der Urteilskraft (2)
- Friedrich Kainz: Ästhetik der Dichterkunst (Poetik) (1)
- Friedrich Kainz: Einführung in der Völkerpsychologie (1)
- Josef Keil: Griechische Staatskunde (3)
- Rudolf Egger: Althistorisches Seminar (2)
- Lorenz: Frankreich und Deutschland (1)
- Camillo Praschniker: Von Myron bis Kephisodot (3)
- Camillo Praschniker: Archäologisches Seminar: Übungen an den Skulpturen des Parthenons (2)
- Wilhelm Havers: Lateinische Grammatik (4)
- Wilhelm Havers: Über den Einfluß der Religion auf die Sprache (2)
- Arbeitsplatz im Philologischen Seminar

2. JOHANN HRIBOUSCHEK

1. SS 1943

- Garbeis: Wissen als philosophisches Problem (Wesen und Grenzen des Wissens; Wissen und Scheinwissen, Nichtwissen, Glauben, historisch und kritisch) (1)
- Josef Keil: Griechische Staatskunde (3)
- Camillo Praschniker: Von Myron bis Kephisodot (3)
- Johannes Mewaldt: Römische Dichter (Interpretationen) (4)
- Johannes Mewaldt: Philologisches Proseminar: Plutarchs Caesar (2)
- Richard Meister: Die nationalpolitischen Bildungswerte der Antike (1)
- Richard Meister: Philologisches Seminar: Die Fragmente der Lex XII tabularum (2)
- Konrad Glaser: Platons Staatsentwürfe (mit Interpretationen) (2)
- Konrad Glaser: Philologisches Proseminar: deutsch-lateinische Abteilung. Unterkurs (2)
- Konrad Glaser: Philologisches Proseminar: deutsch-griechische Abteilung (2)
- Josef Huber: Französische Wortbildung (1)
- Moser: Französisches Proseminar. Oberer Kurs. Lektüre moderner französischer Texte (2)
- Arbeitsplatz im Philologischen Seminar

Imensko kazalo

A

Adamović, Julije 174
 Adler, Siegmund 164
 Ajshil 19, 49, 117, 131
 Alighieri, Dante 10, 11, 15, 27, 70, 118, 131
 Aristofan 19, 118
 Arnim, Hans von 66
 Arnold, Đuro 168
 Arnold, Robert 68, 69, 133, 155, 157, 158, 172, 173, 174
 Ash, Mitchell G. 137
 Aškerc, Anton 27, 39, 43, 47, 94, 195, 199, 201, 204, 207

B

Bajt, Drago 131
 Barbarič, Štefan 138
 Bartol, Vladimir 6, 102, 106, 107, 108, 110, 131, 139, 182
 Bauer, Adolf 161
 Baxa, Bohumil 166
 Bazala, Albert 168, 172, 173, 174
 Becker, Philipp 68
 Benedetič, Ana 84, 133
 Benkovič, Josip 74, 75, 133
 Benussi, Viktor 28, 53, 159
 Bestaux, Eugène 86, 168, 169
 Billicsich, Friedrich 113, 220, 221
 Bischoff, Ferdinand 19, 144, 155
 Bleiweis, Janez 67, 98, 136, 140
 Bohorič, Adam 34, 84
 Boranič, Dragutin 172, 174
 Borodajkewycz, Taras 112
 Borysiekwicz, Michael 157
 Bradač, Fran 111, 131, 132, 219

Brand, Jakob 9, 10, 133
 Braßloff, Stephan 164
 Bratina, Johann/Janko 38, 53, 54, 133, 140
 Bratuž, Lojzka 57, 133
 Brecht, Walter 196
 Breznik, Anton 39
 Brückner, Alexander 60
 Brückner, Eduard 167
 Brunner, Otto 112
 Bühler, K. 203
 Burgar, Anton 39
 Burian, Václav 193, 194

C

Calvin, Jean 10
 Cankar, Isidor/Izidor 28, 88, 93, 104, 105, 109, 110, 131, 136, 138, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 189, 193, 194, 195, 197, 198, 199, 200, 202, 206, 212, 214, 215
 Cankar, Ivan 39, 93, 94
 Capuder, Andrej 131
 Castein, Raban Freiherr von 158
 Celestin, Fran 125, 126
 Cerkenik, Angelo 197
 Chlumský, Josef 168
 Chollet, Léon 169
 Chytil, Karel 86, 166
 Cicero 20, 21, 33, 52, 56, 117, 131
 Cigler, Janez 36
 Cimperman, Josip 55
 Cindrič, Alojz 107, 133
 Claus, Karl 156
 Copeland, Fanny 102, 176, 186, 206, 215, 216, 218

Cornu, Julius 54
Cuntz, Otto 160, 161

Č

Čáda, František 162, 163
Čelakovský, Jaromír 85, 165
Čop, Anton 111, 112
Čop, Matija 11
Čremošnik, Gregor 58
Čuk, Ivan 80, 133
Čurkina, Iskra 65, 133

D

Dalmatin, Jurij 34
Damjanović, Stjepan 59, 133
Debeljak, Tine 101, 102, 133, 192
Debevec, Josef/Jože 27
Demelius, Gustav 19, 144, 155
Demel, Jaroslav 166
Diderot, Denis 10
Dietz, Max 91
Dobrovski, Josef 61, 65
Dolenc, Metod 185, 186
Dolinar, Darko 34, 36, 37, 38, 39, 48, 55,
71, 133
Dopsch, Alfons 167
Dornik, Johann/Ivan 28, 29, 134
Dović, Marijan 110, 133
Drachovský, Josef 165
Drasch, Otto 156
Drechsler, Branko 172, 173, 175
Drtina, František 54, 81, 82, 83, 84, 85,
86, 133, 135, 162, 163, 166, 168
Dukić, Davor 6
Düll, Rudolf 116, 133
Dvorniković, Vladimir 172, 173, 174

E

Eberstaller, Oskar 160
Ebner, Ludwig 156
Egger, Rudolf 113, 119, 159, 220, 222
Eibl, Hans 113, 118, 119, 220, 222

Eichler, Fritz 221
Eller, Franz/Fran 27
Elze, Theodor 34
Engelbrecht, August 66
Eppinger, Hans 157
Erjavec, Fran 75, 136
Ettingshausen, Constantin Freiherr von
20, 152, 153
Exner, Sigmund 156

F

Fancev, Franjo 172
Fašalek, Janez 132
Fénelon, François 13
Finžgar, Fran Saleški 94
Fischer, Otokar 101, 194
Fleschenberg, Otmar Schissel von 57
Fournier, August 167
Foustka, Břetislav 85, 165, 167, 169
Frankopan, Fran Krsto 34
Freytag, Gustav 23
Friesach, Karl 154
Frischauf, Johann 152
Fritsch, Karl 30

G

Gabriel, Lorenz 7
Gantar Godina, Irena 54, 79, 80, 93, 133,
134
Gantar, Kajetan 114, 115, 134
Gantar, Kajetan, sr. 100
Garbeis 220, 222
Gautsch, Paul 32
Gavazzi, Artur 183, 184, 187, 188, 189
Gerathewohl, Fritz 195
Gestrin, Franz/Fran 27
Gintl, Julius Wilhelm 7
Glaser/Glazer, Johann/Janko 28, 29, 30, 134
Glaser, Konrad 29, 34, 118, 222
Glonar, Josef/Joža 38, 56, 57, 58, 133, 134,
139, 140
Goldbacher, Alois 27, 49, 52, 56, 149, 154

Goldmann, Arthur 66
 Goll, Jaroslav 79, 80
 Golob, Andreas 6, 134
 Gomperz, Theodor 60
 Grabowski, Tadeusz Stanisław 95, 134
 Graff, Ludwig 30
 Gregorčič, Simon 22, 39, 94
 Groh, František 81, 163, 164
 Gross, Karl 19, 155
 Grošelj, Milan 111, 219
 Grošelj, Nada 130
 Grošelj, Pavel 183, 186, 187
 Gruber, Josef 167
 Gruden, Ignaz/Igo 30
 Grün, Anastasius/Anton Alexander von
 Auersperg 54, 55, 58, 64
 Gumpłowicz, Ludwig 158
 Guyon, Jeanne 13

H

Hadži, Jovan 107, 108, 183, 184, 185, 186,
 187, 188, 189
 Hanausek, Gustav 28, 157, 158
 Hanka, Václav 41
 Hanuš, Ignac Jan 23
 Hartl, Wilhelm 33, 60
 Hassler, Leopold 9
 Hauler, Edmund 64
 Hauptmann, Ljudmil 195
 Havers, Wilhelm 116, 220, 221, 222
 Havránek, Jan 79, 84, 86, 134
 Heberdey, Rudolf 160
 Heinrich, Władysław 159, 160, 161, 171, 196
 Heinzl, Richard 33, 65, 67
 Hendrich, Josef 194
 Henner, Kamil 164, 165, 166
 Hermann-Otavský, Karel 85, 165, 167
 Herodot 25, 27, 52
 Hettner, Hermann 50
 Heyrovský, Leopold 85, 86, 164, 165, 166
 Hildebrand, Richard 158
 Hinterlechner, Karel 183, 187, 188, 189

Hobza, Antonín 86, 164, 165, 166
 Hock, Stefan 55, 68
 Hočevár, Franc 43
 Hoetzel, Jiří 167
 Hoffmann, Emanuel 33
 Höflechner, Walter 9, 10, 23, 24, 28,
 134
 Holl, Moriz 156
 Horáček, Cyril 85, 165, 167
 Hora, Václav 165
 Hostinský, Otakar 162, 163
 Hren, Tomaz 34, 38
 Hribar, Ivan 87
 Hriberšek, Matej 51
 Hribouschek/Hribovšek, Johann/Ivan
 112, 115, 117, 118, 119, 134, 222
 Hruška, Jaroslav 197
 Huber, Josef 118, 119, 220, 221, 222
 Hujer, Oldřich 197
 Hunfalvy, János 75
 Hýsek, Miloslav 101, 194

I

Ilešič, Fran 32, 39, 49, 50, 51, 52, 65, 84,
 94, 110, 134, 140, 173
 Ingolič, Anton 110, 215
 Inkret, Andrej 48, 134
 Ive, Anton 33, 49, 161
 Ivšić, Stjepan 168, 172, 173, 174

J

Jagić, Vatroslav 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66,
 67, 70, 71, 91, 133, 210, 217
 Jagoditsch, Rudolf 59, 60, 134
 Jalen, Janez 104, 137, 181
 Janežič, Anton 67
 Japelj, Jurij 36, 48
 Jarc, Miran 97, 98, 102, 103, 104, 110,
 131, 174
 Javoršek, Jože 111, 120, 134
 Jenko, Ana 89
 Jenko, Johann/Ivan 20, 22, 148

- Jenko, Simon 17, 20, 37, 47, 48, 49, 94, 100, 131
 Jensterle-Doležal, Alenka 87, 134
 Jerusalem, Wilhelm 164
 Jesenko, Fran 107, 108, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189
 Jiráni, Otakar 197
 Jireček, Konstantin 59, 60, 61, 62, 64, 65, 67, 68, 69
 Jodl, Friedrich 61, 70, 91
 Jogan, Nejc 108, 135
 Jovanovič 174
 Jug, Klement 106, 107, 108, 139, 186, 206, 207
 Jurčič, Josip 23, 27, 37, 47, 50, 94, 125, 126
 Juvančič, Friderik 103, 175, 176, 177, 178
- K**
 Kabrhel, Gustav 168
 Kacin, Anton 100
 Kadlec, Karel 86, 165, 166
 Kádner, Otakar 168
 Kainz, Friedrich 221, 222
 Kalan, Andrej 63, 134
 Kapras, Jan 164, 166
 Karajan, Max Ritter von 18, 19, 20, 21, 24, 43, 49, 52, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151
 Karničar, Ludvik 5
 Kaš, Ignaz/Igo 20, 22, 131, 151
 Kaulich, Wilhelm 23, 147, 148, 149, 150, 153, 154
 Keil, Josef 113, 116, 118, 119, 220, 221, 222
 Kelemina, Jakob 33, 102, 134, 169, 170, 174, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 214
 Keller, Otto 43, 147, 148, 149, 151
 Kergel, Wilhelm 19, 21, 43, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 154
 Kernbauer, Alois 6, 31, 32, 39, 53, 135
 Kersnik, Johann/Janko 18, 19, 22, 131, 136
 Kette, Dragotin 39, 40, 41, 131
 Kidrič, France 40, 60, 98, 101, 102, 111, 170, 175, 176, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220
 Kindermann, Heinz 112
 Kirste, Johann 49, 56
 Kleinmayr, Ferdo 34
 Klemenčič, Ignacij 44
 Klemensiewicz, Rudolf 157
 Klinar, Anton 111, 112
 Knar, Josef 7
 Kner, Rudolph 74
 Knoll, Fritz 112
 Koblar, France 7, 9, 10, 11, 15, 19, 55, 74, 131, 132, 135
 Kocbek, Edvard 102, 104, 110, 211
 Kochanowski, Jan 91
 Kollár, Ján 54, 59, 60, 88
 Koneczny, Feliks 93
 Kopatsch/Kopač, Johann/Janez 31
 Kopitar, Jernej 36, 59, 61, 65, 66
 Korš, Fedor Jevgenijevič 65
 Koseski, Jovan Vesel 37, 38, 46, 47, 48, 49, 134
 Kos, Milko 47, 62, 135, 215
 Kosovel, Srečko 6, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 110, 131, 133, 135, 137, 189
 Košir, Vekoslav 183, 188
 Kotnik, Franz/Franc 38, 39, 52, 53, 58
 Kovačič, Maks 58
 Kozak, Ferdinand/Ferdo 6, 86, 87, 88, 89, 135, 141, 167
 Kozak, Juš 75
 Krainc, Jožef 31
 Kralj, Frančišek/Angelar Zdenčan 7, 9, 133
 Král, Josef 81, 162, 163, 164
 Kralj, Vladimir 100
 Kramberger, Petra 108, 135
 Kratter, Julius 157, 158
 Kraus, Friedrich 156, 157, 200, 206

Krčmar, Jan 165, 167
 Krefť, Bratko 101, 102, 110, 135, 202
 Krejčí, František 163, 164
 Krek, Gregor 20, 21, 22, 23, 24, 27, 30,
 31, 32, 33, 38, 41, 43, 44, 47, 48, 49, 50,
 52, 58, 60, 135, 144, 146, 147, 148, 149,
 150, 151, 153, 154
 Krelj, Sebastijan 34
 Krenner, József 75
 Křepinský, Maxmilián 86, 168, 169, 197
 Krones, Franz von 24, 25, 26, 27, 153,
 154, 155
 Kronthaler, M. 85, 135
 Kropelj, Monika 32, 135
 Krumbacher, Karl 91
 Küchler, W. 196
 Kukula, Richard Kornelius 57, 159, 160, 161
 Kumerdej, Blaž 48
 Kutscher, Artur 195
 Kvíčala, Jan 54, 162, 163

L

Lah, Ivan 56, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 132,
 135, 162
 Lapajne, Stanko 9
 Lasker-Schüler, Else 28
 Lehr-Splawinski, Tadeusz 95
 Leitgeb, Hubert 20, 151, 152, 153
 Lenard, Leopold 93, 134, 135, 136
 Leskovec, Anton 84, 85, 86, 132, 164
 Leto, Maria Rita 60, 136
 Levec, Franz/Fran 19, 23, 24, 25, 26, 27,
 37, 39, 48, 50, 52, 61, 126, 136
 Levitschnigg/Levičnik, Bartholomäus/
 Jernej 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15,
 132, 133, 135, 136
 Levstik, Fran 29, 37, 39, 40, 41, 42, 48, 56,
 70, 71, 123, 195, 199, 201, 204, 207
 Linhart, Anton Tomaž 36, 48, 52
 Linsbauer, Karl 30
 Lipska, Irena 40
 Ločnikar, Tone 131

Logar, Janez 138
 Lokar, Johann/Janko 67, 136, 140
 Lončar, Dragotin 79, 80
 Loserth, Johann 40
 Łoś, Jan 92, 171
 Lotheissen, Ferdinand 19, 145
 Lott, Franz 74
 Lovrenčič, Johann/Joža 28, 29, 57, 133, 158
 Ložar, Rajko 219
 Luick, Karl 33, 49
 Lukan, Walter 79, 136
 Lunjak, Ivan 199, 209
 Luther, Martin 10, 11, 48

M

Máchal, Jan 86, 168, 169
 Mach, Ernst 20
 Mahnič, Anton 92, 93, 94, 136
 Maisel, Thomas 66, 136
 Mandelc, Valentin 18, 125
 Mantuani, Josip 177, 178, 179, 181, 182
 Margó, Tivadar 75
 Marinčič, Marko 131
 Maršan, Robert 86, 166
 Martel, René 103, 186, 191, 192, 196, 199,
 200, 201, 202, 204, 207, 208, 211, 212
 Martinak, Eduard 159, 160, 161
 Masaryk, Tomáš Garrigue 54, 55, 57, 79,
 80, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 133, 162, 163
 Mayer, Franz Martin 26, 151
 Medved, Anton 68
 Meinong, Alexius Ritter von Handschuch-
 sheim 28, 56, 57, 105, 106, 157, 159
 Meister, Richard 115, 116, 117, 118, 119,
 220, 221, 222
 Menzinger/Mencinger, Johann/Janez 17, 125
 Meringer, Rudolf 52, 61
 Mesesnel, France 86, 87
 Mesk, Josef 159, 160, 161
 Mewaldt, Johann 114, 115, 117, 118, 119,
 220, 221, 222
 Meyer, Gustav 49

Meyer-Lübke, Wilhelm 91
 Mickiewicz, Adam 53, 91, 93, 161
 Miklošič, Franc 32, 36, 59, 79, 81, 124, 125, 136
 Mildschuh 165
 Milić, Olga 39
 Milton, John 11, 12, 15, 132
 Minor, Jakob 64, 67, 68, 70
 Mischler, Ernst 158
 Mohorič, Milena 102, 132, 205
 Molè, Rudolf 5, 66, 71, 91, 92, 93, 94, 105, 132, 136, 140
 Molè, Vojeslav/Hermann 91, 92, 93, 94, 95, 105, 132, 171, 177, 178, 179, 180, 181, 182
 Moravec, Dušan 110, 132, 136
 Moser 221, 222
 Mourek, Václav Emanuel 54
 Mras, Karl 114, 119
 Mrzel/Merzel, Ludvik 110, 136, 208
 Mühlberger, Kurt 112, 137
 Müllner, Laurenz 70, 108
 Muncker, Franz 195
 Murko, Anton 7
 Murko, Matija/Matthias/Matyáš 28, 29, 32, 33, 38, 39, 40, 48, 49, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 64, 67, 87, 88, 101, 132, 134, 137, 138, 159, 160, 161, 169, 194
 Murnik, Jakob/Rado 28
 Murn, Josip - Aleksandrov 39, 84, 94
 Mussafia, Adolf 19, 145
 Musulin, Stjepan 172

N

Nachtigall/Nahtigal, Rajko 5, 6, 28, 29, 40, 41, 42, 57, 58, 71, 97, 123, 161, 175, 176, 177, 191, 192, 193, 199, 200, 208, 209, 210, 216, 217
 Nahlowsky, Josef 20, 144, 146
 Nardin, Julij 188
 Negri, Ada 39

Nicoladoni, Karl 157
 Niederle, Lubor 79
 Nieß, Wolfram 137
 Novačan, Anton 85, 86, 166
 Novák, Robert 81, 162, 163, 164
 Novotný, Václav 80

O

Oberhummer, Eugen 167
 Oblak, Vatroslav 32, 33, 49, 60, 137
 O'Connell, Daniel 13, 14, 132
 Ocvirk, Anton 99, 100, 101, 103, 104, 111, 131, 137, 219, 220
 Oczkova, Barbara 93, 137
 Ogrinec, Josip 6, 73, 74, 75, 76, 77, 132, 133, 138
 Ogrin, Matija 35, 39, 137, 138
 Omersa, Nikolaj 38, 52, 140
 Onič, Fran 186
 Orožen, Valentin 47, 49
 Oštir, Karel/Dragotin 102, 111, 207, 208, 210, 214, 217, 219
 Ott, Emil 165, 167
 Ovidij 18
 Ozvald, Karel 108, 110, 134, 173, 175, 176, 177, 178, 183, 184, 185, 186, 187, 190, 191, 192, 193, 196, 197, 198, 199, 200, 205, 206, 210, 211, 212, 213, 214, 217, 218

P

Pajk, Janko 22
 Palacký, Jan 79
 Pastrnek, František 54, 60, 81, 83, 86, 162, 163, 168, 169, 194
 Patsch, C. 203
 Paulin, Alfonz 185, 186, 188
 Pavičić, Mladen 75, 138
 Pawlicki, Stefan 171
 Pebal, Leopold von 152
 Peisker, Jan 53
 Pekař, Josef 79, 80

- Pernkopf, Eduard 112
 Perusek/Perušek, Raimund/Rajko 20, 22, 132, 145
 Pesditschek, Martina 113, 116, 119, 137
 Pestotnik, Pavle 80, 86, 132
 Peters, Karl 152, 154
 Pfalz, Anton 196
 Pfefferle, Hans 112, 113, 118, 137
 Pfefferle, Roman 112, 113, 118, 137
 Pibernik, France 6, 104, 111, 119, 137
 Pichler, Friedrich 24, 145, 148, 153, 154
 Pils, Ramon 137
 Pipenbacher, Josip 103, 190, 191, 215
 Pirjevec, August/Avgust 70, 71
 Plattner, Friedrich 112
 Plečnik, Janez 183
 Plemelj, Josip 107
 Pochat, Götz 134
 Podbevšek, Anton 6, 106, 110, 133, 172
 Pogačnik, Jože 69, 137
 Pohlen, Marko 36, 52, 192
 Polec, Janko 31, 137
 Polívka, Jiří 54, 65, 83, 86, 162, 169
 Poparić, Bartol 168
 Požar, Laurenz/Lovro 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 58, 140
 Praschniker, Camillo 113, 117, 220, 221, 222
 Prausnitz, Wilhelm 157
 Prešeren, France 37, 42
 Pregelj, Johann/Ivan 56, 67, 68, 137, 140
 Preobraženski, Nikolaj 191, 197, 199, 200, 203, 204, 209, 215, 216
 Prešeren, France 12, 29, 36, 37, 39, 46, 47, 48, 55, 64, 65, 71, 83, 85, 88, 93, 101, 122, 138, 139, 161, 189, 192, 193, 195, 201, 203, 204, 206, 207
 Pretnar, Mirko 100
 Prijatelj, Johann/Ivan 6, 22, 50, 52, 64, 65, 66, 70, 71, 87, 88, 97, 98, 99, 100, 101, 106, 109, 110, 137, 138, 169, 170, 173, 174, 175, 176, 177, 180, 185, 186, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218
 Prušák, Josef 165, 167
 Punschart, Paul 158
 Purgaj, Jakob 43, 44
 Pylypec, Peter 42
 Pypin, Aleksander Nikolajevič 34
- ## Q
- Quas/Kvas, Koloman 7, 31
- ## R
- Radojčić, Nikola 170, 195, 201, 202, 203, 204, 205, 209, 215, 216, 217
 Ramovš, Fran 38, 97, 98, 99, 169, 170, 175, 176, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 208, 209, 210, 215, 216, 217, 218
 Rathkolb, Oliver 136
 Ratković, Vjekoslav 172
 Razlag, Jakob 31
 Redtenbacher, Joseph 74
 Reichardt, Heinrich 74
 Reich, Emil 203
 Rembold, Otto 156
 Remic, Janez 6, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 219
 Res, Alojzij 49, 98
 Redlich, Oswald 167
 Rešetar, Milan 59, 60, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 136, 172, 173
 Reuss, August 74
 Riehl, Alois 152, 155
 Robba, Francesco 104, 105
 Robič, Matija 7, 31
 Robida, Johann/Ivan 28, 156
 Rogerij Ljubljanski 56, 57, 68, 132, 136, 137, 140
 Rokitansky, Karl von 157
 Rollet, Alexander 156

Römer, Franz 137
 Rossa, Emil 157
 Rostohar, Mihajlo 38, 86
 Rutar, Simon 22, 23, 24, 25, 26, 30, 132,
 137, 138, 153
 Růžicka 164

S

Sacher-Masoch, Leopold von 20
 Salopek, Marijan 184, 187, 188
 Samec, Maks 6, 186, 187
 Saria, Balduin 111, 219
 Sauer, Josip 69, 138
 Schenkl, Karl 18, 19, 20, 21, 24, 27, 52,
 53, 56, 57, 60, 144, 146, 148, 149, 150,
 159, 160, 161
 Schmidt, Erich 33, 71
 Schmidt, Johannes 21, 70, 147, 150, 151,
 152, 154
 Schmidt, Julian 23
 Schönbach, Anton 21, 23, 48, 49, 53, 54,
 57, 147, 149, 151, 153, 154, 158, 159
 Schreiner, Sonja Martina 137
 Schrutka-Rechtenstamm, Emil von
 164
 Schuchardt, Hugo 21, 33, 151
 Schulze, Franz Eilhard 20, 152
 Schumpeter, Joseph 30
 Schütze, Theodor Reinhold 155
 Schwind, Ernst Freiherr von 157
 Segneri, Paolo 54
 Senegačnik, Branko 114, 115, 134
 Seuffert, Bernhard 53, 54, 57, 64, 159
 Simonič, Franc 43, 44
 Simony, Friedrich 74
 Skabernè, Fran 18, 138
 Skarić, Guro 174
 Skedl, Josef/Josip 31
 Sket, Jakob 20, 21, 22, 44, 149
 Skok, Petar 175
 Slodnjak, Anton 55, 64, 65, 98, 102,
 138

Slomšek, Anton Martin 47
 Słowacki, Juliusz/Julij 95, 132, 136
 Smal-Stocki, Stepan 60
 Smolej, Tone 75, 138
 Sodnik, Alma 106
 Sofoklej 19, 21, 33, 49, 56, 117
 Sokołowski, Maryan 92, 171
 Spindler, Robert 196
 Spitzer, Hugo 28, 159, 161
 Stalzer, Josef 159
 Stanič, Valentin 29, 57
 Steinlechner, Paul 158
 Stelè, France 28, 138
 Stieber, Miloslav 86, 164, 166
 Stojičević, Aleksandar 98, 111, 176, 189,
 192, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 205,
 206, 209, 211, 212, 215, 216, 217, 218,
 219, 220
 Storch, František 167
 Strauss, David 12
 Stremayr, Karl von 24
 Strich, Fritz 195
 Stritar, Josip 37, 38, 39, 40, 42, 47, 48, 49,
 55, 69, 70, 73, 74, 77, 93, 94, 123, 125,
 132, 135, 137, 138, 140
 Strmšek, Pavel 58
 Strojan, Marijan 132
 Strzygowski, Josef 28, 53, 69
 Sturm, Franc 53, 67, 68, 70, 103, 104, 176,
 177, 189, 190, 191, 192, 196, 199, 200,
 201, 202, 210, 211, 212, 213, 214, 216,
 217
 Suida, Wilhelm 159
 Svetokriški, Janez 53, 54, 68, 133

Š

Šalamun-Biedrzycka, Katarina 94, 138
 Šerko, Alfred 184
 Šilc, Jakob 68, 69, 70, 71, 140
 Škarić, Đuro 172
 Šlebinger, Janko 91, 92, 94
 Šmid, Walter 38

Šmit, Jože 119

Šorli, Johann/Ivo 27, 28, 132, 157

Štrekelj, Karl/Karel 28, 32, 33, 34, 35, 36,
37, 38, 39, 40, 42, 50, 52, 53, 55, 56, 57,
60, 121, 133, 135, 137, 138, 159

Šuklje, Fran 32

Šurmin, Đuro 168, 172, 173, 174

Šuster, Andrej (Drabosnjak) 53, 58

T

Tacit 20, 21, 25, 115, 132

Tangl, Karlmann 20

Tarnowski, Stanisław 91, 171

Tasič, Gjorgje 184

Tesnière, Lucien 103, 176, 177, 189, 190

Tewes, August 19, 155, 157, 158

Thanner, Friedrich 158

Thüring, Bruno 112

Tibal, André 169

Tille, Václav 86, 88, 168, 169

Tilsch, Emanuel 85, 165, 166, 167

Tit Livij 25

Toepler, August 152

Toman, Lovro 31, 47

Tomaschek, Karl 20, 26, 145

Tominšek, Josip 63, 138

Tosi, Jožef 31

Trakal, Josef 166

Trdina, Janez 48, 100, 124, 138

Trstenjak, Anton 22, 74, 104, 138

Trubar, Primož 34, 40, 48, 55, 82, 84, 93,
99, 133, 134, 135

Trubetzkoy, Nikolai 202, 203

Turkuš, Anton 19, 22, 132, 144

Tušek, Ivan 75

U

Uebersberger, Hans 202, 203

Uhlirz, Karl 160

Umek, Anton 47, 125

Ušeničnik, Aleš 101

V

Vahlen, Johann 145

Valjavec, Matija 124, 125

Valvasor, Janez Vajkard 55

Vančura, Josef 164, 165, 166

Vargha, Julius 157, 158

Vavřínek, František 165, 167

Vest, Aleks Leo 80, 133

Vey, Marc 104, 211, 212, 213, 214, 215

Vidic, Franz/Fran 60, 61, 62, 63, 71, 138,
139, 141

Vidmar, Josip 86, 87, 132

Vilhar, Miroslav 47

Virk, Tomo 102, 105, 106, 108, 131, 139

Vodnik, Anton 104, 105, 110, 139, 177

Vodnik, France 102, 110, 199

Vodnik, Valentin 36, 46, 48, 49, 61, 62, 65,
93, 127, 129

Vodopivec, Peter 57, 139

Vodušek, Božo 110, 195

Voglar, Dušan 131

Vogt, Theodor 108

Voltelini, Hans von 164

Vondrák, Václav 59, 60, 61, 66, 68, 70

Vossler, Karl 196

Vraz, Stanko 29, 39, 88, 161

Vrečko, Janez 139

Vysoký, Hynek 81, 162, 163, 164

W

Weber/Veber, Franc/France 105, 106, 107,
108, 109, 110, 133, 138, 139, 173, 174,
175, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 185,
186, 187, 189, 190, 191, 194, 196, 197,
198, 199, 200, 201, 204, 205, 206, 207,
208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215,
216

Weil von Weilen, Alexander 67, 68, 70

Weingart, Miloš 169, 197

Weiß, Johann 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27,
147, 149, 151, 153, 154, 155

Welin, Malte 196

Wells, W. H. 196
Weyr, Eduard 167
Wichmann, Ottomar 221
Wießner, Edmund 196
Wiesthaler, Fran 116, 139
Windakiewicz, Stanisław 91, 171
Wlach, Gudrun 113, 139
Wlassak, Moritz 164
Wolf, Adam 23, 25, 153, 154, 158
Wolff, Georg 196
Wölfler, Anton 156
Wretschko, Mathias 74
Wurzbach, Alfred Wolfgang 196
Wyspiański, Stanisław 94, 95

Z

Zalar, Viktor 56
Zarnik, Valentin 17, 132
Zbašnik, Franz/Fran 27, 155
Zdziechowski, Maryan 92, 135, 136, 171
Zois, Žiga 36, 61, 62, 66
Zubatý, Josef 162
Zuckerandl, Emil 156
Zupan, Jakob 5, 36, 54, 55, 66, 136, 140
Zupan, Vinko/Vinzenz 54, 55, 58, 140
Zupitza, Julius 19, 145
Zwiedineck-Südenhorst, Hans 158
Zwingli, Ulrich 10

Ž

Žakelj, Anton (Rodoljub Ledinski) 47
Žigon, Avgust 12, 38, 139
Žmavc, Ivan 79
Župančič, Oton 93, 94, 100, 102, 135, 136